

לקראת שבת מלאכתא

Dirshu

דרשן ד' ועוזן

קרן עולמית לחיזוק
ועידוד לימוד התורה

אוגדן עלוני השבת

פרשת שמות

לקראת שבועת מלכתא

dirshu@dirshu.co.il | לקבלת הגליון למייל:

תקציר שבועי של 'הדף היומי בהלכה'

גליון מס' 307

פגנים לפרשת שמות

כשהגעתי, הרב מיד שאל אותי "מי אתה?", אמרתי לו "אני טיגר". לא לקח לו זמן רב להבין מי אני: "טיגר מהמכתבים???", הוא שאל מיד, וכשהשבתי בחיוב הוא חיך אלי ואמר לי "שב!!!"

הרה"ג רבי אורי טיגר, מספר על השיחות והקשר עם מרן שר התורה הגאון רבי חיים קנייבסקי שליט"א

אליעזר (לייזר) רוט

'וְהוֹרִיתִי אֶתְכֶם אֶת אֲשֶׁר תַּעֲשׂוּן' (שמות ד', ט"ו)

היה זה לפני כעשרים שנה. הרה"ג רבי אורי טיגר, אברך צעיר לימים באותם ימים, שנה או שנתיים אחרי נישואיו, הגיע לביתו של מרן שר התורה הגאון רבי חיים קנייבסקי שליט"א, ובידיו כמה מספריו של מרן שליט"א.

כשהגיע, קיבלו הרב במאור פנים ובחביבות יוצאת דופן, הכניסו לביתו וישב עמו שעה ארוכה, כשהוא בודק אחת לאחת את ההערות וההגהות שעשה הרב טיגר על חיבוריו של מרן.

והנה מודיע מרן לרב טיגר, שעל אף שהשיחה עדיין לא הסתיימה ושלא כל העניינים לובנו כראוי... הוא נאלץ לעצור עכשיו, כי הגיעה השעה הקבועה שבה הוא לומד 'ירושלמי' עם חתנו, הלא הוא הגאון רבי זליג ברוורמן שליט"א, ראש ישיבת 'דרך אמונה'.

הרב טיגר כמובן מיהר לקום ממקומו ולפני שיצא אמר למרן שליט"א שמאחר ויש לו כמה סידורים לעשות בבני ברק, הוא יישאר באזור, ואם מרן מעוניין בכך, לאחר שייסיים את הלימוד עם הרב ברוורמן, הוא יכול להתקשר אליו, והוא, הרב טיגר ישמח לשוב ולהשלים את החסר...

חיך מרן ובתנועת יד שמבטאת חוסר אונים, אמר לרב טיגר: "טלפון???" אני לא יודע איך משתמשים בזה..."

"באותו רגע נפל לי האסימון", מספר הרב טיגר, "התחדדה אצלי ההבנה של מה שידעתי עוד קודם לכן ועכשיו ביתר שאת: רבינו הגר"ח קנייבסקי הוא לא רק 'מתמיד עצום', הוא לא רק 'מקדיש כל שבריר של רגע ללימוד התורה', אלא שהוא בכלל לא חי אתנו באותו הדור, לא

מעניין אותו בכלל מה קורה מסביבו. הוא יכול לעבור כמה וכמה פעמים ביום ליד מכשיר הטלפון, אנשים מסביבו מדברים בטלפונים יומם ולילה, והוא מעולם לא התעניין איך זה עובד, ואיך משתמשים בזה...". בימינו זה נשמע מופרך לטעון שאחד מבאי ביתו של מרן שליט"א לא ידע על כך, כל ילד יודע כיום שרבינו הגר"ח קנייבסקי פרוש ומנותק מהעולם הזה באופן מוחלט, אבל אז הליכותיו של מרן הגר"ח לא היו מפורסמות כמו היום, ועל אף ששמעו כבר יצא בכל העולם כאחד מגדולי הדור, רוב הנהגותיו היו טמירות ונעלמות מעיני הציבור.

פנינו אל הרב אורי טיגר, ממקורביו הגדולים של מרן שליט"א ומהאנשים שזכו להפגנת חביבות יוצאת דופן מצדו, בבקשה שיספר לנו על האופן המיוחד והיוצא דופן שבו הוא מתקבל בבית מרן הגר"ח בכל הזדמנות,

המשך בעמוד 28

ביקש התלמיד חכם לשאול משהו. "בבקשה, שאל בני שאל" - הסתכל עליו רב אהרן-ליב, בשמחה של מצוה. והוא שאל: "עם ישראל בהיותו במצרים לא שינו את שמם, לשונם ולבושם, בדרך כלל כאשר מתדרדרים ברוחניות משנים את הבגדים, והם, לא שינו כלום, אם כן משמע, שנשארו בדרגה גבוהה, וכיצד זה מסתדר עם מה שנאמר שעם ישראל במצרים הגיעו עד מ"ט שערי טומאה..."

מרח הגראי"ל שטיינמן זצוק"ל על המידה הטובה להיות אדם גדול

"וַיֵּאמֶן הָעַם וַיִּשְׁמְעוּ" (שמות ד', ל"א)

נכנס בחור ושאל את רב אהרן-ליב "מה המידה הטובה להיות אדם גדול?!" לא להיות בעל גאווה שאל התלמיד וכיצד ניתן לדחוק החוצה מתוככי הלב את הגאווה? ענה לו הרב שטיינמן בתמיהה: איך אדם יתגאה, במה יש לו להתגאות, על מה יתגאה מי הוא מה הוא, כלום! ומה שיש לו, הכל מאת הבורא יתברך.

רב אהרן-ליב המשיך לצלוף באוזניו, העניק לו ביאור בקטע ב'פרק שירה' שמזמנו למדנו גנות הגאווה, וסיים: הגאון מוילנא כותב (ב'אבן שלמה') כי לבעל גאווה קשה הרבה יותר מאחרים בגיהנום. הכרתו כאלו שבהיותם בישיבה היו בעלי גאווה, ובסוף לא נהיה מהם כלום! הבחור הצעיר שמע, אך לא יכול היה להבין לעומקן של דברים, (ברבות הימים המילים הללו יחדרו למוחו ולליבו, והוא יספר עליהם לבניו ולנכדיו, אבל לא באותה שעה). מידת הגאווה עדיין היתה מאוכזבת ולא מפויסת.

אל קברי אבות

יצאה שוב הגאווה הנוראה ל'קברי אבות המידות', ואמרה להם בואו עמי יחד ונבקש רחמים לפני מי שאמר והיה עולם, שמא, אם נובא יחד לפני השכינה יעלו רחמינו לפני בעל הרחמים שיחוס עלינו, לבל נאבד בצוק העיתים - שלא נשכח מלב בעלי גוף ונשמה והמתגוררים בעולם העשייה ששמו 'עולם הזה' ודמתקרי 'עולם השקר', ושיתחילו להילחם בנו באגרוף, ונזכה גם אנו לומר שירה. בראש המשלחת הלכה מידת הרוע והאכזריות, ואחריה מידת הגאווה, והלכה איתה גם מידת החנפנות, הליצנות, ה'קמצנות'. אחריהם מידת הנרגנות, הקנאה והכבוד "וכי כלתה אלינו הרעה?! וכי כבר כלו כל הקיצין וכי אין כבר גנרלים שיריעו בחצוצרות לקראתנו, אנא!"

ותחנוניהם התפשטו בכל שבעת הרקיעים

גאתה מידת האכזריות, ואחריה בכתה בקול רם מידת הקמצנות, היו 'דמעוניהם הרוחניות' הולכות כקול מים רבים, מלוחים, ואליהם הצטרפה מידת הכבוד ובכתה יותר מכולם, ומידות נוספות הצטרפו

לבכות על רוע מזלם, ומבכיותיהם נבע נחל דמעה ונהר של תחנונים שיצא והלך למרחקים עד עולם העשייה. ובאותו יום בשעות הבוקר אחרי נץ החמה נשלחו מלאכים במיוחד לתור בבני ברק ולחפש יהודי תלמיד חכם נקי ומצוחצח ממידות, שהוא עצמו ירצה להכנס ולשוח עם גדול הדור בלימוד. והם מצאו.

החידוש של רב אהרן-ליב

נכנס התלמיד חכם ושח בסוגיא במסכת פסחים ושקלים לגבי 'בהמה שנמצאה בין ירושלים למגדל עדר'. בסיום פלפלו - מה דין ה'נסכים' של בהמה זו שנמצאה בין ירושלים למגדל עדר? וכשהתיישרו כל העיקולים והסוגיה התבררה כשמלה, ביקש התלמיד חכם לשאול משהו.

"בבקשה, שאל בני שאל" - הסתכל עליו רב אהרן-ליב, בשמחה של מצוה.

והוא שאל: "עם ישראל בהיותו במצרים לא שינו את שמם, לשונם ולבושם, בדרך כלל כאשר מתדרדרים ברוחניות משנים את הבגדים, והם, לא שינו כלום, אם כן משמע, שנשארו בדרגה גבוהה, (ואכן כתוב ברש"י בפרשת פנחס שהקב"ה שמר עליהם ויחד את שמו עליהם כי מלבד אשה אחת 'שלומית בת דברי' שחטאה לא היו חטאים ורק אותה פרסם הכתוב) וכיצד זה מסתדר עם מה שנאמר שעם ישראל במצרים הגיעו עד מ"ט שערי טומאה... כיצד כל זאת

מידת הרחמים עלינו התגלגלי ואין מי שינחם אותם - - - מתי יאיר עלינו אור שבעת הימים.

הגלידה הקרה שלא נמסה על תשע"ח

קיץ שנת תשמ"ו

שני ת"ח נפגשו ברחוב חזון איש פינת רבי עקיבא בבני ברק. האחד מהם, איש תלמיד חכם, היה עסוק באותה עת, במחלוקת נגד אחת הכשרויות בארץ ישראל. לדעתו, היה זה 'לשם שמים'. הוא סיפר, כי אמש הביאו לידי גלידת פרווה של אותה כשרות, והתוודע בעליל כי קיימים בגלידה רכיבים חלביים (במרכז העטיפה היה כתוב פרווה, וברכיבים היה כתוב מפורש שיש חלב. היתה זו טעות של ההדפסה: המשגיח של המפעל מטעם הכשרות, לא הבחין בטעות שלמרות שכתבו שהרכיבים חלביים הדפיסו בטעות בגדול פרווה. היינו, לא שהיה זלזול בהשגחה על הרכיבים עצמם, אלא על ההדפסה החיצונית. וכנראה שרב אהרן-ליב היה מודע לכך, שלא התרחש מכשול בעומק ה'כשרות', אלא תקלה שיש לעורר עליה לתקן ולהוכיח). הוא סיפר זאת בזעזוע ודיבר בחום נגד אותה כשרות. הם נפרדו.

כיון שמקום הפגישה היה קרוב לביתו של רב אהרן-ליב, התלמיד חכם השני עלה לביתו, והציג באוזניו את הממצאים המזעזעים שתיאר אותו תלמיד חכם - שהנה יכול לקרות שבני אדם שאכלו בשר בחתונה סיימו את הסעודה בגלידה עם רכיבים חלביים. אכן שערוריה של ממש.

מרן שמע את הכאב, והתאנח.

אך התגובה שלו לא היתה צפויה. "להכל התכוננתי רק לא לכוז תגובה" - אמר הת"ח שעלה לביתו.

הבה נאמר, שהגלידה נאכלה באותה צלחת עם העוף שאכלו בחתונה, מכאיב מאד, אך עדיין זה איסור דרבנן. ו'מחלוקת' היא דאורייתא קשה וחמורה.

אמר לו הת"ח: מסתמא ראש הישיבה מתכוון לדאורייתא מחמת הפסוק "ולא תהיה כקורח ועדתו", אבל אם כן, הלאו הזה נאמר רק אם לא מתכוונים לשם שמים אבל הרב שפגשתי ואני מספר בשמו, ושהוא רוצה לעשות בלאגן בנושא, ידוע לראש הישיבה כי הוא עושה את מעשיו לשם שמים. וגם כל הפרטים נכונים.

הביט עליו רב אהרן-ליב ואמר: היה צדיק גדול בקעלם רבי שמחה זיסל שמו, היתה לו דרך אישית יחודית ב'מוסר' שגררה עליו ביקורת, היו שאכן עשו מחאה וביקרו אותו בתקיפות. והוא שתק.

האם הכרתם את ידו הצנומה של רב אהרן-ליב, היד הצנומה שמלבד עצמות לא ראו בה, העור הצפוד על היד - כמו ניילון דקיק העוטף שק עצמות.

כף היד הזו החלה לדפוק על השולחן.

כף יד המלומדת מלחמות.

בתחילה הוא דפק עם כל חמשת האצבעות... אחר כך שוב הרה והתכופף מעט לעבר השולחן, ונקש על השולחן כנגרל שדופק בעת החלטה לצאת לקרב. דפיקות החלטיות בנחישות. ואמר:

וכי מ"ט שערי טומאה הכוונה ל - - עבירה פלונית אלמונית כזו ואחרת? מ"ט שערי טומאה, הכוונה במידות! במידות רעות! ישנם יהודים בעלי מעלה במידות יתכן שהם - - מ"ט שערי טומאה. מ"ט שערי טומאה (נכשל בגאווה - בדברים איומים עד שפיכות דמים ועוד) כבוד, תאות ממון.

התלמיד חכם לא הבין מה שאוזניו שומעות, וכי במידות בלבד אפשר לרדת לטומאה עמוקה כל כך לעומקי הגיהנום, לטומאה בתוך טומאה, הלא ראש הישיבה אומר כאן היום חידוש גדול... - פרצה התמיהה מפיו ללא מתכוון יכול להיות שזה הפשט במ"ט שערי טומאה שבמצרים?!

הלא מעשים בכל יום כך! הלא מעשים שבכל יום! - אמר רב אהרן ליב ולא יסף כמי שאומר, וכי זה חידוש, הרי זו מציאות שבכל יום.

הבין התלמיד חכם ויצא בשמחה עם החידוש.

והיו המידות ששות ושמות, כי יתכון והנה יוצאים לקרב נגדם, "אה, אה, נפלא, הגיעו הרגעים הגדולים שלנו, המלחמה מתחילה להיות מעשית".

אותו תלמיד חכם אמר את הדברים ליהודי אחר

היהודי האחר התלהב בלהב גדול ובלהט פנימי רב, וקרא בקול רם: אוי כמה שהרב שטיינמן צודק, בוודאי, אני מכיר כמה בעלי זקנים ארוכים ובעלי קפוטעס וכמה לובשי פראקים, שהרוע מנווט אותם, הכבוד מולך עליהם, הקנאה צועדת בראשם והתאוהו כתר לראשם. והתחיל כמעט לנקוב בשמותיהם למפלותיהם ולמשכנם - -

ואז פרצה צווחה אדירה, צווחת אכזבה מרירה מתוך רוחם של המידות הרעות: וכי התכוונו למלחמה באחרים, בה הוא עם המשקפים והזקן הארוך השכן שלך שמעבר לכביש, אנו מצפים למלחמה עם עצמך...! ובכיים של המידות שטף את כל הרחובות בנהרות צער יגון ותוגה:

המשך בעמוד 27

גליון 'לקראת שבת' יו"ל בחסות
'אמונה וחסד' דפוס וכריכ"ה בע"מ 02-6715501

זיכוי הרבים בהפצת גליון זה
לעיי"נ הרה"ח בנימין ב"ר דוד צבי רוזנטל זצ"ל
נלב"ע ר"ח אב תשע"ו

ילמדנו רבינו: למה מרן שר התורה הגר"ח קנייבסקי שליט"א, במשך שנים רבות היה מבטל מסדרי הלימוד כדי לשמש סנדק, הגרי"ש אלישיב היה מבטל מסדרי הלימוד, הסטייפלער היה מבטל מסדרי הלימוד שלו לשמש כסנדק, ואילו ראש הישיבה, אינו מוכן לוותר על לימוד עם חברותא, אפילו לא כדי לשמש כסנדק???

שיחה מרתקת עם הרה"ג ר' מיכאל גבאי, על מורו ורבו הגאון רבי אברהם ארלנגר זצ"ל, מראשי ישיבת 'קול תורה' ובעל מחבר ספרי 'ברכת אברהם'

אליעזר (לייזר) רוט

"וְאֵנֶכִי אֶהְיֶה עִם פִּיךָ" (שמות ד', ט"ו)

הישיבה, כי כאמור הוא היה מגיע רק בימי שישי. "אני עצמי מאוד הערצתי את דמותו של ראש הישיבה זצ"ל, והשתדלתי להתקרב אליו מאוד באותם ימי שישי, עד שזכיתי גם להפוך לתלמיד מובהק שלו בשאר ימות השבוע. הייתי בא אליו ומדבר עמו בלימוד, וכמובן מקבל ממנו הדרכה והכוונה, והייתה לי סייעתא דשמיא גדולה, שזכיתי שהוא נטה אלי חסד וקרב אותי מאוד. "כשנולד בני", מספר הרב גבאי, "היה זה לפני כחמש שנים, בבית החולים 'ביקור חולים'. רבי אברהם היה גר במרחק של כמה דקות הליכה. מיד אחרי הלידה יצאתי לביתו, נקשתי על הדלת, וביקשתי להזמין אותו להיות סנדק בבריתו של בני שיחי". "הרבנית תבלחט"א, פתחה לי את הדלת, שאלה מה אני רוצה. אמרתי שאני רוצה לדבר עם הרב, אבל היא לא נתנה לי. 'הרב לומד עכשיו עם חברותא', אמרה, 'תבוא בעוד שעה...'. כך זה תמיד היה, היא היתה שומרת עליו שלא יפריעו לו בלימוד. "חזרתי אחרי שעה, ואמרתי לראש הישיבה שאני רוצה להזמין אותו להיות סנדק לבני. הוא שאל באיזו שעה אני מתכוון לעשות את הברית, והשבתי שמאחר ובני משפחתי מתגוררים באשקלון, ויהיה להם קשה לבוא לירושלים בשעה מוקדמת, אני חושב על השעה אחת וחצי בצהריים..."

יחיד ומיוחד במינו היה הגאון הגדול רבי אברהם ארלנגר זצ"ל, מראשי ישיבת 'קול תורה' בירושלים, ומענקי הדור הנוכחי. יחיד ומיוחד היה בגאונותו העצומה בתורה, באהבתו העזה לתלמידיו שהיו לו כבנים וכבני בנים, ובענוותנותו המופלגת, שהיתה חלק בלתי נפרד מאישיותו המיוחדת.

תלמידיו ושומעי לקחו מספרים מפה לאוזן סיפורים רבים, על מידותיו המיוחדות, על הלב הרחב, על הסבלנות הרבה שהיתה לו לכל תלמיד באשר הוא.

אחד מהם הוא הרה"ג ר' מיכאל גבאי, נבחן ותיק בתוכנית 'קנין הלכה' ב'דרשו', ואברך כולל מן המניין בכולל 'אהבת שלום' בירושלים, שם הוא לומד 'חושן משפט' בעיון, לאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא. "בתקופה בה אני למדתי ב'קול תורה", מספר הרב גבאי בשיחה עם 'לקראת שבת', 'רבי אברהם כבר לא היה מגיע לישיבה כל ימות השבוע. רק בימי שישי הוא היה מגיע. בתחילה שימש כ'משיב', שזה בפני עצמו דבר מדהים, כשראש ישיבה מחליט יום אחד, מפאת גילו ומצבו, לרדת ממעמדו הרם כמי שמוסר שיעורים ופלפולים, ועובר לשבת יום בשבוע בישיבה, כאילו היה 'משיב' בתחילת שנותיו בישיבה..."

"בהמשך הוא החל למסור גם שיחות בימי שישי, והיו פעמים שמסר גם 'ועדים', אבל זה היה מוגבל לימי שישי בלבד, ולמעשה, כבר לא היה לו קשר קרוב עם רוב רובם של תלמידי הישיבה באותם זמנים. "זכורני שפעם הגיע אליו בחור שעמד להתחתן, והזמין את ראש הישיבה לחתונתו. ראש הישיבה הרעיף עליו איחולים וברכות שמהן ניתן היה להסיק שהוא לא יגיע לחתונה. שאל התלמיד בעלבון מעושה: 'מה? ראש הישיבה לא יבוא לחתונה שלי???' השיב לו הראש ישיבה, שהגר"ש רוזובסקי זצ"ל ענה פעם לתלמיד ששאל אותו כך, שאם היו לו 400 ילדים, הוא לא היה מגיע לחתונות של כולם..."

"אבל האמת היתה, שלתלמידים שהיו קרובים אליו מאוד הוא כן התאמץ יותר לבוא, ובשנים האלו לא היו רבים כאלו מקרב תלמידי

מסכת בבא קמא, ובסוף אותה שנה שוב התפנה מקום באותו כולל, וההצעה הקודמת חזרה למקומה.

"אבל רבי אברהם ידע גם לדרוש ולתבוע מאתנו. הוא תמיד היה עוקב אחרי קצב ההתקדמות. בכל פעם היה שואל אותי על המבחנים ב'דרשו', מה נבחנתי עכשיו, מה ההספק שלומדים היום. אני זוכר שלפני שבע שנים אמרתי לו שלומדים רמב"ם, הלכות שביעית, במסגרת 'קנין הלכה'. הוא אמר לי שההספק קצת יותר נמוך לעומת הזמן הרגיל שבו לומדים טור וש"ע. גם כשנכנסתי לכולל 'אהבת שלום' הוא שאל אותי על ההספקים, ואמרתי לו שמדובר בלימוד של 'חושן משפט' במשך 12 שנה. הוא לא הבין למה צריך 12 שנה ללימוד של 'חושן משפט', וטען שההספק צריך להיות גדול יותר, אך אחרי שהסברתי שזה כולל את כל הנושאים כלים, ובלימוד עיוני ומעמיק מאוד, נחה מעט דעתו. אבל פעמים רבות אמר לי ראש הישיבה זצ"ל, על מבחני 'דרשו' ועל מסלולי לימוד שונים, שרק ככה מצליחים, רק על ידי לימוד עם הספקים קבועים ומוגדרים, עם חזרות ומבחנים".

לימוד קבלה...

מספר הרב גבאי עוד: "פעם אחת באתי לראש הישיבה ואמרתי לו: 'לא ידעתי שהראש ישיבה לומד גם קבלה...' הוא הסתכל עלי במבט כזה תמה ואמר לי: 'זמנין לך שאני לומד קבלה?'. השבתי לו שראיתי בספרו 'ברכת אברהם', בפרק 'הרואה', שהוא מסביר שם איזה משהו על פי דרך הקבלה... חייך ראש הישיבה ואמר לי, שמי ששם לב לדברים הקטנים יכול לשים לב גם לזה..."

"דרכו של ראש הישיבה היתה, שגם אברכים צעירים צריכים ללמוד בסדר שלישי. הוא אמר שהמדריכים היום הורסים את הסדר שלישי, ושהדרך צריכה להיות שלומדים. לדבריו, הדבר הכי חשוב לשלום בית זה לוותר, לוותר ועוד פעם לוותר. בכלל, הוויתור היה אצלו מידה מאוד חשובה, בלי קשר דווקא לשלום בית: 'ככל שאדם מוותר יותר', כך היה שגור על לשונו, 'כך הוא זוכה לסייעתא דשמיא גדולה יותר'..."

"עוד אספר עובדה מעניינת, שתדגיש עד כמה הוא היה שמח בהצלחתם של תלמידיו, וכמה היה עוקב ודואג לנו שנתעלה בתורה וביראת שמים:

"פעם נצרכה רעייתי שתחי' להתייעץ בעניין מסוים, והחליטה לעלות לבית ראש הישיבה זצ"ל, ולהתייעץ עם רעייתו הרבנית תליט"א, שהמסירות שלה אל ראש הישיבה היתה דבר שאין לו אח ורע, אבל היא כשלעצמה אשה גדולה ומאוד מאוד מיוחדת. "נכנסה אשתי וביקשה להתייעץ. הרבנית קיבלה אותה במאור פנים. סיפרה לה רעייתי שהיא אשתו של מיכאל גבאי, מתלמידיו של בעלה ראש הישיבה. הרבנית אמרה לה שהיא לא מכירה את השם הזה.

"בתוך הדברים סיפרה אשתי, שבעלה נבחן באחרונה על כך וכך דפים, והצליח ב"ה במבחן. עכשיו אורו פניה של הרבנית: 'אהה...', היא אמרה, 'את זה אני יודעת. ראש הישיבה סיפר לי בשמחה כה גדולה, שאחד מתלמידיו נבחן והצליח...'".

"השיב לי ראש הישיבה, שאם כך הוא לא יוכל לשמש כסנדק, מאחר ובשעה זאת יש לו לימוד קבוע עם חברותא..."

"הרהבתי עוז, הייתי קצת חצוף, ושאלתי אותו: 'למדנו רבינו: למה מרן שר התורה הגר"ח קנייבסקי שליט"א, במשך שנים רבות היה מבטל מסדרי הלימוד כדי לשמש סנדק, הגר"ש אלישיב היה מבטל מסדרי הלימוד, הסטייפלער היה מבטל מסדרי הלימוד שלו לשמש כסנדק, ואילו ראש הישיבה, רבי אברהם, אינו מוכן לוותר על לימוד עם חברותא, אפילו לא כדי לשמש כסנדק???'..."

"ראש הישיבה לא נבהל מהשאלה. הוא השיב לי ברצינות תהומית, שהראתה איך הוא מתייחס לעצמו: 'הם כבר למדו ויודעים את כל התורה כולה!', השיב בהתייחסו לכל אותם גדולים שמנתי, 'לכן הם יכלו להרשות לעצמם לבטל סדר, לצורך מצווה חשובה ויקרה כמו סנדקאות בברית מילה. אבל אני עדיין לא הגעתי לדרגה הזאת, אני - עוד יש לי הרבה ללמוד, ולכן אני לא יכול להיות גמיש בסדרים כמוכם!'..."

"כמובן שהתאמתי את עצמי, ולמרות הטרחה הגדולה, כל בני המשפחה באו מוקדם ועשיתי את הברית בשעת בוקר מוקדמת, על מנת שראש הישיבה יוכל לשמש כסנדק..."

מתמידים ומוכשרים

"פעם סיפר לנו ראש הישיבה, מוסיף הרב גבאי, "על מקרה שקרה לו: 'התקשר אלי יהודי אחד, וביקש לברר על בחור מבין תלמידיי, עליו הוא מברר כחתן מיועד לבתו. היהודי שאל כמה שאלות ואני הפלגתי בשבחו של הבחור, ואמרתי שהוא מתמיד גדול מאוד ב"ה. "שאל אותי האבא הזה שאלה נוספת: איך הכישרונות של הבחור?'" סיפר ראש הישיבה: 'כששמעתי את השאלה, נתתי לו על הראש'..."

אני אומר לך שהבחור מתמיד, ואתה שואל אותי אם הוא בעל כישרון?? מה שווה כישרון לעומת התמדה? הרי אנחנו רואים כישרונים רבים שאינם מצליחים בלימוד, לעומת המתמידים תמיד מצליחים!!!..."

עוד מספר הרב גבאי: "לפני כמה שנים היתה לי התלבטות, אם להמשיך ללמוד בכולל של הישיבה, או לעבור לכולל אחר שייתכן שבו אני אוכל להתקדם יותר.

"אמר לי ראש הישיבה: 'הרי בשנה הקרובה עומדים ללמוד בישיבה את מסכת בבא קמא, האם כבר למדת פעם בבא קמא???'

"השבתי לו שלמדתי רק חצי בבא קמא, אבל לא את כולה. 'אם ככה', אמר לי הגר"א ארלנגר, 'אז תמשיך בישיבה גם בשנה הקרובה, ותלמד בבא קמא'.

"התשובה לא סיפקה אותי: 'עכשיו יש מקום פנוי עבורי בכולל שאליו אני רוצה ללכת', אמרתי, 'אם אני אדחה את ההצעה עכשיו ואשאר עוד שנה בישיבה, מי ערב לי שבשנה הבאה עוד תסכים הנהלת הכולל הזה לקבל אותי???'

"ראש הישיבה הסתכל עלי במבט משתומם: 'מה זאת אומרת, מי דאג לך עד היום???' השבתי שכמובן הקב"ה דאג לי, 'נו???' השלים ראש הישיבה את דבריו, 'אז מה הבעיה, הקב"ה ידאג לך גם בעוד שנה...'. מיותר לציין שכך אכן היה, למדתי עוד שנה בישיבה

באחד הסמינרים שהתקיימו בארצות הברית אירע לי מקרה מאד מרגש. הגאון רבי יוסף יגן, סיים הרצאה בליל שבת בשעה שלוש לפנות בוקר. כל הנוכחים בהרצאה יצאו בהתפעלות עצומה, נרגשים מהאמת שהתגלתה להם במלא הדרה. אחד מהם, בחור בן עשרים ואחת, ניגש אלי ואמר: "כבוד הרב! כעת גיליתי שהתורה אמת! אני רוצה לעשות עם זה משהו... האם אתה יכול ללמוד איתי דף גמרא?"

הגה"צ רבי אריה שכטר זצ"ל על לא להחמיץ הזדמנויות

"וַיֵּלֶךְ אִישׁ מִבֵּית לְוִי וַיִּקַּח אֶת בַּת לְוִי" (שמות ב', א')

במשקפיים החדשים שהרב הרכיב לי. בדבריו הוא לימד אותי ונתן לי חשיבה אחרת על כל הסובב אותנו. גישה של אמונה, המנתבת את חיינו לאפיק הנכון. מלבד החסד שבכך, הדבר מונע מאיתנו את הצרה שיוולד לנו ילד כזה. איזה אדם לא יעדיף זאת? הילד הזה גדל והקים בית ומשפחה. ועוד דבר: עקב כך ששמעתי בקול הרב חרף הקשיים, ובזכות הטיפול בילד הזה, נוצר הקשר שלי ל"ערכים" ולכל עולם התשובה. איננו יודעים חשבונות שמים, אבל אלמלא הוא, מי יודע אם היתה מתגלגלת לידי הזכות הגדולה הזו. כמה מתאימים הדברים לדברי ה"חזון איש" כתב בספרו "אמונה ובטחון" (פ"ב קטע א) בזו הלשון: "כאשר נפגש במקרה הדורש ביטחון, וכאשר בשעה זו תפקידו של הביטחון לנהלהו, להחלימו ולרפאותו..." כמה קלעה הדרכת מורי ורבי להדרכתו של מרן ה"חזון איש"...

וירא ה' כי סר לראות ויקרא אליו אלקים מתוך הסנה (שמות ג', ד)
משה רבינו נולד להיות מושיעם של ישראל. ביום שנולד הודיעו האיציטגנים לפרעה, שהיום נולד מושיעם של ישראל. משום כך גזר פרעה את גזרת "כל הבן הילוד היארה תשליכוהו", כמבואר ברש"י.

אומרת הגמרא (סוטה יב ע"א): "להיכן הלך? - שהלך בעצת בתו". הגמרא מספרת: "עמרם גדול הדור היה, כיון שגזר פרעה הרשע: 'כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו', אמר: לשוא אנו עמלים! עמד וגרש את אשתו, עמדו כולם וגרשו את נשותיהם. אמרה לו בתו: אבא, קשה גזרתך יותר משל פרעה, שפרעה לא גזר אלא על הזכרים, ואתה גזרת על הזכרים ועל הנקבות; פרעה לא גזר אלא בעולם הזה, ואתה בעולם הזה ולעולם הבא; פרעה הרשע, ספק מתקיימת גזרתו ספק אינה מתקיימת, אתה צדיק, בודאי שגזרתך מתקיימת".

"פרעה לא גזר אלא בעולם הזה, ואתה בעולם הזה ולעולם הבא", מפרש רש"י כי אלו שימותו מחמת גזרת פרעה, אמנם איבדו את העולם הזה, אבל הם עתידים לקום בתחית המתים ויזכו לעולם הבא, דהיינו: כל ילד בן יומו שהושלך ליאור, איבד שמונים - תשעים שנה, אבל יש לו תחית המתים שהיא לנצח. אך אלו שהיו אמורים להיוולד ורק בגלל החלטת עמרם לא יולדו, הרי הם איבדו את שני העולמות - העולם הזה ועולם הבא כאחד!

איננו יודעים מה יכול לצאת מילד אחד! אין לנו מושג בחשבונות שמים, ואיננו יכולים לצפות ולדעת מראש מה יצא מהילד. יש הרבה מקרים שדווקא הילדים שלא ציפו מהם לכולם - הם אלו שהרוו נחת את הוריהם יותר משאר הילדים. לפעמים אף הביאו ישועה לכל הדור. כל ילד הוא מתנה משיים. צריך לגדלו במסירות נפש כאילו הוא 'בן יחיד', עם פוטנציאל לצמוח גדול הדור!

היה בחור שנולד במשפחה הרוסה והוטל עלי לטפל בו. זה לא היה קל. כשהגיעו מים עד נפש, והרבה יותר מזה, הלכתי למורי ורבי הגר"ח גריינמן זצ"ל ואמרתי לו: "אינני יכול יותר".

אמר לי הרב: "דע לך שנגזר עליך מן השמים לגדל ילד כזה, ובידך הבחירה אם תטפל בילד שלך או בילד של אחרים - במה אתה בוחר?"

ברגע זה כל הטיפול בבחור הוקל לי לפתע על ידי ההסתכלות

איננו יודעים מה יכול לצאת מילד
אחד! אין לנו מושג בחשבונות
שמים, ואיננו יכולים לצפות ולדעת
מראש מה יצא מהילד. יש הרבה
מקרים שדווקא הילדים שלא ציפו
מהם לכלום - הם אלו שהרוו נחת
את הוריהם יותר משאר הילדים

בספר "חשבון הנפש" מאת רבי מנדל'ה סטנבר זצ"ל, שהיה מגדולי המוסר, מובא בהקדמה בשם רבי אייזיק שר זצ"ל, שלכל עבירה יש ארבעה שלבים: קליטה, הריון, עיבוד וגידול. כאשר אדם נמצא בשלב הקליטה, יש לו עדין את האפשרות לסגת אחור ולא להמשיך. אולם אם לקליטה יש המשך, והוא מתחיל להרהר בעברה ולפתח סביבה דמיונית - הוא מתקדם לשלבי ההריון והעיבוד, ובסופו של דבר מגיע לכלל מעשים בפועל. הוא הדין, להבדיל בנוגע למצוה: שלב הקליטה אינו מספיק. יש צורך בהתבוננות, בקבלת החלטות מעשיות ובהחלת הקליטה על מעשה או חפץ בפועל. כי התעוררות שלא נעשה עמה דבר מעשי, סופה לגווע מבלי להותיר רושם.

(מתוך הספר 'אריה שאג, שמות)

מדויק בלשון הכתוב, כי הקב"ה הטיל בפועל את השליחות על משה, רק כאשר ניסה אותו ובדק האם הוא מתייחס למראה המיוחד. רק כאשר משה "סר לראות", הוא התמנה למושיעם של ישראל. בכך הוכיח משה רבנו כי התעורר והבין שיש כאן מסר מיוחד שהקב"ה מראה לו. מכאן שאם משה לא היה סר לראות, ולא היה מתייחס למראה שנגלה אליו, הוא לא היה יכול ליטול לידיו את התפקיד הרם הזה ולהיות מנהיגם של ישראל.

משה נולד להיות מושיעם ומנהיגם של ישראל. אף על פי כן אם לא היה "סר לראות", היה הקב"ה ממנה שליח אחר לגאול את ישראל. אדם חייב לנצל כל התעוררות שהתגלגלה לפתחו ולעשות איתה משהו! לא להחמיץ אותה ולתת לה לעבור בלי התייחסות נאותה ומעשית. כשמה רבינו ראה את המראה הוא אכן "סר לראות". באחד הסמינרים שהתקיימו בארצות הברית אירע לי מקרה מאד מרגש. הגאון רבי יוסף יגן, סיים הרצאה בליל שבת בשעה שלוש לפנות בוקר. כל הנוכחים בהרצאה יצאו בהתפעלות עצומה, נרגשים מהאמת שהתגלתה להם במלא הדרה. אחד מהם, בחור בן עשרים ואחת, ניגש אלי ואמר: "כבוד הרב! כעת גיליתי שהתורה אמת! אני רוצה לעשות עם זה משהו... האם אתה יכול ללמוד איתי דף גמרא?". התרגשתי מאד, נזכרתי בדברי הרמב"ן על הפסוק: "אם תעירו ואם תעוררו את האהבה עד שתחפץ (שיר השירים ב, ז), שכאשר יש לאדם איזושהי התעוררות עליו "להלביש אותה על חפץ מסוים. אם לא יעשה מעשה, ההתעוררות עלולה לחלוף במשך הזמן מבלי להותיר רושם. הבחור היקר הזה רצה להלביש את ההתעוררו תשחוח על דף גמרא. התישבנו ללמוד בחשק ובשמחה, לעורר ולהכניס את האהבה בתוך החפצא של הגמרא הקדושה. כלל זה עלינו לנקוט בידינו כל אימת שאנו חווים איזושהי התעוררות. לעשות איתה משהו מעשי, שאותו ניישם, נפתח ונעצים במשך הזמן. כשבני ישראל ראו את השכינה על ים סוף והיו יכולים להחיות עליה באצבע ולומר: "זה א-לי ואנוהו", הם קיבלו על עצמם קלה מעשית, וכפי שמתרגם אונקלוס: "ואבני לה מקדשא" - אבנה לו בית המקדש.

להתחיל את היום ברגל ימין

חוויה רוחנית מדי יום אצלך במייל

הלכה, סיפורים, רעיונות, ווארטים ועוד... אקטואלי ומרתק
הצטרפו בחינם לאלפי מנויים, שלחו מייל לכתובת:

dirshu@dirshu.co.il

הפורתח
בכל יום..

המייל היומי של 'דרשו'.

תשמעו, ממש כמו שאני מספר לכם, הוא נכנס ל"בית ישראל" - האדמו"ר מגור זכר צדיק לברכה, התחיל לתנות את כאבו ומצוקתו: "מאד מעיק עלי... את הבנים אני מחזיק, אבל מי יעודד את הנכדים, מי יעמוד לצידם מה יהיה עם הנכדים?" דיבר ושפך את הלב. ה"בית ישראל" נתן קפיצה מהמקום, והתחיל לצעוק: "א משיגינער!! א משיגינער!" אתה דואג על עוד חמישים שנה!?"...

הגה"צ רבי ראובן קרלנשטיין זצ"ל על הזכות של שבט לוי

"וַיַּעֲבְדוּ מִצְרַיִם אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּפֶרֶךְ" (שמות א', י"ג)

ה"ידע תדע" - תנאי לירושת ארץ ישראל

בפרשה זו מתחיל השיעבוד של עם ישראל במצרים. השיעבוד היה פריעת חוב, כפי שהקב"ה הבטיח לאברהם אבינו ע"ה ברית בין הבתרים: "ידע תדע כי גר יהיה זרעך בארץ לא להם... ואחרי כן יצאו ברכש גדול" (בראשית טו, יג). עם ישראל השתעבדו והתענו בארץ מצרים - "ועבדום ועינו אותם ארבע מאות שנה". שבט לוי, כידוע, לא היה תחת עול השיעבוד, כפי שפרעה אמר למשה ואהרן שהיו משבט לוי - "לכו לסבלותיכם". נשאלת השאלה: מדוע עליהם לא חל השיעבוד, וכי הם אינם זקוקים לפרוע את החוב של "כי גר יהיה זרעך בארץ לא להם ועבדום ועינו אותם"? וכי שבט לוי אינו "זרעך"?

ה"משנה למלך" בפרוש ה'הגדה של פסח' כתב באור מענין. ה"ידע תדע" זו תשובה של הקב"ה על מה שאברהם אבינו ע"ה שאל אודות ארץ ישראל "במה אדע כי אירשנה" - באיזו זכות יירשו בני את הארץ. על כך אמר לו הקב"ה: "ידע תדע". ישנה אריכות גדולה במדרשים ובמפרשים מה דיבר אברהם אבינו עם הקב"ה, אבל מה שמפורש בתורה היא השאלה והתשובה אודות ארץ ישראל, שהקב"ה אמר לו "כי גר יהיה זרעך".

אם כן ניחא. רק מי שיש לו חלק בארץ ועתיד לרשתה - הוא נכנס בעול השיעבוד - הוא נכנס בעול השיעבוד וקיום הגזרה, אבל על שבט לוי לא היתה השאלה: "במה אדע כי אירשנה", ועליהם לא היתה התשובה: "ידע תדע כי גר יהיה זרעך", כי ה"ידע תדע" הוא תנאי לצורך ירושת ארץ ישראל, ואם אין ירושת ארץ ישראל אין "ידע תדע".

מורי ורבותי, הכל מבואר טוב ויפה - אין להם ירושת הארץ לכן אין להם שיעבוד. אבל כיצד ידע פרעה את 'המשנה למלך' הזה? איך הקב"ה סיבב את הסיבות אצל פרעה, שהוא הסכים שלא לשעבד את שבט לוי?..."

פה רך - בפרך

כתוב בחז"ל, שהשיעבוד התחיל בפה רך. פרעה לא הכריז מיד ולא ציוה עליהם בתוקף - "תלכו לעבוד!" בסך הכל אמר להם בידידות: מה אתם יושבים ככה ללא מעש, יש לכם הזדמנות פז לעבוד למען המדינה, ליצור וילות, לבנות בתים ולהקים מפעלים, בשבילכם ולמענך, תהיה לכם תועלת ורווח רב מכל הענין, כי כעת אתם מתגוררים בבתים מסכנים ועלובים - בקראוונים ובצריפים. תבנו בתים - לוקסוס, והבתים יהיו שלכם. מלבד זאת תקבלו משכורת מקופת הממשלה, והתשלום לפי ימים, כל יום עבודה - תשלום מלא.

כמה טוב. יבנו לעצמם קוטג'ים, בתי פאר, דשאים וגינות נוי, ומשכורת נאה בצידם.

יצאו כולם לעבודה, התחילו לעבוד בגעוואלידגע מרץ. פרעה העמיד נוגשים שערכו רשימות - את המכסה היומית של כל יהודי, באותם ימים ראשונים שעבדו בכל הכח ובמשנה מרץ. חלפו כמה ימים ונתנה הוראה: "גם היום תעשו כתמול שלשום", ואם חשבתם שהבתים הם מתנה מהמלך - במצרים לא מחלקים מתנות, מה פתאום, הבתים לצורך הממשלה - בשבילי. וכסף? איזה כסף, מה כסף?!

פרעה התחיל בפה רך וסיים בפרך - "ויעבדו מצרים את בני ישראל בפרך". פרעה הרשע.

מידה כנגד מידה

על פי זה, יש לישב את השאלה בפסוקים להלן, בעת שמושה ואהרן באו לפני פרעה, לבקש שיוציא את היהודים ממצרים. משה ואהרן אמרו לפרעה: "דרך שלשת ימים נלך במדבר וזבחנו לה' אלקינו". לכאורה קשה, לשם מה ולא יזו מטרה הסתירו את המטרה הסופית, ואמרו שהם יוצאים לשלושה ימים בלבד, מדוע לא הצהירו באופן ברור: "אנחנו יוצאים!" הרי אחרי כאלה מכות ודאי עתיד הקב"ה להוציאם מיד פרעה לחרות עולם.

התשובה - אמר הגר"א מוילנא - כי הקב"ה רצה שהם יתנהלו עם פרעה ב"מידה כנגד מידה".

אם בתחילה פרעה היה מתנהג איתם בנוסח ברור והיה אומר: 'תשתעבדו לי כעבדים ותדעו שאני מעביד אתכם בפרך!', אם לא היה מתנהג איתם ברשעות ואכזריות של שקר ב'פה רך' - גם משה ואהרן היו מבקשים בגלוי לצאת ממצרים בבקשה ברורה וישירה, אבל כיון שהוא התחיל איתם בשקר, בפה רך שנהפך לעבודת פרך - גם הקב"ה ציוה למשה רבינו ואהרן ע"ה ללכת איתו בשקר ממשך הגאון ומפרש את הפסוק בתהילים (צב, טז): "להגיד כי ישר ה' ישר, ואם אתה רואה שיש עוולה, העוולה היא באדם - צורי ולא עולתה בו" ואם האדם מתנהג בשקר מתנהגים עמו בשקר, כך היה עם המן, וכך היה גם עם פרעה.

שבט לוי לא התפתו

ומה לגבי שבט לוי?

במדרש (שמות רבה א, י) מספר: "וישימו עלי, עליהם לא נאמר אלא עלי, תנא דבי ר"א ב"ר שמעון מלמד שהביאו מלבן ותלו בצוארו של פרעה, שאם היה אחד מישראל שאומר להם 'איסטניס אני', אומרים לו 'כלום איסטניס אתה מפרעה?'.

פרעה הליביש על צוארו מלבן, כמי שאומר: מי שמפונק שילמד ממני, לי ודאי קשה לעבוד, וכי אתה מפונק יותר מפרעה? תראה איך פרעה הליביש על עצמו מלבן, ואם הוא יכול לעבוד - גם אתה יכול. וכאמור, עם ישראל התלהבו מאד, אלו תנאים טובים! בתים, וילות, ומשכורות גדולות. געוואלידג.

שבט לוי לא התפתו. הם אמרו לעצמם: לא! איננו צריכים את הוילות שלך, לא זקוקים למשכורות שלך, טוב נח ונעים לנו לשבת ב'מאה שערים', בבית הרעוע, לא מעוניינים שום דבר... ממילא, כיון שלא נפלו ב'פה רך' - לא הגיע עליהם אחר כך ה"בפרך". הללו שהשתכנעו מהפה רך, מפה רך נכנסו לפרך. אבל שבט לוי לא התפתו אבל עדיין לא מובן, נכון שהם לא התפתו ולא נפלו בפח השקר של פרעה, אבל פרעה הרי לא היה 'בטלן'. וכי ככה הניח להם להסתובב? כיצד ויתר להם שנים רבות כל כך ללא עבודה מפרכת?

בעלי התוספות אומרים "א געוואלידגע זאך": הקב"ה מסובב הסיבות רצה ששבט לוי לא יהיו בשיעבוד מצרים, וסיבב שפרעה

הכיר בכך ששבט לוי שונים מכולם, עוד מעת ההלוויה של יעקב אבינו ע"ה.

באותה הלוויה של יעקב אבינו, גם פרעה השתתף. הוא ראה שרבות המלווים אינם נוגעים במיטה, רק הבנים נושאים אותה, ניחא. אבל הנה הוא ראה שני בנים הולכים מהצד ואינם אווזים בארון: יוסף הוא מלך, ובמקומו נשאו את המיטה שני בנים - אפרים ומנשה. אבל יש אחד נוסף שמלוה אך לא נושא את המיטה. הרי הוא לובש את אותו ה'שטריימל' כמו כולם, ומדוע אינו נושא את המיטה כמותם?! התחיל פרעה להתעניין, אמרו לו: "זה הבן של לוי".

מה קרה ללוי?

יעקב אבינו אמר לבניו: "לוי לא ישא את מיטתי". מדוע? "כי תפקידו יהיה לשאת את ארון הקודש, את המשכן, ולכן אינני רוצה, חלילה, להשתמש בו".

על הארון של יעקב אבינו ע"ה שרתה השכינה ממש, כמו שרמזו בפסוק: "אנכי ארד עמך מצרים ואנכי אעלך גם עלה" (בראשית מו, ד). זו באמת הסיבה שיעקב אבינו ע"ה ציוה שרק השבטים יגעו בארונו, כי אם מישהו אחר היה נוגע בארון - השכינה היתה בורחת, הכל כתוב בחז"ל. ואף על פי שהשכינה היתה על מיטתו של יעקב אבינו ע"ה לא רצה שלוי ישא אותה.

פרעה לא הבין הרבה מה המשמעות של 'ארון הקודש' ומהו אותו 'משכן', לא הבין ולא יבין, אבל דבר אחד נכנס לו בראש, שאם יעקב אבינו [שהגויים העריכו כל הגה שיצא מפיו, עד שהמצריים רצו לעשותו אליל] לא מעוניין להשתמש בלוי, גם אני לא מעוניין להשתמש בו. בלוי לא משתמשים! לא תהיה לי בכך שום תועלת. לכן לא שיעבד אותם בכוח בעבודת פרך.

אך, אם בני לוי היו מתפתים ל'פה רך', גם אם פרעה לא היה חושב לשיעבד אותם בכוח - הם היו נופלים ומכניסים את עצמם לשיעבוד כמו כולם, אבל כיון שלא התפתו, נשארו בצד ופרעה לא נגע בהם.

בלעדי שבט לוי - אין קיום לעם!

פרעה אמר לשבט לוי: נכון, אינני מעביד אתכם, "לכו לסבלותיכם", אבל כמובן, פרנסה ואוכל לא תקבלו ממני, כלום! מצידי - תגועו ברעב.

אם פרעה לא מפרנס אותם, והם יושבים ולומדים, מהיכן ניזונו? מהיכן חיו?

מביא רבי אליהו לופיאן זצ"ל מדברי חז"ל, שבשנות מושבם בארץ מצרים הנהיגו תור קבוע ומסודר בין אחד עשר השבטים שהיו מורידים מהלחם שפרעה נותן להם, ומתחלקים עם שבט לוי במאכלים, תשמעו, מהלחם הדל של הפועלים הרצועים, פרסו ונתנו לשבט לוי - שיהיה להם לחם לאכול!

מורי ורבותי, תתארו לכם, מבהיל ומרעיד! יש שבט שלם שיושב בבית המדרש, ואך אומרים - לא מניח אפילו אצבע במים קרים... וכל האחרים עובדים עבודת פרך, עינוי, שיעבוד, צער וכאב, הלא העיניים יכולות לצאת להם מקנאה!

אבל בני ישראל לא רק שלא קינאו ושנאו, אלא העירו. הכירו שכל

פרסו על השולחן את המצוקה המדינית: המצב קריטי, הצבא סובל ממחסור משווע בכוח אדם. לדעתנו הגיעה העת שחייבים לגייס את בני הישיבות. מבחינה אחראית ציבורית אין ברירה אחרת, חייבים לגייס את הצעירים יושבי האוהל.

שמעו את תשובתו של הטשבינער רב ותבינו את משמעות דברי שלמה המלך ע"ה: "דברי פי חכם חן" (קהלת י, י"ב). הוא השיב במשל פיו, וכה אמר:

אספר לכם מעשה. אצלנו בחוץ לארץ, בעיירות, עדין לא היו כמעט מכוניות, רק פה ושם. עיקר כלי התחבורה מעיר לעיר ולמשא, היו הסוסים והעגלות.

ביום סגרירי אחד, נסע 'בעל עגלה' עם סוסו, והסוס נעצר, פסק מלכת. הוא הבין כי הסוס התעייף, קשה לו לסחוב, לכן אינו זו. ניסה להכותו עם השוט, אך ללא תוצאות - הסוס מאן ללכת. מה יעשה. בלית ברירה התחיל לפרק את המשא מהעגלה כדי להקל על הסוס. פרק והניח את הסחורה בצידו הדרך [בתקוה שהסחורה לא תיגנב עד שישוב עם סוס חדש ובריא], אבל גם לאחר פריקת הסחורה הסוס זו בקושי ובעצלתיים. "הוא חולה ומתקשה לסחוב אפילו את העגלה" - הרהר העגלון בכא.

ירד מהעגלה. חשב וחשב: "מה אעשה?"

עד שעלה במוחו רעיון גאוני והתלהב: "אי אי אי, פלאי פלאים, יש לי עצה טובה שתציל את המצב באמת: עיקר הכובד של העגלה הם הגלגלים מברזל, הם מכבידים מאד, אפרק את הגלגלים ואחביא אותם בצידו הדרך... עצה נפלאה..."

פנה אליהם הטשבינער רב זצוק"ל ואמר "דעו לכם שזה מה שאתם מעוניינים לעשות! קשה בצבא, נכון, המצב לא פשוט, אבל היעלה על לב בר דעת להוריד את הגלגלים? איך העגלה תסע אם אין גלגלים?! "עומדות היו רגלינו בשערך ירושלים", אומרים תז"ל (מכות י ע"ב): "מי גרם לרגלינו שיעמדו במלחמה? שיערי ירושלים שהיו עוסקים בתורה". איך עומדות רגלינו במלחמה? - בזכות שעוסקים בתורה. אם תורידו את הגלגלים הללו - איך נסחב את העגלה לדרכה?!

כל כך טוב, השיב להם במשל פיו. - אזוי גוט!

שמעתי מעשה מרבי משה מרדכי שולזינגר, והתקשרתי אליו לשמוע שוב את פרטי המעשה בדיוק. א מוראדיגע מעשה, מפי השמועה.

היה אחד מהגדולים בדורות הקודמים, הידוע בשמו - רבי הלל מקולומאי, מתלמידי ה"חתם סופר" הוא למד בישיבה בפרשבורג, וכידוע, בימים ההם לא היתה פנימיה מסודרת, לא היה 'חדר אוכל'. הבחורים התאכסנו בבתי העיירה, ואכלו 'מיים' - על שולחנם של בעלי הבתים מהעירה, שהתנדבו להחזיק בחור.

אם אתם רוצים לדעת בפרשבורג התגוררו אנשים בעלי סדר ומשמעת: בשתים בצהרים אוכלים, בשתים ועשרים וחמש דקות נכנסים למנוחת צהרים, כך בצהרים וכך בסדרי היום והלילה - יש סדר לחיים, מתי יושבים ומתי קמים, בשכבך ובקומך.

קיום עם ישראל, שלא יחד לעולם ונצח ישראל לא ישקר - הוא בזכות שבט לוי שיושבים ולומדים. זוהי אפוא זכות קיום עבורם לפרוס מהלחם המועט שפרעה נותן להם ולהעביר לשבט לוי. ראו והבינו מה היתה הכרתם של עם ישראל במצרים. איזו עדינות הנפש, איזו הבנה עמוקה ואיתנה. במצבים הקשים ביותר, ב"קוצר רוח ומעבודה קשה" מתחת לעינוי, הבינו כלל ישראל כי לא הם מחזיקים את שבט לוי אלא שבט לוי מחזיק אותם... בלעדיו אין להם קיום. מוראדיג א געוואלד

א משיגינער!

שמעתי עובדה וידוע לי שמו של בעל העובדה - יהודי נכבד תושב לונדון, אך כמובן לא אנקוב בשמו. העיקה לו על הלב שאלה שליוותה אותו תקופה ארוכה, והרהר בה רבות: "הבנים שלי בני תורה, ברוך ה', לי יש פרנסה בכבוד, כי אנחנו 'בעלי בתים', ואני לא היחיד, כמותי ישנה קבוצה רחבה של יהודים ישרים ויראי ה' שיש לנו יכולת להחזיק את הבנים היקרים שלנו, ואנו עושים זאת בכבוד, אבל מה יעשו הנכדים, הרי לבנינו אין כסף, ואיך הם יחזיקו את הבנים שלהם, אבוי, מה יהיה עם הנכדים שלנו? ומי יודע מה יהיה גורלם של הנינים - מי יעמוד לצידם.

היהודי הלך במיוחד לשאול יהודים חשובים, ותשובתם לא סיפקה אותו, כשהשאלה המשיכה להטרידו. המשיבים דיברו איתו על 'ביטחון' ו'אמונה' וכמובן ללא הועיל...

תשמעו, ממש כמו שאני מספר לכם, הוא נכנס ל"בית ישראל" - האדמו"ר מגור זכר צדיק לברכה, התחיל לתנות את כאבו ומצוקתו: "מאד מעיק עלי, ואף על פי ששאלתי כמה מגדולי ישראל עדין אין לי תשובה מספקת - - את הבנים אני מחזיק, אבל מי יעודד את הנכדים, מי יעמוד לצידם מה יהיה עם הנכדים?" דיבר ושפך את הלב.

ה"בית ישראל" נתן קפיצה מהמקום, והתחיל לצעוק: "א משיגינער! א משיגינער! אתה דואג על עוד חמישים שנה?!"

הרבי זצ"ל העניק לו את התשובה הטובה ביותר.

אדם באופן טבעי, בטבעו של עולם אין לו עסק בעתיד הרחוק, ומי שדואג ליובל שנים מה יאכל ומה ישותה ומה ילדיו ונכדיו - הוא 'משיגינער'!

אלפי שינויים, ריבי רבבות של עצות ופתרונות יתגלגלו לכאן ולשם - בחמישים שנה הבאות, והוא דואג לקב"ה איך לכלכל את 'שבט לוי' האהוב עליו... ה' יתברך, שהוא כל יכול, מחזיק את שבט לוי מימי גלותנו בארץ מצרים ועד היום, והצדיק הזה בתום לבבו דואג מה יהיה בעוד חמישים שנה, כאשר בקוש יודע לתת תחזית מה יהיה בעוד כחודש ימים. א משיגינער!!

שבט לוי, ה' חלקו ונחלתו.

לא להסיר את גלגלי העגלה

שליחים מיוחדים משרי הממשלה מתנועת 'הפועל המזרחי' נכנסו לביתו של הרב מטשעבין ז"ע גאון הגאונים, והביעו את צערם. הם

**אם אתם רוצים לדעת בפרשבורג
התגוררו אנשים בעלי סדר
ומשמעת: בשתים בצהרים
אוכלים, בשתים ועשרים וחמש
דקות נכנסים למנוחת צהרים, כך
בצהרים וכך בסדרי היום והלילה
- יש סדר לחיים, מתי יושבים
ומתי קמים, בשכבך ובקומך**

בסגנון חריף ופתח בתשובה חריגה: "כל מה שאמתם, הכל אמת ויציב! אבל יש לי הערה אחת קטנה".
"הערה?! איזו הערה יכולה להיות לך?!"
"בבקשה: לא אני אוכל אצלך. לא. אתה אוכל אצלי... אמת, אין לי מילים להודות לך על מה שאתם עושים בשבילי, אבל ההגדרה שאמת שאני אוכל על שולחןך אינה נכונה כי אתה אוכל בזכותי..."
ר' הלל ידע שהוא מדבר מול יהודי מיוחד שמבין ומוקיר באמת, כי מי שלא מבין היה משליך אותו מיד מכל המדרגות...
שומעים דיבורים עזים? אני לא אורח שלך, אתה האורח שלי...
בעל הבית תפסו, חיבקו ונישקו: "הלל הלל, הכנס הביתה, שב ותאכל".
הבחור נרתע: "לא, לא, מאוחר כעת", ושב בחוסר נעימות לבית המדרש.
זו האמת. אגעוואלדיגע אמת.
מי מחזיק את מי? עם ישראל את שבט לוי או שבט לוי את עם ישראל? - שאלה שהיא תשובה.

(מתוך הספר 'יחי ראובן')

רבי הלל הבחור נשלח לאכול אצל בעל בית אחד מכובד מחשובי העיר. ר' הלל היה מתמיד גדול ועילוי, מוחו היה שקוע בלימוד התורה עד שהיה שוכח את זמן האיכלה. במקום בשתיים בצהרים הגיע בשעה שלוש, אבוי.

בעל הבית באמת לא היה מרוצה מהנהגות הבחורצ'יק. זה הפריע לו את המנוחה ואת הסד המופתי שהבית נהג בו. אבל הוא צבר את הכעס בפנים ושתק, כי העריך עד מאד בני ישיבות ותלמידי חכמים שקדנים, וגם הבין שאין הרבה מה לקוות מהבחורצ'יק הזה, כי הוא עילוי, ואין תקוה רבה להשליט עליו סדר ומשמעת.
צהרים בהיר אחד ר' הלל הבחור שכח לחלוטין כי ממתנה לו ארוחה בבית המשפחה. כאשר הביט על השעון הבחין ומיד התאנת: "אוי וי, כבר ארבע וחצי!"

חשב לעצמו: האוכל לא נורא, אבל מסתמא בעל הבית דואג לי, אלך ואודיעו שברוך ה' הכל בסדר, ובעזרת ה' מחר אבוא לאכול כרגיל. רק להודיע לו, כדי שיהיה רגוע.
הבחור דפק בדלת, ובעל הבית היה כבר אחרי ה"שלאף שטונדה" [-שנת צהרים דשנה]. קם מכורסתו, פתח את הדלת, וכשראהו הרים קול: "מה קרה לך, הלל?"
"לא קרה שום דבר".

"אם כן מדוע לא הגעת לאכול את מה שהכינו לך?"
"מה אומר ומה אדבר, היה לי רשב"א קשה, התעמקתי ושכחתי, ללא כוונה חלילה, פשוט שכחתי".

באותו רגע בעל הבית לא התאפק ופתח את פיו: "יש משהו שעומד לי על הלשון לומר לך הרבה זמן, כעת אומר לך עד הסוף - אחת ולתמיד. תגיד, מה אנו לא עושים בשבילך: דואגים לך משתדלים להכין את הארוחות שיהיו על הצד היותר טוב, מתאמצים וחושבים עליך, ואתה הרי אורח אצלנו כמעט בחינם אין כסף, ההורים שלך שולחים מפעם לפעם כמה פרוטות, לא יותר. תבין, מה מבקשים ממך? וכי ביקשנו פרוטה אחת נוספת? לא, דבר אחד מבקשים ממך: תבוא בזמן לסעודה! וככה אתה מתנהג? תאמר לי בתום לב, וכי זו דרך? וכי כך מתנהג בן תורה?"

בעל הבית המשיך לשפוך קיתונות של רותחים, לא משנאה חלילה, אלא מכאב רב, היה קשה לו לסבול את האיחורים ואת חוסר הסדר של הבחור. בעל הבית יצא מגדרו וחזר על דבריו שוב ושוב - שפך את כעסו. הבחור המתין בסבלנות, נתן לולסיים את "הדרשה".

בעל הבית עמד, ממתין לתגובת הבחור.
ר' הלל ידע שהכועס מעריך תורה, וגם הכיר שאי אפשר לדבר איתו

077-2222-666 או *4992

קו השיעורים של 'דרשו' - לחייג, ללמוד, לדעת

פעם פגש בי יהודי: "אולי ידוע לכם על איזה גמ"ח?". אמרתי: "שמעתי שפלונני מנהל קופת גמ"ח". הודה והלך. ויהי כמשלוש חודשים, ובעל הגמ"ח פוגש בי: "רבי יעקב, לא נעים לי, אבל אתם שלחתם אלי את פלונני שאלוה לך, ורק מפני כבודכם הלווית לי לו - ושטרותיו חוזרים בלי כסוי..."

הרב יעקב גלינסקי זצוק"ל, על גזירות פרעה ושבת הלוי

"ויעבדו מצרים את בני ישראל בפרך" (בראשית א', י"ג)

"בפרך", דרשו רבותינו (סוטה יא ע"ב), בפה רך. פרש רש"י: "משכום בדברים ובשכר, עד שהרגילום לעבודה". ויש להבין מדוע סובב ה' כך, שתחילת שעבודם יהיה בפיתוי ומרצונם? אך דבר גדול השמיעונו, ונספר סיפור. מקומם ומרגיז: פעם פגש בי יהודי: "אולי ידוע לכם על איזה גמ"ח?" גם זו גמילות חסד, ליידע על קופת גמילות חסד. אמרתי: "שמעתי שפלונני מנהל קופת גמ"ח". הודה, והלך. ויהי כמשלוש חודשים, ובעל הגמ"ח פוגש בי: "רבי יעקב, לא נעים לי, אבל אתם שלחתם אלי את פלונני שאלוה לך, ורק מפני כבודכם הלווית לי לו" -

הרי לך: "אני שלחתי?!" וההמשך צפוי: "שטרותיו חוזרים בלי כסוי..."

והוא מספר: "הבוקר איתרתי אותו, אחרי ריצות וטרחות. אמרתי לו: 'ראה, קורה שחוזר שטר, אבל האחד אחרי השני? האינך חושב לפרוע את ההלוואה?!'..."

"ומה, חושב אתה, ענה? לא תאמני! משך בכתפיו ואמר: 'מי ביקש ממך להלוות לי?!'... השמעתי?! חשבתי שאני מתעלף?! - מי ביקש ממך להלוות לי! לא נשמע כדבר הזה!" לא נשמע? דווקא כן, ומימות עולם!

כשאדם הראשון חטא, אמר שהאישה אשמה. נשאלה האישה, ואמרה שהנחש אשם. הנחש לא נשאל מה בפיו, כי "אין טוענים למסית". שאלה הגמרא: ומה היה לו לומר? והשיבו, שהיה טוען: "דברי הרב ודברי התלמיד, דברי מי שומעין" (סנהדרין כט ע"א) - השומעים אתם! הוא פיתה והסית, ולבסוף מיתמם: מי אמר להם לשמוע לי..."

וכידוע, כתב הרמב"ם (באגרתו לבנו) שפרעה הוא משל ליצר הרע. אין, אפוא, פלא בכך שראשית שיעבודו בפה רך, בפיתוי מרצון - ומי אמר להכניס עצמם לעולו?!

הנה, שבת לוי לא נתפתו, והיו חופשיים מעבודתו!

ונצעק אל ה' אלוקי אבותינו

הרב מפוניבו זצ"ל שאלני שאלה: בגמרא (חולין קכז ע"א) אמרו, שכל מה שיש ביבשה יש בים, חוץ מן החולדה. ואמרו (בעבודה זרה

לט ע"א), שכל שביבשה טמא בים טהור, ולהיפך. ולפי זה, היה כלב הים צריך להיות בעל חיים מותר באכילה!

שאלה. "אבל יש לי תירוץ", אמר הרב מפוניבו: "המשנה (כלים פ"ז מ"ג) אומרת, שאם יוצרים כלי מעור של בעל חיים ימי, אינו מקבל טומאה: 'כל שבים, טהור. חוץ מכלב המים, מפני שבורח ליבשה' - כשבאין לצודו, לכן נחשב כבעל חיים יבשתי. ולכן, אסור באכילה!". כפתור ופרח! תשובה נפלאה.

"ולמדנו מכאן", אמר, "שאם יש לך יהודי המשייט בביצת החילונית כל חייו, אבל בעת צרה בורח לבוראו, בא לבקש ברכה ומעתיר שוועה- מגלה הוא, שיצור מאין הוא. שייך לעולמה של תפילה ולקשר עם בוראו!".

וכך היה במצרים- עם שקוע במ"ט שערי טומאה, ביטלו ברית מילה, עבדו עבודה זרה, מלאכים לא ראו במה נבדלים הם מהמצרים? אבל במצוקתם זעקו לבוראם- ועמו הם, שמע בוראם! וזהו שנאמר: "ה' עוזי ומעוזי". ומתי יודע הדבר, כאשר הוא "מנוסי ביום צרה!" (ירמיה אז, יט).

רב אחד הגיע אל ה'חפץ חיים' זצ"ל, הציג עצמו: רב הוא, בעיירה פלוננית. התעניין ה'חפץ חיים': "מה מצב היהדות שם?" נאנח הרב: "האידישקייט בשפל המדרגה. המסיתים מרימים ראש,

שלושים יום

קודם הסיום...

מצטרפים
ללימוד
הדרך היומי
ועד ה' אדר ב זוכים לסיים
מסכת כל 30 יום!

הרב אפרים
סגל שליט"א

השיעורים נמסרים
בתמצות ובבהירות
על ידי פה
מפיק מרגליות

סיום
מסכת
חגיגה

ה'
אדר ב'

סיום
מסכת
מועד קטן

ט'
אדר א'

סיום
מסכת
מגילה

י"א
שבט

שלוחה 04-2

077-2222666

כששואלים אותם כיצד התקרבו ליהדות בתקופה כה קצרה, הם משיבים ואומרים בתמיהה: "מה זאת אומרת איך? תשאל אותי איך הייתי קודם לכן, איך הייתי מסוגל להיות רחוק מכל יהדותי ואמיתות תורת, מהתורה הקדושה שנתן לנו ה' יתברך!"

הגאון רבי ראובן אלכז שליט"א על כה הרצון

"ותשלח את אמתה ותקחה" (שמות ב', ה')

אם אדם בא להיטהר - הקב"ה מסייע בידו, עוזר לו, ואם בא להטמא - הקב"ה רק "פותח לו", לא מסייע. כביכול אומר לו: תעשה מה שתרצה, הבחירה בידך. "ראה נתתי לפניך היום את החיים ואת הטוב ואת המוות ואת הרע... ובחרת בחיים" (דברים ל, טו-יט).

בתייה בת פרעה באה להיטהר, היא רצתה להציל את מושיען של ישראל, ולכן ה' יתברך עזר לה ושרבב את ידה, כדי שתוכל להציל את משה רבינו, מושיעם של ישראל.

ישמעו רחוקים ויבואו

במציאות של ימינו זוכים אנו לראות דבר זה מקרוב. רבים מאחינו שהיו רחוקים מרחקים עצומים משמירת תורה ומצוות, "הרחק כמטחוי קשת" (בראשית כא, טז), כאשר דיברו איתם בנושא התשובה וקרבת ה', תורתנו ויהדותנו - הם החלו לבעור באש של קדושה, וקבלו עליהם שמירת תורה ומצוות בשלמות.

כששואלים אותם כיצד התקרבו ליהדות בתקופה כה קצרה, הם משיבים ואומרים בתמיהה: "מה זאת אומרת איך? תשאל אותי איך הייתי קודם לכן, איך הייתי מסוגל להיות רחוק מכל יהדותי ואמיתות תורת, מהתורה הקדושה שנתן לנו ה' יתברך!"

הדבר מזכיר את נוסח הברכה שאנו אומרים בתפילת שמונה עשרה: "את צמח דוד עבדך מהרה תצמיח... מצמיח קרן ישועה". מדוע אומרים "קרן" ישועה ולא אומרים "מצמיח ישועה", הרי אנו רוצים ישועה שלמה? אלא, שכאשר קורנת וחודרת הקרן הזו - כבר יודעים מהי הישועה. על ידי התשובה יש את האור, עמו נתן להגיע אל הגאולה. כאשר קרן האור נזרקת לעמק הבכא, והאדם נצמד לקרן הזו - הוא

חז"ל (סוטה יב ע"ב) אמרו, שכאשר ירדה בתייה בת פרעה ליאור לרחוץ מגלולי בית אביה ולהתגייר, היא ראתה את התיבה שבה היה מונח משה רבנו, כמו שנאמר: "ותשלח את אמתה ותקחה". מפרש רש"י: "את אמתה - את ידה, שנשתרבה אמתה [ידה] אמות הרבה". יש להתבונן בדבר: התיבה היתה רחוקה ממנה מרחק רב, יש אומרים עשרים אמה ויש אומרים ארבעים אמה [עשרה מטר או עשרים מטר לערך], באופן טבעי היא לא היתה יכולה בשום אופן להגיע לתיבה, ובכל זאת שלחה את ידה לתיבה. היתכן? הרי בתייה בת פרעה היתה פקחית גדולה, המוכנה ללכת עם האמת שלה בכל מחיר, ואם כן כיצד הושיטה ידה לתיבה שהיתה כה רחוקה ממנה?

אלא, שבתיה בת פרעה ידעה את הסוד: הן אמת שקשה להגיע לתיבה באופן טבעי, אך היא הבינה שבתיה הזו טמונה הצלה מסוימת, ועליה לדאוג להצלתה. היא עשתה, אפוא, את ההשתדלות המרבית מבחינתה, ואמרה לקב"ה: "ריבונו של עולם, אני מושיטה את ידי, עד כאן מגיעה ידי ולא יותר. מעבר לכך - אין בכוחי לעשות!". כעין מה שמצינו בבדיקת חמץ ש"זה בודק עד מקום שידו מגעת, וזה בודק עד מקום שידו מגעת, והשאר מבטלו בלב"ו" (פסחים ח ע"א, ונפסק בשו"ע סימן תלג ס"ז).

באותו רגע שהושיטה ידה, הקב"ה שרבב את ידה אמות הרבה עד שהגיעה אל התיבה!

ראתה שכינה עמו

ולא זו בלבד, אלא נאמר: "ותפתח ותראהו את הילד והנה נער בוכה", ואמרו חז"ל (סוטה שם): "את" לרבות את השכינה שהיתה שרויה עמו. לפני רגע עוד היתה בתייה גויה, בתו של פרעה - רוצח ישראל, ומיד כשירדה לטבול ראתה את השכינה למולה!

ללמדנו, שכאשר יהודי מתחיל ומשתדל בכל יכולתו - הקב"ה עוזרו, וכבר, תוך רגע, זוכה הוא לראות את השכינה הקדושה!

אדם שמתחיל להתקרב בכל לבו ונשמתו אל מבועי התורה והיראה, מסייע לו הקב"ה לאורך כל הדרך ומזכהו בדברים גדולים, שאחרים אינם יכולים לזכות בהם.

רבותינו (יומא לח ע"ב) דורשים על הפסוק: "אם ללצים הוא יליץ ולענוים יתן חן" (משלי ג, לד): "בא לטמא - פותחין לו, בא לטהר - מסייעין אותו".

פרש רש"י: "והנה נער בוכה - קולו כנער".

כשפתחה בתיה בת פרעה את התיבה, ושמענה קול נער בוכה, לא הבינה כיצד יתכן הדבר? הלא לפניו תינוק, ואיך יוצא ממנו קול של נער?

אלא, שקולו של משה רבינו ע"ה לא היה קול שבקע מפיו - אלא קולם של כל ילדי ישראל שנזרקו אל היאור! קול זה אכן לא היה קולו של תינוק - אלא קול חזק ועבה, כמו של נער גדול.

מעשה דומה על קול, שלא היה קול אדם אחד, אירע בימי רבי יהושע צייטלס משקלוב, המכונה 'השר מאושיצה'.

בתקופה זו סבלו היהודים צרות שונות ומשונות, מדוכס שונא ישראל שהיצר להם. מוחו הקודח היה ממציא ללא הרף חוקים והגבלות, שכל מטרתם להציק ליהודים שנואי נפשו.

הצורה היחידה שבה הצליחו להתמודד איתו ועם גזרותיו, היו מתנות שונות שהקפידו לשלוח אליו. השוחד עשה את תפקידו נאמנה, ועיוור במקומות שהיה צריך לעזור... אך פעם אחת פקעה סבלנותם, והם ישבו לטכס עצה, כדי למצוא לעניין פתרון שיספיק לטווח ארוך.

קם רבי יהושע צייטלס והציע, לשלוח מכתב למלכה, ובו תלונה חריפה נגד אותו דוכס. שמע וועד הקהילה והתנגד, כי חשש שלא ימצא אדם שיהיה מסוגל לעמוד לפני המלכה, ולדבר בשפה ברורה וצחה. בסופו של דבר התחייב השר מאושיצה עצמו לקבל עליו את האחריות לעניין, ולייצג בעצמו את המשלחת. בהסכמת כל חברי הוועד נשלח אל המלכה מכתב, ובו בקשה להתקבל לפגישה עמה.

עד מהרה התקבל מארמון המלכה מכתב תשובה, ובו תאריך ושעה שבהם תיאות המלכה לפגוש את חברי המשלחת היהודית ולשמוע את אשר בפייהם.

בהגיע הזמן המיועד התייצבו כולם. השר מאושיצה פתח ותיאר בפני המלכה בנימוס ובדרך ארץ, את הצקותיו של הדוכס, ואת הגזרות שהוא גוזר עליהם חדשות לבקרים. תוך כדי הדברים החל קולו לעלות ולהתלהב, עד שהחל לצעוק ממש.

בשלב זה עצרה אותו המלכה, ואמרה: "התחלת את דבריך בנימוס גדול, ופתאום הפכת את סגנוןך והתחלת צועק בקול גדול, שאינו מקובל ואינו יאה לבית המלוכה".

אמר לה: "אני לא מדבר ולא צועק. קול זה שאת שומעת אינו קולי, אלא קולם של היהודים הסובלים מעיני ומצער. קולם ואנחותיהם מן הצרות הקשות, הם שבוקעים מתוך גרוני!".

ניכרים דברי אמת, ודבריו היוצאים מן הלב נכנסו לליבה של המלכה. היא הורתה לשר הצבא, שהיה נאמן עליה, ללכת לחקור ולדרוש את הענין בקרב תושבי המקום, ולעקוב אחרי פנקסי ניהול החשבונות של אותו דוכס. השר בדק ומצא מעשי שחיתות רבים, מלבד עדויות שונות שאסף על התנהגותו הנלוזה של אותו דוכס. כשהודיע על כך למלכה, היא פיטרה אותו מיד, ומינתה במקומו את השר מאושיצה...

(מתוך הספר 'משכני')

מצליח לצאת לחוף מבטחים, כפי שעשו זאת בעלי התשובה היקרים שהגיעו עד הלום, כמותם יש אלפים ב"ה.

בענין זה אספר מעשה שהיה:

לאחד מרבני הישיבה היו בעבר שכנים חילונים, שהבעל היה במאי מפורסם, והאשה עיתונאית בכירה, שבקושי הייתה נמצאת בביתה. רוב הזמן הסתובבה ברחבי העולם - פעם בארצות הברית, פעם בקנדה ופעם באנגליה.

בתם בת הארבע עשרה של הבמאי והעיתונאית, היתה נכנסת לביתו של הרב בתדירות ושואלת שאלות ביהדות, איך מברכים ומה מברכים על כל דבר, ומבקשת סידור תפילה. היא הוסיפה לומר שהיא אוהבת את הדת ומאמינה במציאות ה' בעולם.

הוריה היו מתנגדים בחריפות לדרך הזו של בתם, ואמרו לה שכשתגדל תעשה כרצונה, אך כעת תציית להם, ותעשה כמעשיהם.

באחת משבתות השנה, ביקש האב מבתו שתצטרף עמו לנסיעה ברכב, אך הבת עמדה בתוקף ובעוז, והתנגדה לחלל את השבת. "קבלתי על עצמי להיות יהודיה אמיתית, שומרת תורה ומצוות, ולכן לא אסע בשבת!", אמרה.

האב לא השתכנע, ואילצה בכוח להיכנס לרכב. אמרה לו הבת: "הפעם אסע איתך, אך דע לך אבי היקר, שאם תאלצני שוב לנסוע בשבת, תהיה זו נסיעתי האחרונה עלי אדמות, כי מוכנה אני להקריב את חיי למען שמירת השבת!".

האב היה נבוך מאד, השתומם ממוסירות נפשה של בתו, והניחה לעשות כרצונה.

באותה שנה, בבית הספר בה למדה הנערה, עמדה המורה והרצתה על חגא של הגויים במשך שלשה ימים רצופים. המקור לחג ומנהגיו, כששאר השעורים נדחקים הצדה. ביום השלישי פקעה סבלנותה של הנערה והיא קמה ואמרה:

"מורתי הנכבדת, לפני כחודשיים חגג העם היהודי את ראש השנה ויום הכפורים, ולא שמענו שדברת על כך יותר ממחצית השעה, ואילו על חגא של הגויים את עומדת ומספרת כבר שלושה ימים, על מנהגיהם השונים וכדומה, האם אנו יהודים או נוצרים?!"

המורה נזפה בה ואמרה: "הסתלקי מפה, את מפריעה לכולם, אל תטיפי לי מוסר על מיסיונריות..."

הבת לא נבהלה, ויצאה מהכיתה בראש מורם, עם חיוך על הפנים, לנוכח עיניהם המשתאות של המורה וחברותיה לספסל הלימודים.

מה נתן לה כוח לעמוד כך מול המורה?

הלחץ הרב שהופעל עליה, הן מצד הוריה והן מצד מוריה, העלה אותה יותר ויותר, ונתן בה את הכח להמשיך לדבוק באמת שלה, והתקיים בה הפסוק: "וכאשר יענו אותו כן ירבה וכן יפרוץ" (שמות א', יב).

דבר זה עורר תמיהות אצל שאר התלמידים והתלמידות, והחלו להתעניין ולהסתקרן על נושאי היהדות המוסתרים מהם, ורבים מהם שבו בתשובה שלימה.

ללמדך שהבא להטהר מסייעין בידו, וכאשר יהודי מצדו עושה את ההשתדלות להתקרב לבוראו, הקב"ה מסייעו, "כי ימינך פשוטה לקבל שבים" (מנוסח הסליחות).

הרב החסיד רבי שמואל דוד הרצוג הי"ו, בעל היקב ובית המסחר המפורסם ליינות ולמשקאות חריפים "יינות קדם" בארצות הברית, שיצאו לו מוניטין בכל העולם כולו. היקב שלו הוא מן השורה הראשונה של היקבים המוצלחים והטובים ביותר, שמעתי ממנו סיפור שסיפר מאביו, הרב החסיד ר' יונה הרצוג זכרונו לברכה, מיסד היקב

הגה"צ רבי גמליאל רבינוביץ שליט"א על כח האמונה

ברם, לאחר כמה שנים, כשמשפחתו גדלה והתרחבה, וכבר היו לו אחד עשר ילדים בביתו בלי עין הרע, לא הספיקה הפרנסה המועטת שהנפיק היקב הקטן, להחזיק משפחה כה גדולה. הוא חכך בדעתו: אולי לעזוב את מסחר היין, שלא הכניס לו באותה תקופה סכומים גדולים ולחפש מלאכה אחרת? - יום אחד הוא גילה שמחפשים שמש בבית הכנסת הגדול באזור, ומציעים משכורת די יפה. הוא חשב להציע את מועמדותו.

אך בהיותו אמון על אמונת הצדיקים, לא רצה לעשות מעשה מעצמו, בלא לשאול את פי החכם, כפי שהיה אמון בצעירותו להיוועץ ברבו הקדוש בגאלאנטע. בהיותו סמוך באותה עת למרכז חסידי סאטמאר שבויליאמסבורג, התקרב אל הרב הקדוש הנודע, רבי יואל מסאטמאר זצוק"ל בעל "ויואל משה". הוא היה מתפלל בבית מדרשו בחול ובשבת, ומשתתף ב'שולחנות' וכו'. לפיכך, בעמדו כעת לפני פרשת דרכים בחייו, הלך לשאול את פי קדשו של הרבי הקדוש מסאטמאר.

הוא נכנס אפוא אל הקדוש פנימה, הציע את ספקותיו, ופרש את כל הצדדים שבדבר. הרבי היה חוכך מאד בדבר ומסתפק בדעתו: מצד אחד אין זו מלאכה נאה לבעליה, להיות 'שמש' בבית הכנסת, אך מאידך גיסא אין ביקב כדי מחיתו. הרבי היה מנסה לחשב יחד עמו, שמא ישנם דרכים להגדיל הכנסות היקב וכדומה, אבל לא

"וַיֵּאמֶן הָעַם וַיִּשְׁמְעוּ כִּי פָקַד ה' אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְכִי רָאָה אֶת עֲנִיָּם וַיִּקְדּוּ וַיִּשְׁתַּחֲוּוּ" (שמות ד', ל"א)

בגמרא (שבת צ"ז). למדו מכאן, שישראל מאמינים בני מאמינים הם, שהאמינו שנראה אליו ה' אף כי הוא פלא גדול [עיין העמק דבר להנצי"ב]. ושמעו וקיבלו דבריו בכל לב, באמונה תמימה ופשוטה ללא ערעורים וללא ספקות.

הרב החסיד רבי שמואל דוד הרצוג הי"ו, בעל היקב ובית המסחר המפורסם ליינות ולמשקאות חריפים "יינות קדם" בארצות הברית, שיצאו לו מוניטין בכל העולם כולו. היקב שלו הוא מן השורה הראשונה של היקבים המוצלחים והטובים ביותר, שמעתי ממנו סיפור שסיפר מאביו, הרב החסיד ר' יונה הרצוג זכרונו לברכה, מיסד היקב.

הרב החסיד ר' יונה זכרונו לברכה, נולד בהונגריה של לפני מלחמת העולם השנייה, בהגיעו לשנות הבחרות נשלח ללמוד בישיבה הגדולה ומפורסמת של הרב הקדוש הנודע מגאלאנטע זצוק"ל, ה' יקום דמו. כמו כל שאר תלמידי גלאנטע, היה אף הוא קשור ברבו הקדוש בעבותות אהבה איתנה עד אין קץ, כפי שידוע גודל אהבתו ומסירותו לתלמידיו שהיו קשורים עמו עד מאד.

בימי הרת עולם של המלחמה האיומה, נשלח בסלקציה אל מחנה עבודה בהיותו בחור צעיר וחסון הוא שרד את המלחמה בניסי ניסים, כשהוא מותיר אחריו בכבשני האש את כל משפחתו, הוריו, אחיו ואחיותיו, וכן את כל בני הישיבה, ביחד עם רבו הקדוש, שעלו על המוקד בקידוש השם נורא, יחד עם כל יהדות הונגריה המפוארה. הוא הגיע לאחר המלחמה בגפו לארצות הברית. בחור בודד וגלמוד, אוד מוצל מאש, וניסה לשקם את חייו מחדש, כשהוא מתחיל מאפס גמור, ללא פרוטה לפרטה. לאחר שניסה כמה מלאכות, הוצאה לו משרה במלאכת היין. כשניגש למלאכה זו, היא מצאה חן בעיניו, הוא למד עד מהרה את רזי היקב ואת סודות הצלחת היין, עד שלאחר כמה שנים החליט לפתוח יקב קטן משל עצמו. הוא נשא אשה, הקים משפחה, ועסק במלאכת היקב הקטן שפתח בעצמו.

הנה בחלומי נגלה אליו רבו הקדוש
מגאלאנטע זצ"ל, שדבקותו
הגדולה בו לא נפסקה גם לאחר
פטירתו, וזכרו נשאר חקוק בנפשו
לעד. והנה הוא רואה את רבו
הקדוש ניגש אליו, ובבת שחוק על
פניו מוכיחו במתק לשון קדשו:
"ליבער יונה! וויין בלייבט וויין!"

הנלמד מטיב עובדה זו, מלבד גודל כח הצדיקים להמשיך הברכה לדורי דורות - כח האמונה החזקה, הפשוטה והתמימה שהאמין הרבי הקדוש מסאטמאר בזה, ולא ביטל הדבר כדרך אנשים שמבטלים החלום במחי יד, באמרם שאין כאן כי אם חלום הבל, ואין אדם חולם אלא מהרהורי ליבו.. וכיוצא בזה, דברים המצננים את להט האמונה, אלא האמין ושמע וקיבל, כדרכם של ישראל מאמינים בני מאמינים, שקיבלו את דבר משה, והאמינו שנראה אליו ה'.

אף אנו נלמד מהרבי הקדוש מסאטמאר, שהיה כידוע חכם ופיקח עצום, וכמדרגת חכמתו היתה גם מדרגת אמונתו הפשוטה והתמימה, עד שנתן הבטחה גמורה על סמך החלום. ובדבר שאך זה אתמול היה חוכך ומסתפק הרבה, כשרק שמע סמיכת ידי הצדיק בדבר, נתן הבטחתו הברורה להצלחה בלשון ברורה ובשפה נדיה, זה והכח של אמונתם של ישראל!

(מתוך 'טיב המעשיות')

מצאו שום עצה מעשית בדבר. כך היה יושב עמו ומתלבט בדבר לכאן ולכן, כשאינו פוסק בתשובת דבר ברור. מענה לשאלו - לא קיבל הרב ר' יונה, והגדי זאת כך: "נכנסתי עם ספק ויצאתי עם ספק ספקא"...

באותו לילה, כשעלה הרב ר' יונה על יצועו, והנה בחלומי נגלה אליו רבו הקדוש מגאלאנטע זצ"ל, ה' יקום דמו, שדבקותו הגדולה בו לא נפסקה גם לאחר פטירתו, וזכרו נשאר חקוק בנפשו לעד. והנה הוא רואה את רבו הקדוש ניגש אליו, ובבת שחוק על פניו מוכיחו במתק לשון קדשו: "ליבער יונה! וויין בלייבט וויין!" [יונה האהוב, יינן נשאר יינן], לחיים! "עד כאן לשון קדשו.

ויהי בבוקר ותפעם רוחו, הוא זכר היטב את דבר החלום. נפשו נסערה מאד בקרבו והוא לא מצא מנוחה לעצמו, הן מעצם הזכות לראות פני רבו הקדשו אחר שנים שנפרד ממנו באופן טראגי כל כך, והן מהדברים ששמע ממנו. תכף באותו יום נכנס שנית אל הרבי הקדוש מסאטמאר, וסיפר לו ברוח נסערה את דבר החלום.

ויהי כשמוע הרבי הקדוש את שמע הרב הקדוש מגאלאנטע, קם מכסאו מלוא קומתו, פנה בלהב אש אל הרב ר' יונה ואמר לו: באם רבך הקדוש, ה' יקום דמו הטריח עצמו לרדת אליך ממקום גבוה ונורא הוד כל כך, [עיינן פסחים (נ)]: "הרוגי מלכות אין אדם יכול לעמוד במחיצתן" יעו"ש], מובטח אתה בהבטחה גמורה, להמשיך ולהתעסק במסחר היין, ודבר רבך הקדוש אל תפר כי וויין בלייבט וויין. כעת אין לי שום ספק בדבר, אחר שזו הוראה ברורה מרבך הקדוש. מבטיח אני לך בהבטחה גמורה שתצליח עד רום פסגת ההצלחה!"

כמובן, את פקודת רבותיו שמרה רוחו, הוא נשאר במלאכת היין, ובתוך זמן קצר עלתה קרנו מאד ונתעלה לגדולה. יינו השתבח והתקבל בחן על שולחן מלכים, עד שהתפרסמו יינות קדם כיינות משובחים לתפארת. הוא הצליח עד מאד בעסקיו ונעשה עשיר מופלג עד היום הזה נהנים בניו ומשפחתו מן היקב המופלא של יינות קדם, המשווקים בכל העולם, ובעיקר בכל רחבי ארצות הברית, לאורך ימים ושנים טובות.

* שיעורים מקוצרים על הדף היומי

* דף היומי בהלכה - 5 דקות ביום

* ווארטים וסיפורים מיוחדים לפרשת השבוע

* סיפורי צדיקים ותוכניות מיוחדות

הכל במקום אחד

קו השיעורים של 'דרשו' *4992 או 077-2222-666

סיפר לי ידידי הרה"ג רבי חגי רקובסקי שליט"א, סיפור מדהים: "דודי רבי אליעזר רקובסקי זצ"ל נזקק לניתוח מסובך, והוא נכנס למרן ה'קהילות יעקב' זי"ע שיתפלל עליו. "שמי אליעזר בן רבקה", אמר. הביט בו רבינו הסטייפלר ואמר לו: "אתפלל עליך בכללות, אך לא אזכיר את השם אליעזר, כיון שלא קוראים לך אליעזר"...

הרה"ג רבי שמואל ברוך גנוט שליט"א על משמעות שם האדם

"ואלה שמות בני ישראל" (שמות א', א')

סיפר לי ידידי ראש כולל הוראה באלעד הרה"ג רבי חגי רקובסקי שליט"א, סיפור מדהים: "דודי רבי אליעזר רקובסקי זצ"ל נזקק לניתוח מסובך בדרום אפריקה והוא נכנס למרן ה'קהילות יעקב' זי"ע שיתפלל עליו. "שמי אליעזר בן רבקה", אמר. הביט בו רבינו הסטייפלר ואמר לו: "אתפלל עליך בכללות, אך לא אזכיר את השם אליעזר, כיון שלא קוראים לך אליעזר"...

הרב רקובסקי נדהם. "קוראים לי אליעזר", אמר, אך הסטייפלר התעקש שזה לא שמו.

הוא שב לביתו והביט בשטר הכתובה שלו. נכתב שם אליעזר. הוא נכנס שוב לרבינו הסטייפלר ושוב, הסטייפלר זצוק"ל התעקש. "לא קוראים לך אליעזר".

"דודי היה בעצמו אדם מבוגר והוריו כבר נפטרו" מספר רבי חגי רקובסקי- "לכן ניסו לחפש יהודי שהשתתף בברית שלו. נזכרו שסיפרו שהרב מנחם פרוש ז"ל השתתף בברית. דודי נסע אליו ושאלו כיצד קראו לו בברית. ר' מנחם פרוש פרץ בצחוק ואמר: "את הברית שלך אי אפשר לשכוח... אביך כיבד בברכות יהודי ירושלמי עליז ושובב, שבמקום לקרוא לך אליעזר, קרא לך 'רב לייזר'..."

מובא בספרים שהמנהג הוא לקרוא דווקא בשמות בעלי חיים שיש להם הקשר תורני, כמו בעלי החיים שהשבטים נמשלו להם (גור אריה יהודה, נפתלי אילה שלוחה, בנימין זאב יטרוף), והשם צבי נוסד בדמיונו לאיילה, וכן השם דב התחבר בדרך כלל לשם יששכר, כנראה מפני שלא רצו לקרוא בשם 'יששכר חמור גרם', ובחרו, לא ברור מדוע, בשם דב, כתחליף לשם 'חמור'. (וראו בס' זכר דוד, מאמר א פ"ג ובס' ברית אבות ח, כג, ובס' ויקרא שמו בישראל פטו, ז).

לפני כמה שנים הסתלק הגאון רבי יוסף דוד הרבסט זצ"ל. תלמיד חכם אמיתי בכל רמ"ח ושס"ה. לכל שאלה ששאלת אותו, היתה לו תשובה מסודרת ומנומקת, גדושה במקורות מראשונים ואחרונים. רבי יוסף היה אדם מיוחד, אציל נפש ונעים שיחה, וכל כולו היה תורה בעיון ובהיקף בלתי מוסבר. הגר"ד כיהן במשך שנים כר"מ בשיבת 'באר התלמוד' וראש הכולל בבית הכנסת 'נוסח ספרד' בעירנו אלעד.

הגר"ד הרבסט אהב את כל חלקי התורה ושלט בה שלטון ללא מיצרים. אך אהבה מיוחדת הייתה לו לספרי החיד"א, באומרו תמיד

לגבי שמות החיות, כמו אריה, זאב, דב, צבי, איילה ויונה, ועוד, כתב הגאון החיד"א בספרו 'שם הגדולים', שכך נהגו בקהילות ישראל באיטליה, כסגולה לחלאים רעים. לאור זאת שאלתי במכתב, לפני כעשור, את מרן רשכבה"ג הגר"ח קניבסקי שליט"א, שאם כבר קוראים בשמות חיות, אם כן מדוע לא קוראים בשם סוס, שהרי הש"ך (יו"ד קצח) כתב: "ברוקח וכל בו איתא שאם פגע בה סוס... יהיו בניה עומדין נאה בדיבורם, שומעים ומבינים, לומדים תורה ואינם משכחין וממעטים בשינה, ולא עוד אלא שאימתן מוטלת על הבריות".

כל השאלות במכתב זה זכו למענה ממרן שליט"א. חוץ משאלה זו... ומדוע באמת? מדוע לא קוראים לבנים בשמותיהם של יתר בעלי החיים?

שמי שמכיר היטב את ספרי החיד"א, מבחין שהחיד"א התייחס לכל שאלה תורתית שעולה ושתעלה.
רבי יוסף דוד הרבסט חלה במחלה קשה והוסיפו לו את השם 'חיים'. מכאן ואילך נקרא הוא בשם 'הרב חיים יוסף דוד', כשמו של החיד"א..."

לאור זאת שאלתי במכתב, לפני כעשור, את מרן רשכבה"ג הגר"ח קניבסקי שליט"א, שאם כבר קוראים בשמות חיות, אם כן מדוע לא קוראים בשם סוס...

לפני שנתיים שאלתי את מרן שליט"א על אברך שנולד לו בן בשעה טובה ויש לו כבר בן בשם אהרון והוא רוצה לקרוא לתינוק ע"ש מרן רבינו הגאון רבי אהרן יהודה לייב שטיינמן זצוק"ל, ושואל האם יש ענין לקרוא לתינוק בשם יהודה לייב, או שכיון שזה רק חלק משמו של מרן הגרא"ל- אין ענין.
מרן שליט"א ענה: יש ענין.

על השם "קרן" אמר לי מרן שליט"א שגם איוב קרא לבתו בשם קרן (איוב מב, יד: "וַיִּקְרָא שֵׁם הָאִתָּה יְמִימָה וְשֵׁם הַשְּׁנִיתָ קְצִיעָה וְשֵׁם הַשְּׁלִישִׁית קָרְן הַפּוֹךְ") והספרדים קוראים בשם זה, למרות שהם חוצים את שמה של בת איוב, שנקראה בשם "קרן הפוך". על השם "מוריה" אמר לי מרן שליט"א שהוא שם של הר, ולא של בני אדם... ועל שם "דליה" אמר לי רבינו שליט"א שלא שמענו על שם כזה, ואם השם נהוג אצל הספרדים, אזי ניתן לקרות בשם זה.

לפני כ-15 שנה אמר לי מרן שליט"א על השם "פסח" ש"על שמות לא מקשים קושיות... כנראה אחד נולד בפסח וקראו לו על שם חג הפסח"... והוסיף שהיו גדולי תורה שנקראו כך, כמו רבי פסח פינפער ורבי פסח פרוסקין.

אמרת לי אז למרן שליט"א שהשם 'פסח' נזכר בתוספות רבי עקיבא איגר על המשניות, בפאה (פ"ח משנה ט'), שכתב: "וזכורני שבקהילת ליסא סמכו על זה הבד"צ בגט". ובשו"ת דברי חיים ובספר 'יד אליעזר' בענייני שמות גיטין גם מביאים שם זה.
--- טוב שם מְשָׁמֵן טוב.

לפני חמש שנים נכנסתי למרן רשכבה"ג הגר"ח קניבסקי שליט"א ושאלתי: "אברך ששמו קלונימוס שואל שאין שום פסוק המתחיל ונגמר באותיות שמו. אם כן, איזה פסוק עליו לומר לאחר 'אלוקי נצור', כפי המנהג לומר פסוק המתחיל ומסתיים באותיות שם האדם?"

מרן שליט"א השיב מיניה וביה, בעל פה, כמובן: "שיגיד שני פסוקים. הראשון שמתחיל באות ק', 'קָרוֹב אֶתָּה ה' וְכָל מְצוֹתֶיךָ אֱמַת', והפסוק השני שמסתיים בס', 'פֶּלֶס וּמֵאֲזַנֵי מְשַׁפֵּט לֵה' מְעִשָּׂהוּ כָּל אֲבְנֵי כִיס"...

לפני ארבע שנים שאלתי את מרן שליט"א על אברך, שחותנו רוצה שיקראו לתינוק חיים, על שם אביו, אך אביו לא שמר תורה ומצוות. ההורים רוצים להוסיף שם נוסף לבנם בגלל זה, אבל השוער מבקש שיקראו רק לו חיים.

השיב לי מרן שליט"א: "שיקרא לו חיים ויכווין על רבי חיים בריסקער..."

תקופה קצרה לאחר מכן שאלתי את מרן שליט"א שהורים רוצים לקרוא לבתם יוכבד על שם דודתם, שהיו לה צרות וכל ילדיה נפטרו עליה בחייה. האם לחשוש? ואם כן, האם מועיל להוסיף שם? השיב מרן רבינו: "שיכוונו על שם יוכבד, אמו של משה רבינו".

לפני חמש שנים שאלתי את מרן שליט"א: "ליהודי נולד בן וסבא שלו מבקש שיקרא לתינוק על שם אחיו, שהיה ת"ח מופלג, אך נרצח בשואה בגיל 26. האם אפשר לקרוא על שם יהודי שהגרמנים ימש"ו רצחו בשואה בגיל צעיר?"

השיב מרן שליט"א: "כשר וישר". שאלתי את מרן שליט"א על אשה שאינה שומרת מצוות, ששמה הוא 'קָסָם', ורב אחד הורה לה להחליף את שמה. האשה שאלה האם אכן עליה להחליף את שמה. רבינו השיב בבת צחוק מלבבת: "הרי אפילו בני נח מצווים על הכישוף..."

כמה פעמים ביקשוני לשאול את מרן שליט"א האם יש בעיה לקרוא לבת בשם רחל, מחשש לכך שרחל אמנו נפטרה צעירה. מרן שליט"א אמר שאין זה נכון וביטל בעוז את הטענה הזאת. פעם אחת שאלתי על בת בשם רחל, שחוששים שהוא שם של דין, ובפרט שנולדה בהושענא רבא, שהוא יום דין. מרן שליט"א הורה בנחרצות: "לא צריך להחליף את השם רחל".

רוצים לקבל את 'לקראת שבת' מדי שבוע ישירות למייל?
שלח מייל ל- dirshu@dirshu.co.il

"יש הבדל גדול בין מסירת שיעור בפני קהל שומעים, ובין מסירת שיעור למצלמה, או לטלפון. וזו בעצם סיבה שלישית, למה אני מקליט את תוכנית 'הפותח' בטלפון, דווקא יחד עם בני משפחתי, כי זה נשמע אחרת ונראה אחרת, כשאתה מדבר עם בני אדם. זה נותן חיות לשיחה ולדיבור!"

הרב אברהם פוקס, מגיש מדי יום את המהדורה המוקלטת של 'הפותח', הניזולטר היומי מבית 'דרשו', ובנוסף הוא עורך ומגיש את התוכנית הטלפונית 'הדקה המתוקה' על הדף היומי, בקו השיעורים של 'דרשו'. ביקשנו לשמוע על העבודה ומה שמסתתר מאחורי הקלעים

אליעזר (לייזר) רוט

נקישות נשמעות על דלת ביתה של משפחת פוקס בבית שמש. אחד מבני הבית ממהר לפתוח אותה. בדלת עומד אורח לא צפוי, בן דוד יקר ואהוב על כל בני המשפחה. הילד שפתח את הדלת ממחר ומניח את אצבעו על פיו, ומבקש בלחשיה לשמור על השקט. "עושים פה הקלטה עכשיו", הוא אומר, ובן הדוד מתבלבל לרגע, ולא מבין את מי הם מקליטים...

כשנכנס אל הסלון נדהם בן הדוד למראה עיניו: דודו ר' אברהם יושב בראש השולחן, כשבידו טלפון, ולפניו פזורים דפים שונים. כל בני הבית יושבים משני צדי השולחן ומאזינים ברוב קשב. ורק אחד מהם שם לב שאורח אהוב נכנס לחדר.

הרב פוקס מספר בדיוק על מרן הרב מברסק זצ"ל, ועל החריפות הרבה ששפעה ממנו, בעת שבאו אליו אנשים לשוחח בעניינים שונים. מיד לאחר מכן הוא מספר על הרבי הקדוש מבעלזא זצ"ל, ועל האופן המיוחד בו התקיימה ברכתו ליהודי פלוני, הוא מתבל בווארט נפלא על הפרשה, מאת המגיד מדובנא, וממשיך לסיפור מופלא של השגחה פרטית, שאירע בשבוע שעבר באוטובוס מירושלים לחיפה.

הטלפון הנייד שבכיס האורח, משמיע צלצול... כל בני הבית מפנים לעברו מבט מאשים, והוא, נבוך כולו, ממהר לנתק את הטלפון ולסמן להם בידיו סימני התנצלות...

עכשיו לפחות הם שמו לב שהוא נמצא. כולם מחייכים אליו חיוך רחב, ומסמנים לו בידיהם כמה הם שמחים שהוא הגיע...

אבל הרב פוקס עצמו לא שם לב לצלצול ולא לסימנים, הוא שקוע בדף שלפניו, מקריא את הסיפורים והווארטים, ומתרגם אותם סימולנטית משפת הכתיבה לשפת הדיבור, כשהוא משתדל לשמור על רצף אחיד של הקראת הדברים, אבל גם על גיוון הטון, והעברת הדברים בסגנון שיהיה ערב לאוזן השומעים, שלא יישמע מונוטוני ומשמעם חלילה...

כרבע שעה עברה עד שההקלטה הסתיימה לה, ובאותו רגע קיבלו כל בני הבית בשמחה רבה את האורח הלא צפוי, שהפתיע אותם בעיצומו של יום חול.

לדבר לבני אדם

התיאור הזה הוא תיאור יומיומי בביתה של משפחת פוקס. הרב אברהם פוקס מקליט מדי יום סיפורים, ווארטים, משלים, דברי חיזוק והדרכה מגדולי ישראל, ובני הבית נדרשים במהלך הזמן הזה לשמור על דממה מוחלטת, כדי שההקלטה תישאר 'נקייה' מרעשי רקע.

"לא תמיד אנחנו מצליחים לעמוד במשימה", אומר הרב פוקס, "לפעמים חודרים רעשי רקע להקלטה. אין לנו שליטה מוחלטת על זה, לפעמים זו משאית שחולפת ברחוב והנהג שלה ממש 'חייב' ללחוץ על דוושת הדלק ולהשמיע נהמת מנוע קולנית במיוחד, לפעמים זה אוטובוס שנוסע רוורס ומשמיע צליל טורדני אופייני, ולפעמים זה ילד שקיבל מכה, וכדרכם של ילדים משמיע את קולו ברמה, כדי להביע את כאבו..."

"אנשים שואלים אותי, למה אני לא מקליט בשעות שבהן הילדים בלימודים, בחיידר ובישיבה, בבית הספר ובסמינר. התשובה שלי היא, שבעבר אכן השתדלתי יותר להקליט במקומות שקטים, בתקופת הקורונה נאלצתי להקליט בעיקר מהבית, ומאז פשוט חבל לי שהם יפסידו את החוויה הזאת.

"אחת למספר ימים אני נוסע לירושלים, לבצע הקלטות גם באולפן

“כלל גדול אמרו בסיפורים”, הוא משיב לנו בדרך מליצית משהו, “הציבור אוהב סיפורים איכותיים על גדולי ישראל, בין אם זה גדול מהדור הנוכחי ובין אם מהדורות הקודמים, בין אם זה רב אשכנזי, גאון ספרדי, אדמו”ר חסידי או ראש ישיבה ליטאי

הטכנולוגיות להקליט, ולאפשר לכל אדם להקשיב לתוכנית מהטלפון שלו, אפשרו לנו להגיע לכל יהודי בכל רגע ובמגוון רחב של דרכים. אני מודה ומהלל לקב”ה, שזיכה אותי להיות נטפל למזכי הרבים, זאת זכות גדולה עבורי, ואני תמיד מקווה ומייחל שדברי החיזוק הללו ישפיעו לפחות עלי ועל בני ביתי.

“למרות שכל הסיפורים טובים ומעניינים, אני תמיד אחפש לכתחילה סיפור שנוגע אלינו, שאנשים פשוטים יכולים ללמוד ממנו איך להתנהג, איך להתייחס לחברים, איך להיות רגישים לכבוד הזולת וכו’.

“כמו המעשה הבא, שכתבתי פעם וסיפרתי בתוכניות שלנו, ושתמיד כדאי לספר אותו שוב:

“מעשה שהיה בליל שבת, בביתו של הגאון הקדוש רבי אברהם גניחובסקי זצוק”ל מראשי ישיבת ‘טשעביץ’ בירושלים. מדי ליל שבת לומד הגאון בחברותא עם אברך ת”ח. באותו ליל שבת שעליו אנחנו מדברים, הגיע החברותא כרגיל לביתו של הגר”א גניחובסקי, ואירע לו מקרה מצער: הוא לחץ בטעות על כפתור הפעמון שליד הדלת. קולו של הצלצול נשמע בכל הבית.

“והנה, למרות קולו החזק של הפעמון, לא ניגש בעל הבית לפתוח את הדלת, כהרגלו מידי ליל שבת. האברך המתין זמן מה, ומשלא פתחו לו, סבר שהגר”א גניחובסקי לא שמע משום מה את הצלצול והחל לדפוק על הדלת פעם נוספת, אבל גם אז לא נשמע רחש כלשהו מן הבית, ואיש לא ניגש לפתוח. כיון שהיה בטוח שהגר”א גניחובסקי נמצא בביתו, המשיך הת”ח לדפוק ולדפוק. ואכן, המאמצים נשאו פרי...”

“לאחר דקות ארוכות של נקישות, פותח הגאון את הדלת, בבגדי שינה, ועושה רושם כמי שמתמתח לאחר שקם מן השינה. תוך כדי שפשוף העיניים, ופעולות נוספות הנעשות בעת שהאדם קם ממיטתו, הוא אומר לחברותא בנימה של התנצלות: ‘אני מבקש

‘דרשו’, שם מדובר בהקלטה מול המצלמה, זאת כבר פרוצדורה שונה לחלוטין, וכמובן שצריך ציוד מתאים, אביזרי רקע, תאורה, אביזרי הקלטה משוכללים יותר ועוד. זה לא דומה להקלטה טלפונית שאפשר לעשות מכל מקום, ובכל שעות היממה”, הוא מספר.

הרב פוקס מוסר גם שיעורים פיזיים, מה שמכונה בשפה העכשווית ‘שיעורים פרונטאליים’, כשהוא יושב עם שומעי לקחו פנים אל פנים. רוב השיעורים הללו הם שיעורי ה’דף היומי בהלכה’ שהוא מוסר במגוון מקומות ייחודיים, ואפילו בכמה בתי סוהר, במסגרת הפצת התורה של ‘דרשו’, שמפעיל כמובן גם מגידי שיעורים נוספים במקומות ייעודיים, להרבות תורה בישראל.

כמו כן הוא מקליט אל מול המצלמה את תוכנית ‘הדקה המתוקה’ של ‘דרשו’, במסגרתה הוא מספר מדי יום סיפור קצר בעניין הנוגע ל’דף היומי’ של אותו יום, או ווארט יפה וחידוד נחמד, הקשור לאותו הדף.

בנוסף, מקליט הרב פוקס בקביעות את תוכנית ‘לקראת שבת’ המצולמת עם הרב שלום יכנס שליט”א. תוכנית בעלת פופולריות רבה שמזוהה כ’שלום ר’ אברהם, שלום ר’ שלום’ על שם הפתיח של התוכנית... כמו כן הוא מקליט מגוון תוכניות עם אביו, המחנך הנודע הגה”ח ר’ צבי פוקס שליט”א בענייני חינוך, בפלטפורמות השונות של ‘דרשו’ ועוד.

“מי שמונח בעולם הזה של מסירת שיעורים והרצאות, יודע כמה שזה שונה ועד כמה יש הבדל גדול, בין מסירת שיעור בפני קהל שומעים, ובין מסירת שיעור למצלמה, או לטלפון”, אומר הרב פוקס, “וזו בעצם סיבה שלישית, למה אני מקליט את תוכנית ‘הפותח’ בטלפון, דווקא יחד עם בני משפחתי, כי זה נשמע אחרת ונראה אחרת, כשאתה מדבר עם בני אדם. זה נותן חיות לשיחה ולדיבור, וזה מונע את הצורך להתאמץ כדי להישמע אמיתי, כמו שמתאמצים כשמדברים אל המצלמה...”

“לכן גם אני מעדיף את התוכניות המצולמות שבאות בשניים, כי אני מדבר עם עוד אדם, והמצלמה מתעדת. זה לא כמו לשבת לבד מול המצלמה ולדבר אליה. כמובן שגם את זה לומדים עם הזמן, ומתרגלים לדבר בצורה מקצועית שייראה כמו שיחה אמיתית, אבל משהו בפנים מרגיש אחרת. טבעי יותר ונכון יותר כשמדברים עם בני אדם ולא עם מצלמות...”

הצלצול שלא נשמע

שאלנו את הרב פוקס כיצד הוא בוחר את הסיפורים שהוא מספר: “כלל גדול אמרו בסיפורים”, הוא משיב לנו בדרך מליצית משהו, “הציבור אוהב סיפורים איכותיים על גדולי ישראל, בין אם זה גדול מהדור הנוכחי ובין אם מהדורות הקודמים, בין אם זה רב אשכנזי, גאון ספרדי, אדמו”ר חסידי או ראש ישיבה ליטאי. הציבור צמא היום לשמוע עובדות על גדולי ישראל, וסיפורים של השגחה פרטית.

“בעצם מדובר במתנה מיוחדת שנתן הקב”ה לדור שלנו, שבו אפשר להשפיע ולקרב אנשים לתורה ולעבודת ה’, בדרך של סיפורים, ומהפכת הדפוס של השנים האחרונות, כמו גם האפשרויות

"יום ראשון של סליחות. איציק מתחיל את העבודה בנסיעה לכיוון מרכז הארץ, יש לו מספר חנויות לא מבוטל להספיק, והוא גם צריך לחזור מוקדם לביתו, שהרי התחילו לומר סליחות וצריך לקום לפנות בוקר. הוא מגיע לחנות הראשונה, מחנה את רכבו במהירות, נכנס רושם ויוצא, ממשיך לסופרמרקט הבא, שם הוא כבר לא מצליח לחנות במהירות, מכיוון שהחניה מלאה עד אפס מקום. עוד סיבוב ועוד סיבוב, ושום מכונית לא מראה סימנים שהיא בדרך לצאת מהחניון.

"אין ברירה", אומר איציק לעצמו, 'אשאר את הרכב בחניה המסומנת באדום לבן, ואזדרז לפני שפקח החניה יגיע'. אמר ועשה, אך כמובן כששב אל רכבו הספיק לראות את זנב האופנוע מתרחק ממכוניתו, כשעל שמשות הרכב מתנוסס לתפארה דו"ח חניה... 'הפסדתי את כל ההכנסה היומית', חשב לעצמו, תוך כדי שהוא מנסה בקושי רב לקבל את הדין באהבה. בחנות הבאה הוא כבר היה פחות מהיר, והעבודה התנהלה בעצלתיים. הוא רק חיכה לרגע שישבו לביתו.

"לקראת השעה אחת עשרה בצהריים, הוא הגיע לחנות נוספת, ורגע לפני שחנה מעבר לכביש, בחניון סמוך שבו היה רגיל להחנות את מכוניתו, חשב לעצמו: 'הלא הדו"ח עדיין מפאר את השמשה הקדמית, נו, זה הקמע שלי מדו"ח נוסף, הפקח יחשוב שהנה קיבלתי דו"ח על חניה זו, ואני יכול לחנות שוב ב'אדום לבן' צמוד לחנות ללא חשש'...

"את ספירת התבלינים שעל המדף הוא ספר כמונה מעות, התעניין מה שלום העובדים, קנה לעצמו דבר מה והכל בנחת, 'יש לי את כל היום' חשב לעצמו, 'או בעצם את היומית כבר אין לי', הרהר בעוגמה, ויצא לרכבו. לפתע הוא שומע רעש נוראי, הוא מפנה את מבטו אל מעבר לכביש, למקום הרעש, והוא לא מאמין למראה עיניו: החניון שבו היה אמור לחנות קורס למולו כמגדל קלפים, ואבניו מתגלגלות סביב משל היו אבני לגו! האנשים שהיו בסביבה התחילו לברוח מחשש לפיגוע, האוויר נהיה דחוס מהאבק והחול, אבל איציק שלנו עומד כנטוע במקומו, 'הדו"ח הציל אותי!', הוא צועק ללא קול, 'גם זו לטובה!', הוא קורא לעבר הדו"ח שנהפך בין רגע לידידו הטוב ביותר..."

סליחה אם נאלצת לדפוק זמן רב בדלת... ראש הישיבה עשה כל טצדקי, כדי להוכיח לאורחו שהוא נרדם על מיטתו ולכן לא פתח את הדלת. 'הדבר היה נראה מוזר עד מאוד', אמר החברותא, 'כיון שמעולם לא קרה לי כדבר הזה, שאבוא לביתו של הגאון ואמצא שהוא ישן'...

"השעה היתה יחסית מוקדמת, בסביבות תשע וחצי בלילה, ולא איש כהרב גניחובסקי ילך לישון על מיטתו בשעה כזו, ועוד בבגדי שינה... אין זאת אלא שהגר"א גניחובסקי שמע את צלצול הפעמון, והבין שאם יפתח את הדלת מיד, כמו שהוא עושה תמיד, החברותא ירגיש את עצמו במצב מאוד לא נח, על חילול השבת בשוגג, ולכן, כדי למנוע זאת, עשה עצמו כמי שנרדם על מיטתו, ואם כן החברותא יהיה בטוח שהרב לא שמע את הצלצול, וחסל סדר בזיון! יתירה מזאת, עדיף היה להרב גניחובסקי לבייש, כביכול, את עצמו על שנרדם על מיטתו, והעיקר לא לגרום לביזיון לחברותא..."

הדו"ח שהציל

"אם הסיפור עם הגר"א גניחובסקי הוא עובדה מופלאה מגדול בישראל, אני אתן דוגמה גם לסיפור שקרה עם אדם פשוט, שאינו גדול בתורה, ובכל זאת, אפשר ללמוד ממנו רבות, כמו המעשה הבא שאירע לפני כחמש שנים ברמת החייל שבתל אביב, באירוע קריסת החניון בו נהרגו שישה בני אדם ל"ע.

"איציק הוא סוכן של חברת תבלינים, נכנס ויוצא בשערי חנויות ומרכולים. תפקידו להיכנס לחנות, לרשום איזה מוצר מתחיל להתרוקן מהמדף ומיד לצאת, ולפני שהתור בקופה המהירה מתקדם, הוא כבר בחוץ. איציק זריז והעבודה מתבצעת במהירות, אבל לאחר שיצא מן החנות יש עוד חנות ולאחריה עוד חנות ועוד חנות. הוא לא מתלונן חלילה, הוא מודה לה' בכל יום ויום על כל הטוב שהוא מרעיף עליו, הוא גם מצליח לראות ברכה במעשה ידיו, ולא פוסק להודות לה' על כל הטוב - הגשמי והרוחני, אם כי הוא מוסיף שיש מקום לעוד רוחני, וגם לגשמי אינו מתנגד... ובזמן שנותר לו, אינו יכול ללמוד הרבה, אבל ללכת לשיעור תורה הקבוע, שום פלפל חריף או פפריקה מתוקה לא יעצרו אותו... את העונג שהוא שואב מן השיעור, הוא מפזר בנדיבות בביתו ועל כל היממה.

להתחיל את היום ברגל ימין

חוויה רוחנית מדי יום אצלך בחייל

הלכה, סיפורים, רעיונות, ווארטים ועוד... אקטואלי ומרתק
הצטרפו בחינם לאלפי מנויים, שלחו מייל לכתובת:

dirshu@dirshu.co.il

הפורתח
בכל יום..

המייל היומי של 'דרשו'.

"כדאי מאוד להחליט מראש, כשיש עוד את כל רוח ההתחדשות והברע'ן; לא לוותר על אף מבחן חודשי! העקביות של מבחן בכל חודש ממש, מדרבנת וגורמת להמשיך הלאה!"

שיחות עם נבחני ה'דף היומי בהלכה', לקראת הסיום הגדול חורף תשפ"ב
הרב יוסף חיים ברייטשטיין שליט"א מירושלים

הרב יוסף חיים ברייטשטיין שליט"א

"לצד זה, בכל פעם לפני המבחן, אני מתיישב מרותק ל'משנה ברורה', או לפעמים מול דפי סיכום המתמצים את החומר, ובמשך כשעתיים-שלוש אני עובר על כל חומר הלימוד בשטחיות ובמהירות, דבר המרענן מחדש את כל הלימוד, וכך אני ניגש למבחן".

זכור לך איזה סיפור מיוחד של השקעה בהשתתפות במבחן וכדומה? "מיד בתחילת המחזור, כשהצטרפתי למסגרת המיוחדת, החלטתי לעצמי, שבעזרת"י אעמוד בכל הכח, שח"ו לא אעבור אפי' חודש אחד בל"נ בלי עשיית המבחן על הלימוד החודשי ב'משנה ברורה', חוק ולא יעבור! אם כן", מצ"י הוא בגילוי לב, "היו פעמים שהדבר לא היה פשוט בכלל, וכמעט נואשתי והרמתי ידיים, אך ב"ה נאמן להחלטתי, התאמצתי מעל ומעבר, וברוך השם בכל פעם ראיתי סייעתא דשמיא, והצלחתי להתגבר ולהמשיך".

לבקשתנו הוא משתף בדוגמאות:

"שהייתי פעם עם המשפחה בטבריה לכמה ימים, כשבתוכנית נקבע שביום ששי בבוקר יוצאים לשיט. זה לא היה כזה קל, אבל בסוף הצלחתי גם לעשות את החזרה החודשית כנ"ל, ואף למצוא את מקום המבחן ולהשתתף כרגיל.

"היתה פעם אחת, שברגע האחרון נודע לי שלא מתקיים מבחן

הרב אהרן כהן

לפעמים מרגישים בחוש, בסייעתא דשמיא המלווה ומסייעת לזיכוי הרבים בתורה. הפעם זה היה בולט כפי שתקראו בעצמכם: היה זה השבוע, כשפגשנו אחד מחשובי הלומדים שביקש רשות להאיר ולהעיר. הייתי אוזן לשמוע מה בפיו, ובפירוש הסכמתי לדבריו;

אתם מביאים הרבה שיחות וראיונות מאלפים ומחכימים, עם לומדי ויודעי ההלכה החשובים, המתארים נכון את הרגשתם המאושרת בידיעת ההלכה, במיוחד אצל אלו הזוכים לסיים בגיל ורינה את כל ה'משנה ברורה'.

"אבל", ואת זה ביקש להאיר. "חייבים יותר לשים את הפוקוס לתאר ולפרט את הקשיים שהיו להם להישאר במסגרת, את הצורך בעקשנות יהודית, להצליח לא לפספס חס ושלום שום מבחן, רק להשתתף בכל מבחן בקביעות ובעקביות, דבר הנותן את הכח והתמריץ לשמור על סדרי השינון והחזרות..."

לא עבר הרבה זמן, והמרואיין התורני ה"הרב יוסף חיים ברייטשטיין שליט"א מירושלים, הדגיש בתשובותיו הקולחות ממש את עניין הזה, כשהוא משתף בסיפורים אישיים שהיו בדרכו להצלחה.

מה גרם לך להצטרף ולהבחן על ה'דף היומי בהלכה'?

"תמיד נמשכתי אחר לימוד וידיעת הלכה בכלל, ובחלק 'אורח חיים' הנוגע למעשה ממש בכל חיי היום-יום, באופן מיוחד. כשהייתי בחור", משתף הרב ברייטשטיין, "כבר הייתי משקיע ועמל בלימוד ההלכה, וכן זכיתי לארגן חבורה של בחורים, ללימוד הלכות כל יום לאחר תפילת שחרית. כה גם בסייעתא דשמיא, זכיתי לקחת חלק בפתירת כולל לימוד הלכה בחלק 'אורח חיים', כך שאחר שהיה לי כבר ידע בהלכות אלו, כשהיתה האווירה והמצב של התחלת המחזור החדש ב'דף היומי בהלכה', החלטתי להצטרף בעקביות לתכנית 'דרשו'".

מהו סדר לימודיך במשך החודש, לפני המבחן החודשי?

"בהתחלה הייתי לומד לבד. עם הזמן ברוך השם מצאתי חבורות כלבבי. בכל מקרה", מפרט הוא את סדריו, "אנו לומדים בכל יום עמוד או שניים לפי הזמן, ומשקיעים בהשתדלות ללמוד היטב כדי ש'יכנסו בראש' בבהירות כל הפרטים, וכשיש זמן מתחילים לחזור עוד פעם.

בילדותי למדתי בתלמוד תורה 'תשב"ר', שבבית מרן ה'חזון-איש' זצ"ל בבני ברק. מנהלו הרוחני של התלמוד תורה היה הגאון הצדיק רבי אלעזר צדוק טורצ'ין זצ"ל, דמות רבת הוד משכמה ומעלה, של ירא אלוקים ושקדן. באישיותו המאלפת הצליח להקרין במידה גדושה על התלמידים, מיראת השמים המופלגת שלו וממדותיו הנאצלות

מאוצרותיו של הגאון רבי אליעזר טורק שליט"א

ואת עומק הניסים והנפלאות במצרים שהיו בכל מכה ומכה, כהכנה
דרבה לליל הסדר, ובמשך כמה שנים אף פרסם על כך הודעה לרבים
בעתונות.

הרמב"ן (בסוף פרשת בא) מקשה, מדוע דווקא על יציאת מצרים
מבוססים עיקרי האמונה? הרי כבר מעצם הידיעה על העולם
שבראו הקדוש ברוך הוא יש מאין, ישנה אפשרות לדעת על מציאות
הבורא, ולשאוב את יסודות האמונה?

לשונו הזהב וסגנונו הבהיר, יאירו את עינינו בהבנת נקודה זו:
תמצית ותורף דברי הרמב"ן הם, כי אמנם בריאת העולם יש מאין
היא הוכחה כי יש בורא לעולם, אך עדיין היו בעלי דעות כפרניות,
שהכחישו את עצם הבריאה ואמרו כי העולם קדמון. עוד היתה טענה
נוספת של בעלי דעות, שהתכחשו להשגחה הפרטית, באמרם כי
אין לעליונים ידיעה בנעשה בארץ לאחר שברא את העולם. עוד היו
שהכחישו את המושג של שכר ועונש, ואמרו שאדם יכול לעשות
כאן בעולם כרצון לבו, מבלי לתת על כך דין וחשבון.

כדי להכחיש ולהזים במוחש את הדעות הללו, הראה השם את
מציאותו והשגחתו, בעזו ובגבורה באותות ובמופתים; הן שיש בורא
לעולם - על ידי ששינה את סדרי הבריאה, הן את ידיעתו הברורה בכל

אבי מורי זצ"ל היה רגיל לומר דבר נפלא:

בעל הטורים כתב על המילים הראשונות בפרשה: "ואלה שמות בני
ישראל", ראשי תבות: "ואדם אשר לומד הסדר שנים מקרא ואחד
תרגום בקול נעים ישיר יחיה שנים רבות ארוכות לעולם".

שאל אבי: הרי הענין של 'שנים מקרא ואחד תרגום' חיובו שווה
בכל חלקי התורה, ולא דווקא בחומש שמות. הן סימן מפרש הוא
ב'שלחן ערוך' (סימן רפה): "חייב לקרות לעצמו בכל שבוע פרשת
אותו השבוע שנים מקרא ואחד תרגום". מדוע, אפוא, נרמז ענין זה
דוקא בתחילת 'חומש שמות'?

אבי זצ"ל הסביר את הדברים במתק לשון, כך:

יש ענין מיוחד בתחילת חומש שמות, לזרז על הלכה זו של 'שניים
מקרא ואחד תרגום', משום שחומש שמות עוסק בתחילתו בעניין
יציאת מצרים, בו אנו עוסקים ב'ליל הסדר'. והיות שבערבי פסחים,
מטבע הדברים, רוב האנשים עסוקים בניקיון הבית מכל רבב חמץ,
וטרודים ועסוקים למעלה מראש בהכנות הקדחתניות הרבות
לקראת החג, אין עתותיו של כל אדם בידו, לשבת ולהכין את עצמו
כדבעי לקראת החג.

מאיך גיסא, הלא מוטלת חובה על כל אב בישראל, להכין את
עצמו ב'פן הרוחני' לקראת החג, להטעין את עצמו במדרשי חז"ל
וברעיונות נפלאים בעניני האמונה ויציאת מצרים, ולקיים בהידור
את המצוה של 'והגדת לבנך'. אם הוא אינו מכין את עצמו, לסדר
את הדברים בפיו ובלבו כראוי, הרי הוא מבטל את המצוה.

לכן באה התורה ורומזת כבר בתחלת פרשת שמות, ללמוד את
הפרשיות 'שניים מקרא ואחד תרגום', כדי שיחיו את הסיפור של
יציאת מצרים, ויתבוננו בו היטב. 'שניים מקרא' - כלומר: לקרוא
שוב ושוב, 'ואחד תרגום' - דהיינו להתבונן בדברי המפרשים בסדר
המכות בפרט, ובסדר יציאת מצרים בכלל, כדי שבאמת יוכל
לתאר לבני הבית בתיאור מוחשי את סדר יציאת מצרים, המכות,
המופתים והגבורות שעשה השם. כך, כאשר יגיע 'ליל הסדר', יהיה
סיפור הדברים מחודד ומסודר בפיו.

זכורני משנים עברו, שכאשר החלו לקרוא חומש שמות, היה אבי
מורי זצ"ל מתקשר לכל אחד מבני המשפחה, ומעוררו על ענין
זה - כי יש להתחיל ללמוד בעיון היטב את דברי חז"ל והמפרשים,

אשר נעשה תחת השמש - על ידי שראה את נאקת בני ישראל, והן את השגחתו הפרטית שלא עזב את הארץ למקרים - כאשר בכל מכה ומכה שבאה עליהם, הם ראו בחוש כי בעת שאמר משה בשם הקדוש ברוך הוא שתבוא המכה, מיד היא החלה, וכאשר אמר שתסור היא הסתיימה. כמו כן, מהעובדה שהמכות באו רק על המצריים שהרעו ולא על בני ישראל, ראו את המושג של גמול שכר ועונש.

מאורי המוסר ראו בדברי הרמב"ן הללו, אבן יסוד להבנת עניין יציאת מצרים לאשורו, ולהשתית את יסודי האמונה על הבנת השכל. הדברים היו שגורים על לשונם, והם הרבו לסלסל בהם.

גדולי בעלי האמונה התמידו בעבודתם, לראות בכל דרכי הטבע את הקדוש ברוך הוא ואת חסדיו הגדולים ונפלאותיו, שנעשים עמנו אף בשגרת היום יום, ובזה השקיעו את עיקר העבודה הרוחנית שלהם. הגאון הצדיק רבי יצחק ירוחם בורודיאנסקי, משגיח ישיבת 'קול תורה', סיפר כי מורו ורבו, הגאון הצדיק רבי בן-ציון במברגר זצ"ל, משגיח ישיבת פוניבז', היה מגיע בכל פעם למסור את ה'ועד' המוסרי הקבוע בישיבה עם ספר בידו: "נ"ך, מדרש או ספר מוסר. אך באחד הימים הוא הפתיע את כולם והגיע ל'ועד' עם עגבניה, סכין וצלחת...

הוא פתח את העגבניה לעיני כולם, והחל לשוחח על 'מה רבו מעשיך השם', החכמה האלוקית הפלאית הטמונה בעגבניה. הוא הסב את תשומת לבם של התלמידים אל הקליפה הדקה והחזקה העוטפת אותה ומגנה על בשרה. על צבעה המגרה, על הגרעינים הרבים שיש בה, על החלוקה לתאים בצורה מופתית, על טעמה החמצמץ הערב לחך, ועוד.

הוא רצה לחדד בפניהם נקודה זו, כי אין צורך לחפש גבורות ונפלאות מעל דרך הטבע. כדי לראות את בורא עולם, די לפתוח עגבניה פשוטה, ולהתבונן בה היטב בעיני השכל, וכבר יגלו את נפלאות הבריאה וחכמותיה.

העבודה המעשית של האמונה

כעת נתמקד בעבודה המעשית של האמונה, כיצד היא הדרך הפשוטה בה יזכה האדם להגיע להכרה בהירה באמונה, לחיות עם בורא עולם בכל רגעיו ותחושותיו?

בילדותי למדתי בתלמוד תורה 'תשב"ר', שבבית מרן ה'חזון-איש' זצ"ל בבני ברק. מנהלו הרוחני של התלמוד תורה, היה הגאון הצדיק רבי אלעזר צדוק טורצ'ין זצ"ל, דמות רבת הוד משכמה ומעלה, של ירא אלוקים ושקדן. באישיותו המאלפת הצליח להקרין במידה גדושה על התלמידים מיראת השמים המופלגת שלו וממידותיו הנאצלות.

רבי אלעזר צדוק נמנה על באי ביתו הקרובים של ה'חזון-איש', והתיידד בשנים ההן עם אחיינו-כבנו, בן ביתו של ה'חזון איש', הלא הוא יבדל לחיים טובים, מרן שר התורה הגר"ח קניבסקי שליט"א, ולימים חברו בצוותא את סדרת הספרים 'שונה הלכות'.

זכרון הילדות, החרוט בקרב ילדי התלמוד תורה מאותן שנים, הוא המראה הנפלא והמעורר לאהבת תורה לשקידה ושקיעה בתורה: כיצד רבי אלעזר צדוק יושב בפרוזדור התלמוד תורה, יחד עם רעו הגדול רבי חיים, ולצד כל ההמולה והרעש של הזאטוטים - התנתקו לגמרי מכל הסובב אותם, שקעו בד' אמות של תורה והלכה, והתפלפלו בינם לבין עצמם, כיצד ובאיזה נוסח לכתוב כל מילה ותיבה בחיבורם המופלא.

בשמו של רבי אלעזר צדוק, סיפר הגאון הצדיק רבי שלמה ברעוודא זצ"ל, סיפור נפלא ובעל מסר נוקב:

בבחרותו, בעת שלמד רבי אלעזר צדוק בישיבת 'חברון', היה מרבה לפקוד את מעונו של ה'חזון איש'.

באחת הפעמים שביקר בביתו, שמע ממנו דברים מופלאים שהבהילו את חושי: ה'חזון-איש' התבטא בפניו: "ישנם אנשים שכל חייהם עוסקים בתורה ובמצוות, ובטוחים הם בעצמם שהם חיים על פי האמונה, אך כשיבואו לשמיים יופתעו להיווכח, שעדיין חסרה להם הרבה עבודה בענין האמונה!".

רבי אלעזר צדוק נחרד עד עמקי נשמתו, ולא הבין על מה מכוונים דבריו. כשהגיע לישיבה וסיפר לחבריו את ששמע, הם הגיבו לו: "מדוע לא שאלת על אתר את ה'חזון איש' עצמו למה הוא מתכוון?" אחרים הציעו לו: "מדוע שלא תכנס שוב אל ה'חזון איש', לשאול אותו כיצד באמת יכול האדם להיות בטוח בעצמו שהוא שלם באמונה?"

כעצת חבריו סב רבי אלעזר צדוק על עקבותיו, נסע שוב לבית ה'חזון איש' והציג בפניו את השאלה - למה כיוון במה שאמר לו קודם?

ה'חזון איש' השיב לו כך: "רצוני היה רק לעורר אותך על נקודה זו, כי אם האדם אינו עובד על אמונה מדי יום ויום, מטבע האדם האמונה שלו נחלשת ומתפוגגת. לכן על האדם להיזהר לא להיות שאנן בליבו, ולחשוב שהוא כבר 'מאמין', אלא פשוט לעבוד על אמונה ללא הרף ובכל עת".

"כיצד האדם יעשה זאת?", הוסיף ה'חזון איש' לומר, "על ידי שירגיל את עצמו לבקש מהקדוש ברוך הוא על כל דבר ופרט, ולאחר שתתמלא הבקשה - להודות על כך. בדרך זו ירגיל האדם את עצמו שהכל מהקדוש ברוך הוא, ותתחזק אצלו האמונה הפשוטה!".

(מתוך הספר 'אוצרותיהם אמלא')

קו השיעורים של 'דרשו' - לחייג, ללמוד, לדעת

חייגו: *4992 או 077-2222-666

היה זה בשעת ערב מוקדמת. כמנהגו דבר יום ביומו, גם באותו יום עלה הרה"ג רבי יוסף אפרתי שליט"א לבית מורו ורבו הגאון רבי יוסף שלום אלישיב זצ"ל, אולם הפעם הבהין כי משהו קרה. הרבנית הסתובבה בבית נסערת, ניכר כי עברה חוויה לא קלה בשעות האחרונות, והיא מתקשה לעכל את אשר קרה...

מי לא הוזעק לכבות שריפה שבערה בביתו, ולמה?

בנושא החשוב לו ביותר, במה שהכי יקר לו!

הסערה והשריפה...

היה זה בשעת ערב מוקדמת, ביום שגרתי למדי. כמנהגו דבר יום ביומו, גם באותו יום עלה הרה"ג רבי יוסף אפרתי שליט"א לבית מורו ורבו הגאון רבי יוסף שלום אלישיב זצ"ל, אולם הפעם הבהין כי משהו קרה. הרבנית הסתובבה בבית נסערת, ניכר כי עברה חוויה לא קלה בשעות האחרונות, והיא מתקשה לעכל את אשר קרה לא מזמן...

הרב אפרתי ראה כי הרבנית שקועה בסערת רגשות, וביקש לברר מה זה ועל מה זה. מה התחולל בבית הרב לפני שהגיע, מה גרם לרבנית להיות כה טעונה ונרגשת. האם מישהו התחצף לרב? אולי התחוללה איזו סערה גדולה סביב אחד מפסקיו של הרב? מה יכול לקרות עד כדי כך שהרבנית תתקשה להירגע!?

הרבנית נענתה, וסיפרה בדיוק מה שקרה. יהודי, כנראה נכבד מאוד בעיני עצמו, הגיע אל הבית וביקש לשוחח עם הרב. לא היו אלה שעות קבלת הקהל, הרב אלישיב היה שקוע בלימודו, רכון על הגמרא בריכוז מופתי, ולומד ברציפות וללא הפסקה. 'לא תוכל להיכנס עכשיו, הרב באמצע הלימוד!' - הסבירה הרבנית, לנוכח גבותיו המתגבהות של הנכבד...

'וכי מה יקרה אם הרב יפסיק דקה או שתיים?' - שאל הלה בעזות מצח, וחמתו בערה בו. 'איך ניתן להשיב את פניי ריקם? הלא באתי ממרחק, ואני יהודי נכבד. יתפנה נא הרב לכמה דקות, אותן ישלים אחר כך, ייענה לשאלתי. מה יקרה? הוא לא יכול להפסיק לרגע!'

הרה"ג אשר קובלסקי שליט"א
"הבאים מִצָּרֵי מָה...?" (שמות א', א')

'שובבי"ם', אלו ראשי התיבות של פרשות שמות, וארא, בא, בשלח, יתרו, משפטים, שש הפרשיות שעוסקות בשעבוד מצרים, בגזירות פרעה, במכות שספג, בגאולה המופתית ממצרים, בקריעת ים סוף - ועד לקבלת התורה. זה התהליך שעברנו אז, וגם בימינו - לכל יהודי ניתנת ההזדמנות למקד את מבטו בשעבוד ובמיצרים שהוא חווה, בקשיים ובאתגרים שנפלו בחלקו, ולהיגאל מהם לחירות עולם, לצאת מהם לנצח, לפתוח בחיים חדשים.

וכשמקבלים הזדמנות כזו, אף יהודי אינו מוכן להחמיץ. לכל אחד מאיתנו נותנים את חלון הזמן הנדיר, הרצוי ונשאף כל כך, להשליך לאחור את כל הקשיים והמצוקות, לשכוח מכל הבעיות וההתמודדויות, ולצאת לדרך חדשה - איך אפשר לוותר על הזדמנות כזו? איך אפשר להחמיץ? מה ניתן לעשות כדי 'לחטוף' את הימים האלה, לנצל אותם היטב, ולהיגאל באמצעותם מכל קושי או בעיה, לנצח כל אתגר ולדלג בבטחה על פני כל מועקה!?

את התשובה לכך מגלים רבותינו מאורי הדורות, חושפים את הדרך להינצל מהצרות, להיגאל מהגלות, להפוך את השבועות הללו למנוף חזק ועוצמתי ליציאה מכל מיצר ומצוקה, לחיי איכות מוארים ונפלאים. והדרך הזו היא - לעסוק בתורה, כמה שיותר, בהתמדה מרובה, ברציפות מקסימלית, פשוט לשבת וללמוד תורה - זו הדרך להיגאל!

והלימוד הזה - עליו להיות רצוף ככל האפשר, עמוק ויסודי ככל הניתן. כי זה הסוד - החלפת מאמצי החיים במאמצי לימוד התורה, יציאה מהתמודדויות החיים בהתמודדות עם היצר המפריע מלימוד התורה. לימוד יסודי, רצוף, בהתמדה ובשמחה - הוא הדרך להיגאל מכל הקשיים שלנו כיום, הוא הדרך לפתוח בחיים חדשים ומוארים, נטולי התמודדויות וגלויות!

האמת ניתנת להיאמר, שלימוד רצוף הוא דבר מתבקש ואף הגיוני. יהודי שמבין שבשעת הלימוד הוא עוסק בדבר החשוב לו ביותר - לא יעלה על דעתו להפסיק. ממש כמו אדם שעוסק במלאכת ליטוש יהלומים והוא מרוכז במלאכתו בכל הכח, ואינו מעלה בדעתו להפסיק כדי לענות לשיחת טלפון או להתעדכן בחדשות - כך ממש יהודי ששקוע בתורה, אינו מפסיק ולו לרגע בכל נושא אחר, כי הוא עוסק

- כך נזכה שהלימוד שלנו ישמש כמנוף להוציאנו מכל צרה, לגואלנו מכל גלות, לשחררנו מכל מיצר לחיים טובים ומאושרים!

האושר האמיתי...

על הסיפור הבא מעיד המשפיע הגה"צ רבי אלימלך בידרמן שליט"א, בדידו הוה עובדא, וכך הוא מספר: אחד מהיהודים המפורסמים בעושרם המופלג ובממונם הרב, סיפר לו שהוא זוכר את ימיו כבחור בישיבה. כאשר המשגיח ביקש לחזק את לומדי התורה הצעירים, היה מצטט את דברי המשנה: 'כך היא דרכה של תורה... ובתורה אתה עמל, אם אתה עושה כן אשריך בעולם הזה', ומוסיף: 'האושר האמיתי - גם בעולם הזה! - הוא להיות שקוע בתורה!'

'באותם ימים חייכתי לעצמי' - מספר היהודי העשיר - 'חשבתי שהוא מגזים. זה תפקידו כמשגיח לעודד את הבחורים ללמוד, אבל שלא ינסה לספר לי סיפורים... התורה מזכה בשכר בעולם הבא, זה ברור וידוע. בעולם הזה? בעולם הזה העשירים מאושרים, ולומדי התורה - שכרם מובטח להם בעולם הבא, אבל לא בעולם הזה...'

מאז חלפו שנים. היום אני יהודי עשיר מאוד, יש לי משפחה גדולה שאני רווה ממנה נחת, הכל כאילו טוב לי בחיים. אבל באמת - כל מה שאני רואה לנגד עיני הוא רק שטרות של דולרים, וכמה שיותר מהם, ולהשיג עוד ועוד כאלה, כשהאושר ממני והלאה. לעומת זאת, כשאני נכנס להיכל תורה בוער, ורואה צורבים צעירים כמבוגרים שוקדים על תלמודם ופניהם קורנות מאושר - אני יודע שהמשגיח שלי צדק, הם המאושרים באמת!'

כך אמר העשיר ברגע של גילוי לב, והוסיף: 'היום, מוכן אני לתת מחצית מהוני, כדי ליזכות בכמה רגעי אושר כה קסומים ונעלים, כמו אלה שהם מגת חלקם של לומדי התורה, השקועים בסוגיותיה באהבה אין קץ, ובהתמדה שאינה יודעת שובע. אבל את האושר הזה לא ניתן לקנות בכסף, ולא נותר לי אלא להצטער שאין חלקי עימהם...'

ואף שהמשגיח צדק באומרו כי האושר האמיתי טמון בלימוד התורה ואשרי הזוכים לעסוק בה בהתמדה, בכל זאת גם אותו עשיר, וגם כולנו, יכולים לזכות באושר הרוחני הצרוף הזה, כל אחד מאיתנו זכאי. כל מה שכדאי לעשות הוא להיכנס לבית המדרש, ללמוד בהתמדה וברציפות ככל שנוכל - ונזכה גם אנחנו לרגעי אושר נעלים!

הרבנית שמעה, וליבה סער במערבולת שוצפת. היא סירבה להיכנע ללחץ, אבל טענתו של הלה כי לא יקרה כלום אם הרב יפסיק לכמה דקות - הסעירו אותה מאוד. 'כיצד ניתן לומר כך? וכי יודע הוא מה חשיבות רציפות הלימוד של בעלי הרב? כיצד יכול בן אנוש להעלות על שפתיו מילים כאלה?' - תמחה עד מאוד, ולא הצליחה להירגע... ואז, כשהבחינה שהרב אפרתי עדיין תמיה לנוכח סערת נפשה, הסבירה מדוע היא כה מתקשה להירגע מהחוויה המטלטלת הזו, וסיפרה: היה זה כמה שנים קודם לכן. הרבנית בישרה במטבח הבית, ולפתע פתאום התלקחה האש שבערה על הכיריים, ולשונות הלהבות נתפסו במגבת שעמדה בסמוך, עד שהתלקחה לה דליקה של ממש. הכל החל לבעור מסביב, הרבנית נבהלה כהוגן, ובאותה עת - ישב בעלה בחדר הסמוך והגה בתורתו...

'וכי עלתה על דעתי להפסיק מלימודי שיבוא לסייע לי לכבות את האש? וכי הבהלה שאחזה בי - הביאה אותי לקרוא לו? חלילה וחס! הרי הוא יושב ולומד! השריפה התלקחה, הייתי מבוהלת ואחוזת חרדה, ולא עלה בדעתי הרעיון להפריע לו בלימודו. הרי הוא באמצע ללמוד, איך אפשר להפריע?!?!?'

נעשה לי נס באותה עת, שלבסוף האש הלכה וכבתה מאליה, שכן אינני יודעת איך יכולתי להילחם בי בכוחות עצמי. אבל האיש שהיה כאן קודם - הוא באמת חושב שאני אפריע לרב מלימודו? הרי עבור שריפה שבערה בבית לא העזתי להפריע לו, אז עבורו? הרי הרב יושב ולומד עכשיו, איך אפשר להפריע?! - סיכמה בכאב...

וללמדנו בא: השעות בהן יהודי יושב והוגה בתורה, הן שעות יקרות ערך, אין דומה להן. הרי בשעות הללו הוא מחובר לבורא עולם, עוסק בתורתו, ונותן התורה יושב ולומד עמו. איך בכלל ניתן להעלות על הדעת להפסיק בעיצומה של שעת הלימוד? הרי זו שעה יקרה מפז, בה אנו עוסקים בערך היקר לנו מכל - בתורת ה' האהובה, איך ניתן לעצור?!

אחים יקרים! בימים אלה, כשאנו מבקשים לצאת מכל מיצר לגאולה נצחית, הבה נאמץ את הדרך הזו, את החשיבה הזו. שעת הלימוד היא שעה יקרה, רגעי הלימוד הם רגעי חיבור עם אבא שבשמים, רגעים בהם אנו שוקעים בתורתו, חבוקים בין ידיו, עוסקים באוצר הכי קרוב ללבנו. וככל שנייקר את הרגעים הללו ונקפיד על רציפותם ואיכותם

המשך מעמוד 3 | מרן הגרא"ל שטיינמן זצוק"ל

לשפר את ההשגחה, אפילו להעניש אותם, בהדרכת גדולי ישראל, לשפר ולהועיל, אבל לא בדרך של מחלוקת, ריב ומדון.

הגלידה לא נמסה במשך עשרות שנים, והמתיקה את הנהגת הכלל במשך עשרות שנים כי במשך יותר משלושים שנה, משנת תשמ"ו עד תשע"ח ניווט אישית את עצמו, עם העיקרון החם של הגלידה הקרה.

ועמו פסע רב אהרן-ליב בהנהגת הציבור בכוח גדול וביד חזקה. וזאת למודעי. כי 'מחלוקת' אינה משהו ציבורי, אלא גם ענין פרטי, אישי: מחלוקת עם שכנים, עם בני הבית פנימה, עם בני משפחה ועוד. מחלוקת זו אש דאורייתא השורפת ומכלה כל חלקה טובה.

(מתוך 'חכימא דיהודאי')

שאלו אותו תלמידיו רבינו מדוע אתה שותק כל כך, מדוע אינך מגיב ומשיב לתמיהות ולביקורת הקשה?! רבי שמחה זיסל השיב להם: אם אענה, אולי בעשר דקות הראשונות, עדיין אהיה עם כוונות לשם שמים, אבל מהר מאוד אחר כך, כבר אכנס לתאוות הניצוח והניצחון, ולכן אני שותק מראש.

ועתה, נרעד מעט קולו של רב אהרן-ליב: אם רבי שמחה זיסל (הסבא מקלם), שהיה צדיק גדול, לא יכול היה עם ה'לשם שמים' יותר מעשרה רגעים ואולי קצת יותר, אינני יודע האם העוסקים בנושא זה יוכלו לכוון לשם שמים, ע"כ.

כי אכן אפשר להילחם על מנת לתקן, להעיר לאחראיים לאלץ אותם

אותי בכל דבר, אני הייתי מגיע מוכן עם צילומים, אם היתה איזו טעות ב'מראה מקום', צילמתי את העמוד עם השגיאה, ולאחר מכן הייתי בא למרן ומראה לו טעויות דפוס, שהציון של הדף בספרו אינו מתאים. הוא היה פותח את הספר שלו ואת הספר שממנו הובא הציטוט ובודק כדי לוודא שאכן נפלה שגיאה, ורק לאחר שנוכח לראות שאכן היתה פה טעות הוא קיבל את התיקון שלי... בהמשך הוא כבר התחיל יותר 'לסמוך' עלי ופחות היה בודק אחרי...

"אם בתחילה הייתי מגיע בכל פעם עם חמישה או עשרה תיקונים, כשראיתי שמרן שליט"א סומך עלי שאני אגיה את ספריו הייתי משקיע יותר ומתאמץ יותר ומספר התיקונים הלך וגדל, עד שמרן התחיל לתת לי את הספרים שלו לפני שהדפיס אותם כדי שאעבור ואעשה את התיקונים שלי מלכתחילה, אבל כמובן שזה לא אומר שלא היו תיקונים גם אחרי ההדפסה..."

"חוץ מהתיקונים, יש גם את נושא ההערות שמתייחס לתוכן עצמו ולא רק לשגיאות הקלדה או טעויות דפוס. היו מקרים שמצאתי שמרן שליט"א מבאר במקום אחד כך, ובמקום אחר מבאר באופן שונה והייתי מעיר על זה, ליישב את הסתירה או לבדוק איזה מבין שני הפירושים הוא הפירוש שהרב אכן ממשיך לסבור כמותו, ומאיזה מהם הוא חזר בו וכדו'."

נגד התחזיות הרפואיות

"הגיעו הדברים עד כדי כך, שכשהיה מרן שליט"א מאושפז אחרי אירוע מוחי בו לקה ל"ע, הוא היה ב'מעניני הישועה', והיה משותק בחצי גוף רח"ל. הרופאים היו מאוד פסימיים באשר לסיכויי השיקום. הם אמרו למרן שליט"א שגם אם יצליחו לשקם את הנוזקים והוא יוכל ללכת על רגליו ולהניע את ידו, הם לא מאמינים שיש סיכוי שהוא יוכל לשוב ולכתוב, כי הנזק לאצבעות היה מאוד חמור."

"כולנו יודעים איך זה הסתיים", מספר הרב טיגר, "מרן שליט"א הוא אדם עם הרבה מאוד עקשנות לדברים הנכונים. הוא החליט שהוא אינו שומע בקול הרופאים בעניין הזה, והיה מתאמץ מאוד מאוד להחזיר לעצמו את יכולת התנועה עד שהשתקם באופן יוצא דופן ואף היה שב לכתוב כמאז ומקדם."

"בכל אופן, בתקופה בה הוא היה מאושפז, נכסוף נכספתי לבקר אותו וגם אם לא לדבר איתו, לפחות לאחל לו רפואה שלמה. נסעתי מירושלים לבני ברק, נכנסתי ל'מעניני הישועה' וחיפשתי איפה מאושפז הרב קנייבסקי. כשהגעתי לחדרו, עמד שם אחד מבני המשפחה וגירש אותי... הסברתי שאני מקורב לרב, זה לא עזר לי כלום. שמרו עליו מכל משמר, ולא נתנו לאף אחד להתקרב אל מפתן דלתו..."

"אחרי כמה ימים שוב נסעתי לבני ברק, ניסיתי להשתחל פנימה, אבל השמירה היתה 'שמירה מעולה', שוב גורשתי, ואחר ימים חזר הדבר על עצמו בשלישית."

"באחת הפעמים הגעתי בזהירות, וראיתי שהדלת פנויה. אין שם אף שומר... הרבנית ע"ה ישה שם בצד ושוחחה עם כמה נשים, הבנתי ששמו אותה לשומר, אבל היא היתה לה קבלת קהל משלה, ולרגע אחד

ועל סוד החביבות העצומה שמפגין מרן כלפיו בכל פגישה שכזאת. באחרונה התפרסמו כמה וכמה תיעודים מרתקים מהשיחות הללו של מרן שליט"א עם הרב טיגר, בהן יש גם סיפורים מאוד מעניינים שמספר מרן על דודו החזון איש, על אביו הסטייפלער הקדוש וגם מעט על עצמו ועל קורותיו בשנים קודמות."

האחיין של החזון איש...

"הייתי אז אברך צעיר לימים, היתה זו שנת השמיטה לפני 21 שנה, ולמדתי בכולל 'זרעים'. אחד הספרים שלמדנו כמובן היה ספרו של מרן שליט"א 'דרך אמונה', ספר שהפך עם הדפסתו לספר יסוד בכל הקשור ללימוד של הלכות שביעית בפרט וכל הנושא של 'זרעים' בכלל. "שמעו של מרן שליט"א כבר יצא אז ברחבי העולם. ידעתי שיש בבני ברק יהודי שכל כולו קודש לה', המתמיד הכי גדול בדור, משהו שלא רואים בשום מקום אחר, אדם גדול מאוד שלא פסיק פומיה מגריסא יומם ולילה, ושמו הגאון רבי חיים קנייבסקי, בנו של הסטייפלער, אחיינו של החזון איש..."

"אפילו היו לי בבית כמה מספריו של מרן שליט"א, וכאמור למדנו בכולל את ה'דרך אמונה', אבל מעולם לא זכיתי לראות את מרן הגר"ח. "תוך כדי הלימוד ב'דרך אמונה', התעוררו לי כמה הערות והיו לי גם כמה תיקונים שחשבתי שצריך אולי לתקן בספר בגלל טעויות דפוס וכדו' או מראי מקומות לא מדויקים, אבל צחקתי על עצמי, אמרתי "מה שאתה יודע, הגר"ח קנייבסקי בוודאי גם יודע... מה אתה עושה מעצמך צחוק ושולח לו הערות???"

"אבל בסופו של דבר לא הצלחתי להתאפק, כתבתי כמה הערות על דף, ושלחתי למרן שליט"א, בצירוף הפרטים שלי והכתובת שלי, למקרה שהוא יחליט להתייחס להערות שלי..."

"בהמשך למדתי לדעת שהוא הקפיד מאוד להגיב לכל מי ששלח לו מכתב, אבל אז לא חשבתי שאזכה לתשובה. עבר זמן מה, וקיבלתי תשובה..."

"במכתב החוזר כתב לי הגר"ח: "נהניתי מאוד מהערותיך, והוסיף שאם יש לי עוד הערות, שאשלח גם אותן..."

"כשקיבלתי כזאת תשובה חמה, החלטתי לשלוח עוד מכתב אחד, ושוב הגיעה תשובה שבה מרן כתב לי שהוא מאוד נהנה מההערות ושאלה עוד..."

"אחרי המכתב השלישי והרביעי אמרתי לעצמי שזה כבר לא עסק להמשיך ככה בהתכתבות מרחוק... אני חייב לנסוע לבני ברק ולראות את הרב בכבודו ובעצמו..."

"ביררתי מתי שעות קבלת הקהל ונסעתי לבני ברק, הגעתי לבית מרן שליט"א, והיה שם תור של אנשים, בלי עין הרע... חיכיתי כחצי שעה בתור וכשהגעתי הרב מיד שאל אותי "מי אתה?", אמרתי לו "אני טיגר". לא לקח לו זמן רב להבין מי אני: "טיגר מהמכתבים???", הוא שאל מיד, וכשהשבתי בחיוב הוא חיך אלי ואמר לי "שב!!!".

"התיישבתי, ומאז לא הפסקתי. הרב היה מאוד מקרב אותי, מתייחס אלי בחביבות מופלגת, הקשיב לכל הערה שלי. בהתחלה הוא היה בודק

היא הסיחה את דעתה מהשמירה המוקפדת...

"בשקט בשקט השתחלתי אל חדרו של מרן שליט"א ובאותו רגע קפצה הרבנית ממקומה ומיהרה לדרוש ממני שאצא החוצה כי אסור להפריע לרב, הוא צריך לנוח והרופאים לא מסכימים שיטריחו אותו. מרן שליט"א כבר ראה אותי, הוא אמר לרבנית שתניח לי: "זה בסדר", אמר לה, "הוא חבר שלי..."

"כמוכן שגם אני עצמי חסתי על הרב, לא רציתי להפריע לו חלילה וחס, הייתי שם זמן קצר מאוד, רק אמרתי לו כמה מילים, איחלתי רפואה שלמה ומיהרתי להיפרד לשלום ולצאת.

"באותו ביקור קצרצר ראיתי דבר מופלא. מרן שליט"א היה שקוע בלימוד רמב"ם הלכות טומאת צרעת... היה זה חלק מה'חובות' המפורסמים שלו, חלק מסדר הלימוד שלו שבמסגרתו הוא לומד את התורה כולה מדי שנה בשנה. זה היה כשהוא שכב על מיטת חוליו, אחרי אירוע מוחי קשה, עם חצי גוף משותק, וכשהוא 'נח' כביכול במצוות הרופאים... מה נאמר ומה נדבר..."

סודו של שעון היד

אחת השאלות ששואלים את הרב טיגר פעמים רבות היא מה הסוד שמסתתר מאחורי ההקפדה של מרן שליט"א שלא יענדו שעון על פרק היד. בהקשר זה הוא מספר לנו:

"לפני שנים כתבתי ספר בשם 'דרך איש', שבו אני מביא מעין כללים של מרן החזון איש זיע"א, בלימוד בפסיקה ועוד.

"באתי לבני ברק, והראיתי למרן שליט"א את הספר, לשמוע את דעתו ואת הערותיו לפני שאשלח את הספר להדפסה. מרן כמז יצא מגדרו, הוא עבר איתי כמעט מילה במילה ואות באות, הוא התעניין בצורה יוצאת דופן בחיבור הזה, ובמהדורה שניה אף טרח וכתב בכתב ידו הערות לספר.

"הזמן נהיה דחוק, סדר היום של מרן שליט"א לא מאפשר לו לשקוע בדברים לא מתוכננים ולכן נאלצתי לקום ולהיפרד. חזרתי הביתה, ואחרי כשלוש או ארבע שעות התקשר אלי אחד מנכדי מרן שליט"א כשבפיו טענה: "בגללך הרב לא ישן היום בצהרים..."

"דרכו של מרן לקום בשעות הקטנות של הלילה ולפצוח בסדר יום עמוס בלימוד בלתי פוסק..." מסביר הרב טיגר, "ולכן בצהרים הוא שוכב לנוח מעט, כחצי שעה אולי. באותו יום, כך סיפר לי הנכד, הרב דילג על שעת השינה, הוא הלך לישון, אבל במקום לישון הוא התיישב על המיטה ועלעל בספר, קרא כל מילה, עד שעבר זמן השינה שלו והוא היה חייב להמשיך בסדרי היום האחרים, שעליהם אי אפשר לוותר..."

"אציין שפעם אחת נכנסתי לחדרו של מרן, והופתעתי לראות שיש שם מישהו שישן במיטה. לרגע עברה בי מחשבה של כעס, מי הוא זה ואיזהו שישן בחדר של הגר"ח קנייבסקי... בהמשך התברר לי שזה היה אחד מבני המשפחה. מרן הרגיש בכך שאני לא מסתכל על זה בעין טובה והוא אמר לי: "דע לך שלישון זאת לא בוששה. מי שלמד הרבה והתעייף, עליו לשכב לישון, זאת לא בוששה לישון!!!"

"בכל אופן, הסיפור הזה עם שנת הצהרים עליה דילג מרן שליט"א

למרות שהוא מלכתחילה הולך לישון רק כי אין ברירה וכי הגוף חייב מעט מנוחה, גרם לי לראות במו עיני עד כמה היחס של מרן שליט"א לדודו החזון איש הוא עצום ומופלא.

"אצל מרן שליט"א, זכרו של דודו ורבו המובהק מרן החזון איש זצ"ל, יקר לאין ערוך. הוא מדבר הרבה על החזון איש, ולמעשה הוא גם כתב את 'קונטרס הזכרונות' על הנהגות החזון איש, ומעשה שהיה כך היה.

"מרן הגר"ח שליט"א התגורר קודם נישואיו בדירה אחת עם אביו, מרן הסטייפלער הקדוש ומרן החזון איש. רעייתו של מרן החזון איש הרבנית ע"ה היתה חולנית, ומאחר ושניהם לא יכלו להתגורר בגפם משום שנצרכו לעזרה, עברו בשנים האחרונות מרן הסטייפלער הקדוש ורעייתו להתגורר יחד עם מרן החזון איש ורעייתו כדי לטפל בהם.

"כך גרו שלושה גאוני עולם בבית אחד: החזון איש זצ"ל, הסטייפלער זצ"ל ויבלחט"א מרן הגר"ח שליט"א.

"אחרי שנסתלק החזון איש לבית עולמו, ביקש מרן הסטייפלער מבנו מרן שליט"א שיעלה על גבי הכתב את ההנהגות של החזון איש שראו באותה תקופה בה התגוררו יחד, וגם קודם לכן, כדי שיהיה לדורות הבאים ספר עם הנהגות החזון איש, חוץ מהספרים שהוא עצמו כתב בחיי חיותו.

"מרן שליט"א אמר לאביו שהוא חושש מאוד שמא חס ושלום תצא שגגה מתחת ידו והוא יכתוב דבר לא נכון כי הוא לא כתב את הדברים סמוך לראייתם, וכעת כבר עבר זמן והוא אינו זוכר אותם בצורה המדויקת שאירעו..."

"למעשה, קיים מרן שליט"א את רצון אביו זצ"ל, והעלה על הכתב את 'קונטרס הזכרונות'.

"ומכאן התשובה לשאלה על השעון. בקונטרס הזה כותב מרן בין היתר שמרן החזון איש היה חושש בשעון יד לגברים שיש בזה משום 'לא ילבש'.

"היו בשנים האחרונות כל מיני הסברים למה מרן שליט"א החל להעיר לאנשים הבאים אליו בעניין הזה של השעון על היד ובעניינים דומים אחרים, וחשבו שאולי זאת חומרה חדשה שלו וכדו', אבל האמת שזה דבר ישן מאוד שהוא ראה אצל החזון איש זצ"ל.

"באופן כללי, באי ביתו של מרן שליט"א יודעים שבשנים המאוחרות יותר הוא התחיל להעיר יותר בעניינים שבקדושה והיבדלות מטומאת העמים וכדו'. שרוולים קצרים, חולצות של ילדים עם ציורים של חיות טמאות, חולצות עם כיתוב בלע"ז, הכיפוף של שולי הכובע שלא יהיה כלפי מטה וגם העניין של ענידת שעון על היד.

"ישנה תאוריה הטוענת שמרן שליט"א החל להעיר על שעון היד רק לאחר פטירת חמיו מרן פוסק הדור הגר"ש אלישיב זצ"ל, אבל אני לא בטוח שזה מסתדר עם הסדר הכרונולוגי של הדברים, וכמדומני שהוא החל להעיר על זה עוד לפני הסתלקותו של מרן הגר"ש, ובכל מקרה ההקפדה שלו בנושא היתה מאז ומתמיד כתוצאה מחשש החזון איש, אלא שבשנים האחרונות הוא החל להעיר על כך גם לאחרים."

אי"ה נביא בשבוע הבא את חלקה השני של השיחה המרתקת עם הרב טיגר שליט"א

הלימוד, שיעמוד לאורך זמן לדעת את ההלכה אשר יעשון".
מה תרצה להעביר לחברים או למכרים שלך?
 "כדאי מאוד להחליט מראש, כשיש עוד את כל רוח ההתחדשות והברען; לא לוותר על אף מבחן חודשי! העקביות של מבחן בכל חודש ממש, מדרבנת וגורמת להמשיך הלאה, להשקיע בשינון וחזרות וכדומה. כה, אפילו בחודש שאתה יודע ומרגיש שאתה לא שולט בחומר, או שיש קשיים טכניים וכדומה להשתתף במבחן, מכל מקום, שווה להתאמץ ולא לגרום ח"ו קרע או חור בשרשרת המבחנים המצטברת... כך ממשיכים עד לסיום לימוד וידיעת כל ה'משנה ברורה', כך חותם הוא בקול מאושר, כאחד שזכה. אשרי מי שבא לכאן..."

לשליחת תגובות לכותב המאמר,
 כתבו ל: a0533185209@gmail.com

במוקד הרגיל באזור מגורי. השעה כבר היתה די מאוחרת, אך רצתי מהר לשכונה הסמוכה, ואכן ב"ה הספקתי להשתתף במבחן.
 "היתה לי פעם שמחה משפחתית בבית שמש, לקח לי הרבה זמן למצוא את המוקד אך כנ"ל. כן, שהיתי פעם במירון ויצא לפי חשבון שרוב יום ששי יהיה מוקדש למבחן, דהיינו החזרה החודשית ונסיעה לצפת למוקד וחזרה. בסוף היה מוקד פעיל גם במירון, כך שזה היה בסדר...
 "בכל מקרה, אפשר לומר מכל הסיפורים להם הייתי עד כבעל המעשה", הוא מפטיר באושר, "הבא ליטהר מסייעין אותו, שבחסדי ה' לא פספסתי אפי' מבחן אחד מתחילת המחזור!".

איזה 'טיפ' תוכל לציין כמבחן וותיק?

"יש הרבה עצות ורעיונות, אך אישית כפי שכבר אמרתי, החזרה המהירה שמשקיעים כמה שעות לפני המבחן, מסייעת במאוד לסיכום ותמצות הלימוד, ומסייעת מאוד למבחן ובכלל לזיכרון

המשך מעמוד 5 | הגאון רבי אברהם ארלנגר זצ"ל

תלמיד אלמוני! לי באופן אישי זה נתן חיזוק גדול מאוד, מי ייתן ויהיו הדברים הללו גלעד זיכרון לדמותו הפלאית של איש הפלא, מגדולי מרביצי התורה וגאוני הגאונים בדור האחרון, שכמה שהיה גאון בתורה, הוא היה גאון עצום גם בענווה, ולוואי ונזכה להידבק מעט בדרכיו הטהורות".

"הסיפור הזה נתן לי הרבה מאוד חיזוק, כי הבנתי שהוא ממש שמח ומאושר בהצלחה שלנו. זה לא שהוא הראה לנו פנים שוחקות ומאירות, רק בגלל המידות המיוחדות והמופלאות שלו, אלא השמחה היתה אמיתית וכנה עד כדי כך, שהשיחות שלו עם הרבנית תבלחט"א, היו נסובות על כמה התקדם תלמיד פלוני, וכמה מצליח

המשך מעמוד 12 | הרב יעקב גלינסקי זצוק"ל

בפולין כיהנה ממשלה אנטישמית, בחסותה הוטל חרם מסחרי על היהודים שרוששם כליל, נגזרו גזרות קשות, אבל הממשלה נזהרה שלא לחוקק חוקים גזעניים בעליל. החוק היה שוויוני: כולם היו צריכים לשבות ביום ראשון, ולפתוח את החנויות בשבת... כולם היו צריכים לשלם מיסי עתק, אבל בדקו רק את ספריהם של היהודים... הגאון רבי מאיר שפירא זצ"ל, היה דובר היהדות בסיים הפולני. קם והשמיע באוזני הצירים הנכריים דבר תורה: "ויצו פרעה לכל עמו לאמר, כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו", ודרשו בגמרא (סוטה יב עא): אף על עמו גזר.
 לא מובן: מילא ישראל היו עבדים מדוכאים, התעלל בהם כרצונו. אבל עמו, איך לא התקומם?! ועוד, שבתרגום מבואר שהורה לעמו לזרוק את ילדי ישראל לנהר, וחולק לכאורה על דברי הגמרא. והתשובה, שפרעה הסביר לעמו: תראו, אין זה נאה להתנכל ליהודים רשמית. אנו נגזור גזרה כללית. אבל בפועל, רק את ילדי היהודים תזרקו לים...
 ואיך שההיסטוריה חוזרת! המדינה מתנהלת לפי קריטריונים שוויוניים. חייבים בביקורת, ובהשגת אישורים, בעמידה בתקנים ובדיווח שוטף. משום מה, מיישמים הכל רק לגבי המוסדות התורניים...

וסוחפים להתפקרות גורפת, ומה ביכולתי לעשות?"
 שאל ה'חפץ חיים': "יש שיעורי תורה?"
 ענה: "אני אומר שיעור לקומץ ישישים. הנוער מדיר רגליו, ומה ביכולתי לעשות?"
 המשיך ושאל: "ומה בשטח הכשרות?"
 נד הרב: "הקצב פוסק בעצמו את השאלות. כמה שאני מזהיר ומתריע אין לי שומע. סומכים על הצהרתו, ומה ביכולתי לעשות?"
 "וטהרת המשפחה?"
 "המקווה סגורה על מסגר. הקהילה אינה משלמת לבלן את שכרו, ומה ביכולתי לעשות?"
 "והתלמוד תורה?"
 "התחסל מזמן. ההורים שולחים בניהם לבית הספר החילוני, ומה ביכולתי לעשות?"
 פקעה סבלנותו של ה'חפץ חיים', והקפיד: "מה ביכולתכם לעשות? חלישן קענט איר דאך! להתעלף הרי אתם יכולים!"...
 כשנאנחים וזועקים, השוועה נשמעת והישועה באה!

כל הבן היילוד היאורה תשליכוהו

"ויצו פרעה לכל עמו לאמר כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו" (שמות א, כב).

(מתוך הגדה של פסח - 'הגדת')

סיכום שבועי ב'דף יומי בהלכה'

- ◆ הדלקת נרות חנוכה בשמן עם פתילות מצופות שעווה - האם היא נחשבת להדלקה בשמן?
- ◆ האם מותר ללמוד תורה לאור נרות החנוכה?
- ◆ האם מותר להשתמש באור ה'שמש'?

'במה מדליקין' את נרות החנוכה?

- כל סוגי השמנים, הפתילות והנרות, כשרים לנרות חנוכה, אלא שמצוה מן המובחר להדליק בשמן זית, לפי שבו נעשה הנס בבית המקדש. ופתילות המצופות בשעווה - כתבו הפוסקים שבהדלקתן מתקיימת המצוה מן המובחר של הדלקה בשמן; ויש אומרים שהדלקה זו נחשבת להדלקה בשעווה.
- יש אומרים, שצריך שנרות החנוכה - השמן והפתילות - יהיו שייכים למדליק, משום שההדלקה היא לזכר הנס שנעשה בהדלקת המנורה, ועל כן צריך שיהא למדליק חלק בשמן, בדומה לשמן שבמנורה שנקנה ממזון הקדש, שלכל ישראל היה חלק בו. ויש חולקים.
- ראוי לכל אדם לטרוח במידת האפשר, ולהכין לעצמו חנוכה יפה, בזיכים יפים, ונרות יפים, לקיום מצות הדלקת נר חנוכה. ופוסקים רבים כתבו, שראוי להדר ולהדליק בכלי זהב וכסף.
- את נרות השבת מותר להדליק בשמנים ובפתילות הדולקים כראוי בלבד, וכן בערב שבת חנוכה - המוסיף שמן בנרות החנוכה מעבר לכמות הנדרשת לקיום המצוה, רשאי להדליק בשמנים ובפתילות הדולקים כראוי בלבד.

מהלכות נרות החנוכה

- מצות הדלקת נר חנוכה, מתקיימת בעצם מעשה ההדלקה, ולפיכך, אם הנרות כבו מיד לאחר הדלקתם, למרות שלא דלקו מחצית השעה (ראה במקורות), אין חובה לשוב ולהדליקם.
- המדליק נרות חנוכה במקום שניתן לשער כי הרוח תכבה אותם לפני תום מחצית השעה, ואכן הנרות כבו - עליו לשוב ולהדליק, ללא ברכה.
- אסור להשתמש באור נרות החנוכה, ואף לצורך מצוה, כגון

לימוד תורה, או סעודת שבת. ויש להחמיר באיסור זה אף כשהנרות דולקים זמן רב לאחר ההדלקה, בשעה שכבר מותר מן הדין לכבותם. ולמרות זאת, מותר לשבת בבית שהנרות דולקים בו ואין בו אור אחר, ואין חובה לעצום את העינים; ויש שהתירו אף להלך בבית לאור הנרות, משום שאין זה נחשב ל'שימוש' בנרות.

• כלל הוא בידינו: "דבר שפּמַנְן אינו בטל", כלומר, דבר שמחמת חשיבותו נמכר לפי מנין הפריטים, אינו מתבטל בתערובת. וכתבו הפוסקים, שנרות חנוכה, שמדליקים אותם בכל לילה במנין, נחשבים כדבר שבמנין, ואם התערבבו בנרות אחרים בתוך הזמן הראוי לקיום המצוה - כל הנרות שבתערובת אסורים לשימוש שאינו לצורך נרות חנוכה. ויש אומרים שגר חנוכה אינו נחשב כדבר שפּמַנְן. ולהלכה, הואיל ואיסור השימוש בנרות החנוכה לצרכים אחרים הוא רק מדרבנן, אזי במקרה שאם נאסור את כל התערובת יהיה הדבר כרוך בהפסד רב, וכגון שהנר התערבב בנרות רבים מאוד - יתכן שיש להקל.

נר ה'שמש'

- כפי שלמדנו, אסור להשתמש באור נרות החנוכה, ולפיכך, נהגו כל ישראל להדליק נר נוסף יחד עם נרות החנוכה, כדי שלא ישללו בשימוש באור נרות החנוכה; ונר זה מכונה 'שמש'.
- אם נר ה'שמש' עומד בצמוד לנרות החנוכה, לכתחילה אין להשתמש באורו, משום שהדבר נראה כאילו משתמש באור נרות החנוכה לצורכו ולא הודלקו לשם מצוה.
- את נר ה'שמש' יש להעמיד במרחק מה מנרות החנוכה, כדי שמספר הנרות יהיה ניכר. ולכתחילה, יש להעמיד את השמש מעל לנרות החנוכה, או תחתיהם.

"ולכן אצלנו בעלון אין הטפות. אנחנו מספרים את הסיפור, הקוראים מספיק חכמים ואינטליגנטים כדי להבין לבד את המסר, וכדי לבחור בעצמם איזה מסר הם רוצים לקחת מהסיפור הזה"

מתוך דברי עורך 'לקראת שבת' הרב משה הרמן, בראיון שהעניק ובו סיפר מעט על 'מאחורי הקלעים' של הפקת העלון

ויתחיל להסביר לך שאתה צריך להתחזק ב'בין אדם' לחברו, כי כשעלית לאוטובוס לא שמת לב שאתה בעצם עוקף יהודי מבוגר... זה ישנה אצלך משהו? סביר להניח שלא! אבל אם תשמע סיפור על אחד מגדולי ישראל, שפעם חיכה בתור ולא עלה לאוטובוס עד שהיהודי המבוגר שהמתין שם עלה לפניו, זה יחזק אותך הרבה יותר. כי כוחו של סיפור חזק יותר מכל הטפה ומכל 'חיזוק' בעולם.

"ולכן אצלנו בעלון אין הטפות! אנחנו מספרים את הסיפור, הקוראים מספיק חכמים ואינטליגנטים כדי להבין לבד את המסר, וכדי לבחור בעצמם איזה מסר הם רוצים לקחת מהסיפור הזה."

"אבל הכי חשוב!!! שיהיה מעניין! אם מביאים לי סיפור עם מסר חזק, עם מוסר השכל חודר כליות ולב, מתאים לפרשה שלנו כמו כפפה ליד, ומדבר על גדול בישראל שבדיוק השבוע יוצא יום היארצייט שלו, אבל הסיפור לא מעניין כשלעצמו - הוא לא ייכנס בעלון 'לקראת שבת'!", משלים הרב הרמן את דבריו.

"הכלל הזה הוא כלל ברזל שאנחנו לא זזים ממנו, כי יש לנו מעין הסכם בלתי כתוב עם הקוראים שלנו, הם יודעים ברמת ודאות של מאה אחוז, שברגע שאתה מתחיל לקרוא אייטם ב'לקראת שבת', מובטח לך שהוא יהיה מעניין! אם פעם פעמיים האיטם לא יהיה מעניין, ההסכם הזה כבר לא יהיה שווה כלום..."

"אף אחד לא אוהב שמטיפים לו", "אם יתיישב לידך מישהו באוטובוס ויתחיל להסביר לך שאתה צריך להתחזק ב'בין אדם' לחברו, כי כשעלית לאוטובוס לא שמת לב שאתה בעצם עוקף יהודי מבוגר... זה ישנה אצלך משהו? סביר להניח שלא! אבל אם תשמע סיפור על אחד מגדולי ישראל, שפעם חיכה בתור ולא עלה לאוטובוס עד שהיהודי המבוגר שהמתין שם עלה לפניו, זה יחזק אותך הרבה יותר. כי כוחו של סיפור חזק יותר מכל הטפה ומכל 'חיזוק' בעולם!"

מהיכן לקוח ציטוט זה? לפני כשבועיים התפרסם בתוספת 'תורני' של עיתון 'המבשר', מאמר מרתק מפרי עטו של הסופר הנמרץ הרה"ג ר' יוסף משה האס, אשר הפליא לעשות וקיבץ יחד עם עורך העלון הרה"ג ר' אלחנן קלאר, את ארבעת עורכי העלונים הנפוצים ביותר בעולם היהודי, וביניהם היה כמובן עורכו של עלון 'לקראת שבת', הרב משה הרמן. להלן נביא כמה ציטוטים מתוך דבריו של הרב הרמן, המתארים בצורה נפלאה את מטרותיו של עלון 'לקראת שבת', ובטוחים אנו שהקוראים הוותיקים והנאמנים של העלון יזדהו עם כל מילה:

"כשמדפיסים עלון או כל חומר פרסומי אחר, צריכים להגדיר מטרות ויעדים", אמר הרב הרמן במהלך הריאיון. "כשיצאנו לדרך עם 'לקראת שבת', היתה לנו מטרה מאוד ברורה: לתת לאנשים מוצר שיהיה נעים ונחמד לשימוש, ושיביא להם מקסימום תועלת רוחנית.

"את זה אנחנו עושים באמצעות סיפורים. העלון שלנו מבוסס כולו על סיפורים, כ-90 אחוז מהחומר הכתוב זה סיפורים, אבל כל סיפור בא להעביר מסר, אלו לא סתם סיפורים אלא כאלו ש'מדגדים' את הקורא וטופחים לו על הגב: 'קום, תעשה משהו עם עצמך! בוא תתחזק בתפילה, ביראת שמים, במידות, בכבוד הזולת, בחינוך הילדים, בקירוב רחוקים'. כל סיפור והמסר שלו, אבל המסר מגיע מהסיפור עצמו, וזה אולי החלק הכי חשוב.

וכאן מגיע הציטוט שפתחנו איתו: "אף אחד לא אוהב שמטיפים לו", מוסיף הרב הרמן בראיון המרתק, "אם יתיישב לידך מישהו באוטובוס

גליון 501
שנה י"א תשפ"ב

סיפורי צדיקים

יו"ל לע"נ הרה"ח ר' הלל ז"ל בן ר' פינחס נחום המבורגר ז"ל

סיפורי חז"ל

ואת המטה הזה תקח בידך אשר תעשה בו את האותות (ד' י"ז)

זאת המטה הזה, ואף על פי ששידלו הקדוש ברוך הוא למשה והבטיחו כל הבטחות הללו, עדיין היה משה שומט עצמו מלקבל את השליחות הגדולה, והיה מעלה חששות על חששות, ויען משה ויאמר, 'זהו לא יאמינו לי ולא ישמעו בקולי' כי יאמרו 'לא נראה אליך ה'.' ויאמר אליו ה' מזה בידך ויאמר משה: 'אמר לו הקדוש ברוך הוא, אם לא היה בדעתך לילך, היה לך לומר בתחילה איני הולך, אלא אמרת 'הנה אנכי בא אל בני ישראל ואמרת להם אלוקי אבותיכם שלחני אליכם ואמרו לי מה שמו מה אומר אליהם'. ומסרתי לך מסתורין שלי וגיליתי לך שמי המפורש, ועכשיו אתה מסרב לילך בשליחותי, בתחילה היה לך לומר 'שלח נא ביד תשלח' ולא עתה. לכן זאת המטה הזה תקח בידך אשר תעשה בו את האותות.' אמר לו הקדוש ברוך הוא, 'משה אם אין אתה רוצה לעשות שליחותי, חייך, מקל זה עושה שליחותי, אלא אני רוצה לזכותך, וניסים הרבה אני נותן על ידך, המן, והבאר, ושבת, וענני כבוד, והתורה..'

(יק"ש קעא)

פרשת השבוע

זכה להכיר את אחד מתלמידי בעל "קצות החושן" זיע"א, התלמיד סיפר לאותו זקן את הסיפור הבא, כשלמדתי אצל מורי ורבי בעל "קצות החושן", בסוף הזמן לפני שנסעתי הביתה, נכנסתי אל הקודש פנימה להתברך בברכת פרידה מרבי "הקצות". כשנכנסתי ואמרתי לרבי שבאתי להיפרד, לא אמר לי מאומה, רק תפס את ידי בידו הקדושה והטהורה, והחל לומר בקול מתוק מלה במלה, "שמח בחרו בילדותך ויטיב לבך בימי בחורותיך והלך בדרכי לבך ובמראה עיניך".

וכאן הפסיק לרגע קט רבי "הקצות", ומיד החל לזעוק בקול זעקה, כשהוא מנענע בחוקה את ידי, ומושך ומטעים את המלה "ודע" וסיים כשפניו הטהורות בערו כלפידי אש קודש "כי על כל אלה יביאך האלקים במשפט". וסיים התלמיד את סיפורו לאיש הזקן הנ"ל: שנים על גבי שנים עברו מיום זה, והפחד מלעבור חלילה אפילו נדנד קל של עבירה חלילה, הוא אצלי נורא ואיום, כשבאזני מהדהד קול הקורא של הרבי "ודע".

וכאשר יענו אותו כן ירבה וכן יפרוץ (א' - י"ב)

מסופר על הרה"ק רבי מאיר שפירא מלובלין זיע"א, שפעם שאל אותו אחד מצירי בית הנבחרים הפולני, מה פשר המנהג של היהודים לאכול בליל הסדר ביצים קשות? השיב רבי מאיר לשואל הנכרי, מנהג זה בא לסמל תכונה אופיינית של עם ישראל מאז ועד היום הזה. הביצה שונה מכל מאכל אחר, בכך שככל שהיא מתבשלת יותר ברותחין היא מתקשה יותר, והוא הדין בבני ישראל ככל שהם נרדפים על צווארם על ידי אויביהם, וככל שהם טובלים תלאות וצרות למיניהן, כך הם מתחשלים יותר, ויותר. תכונה זו היא עתיקת יומין, ומוזכרת בתורתנו הקדושה, בתיאור שיעבוד אבותינו במצרים, "וכאשר יענו אותו כן ירבה וכן יפרוץ".

ויהי כי יראו המילדות את

האלהים (א' - כ"א)

הרה"צ רבי זאב צ'צ'יק זיע"א, סיפר בשם יהודי זקן מופלג, שעוד

זמני השבת

זמני יציאת השבת

ירושלים: 5:22 ת"א: 5:23 ר"ת: 5:55

פרשת שמות

זמני כניסת השבת

ירושלים: 4:06 ת"א: 4:20

מקום מתאים יותר לשפוך בו את הלב, ולספר דברים כהווייתם. בבכי נרגש גולל לפני הרבי את השתלשלות העסקה הכושלת, שקברה תחתיה את כל רכושו, רגשותיו של ר' זלמן גאו בו ובכיו התגבר מרגע לרגע. אם חפץ הקב"ה ליטול ממני את רכושי, לא אהרהר חלילה אחר מידותיו, אמר במר ליבו, ואולם תחילה עלי לסלק את חובותי ולמלא את התחייבויות שלקחתי על עצמי. צריך אני להשיב את הכסף לכל מי שהפקידו בידיי את ממונם כדי שאסחר בו, אני צריך לעמוד בהתחייבויות השונות שנתחייבתי לכל גבאי הצדקה, צריך אני לכסות את הוצאות החתונה של היתומים והיתומות שהבטחתי לחתנם וכו'.

כל אותה שעה ישב הרבי כששני מרפקיו על השולחן, ראשו נתון בשתי כפות ידיו והקשיב לדבריו הנרגשים של ר' זלמן. כשסיים ר' זלמן לשפוך את ליבו נשתררה דממה בחדר. הרבי הישיר מבט חודר אל חסידו ופניו נעשו להבים, בקולו הרם והמתנגן אמר הרבי, "אינך חדל לחשוב ולומר מה אתה צריך? צריך אתה כך, וצריך אתה כך, אולם על שאלה אחת דומה כי כלל לא נתת את דעתך, בשביל מה צריך אותך?"

דברי הרבי פילחו את ליבו של ר' זלמן שנפל מתעלף על מקומו. החסידים ששהו באותו זמן בחדר החיצוני בהמתנה לתורם להיכנס פנימה, שמעו את רעש החבטה, ומיהרו להיכנס ולהוציא את החסיד מתוך החדר. לאחר מאמצים מרובים העירו את ר' זלמן מעלפונו.

לאחר שהתאושש מעלפונו השתנה ר' זלמן והיה לאדם חדש. הוא הסיר מעליו את דאגתו מאובדן רכושו, ודחק לצד כל מחשבה על ענייני הזה בכלל, הוא הבין כי במילותיו החריפות ביקש הרבי לנערו מן הרע הנעלם שבמעמקי נפשו, מאותה תחושת ישות וחשיבות עצמית, שמקומה לא יכירה בד' אמות של חסידות, על כן הוא החליט להישאר לתקופת מה בחצר הרבי.

בימים ובשבועות הבאים, השקיע את עצמו כליל בתורה ובעבודת השם.

על שאלה אחת דומה כי כלל לא נתת את דעתך,

בשביל מה צריך אותך?

בין החסידים הרבים שהיו מקושרים אל הרה"ק בעל התניא זע"א (יומא דהילולא כ"ד טבת), היה חסיד אחד בשם ר' זלמן סנדר'ס, יהודי זה נתקיים בו "תורה וגדולה במקום אחד", הוא היה יהודי למדן וחסיד ועובד ה' בכל לבו ונשמתו. יחד עם זאת היה בעל עסקים רבים מסועפים ומצליחים.

ר' זלמן עצמו התגורר בשקלוב, אך מצודתו פרוסה הייתה על פני ערים רבות, ועסקיו המגוונים התנהלו עם יהודים ועם לא יהודים גם יחד, סוחרים ובעלי אחוזות היו ידידיו, ודלתי בתי רוזנים היו פתוחים לפניו תדיר. איש נדיר ומיוחד היה ר' זלמן, שכן גם במידות טובות הצטיין, וחובתו לכל יהודי הייתה מן המפורסמות, על אף עושרו וגדולתו נוהג היה בקירוב הדעת גם עם דלת העם ועמי הארצות, ידו פשוטה הייתה לכל נזקק, ועניים רבים התדפקו דרך קבע על דלת ביתו.

שמו הופיע בראש רשימותיהם של כל גבאי הצדקה באזור, אלה ידעו כי כדאי הוא ר' זלמן לסמוך עליו בשעת דחקם ועניותם. אם בכך לא די, הרי שיהודים רבים שלא הבינו במסחר, אף נהגו להפקיד בידיו כספים כדי שיסחר בהם, עסקאותיו של ר' זלמן, ידעו הכול מוצלחות הן, ומבורכות בסייעתא דשמיא מיוחדת. את הרווחים שהפיק מכספים אלה היה מעביר היישר לידי המפקידים, ללא כל תמורה או דמי תיווך.

גלגל חוזר בעולם, ויהי היום ור' זלמן הסתבך בעסקת ענק כושלת, כגודל העסקה והרווחים שהיו צפויים ממנה, כך גדולה וקשה הייתה המפלה, עמל של שנים ירד בבת אחת לטמיון, ר' זלמן העשיר הגדול ואיש החסד הנודע, הפך לפתע לאיש מן השורה. למותר לציין כי רבים מאוד השתתפו בצרתו של ר' זלמן, שכן למעשה הייתה זו גם צרתם.

בצר לו נסע ר' זלמן אל רבו הקדוש רבי שניאור זלמן בעל התניא זע"א, בהיכנסו לחדר הרבי, חש כי אין

צ'ישל ונמשל

נאמן הוא הקב"ה שלא יקפח שכרו של שום בריה מעשה ביהודי עני ואביון מטופל בילדים הרבה ומחוסר פרנסה, כל ימיו היה מתענה ומתלבט בלבטים קשים כדי להשתכר למחייתו ולמחיית אנשי ביתו, ומעולם לא עלה בידו להשיג אפילו כדי פרנסה בצמצום. פעם אחת היה מהלך ברחוב ונפשו מרה עליו מאוד, שכן יודע היה שאין בביתו אפילו מזון סעודה אחת, ואף ריווח כלשהו לא נראה לעין. והנה בלכתו כך בראש מורד, הבריק דבר מה לנגדו, משהפנה ראשו ראה איזה דבר מנצנץ, שבר זכוכית או חתיכת פח חדש, וכמעט שגמר בדעתו לעבור משם ולהמשיך בדרכו, אולם אף על פי כן חשב שמא כדאי לו לסור ולראות מהו הדבר הנוצץ, אולי מטבע הוא ואפשר יהיה לקנות בו לחם לפי הטף. גחן והרים את הדבר וראה שזו אבן מבריקה בשלל צבעים, אבן גדולה ומלוטשת שבשעה שמגלגלים אותה ביד היא מתנוצצת כל פעם בצבע אחר, התחיל הדבר להיות משונה ומוזר בעיניו, פנה והלך ונכנס לחנותו של צורף זהב, והראה לו את האבן, משבחן הצורף את האבן קפץ וקרא שאוצר כזה עין לא ראתה עדיין, וכי ראויה אבן כזאת לפאר את כתרו של הקיסר, מיד שלח הצורף והודיע לקיסר על האבן יקרת המציאות שנתגלגלה בהיסח הדעת לידי של העני הלז, הביאו את העני דגן עם האבן לפני הקיסר, והקיסר אינו פוסק מלהלל ומלשבח את האבן המופלאה, והוא מתפעל מיופיה הרב. לבסוף פונה הקיסר אל העני ושואל אותו כמה הוא רוצה בשכרה של האבן? אדוני המלך אומר העני בכעס, כלום יכול אני לדעת כמה לבקש בעדה? הרי לא ידעתי שיש בכלל ערך לאבן זו בשעה ששחיתי והגבהתי אותה, אף על פי כן נתן המלך לעני ממון הרבה ונכסים בעד האבן, אם כי לא ידע הלה כלל מה שוויה, ואף קרבו קרבה יתירה והושיבו בסוד שריו ויועציו.

והנמשל: תורתנו הקדושה לומדיה ומקימי מצוותיה, אינם צריכים כלל לחשב חשבון גודל ערכה ורום חשיבותה, ולפעמים אף חייבים להסיח דעתם לגמרי מכך, כי רב ערכה מפז ומפנינים יקרה, מצווים הם להרים את האבן הטובה, ללמוד בה ולקיים את הכתוב בה, בלא לחשוב כלל על השכר הצפוי להם בעבור זה, כי על כן נאמן הוא הקיסר הגדול מלך מלכי המלכים הקב"ה שלא יקפח שכרו של שום בריה וישלם לו לבעל המציאה שכר מושלם.

(בשם הגה"ק ה"חפץ חיים" זיע"א)

כעבור זמן ניגש גבאי החצר אל ר' זלמן והודיע לו, כי בעוד שבועיים ימים נכונה לו 'יחידות' נוספת אצל הרבי, כך נהוג היה בליאזונה באותם הימים, להודיע מראש לחסיד על המועד שנקבע לו להיכנס אל הרבי, כדי שיהיה בידי ספק להתכונן לכך כראוי.

השבועיים הבאים עברו על ר' זלמן מתוך יגיעה עצומה, הוא נתן לגופו מעט מאוד מנוחה, וגם באכילה ובשתייה מיעט ככל יכולתו, הוא למד בלי הפוגה, התעמק במאמרי החסידות של הרבי, והתפלל בדבקות עצומה. בהגיע מועד ה'יחידות' שנקבע לו, נכנס ר' זלמן לחדר הרבי בראש מורכן, ומתוך תחושת התבטלות עמוקה. הרבי הביט בו בעיניים רכות ומלטפות, כעת, אמר לו הרבי, לאחר ששבת בתשובה שלמה על ה'ישות' שבך, סילקת ממך את גסות הרוח הנסתרת, ואת זחירות הדעת שהיו בך, שוב לביתך, וד' יברכך למען תצליח בכל אשר תפנה.

בדרכו לביתו, נודמן ר' זלמן לתחנת רכבת מסוימת, ולפתע פגש בחבורה של בעלי אחוזות, שנהגו בעבר לסחור עמו, הללו שלא ידעו דבר על מצבו הכללי הקשה. הביעו לפניו את רצונם לחדש עמו את העסקים, ר' זלמן ראה בכך אות משמים והודמנות לזכות בברכת ה', שאותה הזכיר הרבי כשהיה אצלו. כעבור זמן מה, החל ר' זלמן להתאושש ממפלתו הכלכלית, אט אט השיב לעצמו את הונו, וההצלחה חזרה להאיר לו פנים כמקדם, כך גם יכול היה למלא אחר ההתחייבויות, שנטל על עצמו בעבר, בענייני צדקה. ואולם הפעם עשה זאת בלי 'ישות' וחשיבה עצמית, אלא מתוך הבנה, כי הוא אינו אלא צינור לשפע המושפע לו מלמעלה.

כל ימיו הוסיפה לעמוד מול עיניו של ר' זלמן שאלתו הנוקבת של הרבי, בשביל מה צריך אותך?!!!

צ'ין אדם לחברו

התחשבות בזולת

מסופר: פעם בא לבקר את הרה"ק רבי משה פיינשטיין זיע"א, יהודי ת"ח קשיש מכרו ומיודעו זה שנים רבות. ר' משה פתח בשיחה, אך תוך זמן קצר התברר לו שכן שיחו אינו מסוגל להמשיך בה. הפסיק ר' משה לדבר, וישב בשקט עם ידידו משכבר הימים. איש צעיר אשר נלוה אל האורח הקשיש, ראה הזדמנות לדבר עם ר' משה בלימוד תורה, והחל להציג לו שאלות הלכתיות. ר' משה התעלם מהשאלות שנשאל להם, והמשיך לשבת בדממה. הוא ראה בכך חוסר כבוד אם ישא ויתן בהלכה בנוכחות אורחו, אשר למרבה הצער כבר אינו יכול ליטול חלק בלימוד.

הצילו, מחלו לי

בשכונת שערי חסד בירושלים התגורר יהודי מתמיד עצום ושמו היה ר' יוסף שימשלביץ זצ"ל, ת"ח גדול היה, צדיק מופלג וירא חטא. והיה מקפיד מאד בענינים שבין אדם לחברו, ובמיוחד שלא להלביץ ח"ו פני אדם כלשהו. ומסופר: אברך צעיר שגמר שנות אכילתו על שולחן חותנו, והיה מחונן בקול ערב. וכדי להשיג הכנסה נוספת על דמי הישיבה שקיבל, התכונן לעבור לפני התיבה בימים נוראים. פעם אחת כיבד אותו הגבאי בתפלת מוסף בשבת, וכאשר אמר את הקדושה, האריך מעט בסלטוליו, ור' יוסף שגם הוא התפלל באותו מנין, היה חסר סבלנות, הזמן קצר, צריך לסיים חזרת הש"ץ, עליו עוד להספיק ללמוד הרבה, וכאן עומד לו חזן ומאריך בחזנות. הניע ר' יוסף בכתפו והשמיע אנחה, נו! כשהבין החזן שר' יוסף אינו מרוצה, הזדרז ומיהר לסיים, וכך גמרו את התפלה וכולם יצאו והלכו לבתיהם. מקץ שעה קלה כאשר האברך החזן כבר היה בביתו,

הוא מבחין לפתע שר' יוסף הולך עם שני מלווים שמחזיקים בידו, כי כבר היה זקן וקשתה עליו ההליכה, והנהו מתקרב לבית האברך, בקושי עולה במדרגות, כשהגיע, פתח את הדלת, אמר שבתא טבא, וממש מודעק, ר' איד, הצילו, מחלו לי. חשש ר' יוסף שמא ח"ו פגע בו שמא ח"ו עבר על המלביץ פני חברו ובא לבקש סליחה. כמה עלינו ללמוד מזה מוסר גדול לעצמנו.

לשמח לב איש ומשפחתו

מעשה וגביר אחד מחז"ל שתמן בכספו בבני הישוב שבירושלים, שלח אל הרה"ק רבי יוסף חיים זוננפלד זיע"א, סכום כסף שיעבירו ליהודי נצרך אחד. מיד עם התקבל הכסף, ירד רבי יוסף חיים בכבודו ובעצמו לביתו של האיש, כדי למסור לו את השטר, אך מאחר ורק בני הבית היו אותה שעה בבית, חזר על עקבותיו. לאחר שעה קלה הגיע האיש לביתו של רבי יוסף חיים, חרד כולו, וביקש לדעת על מה ומפני מה ביקר הרב בכבודו ובעצמו בביתו? כיון ששמע שהיה זה בגלל הכסף שהגיע עבורו, וגם ראה שרבי יוסף חיים התכונן לגשת אליו שנית, חש אי נעימות רבה והתחיל להצטדק, וכי לשם כך הטריח הרב את עצמו, הלוא יכול לעשות זאת ע"י שליח, ואם כבר היה בביתי מדוע לא השאיר את השטר בידי בני הבית, ולמה לו לטרוח שנית? ענה לו רבי יוסף חיים הלוא השולח כתב לי במפורש שאני אמסור את הכסף לידך, וכי איך אוכל לעשות זאת ע"י שליח או למסרו לידי בני הבית, הרי אהיה כמועל בשליחות, ומלבד זאת, אם הקב"ה אנה לידי מצוה גדולה כזו לשמח לב איש ומשפחתו בשעה שצר לו, אמסור זאת לשליח?

תילולא דצדקיא

שבת קודש כ"א טבת

הרה"ק רבי אריה לייב מוכיח מפולגנאה (קול אריה) ב"ר יחיאל מיכל (תק"ל)

הרה"ק רבי ישראל אברהם ב"ר משולם זושא מאניפאלי (תקע"ד)

הרה"ק רבי ישראל דוב בער מוילעדניק ב"ר יוסף (שארית ישראל - תר"ו)

יום ראשון כ"ב טבת

הרה"ק רבי שלמה מסטרעליסק ב"ר אורי (תקפ"ז)

יום שלישי כ"ד טבת

רבי נפתלי ב"ר יצחק (סמיכת חכמים - תע"ד)

הרה"ק יוסף מיאמפאלי ב"ר יחיאל מיכל מולאטשוב (תקע"ב)

הרה"ק רבי שניאור זלמן ב"ר ברוך (בעל התניא והשו"ע - תקע"ג)

הרה"ק רבי שמואל ב"ר אברהם מסאכטשוב (שם משמואל - תרפ"ו)

הרה"ק רבי משה מרדכי מלעלוב ב"ר שמעון נתן נטע (תשמ"ז)

יום רביעי כ"ה טבת

הרה"ק רבי משה צבי מסאוורין ב"ר שמעון שלמה (תר"ה)

יום חמישי כ"ו טבת

הרה"ק רבי אברהם חיים ב"ר גדליה מולאטשוב (אורח לחיים - תקע"ה)

הרה"ק רבי ישכר בער ב"ר אהרן אריה מפרעמישלאן (תר"ר)

יום שישי כ"ז טבת

הגאון רבי שמשון רפאל הירש ב"ר רפאל (תרמ"ט)

זכותם תגן עלינו ועל כל ישראל אמן

עצונה הלכות

מאת הרה"ג נפילאל הכהן רבינוביץ שליט"א
מח"ס "גם אני אדור" יסודות יוסף החר"ם על המעשים.

המפסיק ממשנתו (י"ג)

א) אם פוסק ממשנתו לשיחה בטילה, והוא בבית המדרש, עובר על מצות עשה ומקדשי תיראו. (חפץ חיים, פתיחה, עשין ז')

ב) בקריאת שנים מקרא ואחד תרגום טוב ויפה שלא להפסיק אפילו בין פרשה לפרשה. (משנה ברורה סימן רפ"ה ס"ק ו', ושער הציון, שם, ס"ק י"א)

ג) כשהגיע זמנו לקום מן הספר, מותר לו לקום אפילו שהוא באמצע הענין, דמעיקרא היה הלימוד עד הזמן שקבע לו ללמוד (כבוד התורה, עמוד ל"ה, סעיף ט"ו)

לע"נ

הרה"ק רבי משה מרדכי מלעלוב ב"ר שמעון נתן נטע זיע"א
נלב"ע כ"ד טבת תנצב"ה

קרית קרעטשניף רחובות

טל': 052-714471 מייל: sipureitzadikim@gmail.com

בחסות "דודי קאר"

הסוכן החרדי שלך להשכרת ומכירת רכב בכל הארץ ומכל החברות
052-7655-222

פני עין חמד

יוצא לאור 7"י בית הכנסת שכונת "עין חמד" - מכללת ציון

פרשת שמות - השפעה על התינוק

'וְתֹאמַר אָחִיתוֹ אֶל בֵּת פְּרַעֲהַ: 'הֵאֱלֹף וְקָרָאתִי לָךְ אִשָּׁה מִיִּנְקַת מִן הָעִבְרִית וְתִינַק לָךְ אֶת הַיָּלֵד?' (שמות ב, ז)

הצלחה בגורר

יצחק אריאל בן טובה חגי חיים וב"ב שמואל אימן בן אסתר זרי שגית בת רותי מאיר ישראל בן רחל ברכה- יראת שמים ליאור יהושע סומך וב"ב גלית בת מסודי יהודה אריה בן רחל ברכה ארז בן שושנה רונן אברהם וב"ב קסירר אפרים וב"ב רחל ברכה בת פדילה דליה משפ' שטרית נעם יצחק בן רחל ברכה רינה בת סימי וב"ב יוסף ליאור בן דליה אפרת- הצלחה בכל העניינים שלמה ודנה דוד וב"ב אריה ושרה לוי וב"ב י.מ.י.ש כדורי אקבלי יוסף חיים בן נסכה שולמית ומרדכי חיים דויטש וב"ב עמית בן אהרון וב"ב רז דוד בן לאה וב"ב

זיווג הגון וכשר במהרה

אורן חיים בן אלן אסתר רותית בת סימי תרצה בתיה בת ימנה נינט יוסף בן רוחמה אילן בן ג'וליאנט יפית שרה בת ג'ינה דרור בן סופיה אנאל חביבה בת שולמית מיטל בת מלכה מאיר בן שרית ואליהו טליה עדן אסתר בת שולמית נעם בן שרה שירי ימנה בת שולמית דוד עומרי בן יהודית שושנה שירה בת סילביה שמעון בן שולמית סיון רבקה בת אלן אסתר עמית בת טובה אברהם גורג'י בן דליה אפרת אורן בן נעמי

זרע קודש בר קיימא

גלית בת מסודי אליהו דרי בן ימנה אילנה בת רוחמה שמואל אימן בן אסתר זרי סיון בת אסתר רחל מרים בת יהודית דניאל בן שרה ואושרית בת שושנה נעמה בת יפה דגנית בת שושנה אסף בן סופיה נתנאל בן ג'ינה מיטל בת שושנה

רפואה שלמה

מאיר ישראל בן רחל ברכה יצחק בן עזרא ימנה ניזרי בת סטה- בריאות ואריכות ימים מרדכי ניזרי בן פרח- בריאות ואריכות ימים מאיה בת עדי דליה אפרת בת נעמה סימי בת סוליקה מיכאל יהודה בן מרים אורן בן אסתר דינה בת מזל נעם יצחק בן רחל ברכה נעמי בת רחל שירה שילת בת אורלי אפרים בן שרה לביא ישראל בן תמר חיה אסתר בת סוליקה מוריה בת רחל ברכה נחום בן כיריה יהודה אריה בן רחל ברכה ישראל בן חווה יפה בת שרה-הצלחה ורפואה רחל בת זוהרה משה בן נזימה עינת בת רחל ברכה רפאל משה בן רחל יצחק בן פנינה רחל ברכה בת פדילה דליה יצחק בן רבקה רותית בת סבריה קסנש בת דגטו יצחק בן חנון רפאל אבידן בן תקווה אליהו בן רחל בנימין בן ברכה אלן אסתר בת שילוט נעמה בת שרה יהודה לייב בן אסתר מלכה נעם אלימלך בן אושרית- רפואה שלמה ובריאות איתנה יהודית אסתר פראדל בת חיה- בריאות ואריכות ימים

הרי בטבע העולם, ילד בן שלושה חודשים בוודאי שלא מבחין במאומה, ובשמחה יסכים לינוק כל חלב שיתנו לו.

התשובה היא שאת שלושת החודשים הראשונים לחייו, משה רבינו עשה במחיצת ההורים הצדיקים עמרם ויוכבד בני לוי. שלושת החודשים האלו השפיעו עליו בצורה עמוקה!

הגמרא (בבא בתרא י"ז ע"א) מספרת לנו: "תנו רבנן ארבעה מתו בעטיו של נחש ואלו הן: בנימין בן יעקב ועמרם אבי משה וישי אבי דוד וכלאב בן דוד". יוכבד, אימו של משה, דאגה שהוא לא יראה שום דבר טמא או פסול במשך שלושת החודשים שבהם הוא היה נתון תחת פיקוחה.

הקדושה שהוא ספג באותם חודשים טבעה בו טבע רוחני מרומם שגרם לו לדחות באופן טבעי כל מאכל טמא.

מכאן אנחנו למדים, כי לשנות חייו הראשונות של הילד יש השפעה מכרעת באשר לעתידו אפילו לפרק זמן קצר כמו שלושה חודשים יש השפעה גדולה.

למה בת פרעה היתה זקוקה למינקת עבריה דווקא? וכי היו חסרות לה מינקות מצריות?

הגמרא אומרת (סוטה יב ע"ב): "מלמד שהחזירוהו למשה על כל המצריות כולן ולא ינק. אמר: 'פה שעתיד לדבר עם השכינה יינק דבר טמא!'".

הפלא ופלא. משה רבינו תינוק בן שלושה חודשים בלבד, מסרב לינוק ממינקת נכריה שחלבה נוצר ממאכלים טמאים שאכלה.

בתיה בת פרעה לא מתייאשת. היא מנסה מינקת אחת, ועוד מינקת, אולם משה רבינו התינוק לא מסכים לינוק.

בסוף אין לה ברירה אלא לדאוג למינקת עבריה שתיניק את הילד, ואומנם, כאשר מגיעה יוכבד אימו - משה רבינו מסכים לינוק ממה ששמחה.

לא היתה כאן שאלה הלכתית כמובן. תינוק לא חייב במצוות, ולא עובר על שום איסור אם יינק חלב שכשרותו מוטלת בספק.

מלבד זאת, מדובר כאן במצב של פיקוח נפש. בנסיבות מעין אלו לכאורה אפשר להתיר אפילו מאכלות אסורות ממש.

השאלה היא כיצד משה, רבינו בן שלושה חודשים בלבד, יכול היה להתנזר מחלבן של המינקות המצריות? כיצד הוא ידע או הרגיש- כי החלב הזה הוא טמא ועלול להזיק לו בעתיד?

בברכת שבת שלום

הרב אליהו חיים פנחסי שליט"א חבר הרבנות המקומית מבשרת ציון

שְׁמֵי לַבַּיִת

ש"ק	כניסת לבית	צאת לבית	היגיון תפ
17:50	17:19	16:06	י"מ
17:45	17:15	16:23	ת"א
17:45	17:15	16:22	מ"ב
17:49	17:19	16:27	כ"ג

העלון מוקדש לעילוי נשמת משה בן גורג'יה ז"ל

לרפואה שלימה לנוריאל בן אסתר

לרפואה שלימה לאיידה חיה בת אסתר ולילד אלחנן רפאל בן איריס ולילד אורי חיים בן שלי

שואל ומשיב בהלכה - שבת - פתיחת פקקים - חלק א'

האם מותר לפתוח בקבוק בשבת?

שאלה: ?

תשובה: !

להלן סיכום ההלכה מפי ר' אליהו חיים פנחסי, רבנות מקומית מבשרת מתוך ספרו 'הכשרות למעשה':

מותר לפתוח פקקי הברגה ממתכת [מצוי בבקבוקי זכוכית], למרות שבזמן הפתיחה מתנתקת טבעת. לכתחילה, יש לפתוח לפני שבת. **מקורות:** הראש"ל בשו"ת יחוה דעת ח"ב (סימן מב) על דברי המגיד משנה שאם לא מתכוון לעשות כלי- אין איסור של עשיית כלי. עוד מבואר בדעת המקילים, שאין לדון כאן משום עשיית כלי, מכיוון שהיה לפקק 'שם כלי' לפני שהידקו אותו לבקבוק, מכיוון שכבר היה בו צורת פקק. אח"כ שהידקו אותו לא פקע ממנו בגין כך 'שם כלי', וא"כ גם עכשיו שהפריד את הטבעת בפתיחת הפקק לא נחשב כלי חדש. ואף באותם בתי חרושת, שלא עושים פקק קודם לכן - אלא הוא כעין טס מתכת מרודד, שכופפים אותו על צוואר הבקבוק וא"כ מעולם לא נעשה כלי. בשו"ת אור לציון ח"ב (עמוד רכב) כתב להתיר מכיוון שאם היינו עוצרים את המכונה רגע לפני שהוברג הפקק היינו רואים כאן פקק. אולם נאמר לי, שכיום במספר יקבים [כגון, כרמל מזרחי, כורמים] לא משתמשים בפלטה לייצור הפקק, אלא הפקקים מוכנים מראש.

לדעת בני אשכנז יש להחמיר. **הערה:** מכיוון שבעצם פתיחת הפקק נוצר כאן כלי, שמעולם לא היה כאן פקק, אלא טס מתכת שהונח על פי הבקבוק והמכונה על ידי ההטבעה יצרה כאן פקק. אך מעולם לא היה כאן פקק, שהוברג על הבקבוק. כן פסק הגרש"ז אורבך בשו"ת מנחת שלמה ח"א (סימן צא אות יב). אין לומר שכאן אין מכון לעשיית כלי, שהרי ודאי רצונו, שיהא ראוי הפקק לשימוש חוזר לפתיחת וסגירת הבקבוק. אפילו במקומות, שהפקק נעשה בצורתו לפני כן, מכל מקום, מסתבר מאוד שבהצרתו והידוקו על צוואר הבקבוק פקע ממנו שם הכלי שבו, שכן מעתה לא ראוי לפתיחה וסגירה. ע"ע בשו"ת באר משה ח"ג (סימן צ). שו"ת ציץ אליעזר ח"ד (סימן מה). שו"ת משנה הלכות ח"ז (סימן מג).

בשעת הצורך ינקב את הפקק באופן שלא יוכל לשמש יותר ככלי, ואז מותר לפתוח את הבקבוק. **מקורות:** שו"ת אז נדברו ח"ג (סימן מ). אין כאן איסור סותר מכיוון שהפקק אינו כלי חשוב ולכן דינו כמוסתיקי, שאין בו משום איסור סותר. כ"כ הגרש"ז אורבך הובא בספר שמירת שבת כהלכתה (פ"ט הערה סא). כן דעת הגרי"ש אלישיב זצ"ל הובא בספר אורחות שבת (פ"ב הערה ל). יש מחמירים לעשות נקב בגודל כזה שהמשקה יוכל לצאת דרך שם.

מותר להסיר פקק כתר [מצוי בבקבוקי בירה] מן הבקבוק למרות שבשעת הפתיחה הפקק מתעקם. **מקורות:** חזון איש (או"ח סימן נא ס"ק יא), לפי שפקק זה דומה למגופה של חבית, ולא מצינו איסור סותר במגופה. עיקומו בשעת הפתיחה נחשב כשימוש בפקק ולא כסתירה, והוא עומד להתעקם בפתיחתו, וממילא בשעת הידוקו בטלה ממנו תורת כלי. בשו"ת מנחת שלמה (מהדו"ת סימן לב, וח"א סימן צא אות יב) כתב שגם לאחר הרחבת הפקק משמש הוא לכיסוי הבקבוק.

גם לדעת האוסרים פתיחת פקקי מתכת, מכל מקום מותר לכתחילה לפתוח פקק שעשוי מפלסטיק. יש מי שאוסר. **מקורות:** שו"ת מנחת שלמה ח"ב (סימן יא) מכיוון שהם כבר עשויים ככלי גמור לפני שהולבשו על הבקבוק. אולם הובא בספרי האחרונים דעת הגרי"ש אלישיב זצ"ל להחמיר.

כמעט לכל הדעות מותר להסיר את הטבעת מעל הבקבוק לאחר ניתוקה. **מקורות:** בספר שלמי יהודה (פ"ו הכ"ב) הביא שכן דעת הגרי"ש אלישיב זצוק"ל. בספר מאור השבת (פכ"ג ה"ז) הביא את דעת הגרי"י פישר שאסר בזה. לעניין פתיחת פקקי פלסטיק, שנמצאים בקופסאות שתיה מקרטון, ראה קובץ היכלא (תשרי תשע"ח עמוד ריז).

מותר לפתוח בקבוק שמפניה על ידי שמפריד את חוט הברזל שסביב צוואר הבקבוק. **מקורות:** חזון עובדיה- שבת (ח"ה עמ' ע"ז).

תפילה וישועה

להלן סיפור המעובד מתוך 'שירת הלב'. יש בו כדי ללמדנו כי אסור לאדם להתיימש ועל ידי שיתפלל לבורא עולם, יזכה לראות בעז"ה ישועה. מסופר שבאחד הימים רבי שמואל תפילנסקי (מרבני ישיבת 'עץ חיים') היה בדרו לעבר הישיבה ופגש את אחד מילדיו. הבן סיפר, כי הנהלת הישיבה פנו אליו ואמרו לו כי יש לו חוב ועליו להביא בראש חודש את 'שכר הלימוד' לחדר.

ר' שמואל שמע את הדברים. לא היה ברשותו סכום כזה באותה השעה, אולם הוא לא אמר לבנו דבר. ר' שמואל הסתובב רגע אחד לעבר לוח המודעות שעל קיר הרחוב ועמד שם. הצדיק עשה את עצמו כאילו הוא קורא את המודעות התלויות בו. לאחר מכן המשיך ללכת.

הוא הספיק לצעוד מספר צעדים. לפתע אחד ממכריו הופיע מולו והושיט לו סכום כסף כלשהו. אותו אדם ככל הנראה פרע חוב ישן שהיה לו. רבי שמואל נטל את הכסף, ניגש אל בנו בפנים קורנות והושיט לו את שכר הלימוד המבוקש. רק אז סיפר את סודו: "יודע אתה, כשעמדתי מול המודעות, התפללתי שהקב"ה יזמין לי את סכום הכסף שדרוש לי. ברוך ה' זכיתי שתפילתי תתקבל...".

עושה אירוע שמחה באולם שמחות וברצונך להפוך אותו לכשרות "מהדרין-גלאט"?

צוות משגיחים תלמידי חכמים ידאגו לכך בכל איזור בארץ. ההשגחה החל מזמן אספקת הבשר ועד למנה האחרונה. בפקיחו של הרב אליהו חיים פנחסי שליט"א 052-6329144 (הנייד באישור ועדה רוחנית)

מינויים

לקבלת העלון חיים במייל מדי שבוע, יש לשלוח בקשה למייל PnineEH@gmail.com

הקדשת העלון

ניתן להקדיש את העלון לעילוי נשמה, רפואה שלמה, הצלחה, זיווג הגון, חזרה בתשובה וכו' נא לפנות לליאור בטל" 052-7652084 כתובת המערכת: עבור ליאור עצמון, רח' הבושם 26 ת.ד. 83375. מבשרת ציון. מיקוד 9076926

לשאלות בהלכה

נא לפנות לרב אליהו פנחסי בטל" 052-6329144 (הנייד באישור ועדה רוחנית)

אָם ראַשׁוֹנִים כְּמִלְאָכִים – האדמו"ר הרב יוסף רבינוביץ מיאמפולה זצ"ל

האדמו"ר הרב יוסף רבינוביץ (יונגרלייב) מיאמפולה זצ"ל- נולד בשנת ה'תק"י (1750) בערך באוקראינה לאחר ברכתו של הבעש"ט הקדוש. נקרא על שם סבו הגדול הרה"ק רבי יוסף ספארודליר. מטל נעוריו נמשך לתורה ולחסידות. כבר בגיל צעיר ביותר חיפש אחר התקדשות והטהרות מדרגה אחר מדרגה. היה חסיד וקדוש, צדיק יסוד עולם. בן בכור מחמישה בנים קדושים, שהניח אביו הקדוש ושהאירו לכל העולם. זכה להיות אצל הבעל שם-טוב הקדוש שהעיד עליו כי "**מעולם לא טעם חטא מימיו!**". נודע כרבי יוסף לימא וכן כאיש האמת (כיוון שהיה דובר אמת בלבבו ובפיו). קדושה נראתה על פניו. גאון אדיר בנגלה ובנסתר.

רבים נסעו אליו כדי לשוחח עימו בלימוד. גם הלמדנים החריפים שהיו רחוקים מחסידות התפעלו מהיקף ידיעותיו ועומק שכלו. בשנת ה'תקמ"ו (1786) לאחר פטירת אביו החל לשמש כאדמו"ר. בכח תפילותיו הרקיע שחקים והרעיד ארץ ושמיים. חסידיו העידו כי כשהיה מתפלל היה מתלהב ביותר ובכה לפרקים והזיע מעל גדר אנושי. גבאי ביהמ"ד שמר את מפת השולחן של רבינו שהיתה ספוגה בדמעותיו. דבר פלא היה שבמשך שנים רבות לאחר הסתלקותו המפה נראתה עדיין ספוגה בדמעותיו. נפטר ב-כ"ד טבת ה'תקע"ב (1811). חי כ-61 שנים. ציונו ביאמפולה באוהל בו קבור אביו, המגיד הקדוש. שלושת בניו שימשו כאדמו"רים.

סבא (מצד אביו): האדמו"ר ר' יצחק מדראהביטש (היה לו גילוי אליהו בהיקף שלוש פעמים בכל שבוע). **אביו:** האדמו"ר ר' יחיאל מיכל מזלוטשוב (תלמיד מובהק לבעל שם-טוב הקדוש). **אימו:** מרת מרים (בת ר' מאיר פופריש). **אשתו:** בת ר' מנחם מאהן מויטקוב. **מרבתינו:** אביו, האדמו"ר ר' יחיאל מיכל מזלוטשוב, תלמיד של הבעל שם-טוב הקדוש. **ילדינו:** האדמו"ר ר' ישראל (האדמו"ר מטושהן, חתן של ר' אהרון מקיפין), האדמו"ר ר' חיים (האדמו"ר מסאטינוב, חתן דודו רבי דוד מטטעפין), האדמו"ר ר' יצחק (האדמו"ר מקאליס, חתן וממלא מקום של האדמו"ר ר' ברוך ממז'בוז'), מרת מרים, מרת יענטה. אחת מבנותיו נישאה לר' אליקים געציל, בן ר' ליבר הגדול ממרדיצ'ב. **מספרינו:** **יברכת יוסף-** תולדותיו, אמרותיו ושיחותיו **יתורת המגיד מזלוטשוב-** מתורותיו.

פ עם אחת, כשהיה על שולחנו הקדוש עם מספר אנשים, הובא לפניו מכתב חתום. רבינו פתח את המכתב, קרא ולאחר מכן אמר למסובים: "הרה"ק ר' משה לייב (ארבליר) מסאסוב שלח לי מכתב זה להחזיק לי טובה, עבור שהתפללתי עליו והתרפא מחוליו והצלתי את נפשו ממוות.

אבל אני לא עשיתי כלום ומחזיק לי טובה בחינם. אספר לכם את סיפור המעשה: לפני זמן מה שלחו לי מביתו מכתב עם פדיון נפש כדי שאתפלל עליו שיתרפא מחוליו. הלכתי למקווה לטבול ועשיתי מה שעשיתי. עליתי לעולם העליון. פגשתי שם את אבי זצ"ל. אבי שאל אותי: "יוסלה, מה אתה עושה כאן?".

השבתי לו: "הרב ר' משה לייב מסאסוב חולה מאוד. באתי להתפלל ולהמליץ עליו שיחיה". אבי אמר לי: "בוא איתי". שנינו הלכנו להיכל הקודש מבית דין של מעלה.. אבי נכנס וקרב אליהם. אני נשארתי עומד בפנים אצל הפתח. הבית-דין של מעלה שאלו את אבי: "הרב מיכל, מה אתם צריכים, ומאיזו סיבה באתם לכאן?".

אבי השיב להם: "הנה בני יוסלה בא לכאן עבור הרב משה לייב מסאסוב שיתרפא מחוליו והלכתי עימו". בית-דין של מעלה אמרו לו: "ודאי היינו ממלאים את מבוקשו, אך מה נעשה כי אנחנו צריכים לו לכאן והוא נחוץ". אני שמעתי כל זה ואמרתי להם: "אבל הדור צריכים אותו עוד יותר מכם. לכן אני מבקש בעדו שיתרפא ויחיה".

בית-דין של מעלה ענו: "אנחנו סומכים על הרב מיכל, ומה שיאמר - כך יהיה". אבי אמר להם: "אם בני אומר שהדור זקוק לו ביותר- גם אנחנו מסכימים שיהיה לו רפואה שלימה". וכן היה שהתרפא והבריא. אך אני לא פעלתי כלום. (סיפורי צדיקים)

ו יפר הרה"ק מרן מוהר"ש מזוועהיל: בימי כהונתו של המגיד מזלוטשוב בעיר יאמפולה הוריד את אחד השוחטים ממשרתו. כשרבינו מילא את מקום אביו ביאמפולה הוא החזיר את אותו שוחט למשרתו. המגיד הופיע אצלו בחלום ושאל אותו על כך. רבינו ענה לו: "אני מוכן למלא כל מוצא פיך בלי כל טעם, פרט לפסילת יהודי" (אדמו"ר מזוועהיל)

ה האדמו"ר ר' ברוך ממז'בוז' ישב פעם אחת בסעודה. מחותנו הרה"ק ר' אברהם דוב מחמלניק ישב מצדו האחד ומהצד השני ישב רבינו. לאחר מספר דקות נכנס אחד לבית. להפתעת הכל רבינו חירף וגידף אותו וציווה לאנשיו שיוציאו אותו מחוץ לבית. ר' אברהם דב אמר לו: "מה יעשה עם הגמרא (ב"מ נט.) המלבין פני חבריו ברבים".

רבינו מיד החזיר את פניו אליו ואמר: "מפני מה אינו מסיים את המאמר: 'אין לו חלק לעולם הבא?' דע לך, כאשר העשיר נכנס, ראיתי ששורה עליו דינים. בזה שבזיתי אותו ביטלתי אותם מעליו". (בוצינא דנהורא)

ר ישראל אברהם (בן הרה"ק רבי זישא מהאניפולי) שאל פעם את רבינו: "זאת מניין לכם?" (כלומר כוח התפילה). רבינו ענה: "פעם נחלשתי מאוד ואבי הקדוש היה צריך לנסוע מביתו. קודם נסיעתו הזהיר אותנו מאוד שלא להשתדל כלום ברפואות. היגעתי עד שערי מוות וראיתי שדנים אותי בשמיים על תפילותי.

אבי הקדוש הגיע לבית-דין של מעלה להמליץ עלי ואמר: "וכי מניין בא כוחכם בתפילה? משום שטבלתם בנהר דינור. הטבילו גם אותו בנהר דינור ותראו שיתפלל כראוי", ואכן הטבילוני ולכן אני יודע להתפלל.

כֹּחַהּ שֶׁל תְּפִילָּה

העומד מולו. הכל צף ועלה מתוך המחשב. הצילומים הקשים מלפני יותר מחצי שנה, כמו גם הצילומים העדכניים מלפני יומיים, וגם ערימה אינסופית של מסמכים ומרשמים, צילומים והפניות...

"אתה לא אותו אחד", הפרופסור לחש. "זה לא יתכן, זה פשוט לא יתכן. לפני שבעה חודשים היית גמור, חסר סיכוי. אתה משה?!" "זה פשוט לא יתכן!". "כן, זה אני", ר' משה אמר בחיוך רחב. "אני כאן כדי לומר לך תודה ולספר לך כיצד זה יתכן...". פרופסור גלבוע המופתע עבר הפעם לצד המקשיב, ור' משה עמד בצד המדבר: "אני חייב לך תודה ענקית. כשהייתי כאן לפני שבעה חודשים, אמרת לי שאין כל סיכוי. מי יודע אם הייתי ניצל לולי המילים הללו... כשאמרתי שאין סיכוי, הבנתי שנתורה רק דרך אחת."

"הגעתי לביתי. החל מאותו ערב, כל יום ויום ולפעמים כמה פעמים ביום, התפללתי לבורא עולם. אמרתי לו: 'אבא שבשמיים, אני יודע שאין לי סיכוי, אלא רק אם תשמע את תפילתי ותעניק לי חיים'."

"החלטתי ללכת לטיפולים, כדי לעשות את מה שאני יכול, למרות שהרפואה קבעה שאין לי שום סיכוי. בכל הזדמנות נשאתי את עיני שוב לשמיים. סיפרתי לבורא עולם על משפחתי המורחבת הזקוקה לאבא בריא, על ילדי, שמישהו צריך לחתן אותם. על החיים שלי שעוד צעירים מדי מכדי להיגדע בפתע פתאום."

"אמרתי לבורא עולם שאני יודע שאין סיכוי כי כל הרופאים משוכנעים בכך. 'רק אתה, רופא כל בשר, אתה הנותן חיים לכל חי, יכול להפוך את ההחלטה. הם בעצמם לא מאמינים בהקרנות. הם לא חושבים שיש טיפול שיכול להועיל ולו במשהו. רק אתה בורא עולם יכול להציל את המצב'."

"חלפו שבעה חודשים", ר' משה אמר בהתרגשות עצומה, "ואבא הגדול הוכיח, שכשפונים אליו וסומכים רק עליו – הוא יכול הכל. אתמול כשהתבשרתי כי המחלה מאחורי, חשבתי איך זכיתי לזה? הגעתי למסקנה שבזכותך!".

"בזכותי?!", הפרופסור הביט בו מופתע, "הרי אני הייתי נגד כל הטיפול וחשבתי שאין סיכוי?". "בדיוק", ר' משה ענה, "רק בגלל שאמרת שאין כל סיכוי, זכיתי להתפלל מהלב. מתוך הבנה, שרק בורא עולם יכול להציל אותי במצב שלי! נשאתי תחינה מעומק הלב, מתוך הפנמה שאף אחד ושום טיפול לא יכולים לזור לי- רק בורא עולם. עכשיו אתה מבין, למה מגיע לך תודה? כי יאשת אותי וגרמת לי להתפלל כפי שצריך, ואם אני פה – זו בדיוק הראיה!", ר' משה חתם את סיפורו ונפרד מהפרופסור בדידות...

עד כמה גדולה כוחה של תפילה - זאת לא ניתן לתאר ולשער. להלן סיפור מופלא, המעובד מדברי הרה"ג ר' אשר קובלסקי. יש בו כדי ללמדנו, כי תפילה הבוקעת מעומק הלב - יש בכוחה לשנות ולשַׁדד את הטבע. מעשה שהיה - כך היה:

ר' משה נקרא לו. מדובר ביהודי בגיל העמידה. שהתחיל זה עתה לחתן את ילדיו. הוא ניהל שגרת חיים רגילה המופרת מדי פעם רק בשמחות משפחתיות צוהלות... בלי שום הכנה, הוא נקרא בבהילות לחדרו של פרופ' גלבוע. "עשית לפני כחודשיים בדיקות מקיפות לגיל חמישים", הפרופ' אמר: "מעשה חכם. אלא שהתוצאות פחות טובות."

הפרופסור העלה על המחשב את הצילומים והצביע על גוש וגרורות שצמחו מסביבו. הפרופסור שתק, נתן לר' משה לעכל את המידע המחריד ולאחר מכן אמר: "יש לך לצערי את 'המחלה'. שלום ורפואה שלימה", חתם במבוכה...

ר' משה נותר לשבת. אחרי מספר דקות התאושש ושאל: "הרי יש טיפולים- יש הקרנות, יש מה לעשות. שמעתי על אנשים שחלו ויצאו מזה. למה אתה לא ממליץ על טיפול? למה אתה לא מפנה אותי לבית החולים?".

הפרופסור אמר: "כנראה אדוני לא הבין את המצב לאשורו. הטיפולים טובים לאנשים שהמחלה מקננת בהם אבל עדיין לא השתלטה לחלוטין. לצערי אתה במצב אחר. מצבך חסר סיכוי- המחלה התפשטה בכל הגוף והוא מלא בגרורות. אין מערכת שלא נפגעה. אין מה לעשות!".

לאחר הפצרות חוזרות ונשנות ובמאמצים עילאיים הפרופסור הסכים לתת לו הפניה לטיפולים. "קח, שיהיה, אבל תדע שאין כל סיכוי!", אמר שוב את המילים הנוראיות. חתם את המסמכים ושלח את ר' משה לדרכו...

ר' משה חזר לביתו. הוא כבר לא היה אותו אדם. החיוך שכל כך מאפיין אותו נעלם. המילים של הרופא הדהדו בראשו שוב ושוב: "אין סיכוי. בכל רגע נתון אתה אמור לקרוס". הוא קרא לאשתו וסיפר לה את החדשות הקשות והמרעישות. לאחר מכן הוא התקשר לבית-החולים וקבע תור לטיפול. כך חלפו להם שבעה חודשים...

ערב אחד בלי לקבוע תור לאחר שבעה חודשים התייצב ר' משה עם חיוך רחב במרפאתו של פרופסור גלבוע. "אני צריך רק לומר תודה לפרופסור", אמר למזכירה. הוא הראה לה זר פרחים גדול שהביא לפרופסור...

המזכירה הכניסה את ר' משה לפני התור הבא. הוא הניח על שולחן הפרופסור את זר הפרחים הגדול ואמר בקול צלול: "באתי להגיד לך תודה, אדוני הפרופסור".

לפרופסור לקח כמה דקות להעלות את התיק הרפואי של

הרב יצחק בן תפאחה כדורי זצ"ל	הרב שמואל בן שמחה דרוזי זצ"ל	הרב יוסף ז"ל
פואד אברהם בן רג'ינה ז"ל	מאיר מורד בן שושנה ז"ל	יצחק בן ברוק דב ז"ל
אביבה בת איירין ע"ה	זהבה בת שושנה רייזל ע"ה	מאירה בת יפיה ע"ה
אברהם בן יונה ז"ל	מירם בן דבורה ז"ל	אביגדור בן ג'ולי ז"ל
סעידה בת תופחה ע"ה	ר' שאול בן סילביה זצ"ל	צדיק חכם בן חזלה ז"ל
מזל בת שמעון ע"ה	שני בת אסתר ע"ה	דוד בר חסיבה ז"ל
יוסף בן מרים נוסרת ז"ל	מסודי בת חביבה ע"ה	חוזה בת יעקב צבי ע"ה
יעקב בן אסתר ז"ל	אסתר בת גולה גאולה ע"ה	יצחק בן רחל ז"ל
רחל רפאת בת השמט ע"ה	יוסף בר סעדה ז"ל	ברכה בת מרדכי ע"ה
ליטף בן פרחיה ז"ל	שלום בן אסתר ז"ל	יעקב בן נעמה ז"ל
מרים בת שרה ע"ה	שרה בת מורברי רחל ע"ה	דוד יצחק בן פרחיה ז"ל
אביבה וושי ע"ה	אלון בן סעדה ז"ל	גורג'יה בת נעימה ע"ה
שרה בת נרקיס ע"ה	כל נשמות עם ישראל	

הרב עובדיה יוסף בן גורג'יה זצ"ל	הרב מרדכי צמח בן מזל אליהו זצ"ל	הרב עובדיה יוסף בן גורג'יה זצ"ל
רחמים בן רחל ז"ל	מסעוד בן יקוט ז"ל	רחמים בן רחל ז"ל
חיים משה גרשון בן שלמה יחזקאל ז"ל	שמואל בן רבקה ז"ל	חיים משה גרשון בן שלמה יחזקאל ז"ל
ר' עוליאל ישועה בן סטה מקנין זצ"ל	רפאל בן אסתר ז"ל	ר' עוליאל ישועה בן סטה מקנין זצ"ל
נעימה בת גורג'יה ע"ה	יצחק בן חביבה ז"ל	נעימה בת גורג'יה ע"ה
חי זיזי בן קלרה ז"ל	אהרון (אורי) בן רבקה ז"ל	חי זיזי בן קלרה ז"ל
ר' יצחק בן מסעודה קדוש ז"ל	דב בן יצחק ז"ל	ר' יצחק בן מסעודה קדוש ז"ל
אסתר בת נעמי ע"ה	סליים בן פרחיה ז"ל	אסתר בת נעמי ע"ה
ר' דב בן בנימין אלתר ז"ל	יעקב בן סלימה ז"ל	ר' דב בן בנימין אלתר ז"ל
אורה בת נעימה ע"ה	ספירנס תקווה בת נעימה ע"ה	אורה בת נעימה ע"ה
מישא אסתר בת זרהה ע"ה	יהודה בן סעידה ז"ל	מישא אסתר בת זרהה ע"ה
אברהם בן טובה ז"ל	עפאת בת השמט ע"ה	אברהם בן טובה ז"ל

גליון
באר
הברכה

נערך ונלקט מתוך תוכן דברי שיחותיו של
מורינו הגה"צ רבי אברהם אלימלך בידרמן שליט"א

שמות

מכון
באר
האמונה

גליון באר הפרשה

להערות והארות,
וכן לכל עניין אחר
ניתן לפנות:
לטלפון 718.484.8136

או לאימיל:
Mail@BeerHaparsha.com

מדי שבוע בשבוע בדוא"ל בחינם

הירשמו היום!

לשון הקודש

באר הפרשה
mail@beerhaparsha.com

אנגלית

Torah Wellsprings
mail@torahwellsprings.com

אידיש

דער פרשה קוואל
mail@derparshakval.com

ספרדית

Manantiales de la Torá
info@manantialesdelatora.com

צרפתית

Au Puits de La Paracha
info@aupuitsdelaparacha.com

איטלקית

Le Sorgenti della Torah
info@lesorgentidellatorah.com

רוסית

Колодец Торы
info@kolodetztory.com

מכון
מכון באר האמונה
ארה"ב: Mechon Beer Emunah
1660 45th St, Brooklyn NY 11204
718.484.8136

בארה"ק:
מכון באר האמונה
רח' דובב מישרים 4/2
עיה"ק ירושלים תובב"א
025 688 040

יו"ל ע"י מכון באר אמונה
© 2021 כל הזכויות שמורות להמכון

העתקה או הדפסה של הגליון בכל פרמוט שהוא כדי להרויח או לפרסם עסק וכדו' ללא אישור בכתב ממכון באר האמונה הינו נגד ההלכה והחוק הבינלאומי

תוכן הענינים

פרשת שמות

- ב.....תכבד העבודה - ריבוי הקושי הוא לטובה וסימן לישועה הקרובה.
- ו.....ויאמן העם - בזכות האמונה נגאלו.
- ח.....ותעל שוועתם - הכל צריכין לכוח התפילה, ומעלת תפילה בלב נשבר.
- ט.....ויאנחו ויזעקו - זעקת הלב מתקבלת ביותר אף בלא דיבורים.
- י.....שובו בנים - עם ה' חזקו ונתחזקה.
- יב.....הגיע זמן גאולתכם - ימי השובבי"ם ימי גאולת הנפש מ'מצרים'.
- טו.....כל אשר בידך עשה - יבוא לטהר כפי כוחו ואז יסייעו לו.
- יז.....אומר לו גדור - גדרי קדושה.
- יט.....בני חביבי - חביבות הבורא בהתגברות האדם על יצרו.
- כב.....וירא בסבלותם - בכל עת יתבונן להיטיב עם רעהו ולמנוע ממנו צער.
- כג.....נצור לשונך - חומר ענין לשון הרע.
- כג.....לעסוק בדברי תורה - התיקון ע"י לימוד התורה"ק ובפרט כשהוא ברציפות.

סדר ועימוד:

א.ש. אשדוד

shwrtz@bezeqint.net

פרשת שמות

בארין לא להם ארבע מאות שנה, ועדיין לא נשלם ה'קץ' אחר שהיו במצרים רק כמניין 'רדו' (210) שנים, על כן הוסיף הקב"ה קושי בשעבוד כדי שאותם ימים מועטים בעיניו וסבל נורא יחשבו כמו ימים מרובים, ויתקרב קץ הגאולה, וזהו התשובה עתה - תיכף ומיד תראה אשר אעשה לפרעה, כי רק מחמת אותו 'הרעתה לעם הזה' יוכלו להינאל מיד. וללמדנו, שדייקא תוקף הקושי והכבדת הצער הם מזרזים ומחישים את הישועה^א, וכל 'רעה' אינה אלא הכנה לטובה^ב, וכל מאי דעביד רחמנא לטב עביד^ג, להשפיע עליו חסדים גדולים ומרובים יתר ממצבו שקודם הרעה^ד.

תכבד העבודה - ריבוי הקושי הוא לטובה וסימן לישועה הקרובה

בפרשתן (ה ככ-כג, ו א), 'וישב משה אל ה' ויאמר ה' למה הרעתה לעם הזה למה זה שלחתני, ומאז באתי אל פרעה לדבר בשמך הרע לעם הזה והצל לא הצלת את עמך, ויאמר ה' אל משה עתה תראה אשר אעשה לפרעה כי ביד חזקה ישלחם וביד חזקה יגרשם מארצו, וכבר תמהו כל המפרשים מה תשובה יש בדברי ה' 'עתה תראה' למה ששאל משה 'למה הרעתה לעם הזה' וגו'. ומבאר ה'כלי יקר', כי כבר בבית בין הבתרים נגזר על בני ישראל שיהיו

א. הנה 'טעמי המקרא' על 'וימררו את חייהם' (א יד) הם 'קדמא ואזלא', והקשה הרה"ק מווארקא זי"ע, מה מקום ל'טעמים' אלו שהם 'ניגון שמחה' במקום עצב ומרורים... אלא כי ידוע מה שאמרו חז"ל שראויים היו בני ישראל להיות ארבע מאות שנה במצרים, אלא שקושי השעבוד השלים את הקץ, ועל ידי שמיררו חייהם נתקרבה הגאולה, וזהו הטעם ב'טעמים', כי קדמה הגאולה והלכו ('אזלא' הוא לשון הליכה) ממצרים קודם הזמן על ידי 'וימררו את חייהם'. ללמד לאדם דעת שכל 'קושי השעבוד' ידיה הרי זה מקרב את גאולתו, וכבר מעתה עליו להיות בשמחה... וזוהי דרך הישרה, לדעת ולהאמין שהקב"ה עילת העילות וסיבת הסיבות, והכל לטובתנו הגמורה, גם כאשר נראה לו כביכול שהקב"ה עזבו, ומתנהג עמו בהנהגת דין והסתר, כי באמת הכל לטובתו הגמורה והשלימה (פעמים יראנה מיד ופעמים אחר זמן).

וכך שמעתי מעשה נורא מהרה"ח ר' חיים אלעזר ראזנפעלד, מנהל ביד רמה ובהנהגה טובה את המוסד הידוע לשם ולתהילה 'בית לפליטות', לפני כמה שנים ערכנו 'הכנות' לנשואי כלה יתומה בחודש חשון תשע"ה, באחד הלילות פניתי לנדיב ידוע בחו"ל, ברצוני לזכות אותו בהשתתפות נכבדה בהוצאות הנישואין, הלה נענה בשמחה ואמר, הנה אנכי שולח לכם מזוודה (רענציל) מלאה בכל טוב, מעילים ותכשיטים וכו'.

מספר ר' ח"א, כמעט שהתחרטתי על פנייתי אליו, אחרי שלא לזה הוצרכתי, אלא ל'ממון ודמים', לשלם על הוצאות הנישואין, ליל החתונה וכיו"ב. אבל הלה לא הרפה ובמשך שבועיים 'רדף' אחרי, ביום פלוני אשלח לך את המזוודה עם שליח פלוני וכו' וכו', למעשה הודיעני הנדיב, שביום כ"ה חשון לפנות הבוקר ינחת ה'שליח' בארה"ק ומבקש מר' ח"א שישלח 'שליח לקבלה' - מהאורח המגיע, לא נאריך בדברים, אבל תכלית הדברים, ר' ח"א ביקש מאברך הדר בהר נוף (שנו"ב עובדת בבית לפליטות) שיתקשר עם נהג המונית המוליך את החבילה, וביניהם היה 'טלפון שבור' (כיניו לשניים המדברים ואינם מבינים זה את זה), וביינתיים השעון מתקדם, 'זמן תפילה' הקבוע של האברך המסודר מאד מטבעו מתקרב, ונהג המונית איננו, הלה ביקש מהנהג להביא את החבילה לביהכ"ס 'בני תורה' שבהר נוף, אך ללא הצלחה, עד שהוברר שהנהג טעה והוא עומד כמה רחובות בסמוך לביהכ"ס כי נסע לביהכ"ס אחר, בלית ברירה יצא האברך מ'בני תורה' למצוא את הנהג כשתוך כדי הילוכו הוא טוען בטרוניא לרח"א בטוב טעם ודעת מתוך 'קאך' (בחמימות ורגז) שהוא מפסיד את ה'מנין הקבוע' שלו, ס' פא'הרג'ט מיר דעם גאנצן טאג (זה מקלקל ומשבש לי את כל היום), וכאן אירע 'תוקפו של נס' כי אחר שתי דקות עלו ערביים ימ"ש לערוך טבח בביהכ"ס (כזכור לכל) - ועיקר הצלחתם ל"ע היתה על היושבים ב'שולחן' שם קבע מיודענו מקומו.

והנה, בדקו ב'עין רואה' (מצלמות אבטחה) ומצאו מה שאירע באותם שעות שאירע הטבח ל"ע, שם נראה האברך כשהוא יורד במדרגות כשבידו האחת מחזיק הטלפון סמוך לאזנו וידו השני מתנענעת מעלה ומטה לפי קצב דיבורו - כשהוא מבכה את מצבו לפני ר' ח"א - ס' פא'הרג'ט מיר דעם גאנצן טאג והוא לא יודע, כי ב'חסד' זה אינו הורג אלא 'מחיה' את יומו ושאר כל ימי חייו, ובלא זה היה נמנה בין ה'קדושים'...

ללמדך כוחו של 'חסד' מהו, וגם ללמד דעת כי הנראה כרעה אינו אלא טובה עצומה 'לחיותנו כהיום הזה'.

ב. בפרשתן (ג טז-יח), 'לך ואספת את זקני ישראל ואמרת אליהם ה' אלוקי אבותיכם נראה אלי אלוקי אברהם יצחק ויעקב לאמר פקד פקדתי אתכם וגו', ושמעו לקולך, ופירש רש"י, 'ושמעו לקולך, מאליהם, מכיון שתאמר להם לשון זה ישמעו לקולך, שכבר סימן זה מסור בידם מיעקב ומיוסף שבלשון זה הם נגאלים (ומקור הדברים בשמו"ר ג ח). והקשה השל"ה הק' (אות כב) מדוע באמת דיקא תיבת 'פקד' היא הסימן לגאולה ולא לשון אחר, גם צריך לבאר מדוע נכתב 'פקד' בלשון חסר ולא 'פקוד' מלא. ומבאר על פי מה דאיתא בגמ' (מגילה יג:) שהקב"ה מקדים רפואה למכה, על פי זה כתב 'והנה אותיות 'פקד' הם מוקדמות לאותיות 'צרה', הרי הוקדם רפואה למכה' וכו', עיי"ש, והיינו שסוד הגאולה היא כשמכיר ומאמין שאין כאן צרה אלא הקדמה והכנה לישועה.

וזאת למדנו עוד מהא דאיתא בפרשתן (ב טז-יז), 'ולכהן מדין שבע בנות ותבאנה ותדלנה ותמלאנה את הרהטים להשקות צאן אביהן, ויבואו הרועים ויגרשום'. ואיתא במדרש (שמו"ר א לב), אמרו רבותינו, יתרו כומר לעבודת כוכבים היה וראה שאין בה ממש והרהר לעשות תשובה עד שלא בא משה, וקרא לבני עירו ואמר להם עד עכשיו הייתי משמש אתכם, מעתה זקן אני בחרו לכם כומר אחר וכו', עמדו ונידוהו שלא יזדקק לו אדם, ולא יעשו לו מלאכה, שלא ירעו את צאנו, ובקש מן הרועים לרעות לו את צאנו ולא קבלו, לפיכך הוציא בנותיו. 'ותבאנה ותדלנה', מלמד שהיו מקדימות לבוא מפני פחד הרועים, 'ויבואו הרועים ויגרשום', אפשר הוא כהן מדין והרועים מגרשים בנותיו, אלא ללמדך שנידוהו וגרשו בנותיו. עכ"ל המדרש. ונמצא שהגיע השפלתו של יתרו לדיוטא התחתונה ממש. וכל הרואה עומד וצווח, רבש"ע 'זו תורה וזו שכרה'... כלומר, וכי זהו שכרו של מי שישב עד עתה 'ברומו של עולם' ועזב את הכל למען כבוד שמו יתברך, מחמת שהכיר שאך הבל יש בה בעבודה זרה ודבק באמונה הטהורה. אמנם לאחר זמן התברר כי דייקא השפלה זו היא סיבת גדולתו שזכה להיות חותן משה, שמשה הושיע אותם מיד הרועים ואמר יתרו לבנותיו שיקראו לו וכו', והרי שאם היה חסר לו בהשפלתו אפילו כחוט השערה לא היה זוכה להתרומם עד למעלה, שאילו לא היו הרועים מגרשים את בנותיו הרי לא היה משה ניגש להשקות צאנם.

וללמדנו עד כמה הקב"ה 'זקיף כפיפין', כל חד וחד בדיליה, בזמני קושי ובמצבי קושי ולחץ בממון ובבריאות, בתורה ובעבודה, בבנים ובשאר עניינים, כי מה שנראה לעינינו שהוא 'כפיפין' באמת אינו אלא 'זקיף', אין זה אלא להצמיח לו את הישועה. ואם כך הדברים אמורים בגוי, קל וחומר ביהודי שיורד מטה מטה שזו הטובה השלימה עבורו ומכאן תגיע ישועתו.

ג. ידוע מה דאיתא במדרש (שמו"ר א כו) שכשהיה משה ילד קטן וגדל בבית פרעה, 'היה פרעה מנשקו ומחבקו, והוא נוטל כתרו של פרעה ומשימו על ראשו, כמו שעתיד לעשות לו כשהיה גדול', ואמרו חרטומי מצרים וחכמיה לפרעה, 'מתייראין אנו מזה שנוטל כתרך ונותנו על ראשו, שלא יהיה זה אותו שאנו אומרים שעתיד ליטול מלכות ממך', והיו שאמרו שצריך להרגו או לשרפו, ולימד יתרו עליו זכות שאין בו דעת כי קטן הוא, ואמר להם הנה שימו לפניו בקערה זהב וגחלת, והיה אם יושיט ידו לזהב סימן שיש בו דעת, אכן אם יושיט ידו לגחלת הרי זה מורה שתינוק הוא, 'מיד הביאו לפניו ושלח ידו ליקח הזהב, ובא גבריאל ודחה את ידו ותפש את הגחלת, והכניס ידו עם הגחלת לתוך פיו ונכוה לשונו, וממנו נעשה כבד פה וכבד לשון'. והנה באותה שעה היה נראה, כי, אוי מה היה לנו... לא די שלא נתן לו גבריאל ליטול את הזהב עוד דחף את ידו לתוך האש... וגרם לו כאב עצום לאותו זמן, ונזק בלשונו לכל ימי חייו, אמנם, באמת היה זה נס גדול להצילו מגזר דין מות, ולא 'רעה' אלא טובה עצומה, אמנם לאו כל מוחא (בפרט של נער קטן) סביל דא, ואין ביד כל איש להבין... ובאמת מעשה זה הריהו גם משל על כל חיינו, שנראה כאילו 'דחה דחיתני לנפול', לא די שאין הקב"ה מסייעני אלא אדרבה 'דוחף אותי לתוך ה...', אמנם באמת אין כאן 'דחה דחיתני' אלא 'זה' עזרני, אלא שאין בקוצר שכלנו להבין את ה'מעשה' לאשורו, והרי אנו כתינוקות בהאי עלמא... וכך כתב הרה"ק ה'אוהב ישראל' זי"ע (ריש פר' וארא), שהנה הביא רש"י (ו א) את דברי חז"ל שהקב"ה הוכיחו על שהרהר אחר מידותיו, ואמר לו 'לפיכך עתה תראה - העשוי לפרעה תראה, ולא העשוי למלכי שבעה אומות כשאביאם לארץ', ולכאורה נראה הדבר כ'רעה' גדולה למשה שלא יזכה להיכנס לארץ ישראל, אמנם באמת, טובה עצומה גנוזה בדבר, כי אילו היה נכנס לאר"י היו כל האויבים נופלים לפניו באין פוצה פה ומצפצף, ותיכף היה בונה את בית המקדש, ולא היו שונאי ישראל יכולים לשלוט בו ולהחריבו (סוטה ט), וכשחטאו ישראל לא היה הקב"ה שופך חמתו על עצים ואבנים אלא על... ח"ו, 'נמצא שזה הדבר היה באמת טובה גדולה בעיני משה רבינו ע"ה שיציל במיתתו את כלל ישראל', ומסיים ה'אוהב ישראל' בזה"ל, זהו על דרך הפשט, ויש עוד טובות פנימיות כמוסים ונעלמים בזה כמבואר בספה"ק... ד. וכהא דאיתא בגמ' (נדרים מא.) על חולה שמתרפא ש'חוזר לימי עלומיו', ופירשו התוס' (ד"ה חוזר) 'דבריא החולה שנתרפא יותר מלפני שחלה', והרי שהמחלה והצער היו להביאו ליתרון וריבוי הטובה, שיבריא יותר ממה שהיה מקודם לכן.

באר הפרשה - פרשת שמות

ופועל בטבעו כל אשר ימצא בכוחו לפעול, ולסוף היא מנוצח כי גבר עליו ההפך, כך הוא בכל הדברים שהזכרנו¹. כמו כן מה שהרע פרעה לישראל עכשו יותר ממה שעשה לשעבר זה מופת חותך שקרב קצו, ושזמן הגאולה קרובה לבטל כל פעולותיו של פרעה על כן הוא רוצה להתחזק בפעולותיו, זהו שאמר 'עתה תראה', במילת 'עתה' תירץ לו על מה ששאלו 'למה הרעות' וגו', לפי שעתה הגיע הזמן שיהיה מוכרח לשלחם ולגרשם ע"כ הוא רוצה להתקומם עליהם ביד חזקה, וזה מופת 'כי קרובה ישועתי לבוא וצדקתי להגלות' (מלשה"כ ישעיה נו א)¹. עכ"ל.

עוד מבאר ה'כלי יקר', ודבריו הם צרי ומרפא לכל דוויי ושבורי לב ה'עומדים עמוק במסכת הייסורים', וז"ל, כי מהידוע שכך היא המדה שבכל יום סמוך לעלות השחר החושך מחשיך ביותר מן חשכת הלילה ואח"כ אור השחר בוקע ועולה, וכן רוב החולים סמוך למיתתם הם מתחזקים ויושבים על המטה ומבקשים לאכול ואח"כ המוות גובר, וכן בימות החורף סמוך לעליית השמש הקור הולך וגובר ולסוף הוא מנוצח מן השמש, וזה דבר טבעי, כי כל דבר טבעי המרגיש שבא כנגדו איזו דבר הפכי לו הרוצה לבטל מציאותו - אז הוא מתחזק ביותר כנגד מתנגדו וימאן לענות מפניו,

ה. אגב אורחא. בפרשתו (א ה-י), 'ויקם מלך חדש על מצרים אשר לא ידע את יוסף, ויאמר אל עמו הנה עם בני ישראל רב ועצום ממנו, הבה נתחכמה לו פן ירבה', ומבאר ה'כלי יקר' אשר לא ידע ולא הכיר במה שקרה ליוסף, שאחיו - שבטי י-ה השתדלו בכל עוז להעביר ולבטל את חלומותיו שהוא עומד למלוך עליהם, אך לא הועילו להם כל נכליהם במאומה, ולא עוד אלא אדרבה מעשיהם קירבו את קיום עצת ה' שימלוך יוסף, כי רק על ידי המכירה נסתבב שמבית האסורים יצא למלוך. כעת בא פרעה הרשע שעדיין לא למד שא"א לבוא בתחבולות נגד רצונו ית', וחזר על טעות זאת, הקב"ה גוזר 'כן ירבה' - והוא בא לומר 'פן ירבה', וחשב שגזירותיו יועילו לו, וזהו 'אשר לא ידע את יוסף' - שלא התבונן במה שאירע ליוסף, לדעת שלא תועיל לו מאומה, כי ברצות ה' כן ירבה וכן יפרוץ, והיא הנותנת שרק על ידי קושי השעבוד נתברכו בברכת 'כן ירבה'.

כיו"ב כתב ה'סטריפלער' זצוק"ל (ברכת פרץ), שהיטב יש להתבונן בפרשה זו, שפרעה שמע מאיצטגנינו - 'היום נולד מושיען של ישראל' (רש"י א כב) ולכן ציוה לכל עמו - 'כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו' (שם). מה עלה בסופו, שאותו 'מושיען של ישראל' שכל כך חשש ופחד ממנו ניצול ע"י בתו ולא עוד אלא שנתגדל בביתו. ללמדנו, שאי אפשר לילך כנגד רצונו של מקום, ואדרבה הקב"ה יסבב שפעולת האדם היא היא שתסייע (כביכול) לגזירת הבורא שתתקיים בפועל.

ו. וכדברים הללו כתב רבינו בחיי (ה כב) שהגאולה העתידה לבוא במהרה בימינו תהיה כדמיון גאולת מצרים, וכדכתיב (מייכה ז טו) 'כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות', וכשם במצרים היה 'אתחלתא דגאולה' שהגיע משה רבינו ובישר להם על הגאולה, ואחר כך הכביד השעבוד עליהם מאוד, כך גם יהיה לעתיד לבוא, שיתגלה הגואל ויתכסה 'וכאשר יתקרב הקץ תהיינה צרות רבות ומתחזקות, והוא סימן הישועה לישראל'. ומביא שכן מפורש במדרש (שהש"ר) על הפסוק (שה"ש ב ט) 'דומה דודי לצבי' - 'מה צבי זה נראה וחוזר ונכסה, נראה וחוזר ונכסה, כך גואל הראשון נראה ונכסה וחוזר ונראה וכו', כך גואל האחרון נגלה להם וחוזר ונכסה מהן' וכו'. ומסמך רבינו בחיי את הפסוק שאמר דוד המלך ע"ה (תהילים קל ו) 'נפשי לה' משומרים לבוקר שומרים לבוקר', שהזכיר ב' פעמים 'בוקר', כי אנו ממתנינים ומצפים 'לבוקר', ולאחר שנראה שמתחיל להאיר שוב חוזר ומתכסה, ואנו חוזרים וממתנינים 'לבוקר שני'. ונראה, שכשם שהדברים אמורים לגבי 'גאולת הכלל' כך הם שייכים גם לעניין 'גאולת הפרט', כי פעמים שנראה שכבר נראה האור ב'קצה המנהרה' ומתחיל הגלגל לעלות, אך שוב חוזר ומחשיך ביתר שאת, והלב מתקשה להחזיק מעמד... אך האמת היא כי אדרבה ריבוי החושך הוא סימן לאור הקרב ובא, וכדברי רבינו בחיי הנ"ל 'וכאשר יתקרב הקץ תהיינה צרות רבות ומתחזקות, והוא סימן הישועה לישראל', וכמו שכתב ה'כלי יקר' שבכל יום סמוך לעלות השחר החושך מחשיך ביותר מן חשכת הלילה ואח"כ אור השחר בוקע ועולה על כן חזקו ויאמץ לבבכם, ובמהרה נראה בגאולה הקרובה, בגאולת הכלל ובגאולת הפרט, כל חד וחד בדידיה...

ז. ומכאן ימצא חיזוק ומרגוע כל בעל ייסורים בידעו ש'עובי החושך' אינו סיבה להתייאש רח"ל אלא להיפך 'וזה מופת כי קרובה ישועתי לבוא וצדקתי להגלות'.

וכבר מילתנו אמורה רבות, כי מתכונות היסוד של כל איש ישראל שתמיד מפעמת בו תקווה טובה ואינו מתייאש (ואף אם בא לידי ייאוש ח"ו אין זה אלא מעצת היצר המבלבל, ועליו לגלות את ה'נקודה הפנימית' שבלב המלאה רוח חיזוק ותקווה). וכך ביאר

וכך מבארים בהאמור בפרשתן (ב ד) 'ותתצב אהותו מרחוק', שבא הכתוב לשבח את מרים הנביאה, להחביא את משה) והרי הוא 'מרחוק', מכל מקום ותתצב מרחוק, שבא הכתוב לשבח את מרים הנביאה, - בעמידה איתנה, שניצבה על 'מקומה' באמונה איתנה שאף בעת שהיה נראה כי הבורא מסתיר פניו (שהוצרכו ותקיפה" בבורא כל עולמים^ט, ולא נסוג ליבה אחור'.

הגה"ק ר' מרדכי חיים סלאנים זי"ע (מאמר מרדכי) את האמור בפרשתן בבת פרעה שירדה לרחוץ ביאור וראתה שם תיבה 'ותפתח ותראהו את הילד והנה נער בוכה ותחמול עליו ותאמר מילדי העברים זה' (ב ו), וכבר עמדו המפרשים מניין ידעה שהוא מילדי העברים, שהרי באותו היום גזר פרעה 'כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו' גם על המצריים, [וכן דקדקו ממשמעות לשון הכתוב שלא נאמר 'ותראהו את הילד ותאמר מילדי העברים זה' וכו' אלא 'והנה נער בוכה ותחמול עליו ותאמר מילדי העברים זה', והיינו שיש שייכות להכרתה שהוא מילדי העברים ע"י בכייתו], אלא כי יש הבדל ומרחק גדול בין בכי של גוי לבכיה של יהודי, כי הגוי בוכה על החסרון וההעדר מתוך ייאוש ועצבות, על שאבדה תקוותו ומה שנלקח ממנו לא יחזור אליו עולמית, אכן בכייתו של יהודי היא מתוך תקווה ויחול, באמונתו באביו שבשמים שלא יעזבוהו חלילה, וזאת 'שמעה' בת פרעה, כי בכיו הוא בכי של תקווה - לא של ייאוש, ע"כ אמרה 'מילדי העברים זה'...

סיפר הרה"ק ה'נתיבות שלום' זי"ע, שכידוע בשנת תרצ"ו ואילך ערכו הישמעאלים ימ"ש פרעות בתושבי ארה"ק, ובערב תשעה באב נהרגו רבים בטבריה, ובחוץ תשכל חרב ומחדרים אימה, והיה זה ממש סכנת נפשות לילך לבית הכנסת, על כן הלכו בליל תשעה באב רק מתי מעט שהתגוררו בשכנותו של הגה"ק הרמ"ח זי"ע לומר 'איכה ו'קינות' בביתו, והנה הכל ישבו שפופים ונדכאים ופורצים בבכי מידי פעם, לעומתם ישב הרמ"ח וקרא במגילת איכה בקול חרישי ומאופק, וכשהגיע בפרק ג' לפסוק 'חסדי ה' כי לא תמנו כי לא כלו רחמיו, חלקי ה' אמרה נפשי על כן אוחיל לו', פרץ בבכי נסער מבלי יכולת לשלוט על עצמו. וביאר ה'נתיבות שלום' עפ"י מאמרו של הרמ"ח זי"ע בעצמו, שיהודי אינו בוכה מתוך ייאוש רק מתוך תקווה, על כן דייקא באמרו את פסוקי הנחמה 'חסדי ה' כי לא תמנו... חלקי ה' אמרה נפשי על כן אוחיל לו' שם מצא פורקן לעצמו, לשפוך לבנו כמים על צרות ישראל מתוך התחזקות בחסדי ה' כי לא תמנו, על כן אוחיל לו... (נתיבות אבות עיר הקודש עמ' 166).

ח. וכך מבאר בספר הק' 'יושר דברי אמת' (פרשת שמות) על הפסוק בפרשתן, 'ויפן כה וכה', וז"ל, כל אדם ראוי להיות לו מידת כה, אם לטוב אם לרע (בכל אופן) יאמר שהכל בידי שמים, אם לטוב הוא כה מן השמים, ואם חס ושלום לרע הוא גם כן כה מן השמים, וזוהי הנהגת בני ישראל הכשרים. עכ"ל.

ובעניין זה ביאר הגה"ק רבי שלמה זלמן ארנרייך משמלווא זי"ע (אבני המקום עמ' רעז) מה שנאמר בפרשתן (א יג) 'ויעבדו מצרים את בני ישראל בפרך', וידוע מה שדרשו חז"ל אומרו 'בפרך' - 'בפה רך'. שהנה אומות העולם בעת צרתם מקללים המה את אלוהיהם, אכן בני ישראל מקבלים את כל הייסורים בדומיה ובהכנעה, ועל דרך שנאמר (ויקרא י ג) 'וידום אהרן'. וזוהי יתבאר מה שאמרו חז"ל 'בפה רך', ר"ל, שבני ישראל קבלו את כל הצרות ושעבוד מצרים בפה רך ולא דברו קשות כנגד השי"ת ח"ו.

ומוסיף לומר, כי אכן לאו מילתא זוטרתא היא אלא עבודה גדולה היא לאלוקים - לקבל את הייסורים באהבה ובשתיקה, ומעמיס זאת בהא דאיתא בהגדה של פסח 'ויתנו עלינו עבודה קשה כמו שנאמר ויעבדו מצרים את בני ישראל בפרך', שבשעבודם אותנו הטילו המצריים עלינו 'עבודה' גדולה וקשה, והיא, לקבל הצרות באהבה ולשתוק. וע"ז הביא בעל ההגדה מה שנאמר 'ויעבדו מצרים את בני ישראל בפרך', ור"ל 'בפה רך', וכנ"ל. אמנם אף ש'עבודה קשה' היא אך באמת זהו 'סם החיים', וצדיק באמונתו יחיה...

נודע מה שכתב ה'בעל הטורים' (ברייתא פרשתן) על הפסוק 'ואלה שמות בני ישראל' בזה"ל, תיבות אלו נוטריקון ואדם אשר לומד הסדר, שנים מקרא ואחד תרגום, בקול נעים ישיר, יחיה שנים רבות ארוכים לעולם, עכ"ל. ואפשר להעמיס בדבריו, שהנה במרוצת החיים של האדם עוברים עליו מאורעות רבות על דרך 'שנים מקרא', פעמים שהוא 'מקרא לטובה', ופעמים להיפך ח"ו שנראה כרע, אך האמת היא ש'אחד תרגום' - שהפירוש והתוכן הפנימי של שניהם אחד הוא, כי כולם שווים לטובה, וגם מה שנראה כרעה בפנימיותו טובה הוא, פעמים מתגלית הטובה מיד, ופעמים שרק לאחר זמן, וזהו עבודתנו תמיד 'להעביר את הסדרא' ולזכור בשנים מקרא, בכל מה שעובר עליו את ה'אחד תרגום' - שהכל לטובה, שהרי הכל בא מן האחד יחיד ומיוחד.

באר הפרשה - פרשת שמות

ויאמן העם - בזכות האמונה נגאלו

והמופתים, שתחילה ילכו משה ואהרן לבית פרעה - שם יעשו ויערכו 'אותות ומופתים', ורק לאחר מכן יאספו את זקני ישראל להיות עמהם, ובוה הרווחנו ששוב לא היו הזקנים מתייראים לבוא עמהם בכל עת ושעה הנצרכת לכך.

ותירצו בספרים, עפ"י דברי המדרש (ילק"ש בשלח רמ) 'לא נגאלו ישראל אלא בזכות האמונה' שנא' ויאמן העם², אף אנו נאמר כי אלו הניסים לא באו בכדי, רק בכוח אמונתם של בני ישראל המשיכו והביאו עליהם הנהגת ניסים ממעל, על כן, הוצרכו תחילה שיאספו משה ואהרן את הזקנים ואת כל העם - גילו להם את בשורת הנאולה, אז היה ויאמן העם וישמעו כי פקד ה' את בני ישראל, ורק בכח אמונה זו אכן גבר כוחם של משה ואהרן ועשה ה' בידיהם את האותות והמופתים.

בענין זה מצינו בפרשתן דכתיב (ג יד), 'אהיה אשר אהיה ויאמר כה תאמר לבני ישראל אהיה שלחני אליכם'. ומבאר ה'חתם סופר' שהקב"ה אומר

בפרשתן (ד כט-לא, ה א) 'וילך משה ואהרן ויאספו את כל זקני ישראל וכו', ויעש האותות לעיני העם, ויאמן העם וישמעו כי פקד ה' את בני ישראל וגו', ואחר באו משה ואהרן ויאמרו אל פרעה כה אמר ה' אלוקי ישראל שלח את עמי'. וברש"י, ואחר באו משה ואהרן - אבל הזקנים נשמטו אחד אחד מאחר משה ואהרן עד שנשמטו כולם קודם שהגיעו לפלטיין, לפי שיראו ללכת. והקשו המפרשים, שהרי מבואר במדרש (ילק"ש שמות קפא) שהרבה ניסים ונפלאות נעשו למשה ואהרן בבואם לפני פרעה, שבפתחי ארמונו היו ניצבים אלפי 'שומרים', ואריות שב'כישוף' לא נתנו לאיש לעבור את מפתן השער מבלי אשר יקרא מאת פרעה. וכאן בהגיע משה ואהרן תש כוחם של אלו. זאת ועוד שביתרו את כבליהם והלכו כנמושות אחר משה ואהרן. גם נתבאר בארוכה ה'אותות' שעשו משה ואהרן בבואם לפני המלך, במעשה המטה אשר הפך לתנין ולא עוד אלא שבלע את מטותיהם של החרטומים. מעתה צ"ב, מדוע לא הקדים הקב"ה את ה'אותות'

וזהו הרמז בדברי ה'בעל הטורים', שה'לומד' בכל מקרא ומקרא את ה'תרגום' וכל מיני המאורעות הם 'אחד' אצלו, ובקול נעים ישיר את שירת החיים של יהודי - שהאחד יחיד ומיוחד הוא שעשה עושה ויעשה, אזי יחיה שנים רבות ארוכים לעולם...

ט. עפ"י יש ליתן טעם לשבח בהא דמצינו בדברי חז"ל (ויק"ר כב ד) בסגולת מימי בארה של מרים לרפואה, וכן מבואר בספרים סגולת שתייתם לכל מיני ישועות, ואפשר לומר כי בבאר זו טמון כח אמונתה של מרים, ומבאר האמונה זו ישקו העדרים, להשפיע כל טוב על עם בני ישראל.

י. כתב הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע (ח"ח עה"ת בפרשתן) על הפסוק (ב ד) 'ותתצב אחותו מרחוק לדעה מה יעשה לו', וז"ל, ידעה מרים הנביאה כי ינצל אחיה מן המים הזדונים, אבל לא ידעה באיזה אופן תהיה ההצלה, עד שבאה לבסוף בת פרעה. ומזה עלינו ללמוד בכל עת צרה ומצוקה כי סוף סוף תבוא הרוחה וההצלה, אם כי נעלמו ממנו הדרכים והאמצעים, אבל עלינו לצפות ולקוות למחדש בכל יום מעשי בראשית, כי יחוש להצלתנו ולגאולתנו, ומתוך צרה ימציא לנו פדות ורוחה. עכ"ל.

יא. 'דורשי רשומות' נתנו רמז לדבר בלשון הכתוב (תהלים קכא א) 'אשא עיני אל ההרים מאין יבוא עזרי', כי 'מאין' עם הכולל עולה בגימטריא כתיבת 'אמונה' (102), כי גם אם עומדים 'הרים' גדולים בפני האדם אזי עצתו אמונה, ואם יתחזק ב'אמונה' אכן יבוא עזרו במהרה.

הרה"ק רבי משה מרדכי מלעלוב זי"ע היה נושא משלו, לאחד שנפל לבירא עמיקתא ובדרך הטבע אין שום עצה ותבונה לעלות ולצאת מאפילה לאור גדול, אמנם כאשר אחד מבחוץ זורק לו חבל יוכל להחזיק בו ולהגיע אל שפת הבור ברגע כמימרא, וכמו כן כשאדם מסובב בצרות ויסורים עליו לדעת שהקב"ה עומד על גביו ומשגיח עליו, והוא יתב"ש זורק לעברו 'חבל הצלה', ואם יחזיק בו ויאמין שביד השי"ת להצילו יזכה באמת לבטל כל הדינים והגבורות וכל היסורים והחולאים רעים יעלמו כהרף עין, ככתוב (תהלים כג ד) 'גם כי אלך בגיא צלמות לא אירא רע כי אתה עמדי'. יב. וכך פירש הרה"ק היסוד העבודה זי"ע בלשון הפסוק 'ויאמן העם וישמעו כי פקד ה', וז"ל, עי"ז שהאמינו בהשגחה פרטית שאין ביד שום בריה להוציאם ממצרים רק בידי הקב"ה בכבודו ובעצמו, עי"ז זכו וישמעו. (הובא בתורת אבות).

בתפילה לזכות להשיג את האמונה המהורה שאף היא ניתנת במתנת שמים², וכמו שביאר הרה"ק הפנים יפות ז"ע את האמור בפרשתן (ד א-ג) 'והן לא יאמינו לי וגו', ויאמר אליו ה' מזה בידך ויאמר מטה וכו', וישליכהו ארצה ויהי לנחש וינס משה מפניו, כי טענתו של משה רבינו הייתה - הרי לא יאמינו שה' שלחני, ענה לו הקב"ה, אף על האמונה גופא אמרו 'אלמלא הקב"ה עוזרו לא יכול לו' (סוכה נב:), כי אני מכניס בלב אדם את הכוח להאמין, וראיה לדבר - 'השליכהו (את המטה) ארצה', והנה נהפך לנחש - וינס משה מפני הנחש, ותמה על עצמך האיך יארע כזאת שמשה איש האלוקים ינוס מפחד הנחש, בפרט בעת שהוא עומד בסמוך להקב"ה, והרי כתב ב'חובת הלבבות' (שער אהבת ה' פ"ו) שהורא את ה' אינו מתיירא משום דבר בעולם³, אלא מכאן שאף האמונה גופא ביד ה' היא, וברצונו ית' יאמין האדם, וממילא ודאי יאמינו כך בני ישראל כי אנכי אטע בלבבם נטעי האמונה.

- אני אהיה עם מי שמחשבותיו והילוכיו יהיו עמי, וזהו 'אהיה אשר אהיה', 'אני נמצא ומשגיח בפרטות עם אדם אשר אהיה במחשבתו תמיד. ע"ד מה שאמרו (משלי ג ו) 'בכל דרכיך דעה והוא יישר אורחותיך', שכפי אשר תדע את ה' בכל דרכיך - להעמידו לנגד עיניך, כך יישר את אורחותיך ויעמוד לימינך תמיד. במה דברים אמורים - לגבי ה'יחיד', אך לגבי 'כלל ישראל' אף אם ח"ו אינם במעלה גבוהה זו, הקב"ה נמצא עמהם בכל עת ובכל שעה בזכירתו את זכות האבות הקדושים, וזהו אומרו 'כה תאמר לבני ישראל אהיה שלחני אליכם' (ולא הוסיף לומר 'אשר אהיה' כמו נבי הפרט) תמיד אהיה עמכם (ע' אורות חת"ם פר' שמות, כמה אופנים בזה).

שמא תאמר מה אעשה שאיני מרגיש את אור האמונה, והיצר מבלבל את מוחי בספיקות שאלות וטרוניות על הנהגת הבורא, ואינו מניחני לקבל את כל הבא עלי באהבה ובשמחה. אולם העצה היעוצה היא להרבות

יג. כמסופר על מרן הבעש"ט הק' זי"ע אשר פעם באישון ליל ציווה לרתום את עגלתו ויצא בקפיצת הדרך בחופזה לבקר בכפר אחד בבית אחד מתלמידיו. משהגיע, נענה ואמר לו, 'דע לך שגם על אמונה צריכים לשפוך תפילה לפני ה' שנזכה למדרגה הנכונה באמונה טהורה'. ומיד חזר הבעש"ט לביתו. התלמיד סיפר לאחר מכן שבאותה שעה נולדו בקרבו שאלות באמונה עד שנפשו הסתכנה בכך והיה אובד עצות, ואכן, הבעש"ט הרגיש בכך ממרחקים ומיהר להודיעו שעליו לשפוך שיח לפני קונו לקנות אמונה תמימה, ובזכות התפילה האיר הקב"ה בקרבו את אור האמונה ותנצל נפשו.

יד. ומביא ה'חובת הלבבות' מעשה ש'סיפר אחד מן החסידים, על אחד מהיראים שמצאו ישן באחד המדברות ואמר לו האינך ירא מן האריה שאתה ישן במקום הזה, אמר לו אני בוש מאלוקים ש'יראני ירא זולתו'. ועל פי זה ביאר הרה"ק ה'נועם אליעזר' מסקולען זי"ע הא דכתיב בפרשתן (א יז) 'ותיראן המילדות את האלוקים ולא עשו כאשר דבר אליהן מלך מצרים ותחיין את הילדים', שבאותה שעה שגזר עליהם פרעה הרשע להמית את הילדים, התחזקו המיילדות ביראת שמים (וכאשר' היינו באותו זמן) בכדי לבטל מעליהם את הפחד מפרעה, כי ידעו שבזה שתהיה עליהם יראת השי"ת לא תהיה עליהם יראת אחרים.

כה היה מעשה לפני עשרות בשנים, שהלך הגה"צ רבי יעקב לנדא זצ"ל, רבה של עי"ת בני ברק יצ"ו אל בית השחיטה ב'בני ברק' (ששכן באותם הימים בקצה העיר בסמוך לבית החיים) אשר עמד תחת השגחתו לפקח על כל סדרי השחיטה מקרוב, באותם הימים היה נהוג להשכיב את הבהמה על הארץ ולקשור אותה בחבלים בכדי שלא 'תשתולל', והוסיפו שמירה על שמירה להעמיד גדרות ברזל מסביב, שאם ח"ו יתנתקו החבלים אזי ימהר השוחט לדלג מעליהם ולברוח מאימת ה'משחית', ואילו הבהמה תישאר שם ולא תוכל להזיק ולבעוט בכל הנקרה בדרכה. וכאשר הגיע הגר"י לנדא ביקש להיכנס לתוך הגדרות לבחון את השחיטה מקרוב, וניסו לדבר על ליבו שלא יהיו להיכנס מפני הסכנה שבדבר, וטענו כנגדו, כי השוחט צעיר לימים הוא ובכוחו לנוס מיד ולקפוץ, אבל הרב כבר אין כוחו במתניו ומה יעשה אם שמא ח"ו יתנתק החבל, אכן הגר"י עמד על שלנו בעקשנות דקדושה באמרו שאינו יכול לתת 'הכשר' אם לא יראה כמו עיניו את השחיטה כולה מתחילתה ועד סופה, ונכנס למקום שנכנס ועמד סמוך לבהמה, ואשר יגורו בא...

מיד לאחר שהוציא השוחט את הסכין החלה הבהמה להתפרע עד שהצליחה לקרוע את החבל ולרוץ בפראות כ'שור המועד' בתוך הגדר, כמובן שהשוחט נס באימה כשהוא מדלג מעל הגדר, ואילו הרב לנדא נשאר שם כשהוא רגוע ושלו ומביט על הבעל חי עד שהלה נרגע. לאחר מכן שאלוהו היאך הצליח לשמור על שלוות הנפש ולא

באר הפרשה - פרשת שמות

ונפלאות לרוב בכל פרשת יציאת מצרים. אלא, כי לא יעשה הקב"ה נס אם לא התפלל האדם על כך, גם את משה רבינו לא ריפא כי לא התפלל לרפואתו (ומעם הדבר שלא ביקש, כי אכן לא אבה להתמנות כמנהיגם של ישראל ללכת אל פרעה). אך וודאי אילו היה מעתיר בתפילה ומבקש זאת מאת ה' לבטח היה נרפא. ישמע חכם ויוסף לקח להוקיר מעלת ערך התפילה ולנצל אותה תדיר.

זכתב עוד רבינו בחיי, 'והזכיר שני פעמים 'מן העבודה' ללמדך שאין תפילתו של אדם שלימה כאותה שעה שהוא מתפלל מתוך הצרה והדוחק, שהיא יותר מקובלת^{טז}, והיא העולה לפניו יתברך". וכן תמצא ביונה הנביא ע"ה שבאר העניין, שאמר (יונה ב ה) 'בהתעטף עלי נפשי את ה' וזכרתי ותבוא אליך תפילתי אל היכל קדשך', הכטיח הנביא שהתפילה שהיא מתוך הצער ועטיפת הנפש היא הנכנסת לפניו אל היכל קדשו יתברך, עב"ל^{יח}.

ותעל שוועתם – הכל צריכין לכוח התפילה, ומעלת תפילה בלב נשבר

בפרשתן (ב כג), ויאנחו בני ישראל מן העבודה ויעקו ותעל שוועתם אל האלוקים מן העבודה. ביארו ה'רמב"ן ורבינו בחיי שאף שכבר הגיע עת גאולתם להוציאם ממצרים, מכל מקום לא נגאלו עד שלא צעקו בתפילה לפני ה', ורק על ידי אנתתם ושוועתם זכר ה' את בריתו לגואלם^{טז}. וללמדנו, שעל האדם להפיל תחינה לפני בוראו, בבקשת רחמים על כל דבר ודבר, קטן כגדול, כי אף השפע הראוי ומוכן להגיע אליו לא יגיענו מבליעדי תפילתו.

יסוד זה מצינו עוד ב'רמב"ן' בפרשתן (ד י), שהנה משה אמר 'לא איש דברים אנוכי... כי כבד פה וכבד לשון אנכי', ולכאורה צריך ביאור, היפלא מה עשות נס כזה להסיר מאתו ערלת שפתיו, בזמן שעשה ניסים

התיירא לחייו באותם רגעים נוראים ומפחידים, השיב להם מי שמפחד מהקב"ה אינו מפחד משור, או שמפחדים משור ולא מהקב"ה או שמפחדים מהקב"ה ולא משור...

טו. משל למה הדבר דומה, לעומד בפתחו של היכל המלא בחמדה גנוזה, כסף זהב ומטמוניות רבות, והרשות נתונה לו להיכנס להיכל ליטול מכל הבא בידו ולהתעשר עושר רב. אך דא עקא שאין בידו את המפתח לפתוח את השער, שהוא נשאר מחוץ להיכל חסר כל. כיו"ב היא התפילה, כי היא המפתח לבוא שעריו בתודה וליהנות מכל ההשפעות שמשפיע הקב"ה על בניו רחומיו, ומבלעדי התפילה נמנע מהאדם להשיג את השפע הרב.

טז. סיפר הגאון רבי אברהם אבא קוסובסקי זצ"ל, רבה של יאנובה, ששהה במחיצת הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע בימי הצרות והחרדה של מלחמת העולם הראשונה, עת נלקחו רבבות יהודים לצבא ונשלחו לשדה הקרב, ובמשך שנים לא הגיעה מהם ידיעה, ונשותיהם העגונות נהרו בבכיות לבקש ברכת ה'חפץ חיים', שבעליהן יחזרו בריאים ושלמים, והיה ה'חפץ חיים' בוכה עימן, ומשיבן, מה תצעקו אלי, עלו לבית המדרש פיתחו את ארון הקודש ושיפכו לבכן לפני הקב"ה, המצפה לתפילותיכן, והוא דורש שיפצירו בו שלא ירפו ממנו, כמו שנאמר (ישעיה סב ה-ו) 'המזכירים את ה' אל דמי לכם, ואל תתנו דמי לו' אל תחרישו...

נבוכו המבקשות, ושאלו, איזו 'תחינה' לומר, כי מורגלות היו בתחינות מן המוכן, להדלקת נרות ובצאת השבת ולכל עת מצוא... אמר ה'חפץ חיים' אין צורך לבקש 'תחינות', רק מה שמעיק על הלב, כשהילד צמא או רעב אינו מחפש בספר התחינות, הוא בוכה במילותיו שלו, כך גם אנו, 'כגמול עלי אמו' (תהלים קלא ב), האם יש לבקש אחר נוסחאות, שופכים את הלב בפני אב הרחמן... (הובא בשיחות החפץ חיים ח"ב ע' כא).

יז. ידועים דברי ה'תרגום יונתן' בפרשתן (א יט) וְאֶמְרֵן חֲיִיתָא לְפָרְעָה אָרוּם לָא כְנָשִׁיא מְצָרִיתָא יְהוּדִיתָא אָרוּם זְרִיזִין וְחַפְמִין בְּדַעְתִּיהֶן הִינוּן קָדָם עַד לָא תִיתִי לְוֹתְהוֹן חֲיִיתָא הִינִין תְּלִין עֵינִיהֶן בְּצְלוֹי מְצָלִין וּבְעֵינֵין רְחִמִין מִן קָדָם אַבּוּהֶן דְּבִשְׁמִיא וְהוּא שָׁמַע קָל צְלוֹתְהוֹן מִן יַד הִינִין מְתַעֲנִין וְיִלְדִין וּפְרָקוּן בְּשָׁלֵם, ובתרגום ללשון הקודש וענו ה'חיות' לפרעה, לא הרי הנשים היהודיות כהרי המצריות, כי היהודיות חכמות וזרירות הן, וטרם תבוא המיילדת אליהן הן תולות עיניים למרום בתפילה, ומבקשות רחמים מאביהן שבשמים, והוא שומע לקול תפילתם ומיד עונה אותם ויולדות בשלום ושלחה, השקט ובטח (הרה"ק ה'ברכת אברהם' היה חוזר על כך עם כל אלו שבאו להכיר עצמם לפני לידה).

יח. כתב ה'ספורנו' עה"כ (ב כה) 'וירא אלוקים... וידע אלוקים', וז"ל, ידע נגעי לבבם, ושהיתה תפילתם וצעקתם בכל לב, על היפך 'ויפתוהו בפייהם וגו' ולבם לא נכון עמו' (תהלים עח לו-לז). כי אכן תפילה זו הבאה עם כל ה'ברען' ולא כמצוות אנשים מלומדה, היא הפועלת רבות במרומים.

לחשוב מה שפתיו מיללו בעת התפילה - וחושב שממילא כל תפילתו איננה אלא מן השפה ולחוץ, והרי הוא רחוק רחוק מאביו שבשמים, אל יפול לבו בקרבנו, אלא יתחזק וידע נאמנה שצעקת בני ישראל באה אלי, כי הקב"ה רואה כל מה שעובר על כל אחד ואחד, ורואה את הלחץ אשר מצרים לוחצים אותם שלכן אינו יכול אפילו להתפלל בעת, רק כאשר זועק מקרב לבו כמו שצעקו היהודים במצרים (וכלשונו הק) שאפילו כח הדיבור לא הי' להם רק צעקו אוי ווי... אזי אנתה זו עולה למעלה, וזעקה זו היא יקרה עד למאוד למעלה².

ומסיים שם, וז"ל. ומכאן הוא כח ההתחזקות לכל איש ישראל אשר מגודל צרותיו וחטאיו לא יוכל כמעט לפתוח פיו בתחינה ותפלה לפני הקב"ה, ואם מתפלל הוא כמעט מעורבב ומבולבל מהמחשבות המבלבלים אותו, אעפ"כ בל יאמר לנפשו נואש, ויזעק ויתפלל לה' בכל יכולתו, ואף אם לא יעלה ח"ו מכל תפילתו רק אנתה אחת מקרב ולב עמוק השי"ת בוחן לב יחשוב עניו ומרודו ושפל מצבו ומקומו ושעתו שהביאו לבלבול הדעת, וברוב רחמיו וחסדיו ישמע לאנתה האחת וישמע וישועו³.

ולא עוד אלא שמעלה מיוחדת יש לה לזעקה שבלב, כמו שכתב הרה"ק ה'מאור ושמש' זי"ע בפרשתן

וכן כתב ה'אור החיים', 'עוד ירצה ע"ד אומרו (תהלים קיח ה) 'מן המצר קראתי יה-ענני במרחב יה-בי אחת מהתפילות המתקבלות היא תפילה שמתוך צרה, וכן הוא אומר (יונה ב ג) קראתי מצרה', התפילה שהאדם קורא לאלוקיו מתוך צרתו - בכל לבו, היא העולה תיכף למרומים. ומוסיף ה'אור החיים' שתפילה מתוך הצרה אינה כשאר תפילות העולות ובאות לפני ה' על ידי אמצעי ומשמיעי תפילה בעלי כנפיים (מלאכים), אלא היא עולה ביושר לפני כיסא הכבוד בלא אמצעי. וזה דבר הכתוב ותעל שזועתם וגו' מן העבודה היות זעקתם אל ה' הייתה מתוך העבודה הקשה, לכך 'עלתה' שזועתם תיכף ומיד קדם ריבון עלמין⁴.

ויאנחו ויזעקו - זעקת הלב מתקבלת ביותר אף בלא דיבורים בפרשתן (ב כג), 'ויאנחו בני ישראל מן העבודה, ויזעקו, ותעל שזועתם אל האלוקים מן העבודה', שוב כתיב (ג ט) 'ועתה הנה צעקת בני ישראל באה אלי וגם ראיתי את הלחץ אשר מצרים לוחצים אתם'. חיזוק נפלא מצא הרה"ק ה'ישמח ישראל' זי"ע (בפרשתן אות ב) בשם אביו הרה"ק רבי יחיאל מאלכסנדר זצ"ל לכל יחיד ויחיד בדור אחרון, שכל לב יודע מרת נפשו, איך שאנו סחופים מרודים ומבולבלים, מרוב הלחץ אשר לוחצים אותנו, ועפ"י רוב אין בידו לצמצם את מוחו -

ט. ומכאן תשובה, כי הנה פעמים בעת שיהודי שרוי בצרה וצוקה, אם בגשמיות אם ברוחניות, נראה לו שבזו העת אינו ראוי לשפוך לבו לפני הבורא, ישיב אל עצמו, אדרבה ואדרבה, כפי ריבוי הקושי כך תפילתו יותר מרוצה ומקובלת לפני המקום ב"ה.

כ. אגב אורחא, הנה כתיב בפרשתן (ג טו), 'כה תאמר אל בני ישראל ה' אלוקי אבותיכם אלוקי אברהם אלוקי יצחק ואלוקי יעקב שלחני אליכם, זה שמי לעולם וזה זכרי לדור דור', ופירש ה'רמב"ן', 'זה זכרי לדור דור' קאי על מה שנאמר קודם לכן 'אלוקי אברהם אלוקי יצחק ואלוקי יעקב', וכלומר, 'כי לעולם לא ישכח ברית אבות, וכל הדורות כאשר יזכירו אלוקי אברהם יצחק ויעקב - ישמע א-ל ויענם'. ראה נא גודל הכח הניתן בידי כל איש מישראל - יזכיר בתפילתו בעולם השפל הזה - 'אלוקי אברהם אלוקי יצחק ואלוקי יעקב' ובזה הוא מעורר למעלה זכות אבות עד שהוא מובטח שע"ז בוודאי תתקבל תפילתו.

אמנם לא די בזכירה מן השפה ולחוץ, אלא יכיר ויזכור בפנימיות לבו את השורש אשר ממנה חוצב, כמסופר על בחור 'בנם של קדושים' שהגיע להיכנס אל הרה"ק ה'בית ישראל' זי"ע, בטרם היכנסו ביקש מהמשב"ק הרה"ח ר' חנינא שיף ז"ל שיאמר לרבי כי הוא נכד של רבי פלוני, אך הוא ענהו 'לא נהוג כן גבן'. בחור זה חזר והפציר בו, בהיכנס הבחור לרבי אמר ר' חנינא בחור הלז רוצה שאומר לרבי שהוא בנש"ק. נענה הרבי ואמר, וכי עלי לידע זאת - עליו לידע ולזכור זאת כי בנם של קדושים הוא, כלומר, הנהגתו בחיי יום יום צריכה להיות כפי הראוי ל'בנם של קדושים'.

כיוצא בזה 'בני אברהם יצחק ויעקב' - עליהם להתנהג כראוי ויאות ל'בנם של קדושים' כקדושים אלו. כא. כדברים האלה מצינו חיזוק נפלא בדברי הרה"ק ה'חידושי הרי"ם' זי"ע על הפסוק בפרשת בשלח (יד ט) 'ויצעקו בני ישראל אל ה'', פירש"י ז"ל 'תפשו אומנות אבותם', כי לא ידעו להתפלל כלל רק צעקו, וזה שתפשו אומנות

שובו בנים - עם ה' חזקו ונתחזקה

בפרשתן (א א), 'ואלה שמות בני ישראל' וברש"י, 'להודיע חיבתן של ישראל שנמשלו לכוכבים', איתא מהרה"ק ה'שפת אמת' ז"ע (וארא תרס"ג ד"ה וידבר) וז"ל. ובאמת כמו שצריכין להאמין בהקב"ה אף שאין יכולין להבין הנהגה הנעלמת של הקב"ה, כמו בן צריכין להאמין בבני ישראל אפילו שנראין בעורין ושחורין כמו שנאמר (שה"ש א ה) 'שחורה אני ונאווה'. עכ"ל. כדברים האלו ביאר (שמות תרל"ב) בדברי רש"י 'להודיע חיבתן של ישראל שנמשלו לכוכבים', - למי להודיע אלא לבני ישראל עצמן, שהם עצמם יכירו וידעו חשיבותם וחביבותם לפני המקום, ואיך שהיהודי נראה ובאיזה מצב שיהיה הריהו 'נמנה', והוא יקר בעיני ה' - ומוזה יתחזק שלא ליפול ביד היצר המנסה להפילו בפח הייאוש שאינו שווה מאומה²², אלא יקום ויאמר אכן יקר הנני לבוראי ובן יחיד הנני לוי²³, ועדיין לא

(ד"ה ויהי בימים הרבים ההם) על הפסוק דלעיל, שלכאורה קשה מדוע כתיב 'ויזעקו ותעל שועתם' ולא כתיב 'ויתפללו', ומבאר, וז"ל איתא במדרשים ובוזרר מעלת התפלה שהיא במקום עבודה, אמנם יש עתים שאין התפלה יכולה לעלות למעלה מפני הקטרונים שמפסיקים בחומת ברזל, כמו שכתוב (עי' ישעיה נט ב) 'כי עונותיכם מבדילים', והתקנה לזה איתא בוזרר הק' לזעוק מעומקא דליבא בכל בוזנתו שהיא רק קול לבד בלא דיבור והוא נקרא זעקה ושועה, ומוזה אין המקטרונים יודעים רק הקב"ה בעצמו פונה לזעקה זו כשהיא באמת מעומקא דליבא ועונה לקוראיו. וזה חשוב יותר מהתפלה שהיא בדיבור בחיתוך אותיות ותיבות, שמבינים המלאכים ויוכל להיות קטרוג עליה, לא בן בזעקה הנ"ל בלא דבור השי"ת לבד יודע מחשבותיו ומבוקשו וממלא משאלות לבו למוצה (ומבאר שבוודאי עיקר התפילה היא בפה, אבל בזמנים כגון דא מתקבלת ביותר עצם הזעקה לפני ה').

אבותם - לצעוק לה', כי בקול ניכר פנימיות שבאדם, וכמו שאמרו חז"ל (גיטין כג.) 'טביעות עינא דקלא', ולא מחוש הדיבור וכן בשמים ניכר בקול ישראל הפנימיות, ועיקר הרצון שהוא רק לעבודת השי"ת... ובכוונה נסתם מהם ענין התפלה כדי שישאר לדורות שאף שלא יהיה להם כח להתפלל ולצעוק יושיעם השי"ת. וכן איתא במכילתא (פ"ב) ה' ילחם לכם - אף שאתם תחרישון שלא יוכלו להתפלל.

כב. בפרשתן (ה ו-ט), 'ויצו פרעה ביום ההוא וגו', כי נרפים הם על כן הם צועקים לאמר נלכה נזבחה לאלוקינו, תכבד העבודה על האנשים ויעשו בה ואל ישעו בדברי שקר', הקשה הרה"ק רבי צדוק הכהן מלובלין ז"ע (פרי צדיק אות ג) והרי התורה 'תורת אמת' היא, כיצד נכתב בה דברי בדאי של פרעה (ואף שכן הוא האמת שכך אמר פרעה, אך אי אפשר לכתוב דברי הבאי ובדאי כאלו בתורה שהיא אמת לאמיתה). וביאר אחד מצדיקי הדור שליט"א, כי בא הכתוב לחזק את לב איש ישראל, כי לגודל ההסתר והחשכות פעמים מכניס היצר הרע מחשבות אוון לקרבו כי כל מה שעוסק בעבודת ה' אין לה ערך, והיא רק 'דברי שקר'... עד שגם האדם עצמו נופל ברשת זו, ועל דרך שנאמר (מלאכי ג יד) 'אמרתם שוא עבוד אלוקים ומה בצע כי שמרנו משמרתו', כמי שאומר שאין שום ערך לאותה עבודה, לזה גילה הכתוב שאין שחר לדברים אלו, וכל מחשבות אלו הם רק לתוקף הגלות, ויסודם מפרעה הרשע, והאמת היא שאין ערך למעלתו, כי כל משהו ומשהו שיהודי עושה לעבוד בו את ה' אלוקינו יש לזה חביבות יתירה אצל השי"ת, וכשתבוא הגאולה יראה בעיניו גודל יקר מפעלותיו.

וכך סיפר לי הגאון הגדול רבי נח חפץ ז"ל, שבימי נעוריו למד אצל הגאון רבי יחזקאל לעווינשטיין זצ"ל, פעם שאלו הגר"י מדוע הנך מרבה ללכת לאדמו"ר פלוני, ענה לו רבי נח, כאן מלמדים אותי בכל עת 'מה אנו... מה חיינו...' ואילו שם מלמדים אותי 'אבל אנחנו' - לדעת שהננו 'שווה ערך' ועבודתנו חשובה בשמים ממעל, וקורת רוח מרובה ערחה על פני להגר"י מתשובתו זו.

כג. חיזוק נפלא כתב הרה"ק ה'ישמח ישראל' ז"ע בדברי רש"י (בריש פרשתן) על הכתוב 'ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה' - אף על פי שמנאן בחייהן בשמותן חזר ומנאן במיתתן להודיע חיבתן' וכו', והנה 'מיתה' מרמז על נפילה ח"ו, וכדאיתא בזה"ק (ח"ג קלה): 'מאן דנחית מדרגא קדמאה דהוי ביה קארי ביה מיתה', וכן 'הבאים מצרימה' - בזמן שצר להם כשהם בנפילה, ואף על פי כן חזר ומנאן להודיע חיבתן...

נוראות למדנו במשנת ה'כתב סופר' (פרשת בראשית ד"ה נעשה אדם), דאיתא במדרש 'כשברא הקב"ה את האדם טעו מלאכי השרת ובקשו לומר לפניו שירה, מיד 'ויפל אלוקים תרדמה' והכירו כולם שהוא אדם, וקשה, וכי מה הו"א היה להם לשורר לאדם... אלא מבאר הכת"ס, עפ"י דברי הגמרא בחולין (צא): 'חביבין ישראל לפי הקב"ה יותר

שערי טומאה עד ששכחנו מה שמו של הבורא, מה אומר אליהם. א"ל הקב"ה כה תאמר לבני ישראל, אהיה - בלשון עתיד, מי שאומר מעתה אתה חדש, ואישיב דרכי, גם הבורא אומר לו אהיה מעתה עמך. וזהו פירוש 'אהיה אשר אהיה' - האומר 'אהיה' טוב, אומר לו הקב"ה אכן, 'אשר אהיה' עמך.

ואין הדבר תלוי אלא בזי, וכמו שאמרו צדיקים שהנה נאמר (בפרשתן א ו) 'ויוסף היה במצרים', כן כתיב (בראשית יב ו) 'והכנעני אז בארץ', והרי שניתן להיות

אפסה תקוותי², בידי להתעלות לשמי רום למדרגות העליונות ביותר³.

ביו"ב ביאר הר"ק היהודי הק' זי"ע (נחמד מזהב פר' ויצא, הובא ב'היהודי הקר" עה"ת) בפרשתן (ג יג-יד) 'ואמרו לי מה שמו מה אומר אליהם, ויאמר אלוקים אל משה אהיה אשר אהיה'. ופירש, כי עיקר עבודת האדם לשוב ולהתחדש בכל יום, מבלי לחשוב כלל על העבר⁴, ואז יושב לו בזה ובבא. ובוה מבואר, כי משה אמר - והיה כי יאמרו אלי כיצד ננאל, הרי משוקעים אנו במ"ט

ממלאכי השרת... ואין מלאכי השרת אומרים שירה מלמעלה עד שיאמרו ישראל מלמטה⁵, והנה, באמת היה ראוי שיאמרו מלאכי השרת קודם לישראל, כי הם קודמים לבריאה, והם רוחניים, אבל להיות האדם באשר הוא חומר ויש לו יצה"ר, ואם כובש יצרו ומזדכך והולך ראוי שיהי' קודם למלאך בהיותו כובש יצרו ונתעלה כ"כ, ואם הי' האדם מזוכך כמלאך ה' צבאות בלי תאוה וחומר - אין לו קדימה למלאך, ונהפוך הוא, המלאך קודם לו. ואמור מעתה, כי כשראו המלאכים שברא הקב"ה את האדם והוא יציר כפיו ית"ש סברו שיהי' מזוכך בחומר, ונדמה למלאכי מעלה מעצמו, א"כ ראוי שיקדימו הם לו במעלה ולומר שירה, והיינו שבקשו לומר 'לפניו' שירה, היינו קודם שיאמר הוא שירה (כמו צדק לפניו יהלך, וכדומה). מיד ויפל ה' תרדמה על האדם, והכירו המלאכים שאינו אלא 'אדם' והיינו שיש בו חלק מן האדמה אשר לוקח משם, וכחומריות הבהמה, רק בשכלו מזוכך עצמו, והבינו כי לו ראוי להיות קודם להם במעלה ולהקדים שירה ושבח לפניהם.

כד. וכך אמר אחד מגדולי האדמור"ם שליט"א, שהנה נאמר (בראשית ו ד) 'הנפילים היו בארץ בימי ההם', ופירש רש"י 'על שם שנפלו והפילו את העולם', והכוונה היא לאותם המלאכים, שמחזאי ועזאל שירדו מן השמים ונפלו ממדרגתם (וכמו שכתב רש"י במדבר יג לג עה"כ ושם ראינו את הנפילים), והיינו כי תואר 'נפילים' אינו שייך אלא במלאכים, שאם ירדו ממדרגתם הנשגבה אין בידם להתעלות והרי הם נשארים בנפילתם, אבל, מעלת היהודי תגדל, שלעולם אינו 'נופל', כי גם אם ירד ונכשל, תמיד יש בידו לשוב לעלות ולחזור לכמות שהיה, והירידה אינה אלא צורך עלייה, להתחדש ביתר שאת וביתר עז...

כה. אדרבה, גדולה האהבה והקירבה למי שמתחזק להיטיב דרכיו, וכאותם דברים נוראים שכתב רש"י על הפסוק (ישעיה לג יג) 'שמעו רחוקים אשר עשיתי ודעו קרובים גבורתי' וכך מבאר, ש'רחוקים' הם 'המאמינים בי ועושים רצוני מנעוריהם', ואילו 'קרובים' היינו 'בעלי תשובה שנתקרבו אלי מחדש', והדברים מבהילים עד כמה בעלי תשובה הינם קרובים אל הקב"ה יותר מצדיקים גמורים...

כו. בפרשתן (א ח), 'ויקם מלך חדש על מצרים אשר לא ידע את יוסף', ואיתא בגמ' (עירובין גג.) שנחלקו רב ושמואל בפירוש הכתוב מלך חדש, 'חד אמר חדש ממש, וחד אמר שנתחדשו גזירותיו'. ובפשוטו נחלקו בפירוש הכתוב, אולם כתב ה'תורת חיים' (שם) שיש בזה גם נפקא מינה לעניין מקח וממכר, באומר לחברו בית חדש אני מוכר לך, והעמיד לו בית ישן אלא שסיידו וכיידו וציירו עד שנראה כאילו הוא חדש, שאם פירוש מלך חדש הוא 'חדש ממש', אם כן המקח חוזר, כי בית חדש יתפרש גם כן באופן זה לבית חדש ממש, ולא עמד המוכר בדיבורו, אולם לפי המ"ד שמלך חדש היינו 'שנתחדשו גזירותיו' אם כן המקח קיים, דכיון דנראה כאילו הוא חדש, אע"ג דלאו חדש ממש הוא, חדש קרינן ליה, מכאן למדנו על מעלת ההתחדשות וההתחזקות בעבודתו ית"ש, שהאיש המחדש כנשר נעוריו, עד שנראה שהוא חדש, הרי באמת 'חדש' הוא... וכל העבר נעלם כלא היה.

כז. וכדאיתא בגמ' (ע"ז יז.) 'אין הדבר תלוי אלא בי', ובדרך צחות אמרו שיש סם רפואה בדוק ומנוסה - וויטמין 'פי' (B), שאין הדבר תלוי אלא 'פי', שיש בו ההכרה השלימה שהכל תלוי ברצונו ובחפצו. אולם לעומת זאת יש המחליפים את הסממנים, ונוטלים 'וויטמין' 'די' (D), אשר תולים האשמה באחר ואומרים 'די' ביסט שולדיג... ועל כך אמרו ש'יצא בת קול ואמרה שובו בנים שובבים חוץ מאחר' (חגיגה טו.), כלומר, שכל אחד ניתן לדבר עמו בדברי התעוררות ותשובה ולהעירו בימים המרוממים והמסוגלים כדוגמת ימי השובב"ם וכדומה, 'חוץ מאחר' - מאותו שתולה הכל באחרים שהם גרמו לו להגיע להיכן שהגיע ורק הם אשמים ולא הוא...

באר הפרשה - פרשת שמות

לשעבר אותם אליו^{כט}. והנה כמו שפרעה שלט ושעבד רק את בני ישראל, ואילו על משה רבינו לא היה לו שום כוח ושליטה, כך הנשמה הקדושה (הנקראת חלק משה רבינו) שבקרב כל איש מישראל אינה נפגמת, ולעולם איננה תחת ידי החיצונים, ועל ידה יצא האדם לגאולתו כמו שמשה הוציא את בני ממצרים.

והזמן גרמא להציל את השכל ואת הלב מידי היצר הרע, כי הקריאה בתורה בפרשיות יציאת מצרים מעוררת את הזמן ל'יציאת מצרים פרטית', לצאת ממצרי היצר ומיצרי הגוף המונעים אותו מלעשות רצון קונו וחפץ צורלו.

בוזה"ק (ח"ג קבו.) איתא, שבכל יום ויום פרוץ קארי (ברו קורא) ואמר 'שוכו בני שוכבים', כי בכל עת ובכל זמן הקב"ה מצפה לבני ישראל שישוכו אליו^{לא}, אמנם משנה תוקף יש ל'בת קול' זו בימים אלו הנקראים

'יוסף' גם במקום הטמא ביותר - בארץ מצרים, ולעומת זאת ניתן להיות 'כנעני' גם בארץ הקודש, כי הכל תלוי ברצונו של האדם ובמעשיו^{כה}.

הגיע זמן גאולתכם - ימי השובבי"ם ימי גאולת הנפש מ'מצרים' בה כתב הרמב"ם באגרתו לבנו רבי אברהם (אגרות הרמב"ם עמ' לט בד"ה ודע בני, בשינוי קצת) 'ויש לך בני לדעת כי פרעה מלך מצרים הוא יצר הרע באמת. בני ישראל הם שכל האנושי אשר בכל אדם ושם משכן כל רצונותיו והלך מחשבתו, משה רבינו ע"ה הוא השכל האלוף היינו נשמת בני ישראל. ארץ מצרים בכללו הוא הגוף, ומקום הלב הוא ארץ גושן.

והיינו שכמו שבימים מקדם שעבד פרעה מלך מצרים את בני ישראל שישבו בארצו, כך לדורות עולם בא היצר למלוך על שכלם רצונם ומאוויים של בני

כח. סיפר הגה"צ רבי ירוחם ממיר זי"ע להגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע, כי פעם אחת בפורים בעת ש'נכנס יין' זעק הגה"צ רבי נפתלי אמסטרדם זי"ע אל רבו הגה"צ רבי ישראל סלנטר זי"ע, רבי, אילו היו לי את הראש של ה'שאגת אריה' והלב של בעל 'יסוד ושורש העבודה' והמידות של 'הרבי' כי אז... החזיר לו רבי ישראל, לא כן, נפתלי, אלא בראש שלך בלב שלך ובמידות שלך... נענה ה'חפץ חיים' ואמר, הלא רמוז הדבר בתורה (בפרשתן ג ה) 'כי המקום אשר אתה עומד עליו אדמת קודש הוא', איך צריך לשנות מקום ולשנות תנאים, מכאן, וממצבך, תוכל להתעלות... (שיחות החפץ חיים ח"ב ע' מ"ה).

כיוצא בדבר אמר עוד ה'חפץ חיים', התורה מרמזת על כך גם באמרה 'של נעליך מעל רגליך', כי יש האומרים, אילו היו לי 'נעלים' אחרות גדולות יותר ונוחות יותר, כלומר אילו היו ה'תנאים' אחרים (מצאיות אחרת של החיים) הייתי מצליח, אילו הייתי ב'נעלי' של פלוני הייתי מצליח ומתעלה... לזה אמרה תורה 'של נעליך', יחף כמו שאתה, תוכל להגיע לשיא מעלתך, ולהפוך מקומך ל'אדמת קודש', אל תמתין לשינוי התנאים וה'מצב' ולהזדמנויות ראויות, אלא 'אין להקדש אלא מקומו ושעתו', כל מקום וכל זמן נאותים להשגת קדושה, ואין הדבר תלוי אלא ברצונך...

כט. יש שהמליצו בזאת את לשון הכתוב אצל בני ישראל 'הבאים מצרימה' (א א) בלשון הווה, ולא 'אשר באו', כי כל ענין מצרים עדיין חי וקיים, ועדיין כל יחיד ויחיד מבני"א בא לבחינת מיצרים אלו בהווה ובפועל ממש...

ל. צדיקים היו אומרים שגוף נוטריקון גוף וויל פרעסן (הגוף רוצה לאכול), גוף וויל פאפען (לישון), גוף וועט פוילען (יירק בקבר), גוף וויל פארט (ובכל זאת עדיין הוא רוצה לילך אחר תאוות לבו), אך אנו נענה ונאמר לגוף על כל תאוותיו גוף וועט פאלגן (ישמע לקול ה' לעבדו בלבב שלם, אף כשקשה לו).

לא. שמעתי מאחד ממכרי, שנסע להשתטח בקברי צדיקים שבפולין, ובבואו לציון הרה"ק ה'בני יששכר' זי"ע ראו עיניו מחזה נורא הוד, איך שבחור מבוגר עומד ושופך לבו ונפשו לפני ה', במתיקות נפלאה ובהתלהבות גדולה, 'סורו ממני מרעים, גל עיני ואביטה... למדני חוקך... וכו' וכו'... כחד מקמאי... האברך שהכיר את הבחור שבמשך 10 שנים תמימות היתה התנהגותו כ'גוי גמור' 'נושר' באופן נורא עד מאד נדהם מאוד לראות את 'עבודת הקודש', ולא היה יכול לקלוט בשכלו כיצד נהפך לבו להיות 'בעל תשובה' גמור...

בגמר התפילה לא יכול היה האברך להתאפק, ויקרא אליו בקול גדול, אמור נא יקירי, וכי אינך פלוני, ויען, הן. כיצד נתהפך לבך לטוב... ענה הבחור דבר נורא, שלאחר 10 שנות ריחוק וניכור לכל דבר שבקדושה, גילה לי יהודי כמסיח לפי תומו, שזה כ-10 שנים לא ננעלה הדלת בבית אבי ואמי, ואפילו בלכתם לישן שינת הליל אינם נועלים הדלתות - בתקווה שבנם ירצה לחזור, וחלילה להם שהוא ימצא את הבית נעול בפניו... אז החלטתי, אם כל כך

לבנו אף אם שב וחטא כמה וכמה פעמים. וזהו מאמר הקרא, שובו בנים - אף שהייתם כבר 'שובבים', ואשתקד בימי השובבי"ם חזרתם בכם ממשובותיכם. מכל מקום כעת שובו אלי פעם נוספת ואקבל אתכם באהבה.

נוראות כתב הרה"ק מווילעדיניק זי"ע (שארית ישראל שער השובבי"ם, דרוש א') ברמז דברי חז"ל (חגיגה טו.) 'שובו בנים שובבים חוץ מאחר', שבימים אלו יש פתח לתשובה גם למי שכבר פגם כל כך ונקרא 'אחר' והרי הוא מצוי ושרוי 'חוץ' מהיכלות הקדושה, ויש בימים הללו כוח לכפר על פגם הלשון והקדושה אף למה שיוה"ב אינו מכפר (עיי"ש באריכות). כעין זה רימז הרה"ק ה'ישמח ישראל' (אות ה-ו) את עניין ימי השובבי"ם בהאמור בפרשתן (א י) 'ועלה מן הארץ' - שאפילו אם שקוע בארץ לגמרי גם כן יכול הוא להתעלות, ולכן קוראים פרשיות אלו בזמן הזה לרמז על 'גאולת מצרים' לכל אחד ואחד.

'ימי השובבי"ם ת"ת', שבהם יש סייעתא דשמיא יתירה לכל הדופקים בתשובה^{לג}, והקב"ה מבקש מכל אחד ואחד 'שובו בנים שובבי"ם, שובו אלי ואשובה אליכם'.

בה כתב ה'פרי מגדים' בספר 'המגיד' (ח"ג עמ' קס בר"ה הנה) כי ג' פירושים יש לתיבת 'שובב', א. מרד. ב. שבירה. ג. גירוש. כלומר אף החוטא שכבר מרד בה', ושבר את עצמו כלומר שנעשה בעל מום ע"י חטאיו, ואף גם זאת שנתגרש ממחיצתו של הקב"ה - לכולם יוצאת בת קול שובו בנים שובבים^{לג}.

ומוסיף הפמ"ג שאף אם כבר שב בתשובה וחזר למרדו, אל יאמר היאך אשא פנים לשוב בתשובה בשנית ובשלישית וכו', כי רק העבד באדון אין תרופה - אם כגר בו פעם אחת ושתים יגרשנו עולמית ולא יתן לו לחזור ולהתפייס עמו, משא"כ בן עם אב המקבלו בכל עת ששב, וזהו 'שובו בנים שובבים'. כי אנו 'בנים למקום', והקב"ה מרבה לסלוח כאב המתרצה תמיד

הרחיקו לכת - להשאיר את הדלתות פתוחות בפני לא אאכזב, ואכן אחזור ואכנס דלת לפנים מדלת לחיק הורי ולכנפי השכינה.

ואף אנן נעני ונאמר, הקב"ה מעולם לא סגר הדלת... וימינו פשוטה לקבל שבים מגודל אהבתו לבניו, וכלשון התנא דבי אליהו (רבא, פל"א) מעיד אני עלי שמים וארץ, שהקב"ה יושב ומצפה להן לישראל יותר ממה שמצפה האב לבנו שיעשו תשובה, אל 'נאכזב' אותו...

לב. ורימז לה הרה"ק ה'אור מלא' מקאסאן זי"ע (ענייני ספיה"ע) בלשון הכתוב (תהילים קמו ד) 'מונה מספר לכוכבים לכולם שמות יקרא', כי הנה מצינו ב' זמני טהרה תיקון ותשובה, ימי השובבי"ם וימי ספירת העומר, אלא שחלוקים זה מזה, כי עיקר התיקון בספירת העומר שייך ביותר לצדיקים, הם היודעים והשייכים לסוד ה'ספירות', ואילו ימי השובבי"ם נועדו לכל אחד ואחד באשר הוא. וזהו שאמר הכתוב מונה מספר - ימי הספירה שאנו מונים בהם את הימים לעומר המה בעיקר לכוכבים, אלו צדיקים הנדמים לכוכבים (ספרי עקב), אך לכולם הזמן הוא כאשר שמות יקרא - כשקוראים פרשיות חומש שמות...

לג. מעשה ב'דרשן' שהובהל לעמוד ולדרוש דברי חיזוק לפני חבר נופלים, שנפשם הייתה שבורה ורצוצה מרוב בלבול וייאוש ל"ע, מה עשה הדרשן, עלה על הבימה והראה לפני קהל ועדה שטר של מאה \$ (דולר), ושאל בקול גדול, מי הוא ואיזהו הרוצה את השטר יגביה עתה את ידו הימנית למעלה למעלה. כמובן שהכל הגביהו את ידם, נטל הלה וקימט את השטר (מבלי לקרוע אותו) ושוב שאל 'מי רוצה את השטר' והכל הגביהו את ידם לאות כי חפצם ורצונם בשטר זה. הכניס הדרשן את השטר לבוץ, ושוב שאל 'מי רוצה את השטר' והכל הגביהו את ידם לאות כי רצונם ומאווים בשטר זה, הלך הדרשן 'דרך' ורמס בשתי רגליו את השטר, ושוב שאל 'מי רוצה את השטר' והכל הגביהו את ידם לאות כי חפצם ורצונם בשטר זה, שאל אותם, איני מבין אתכם, והרי שטר זה מקומט מטונף ומלוכלך (מבוץ וטינוף ומדריסת מנעלים), אמרו לו, א הונדערטער בלייבט א הונדערטער (שטר בן מאה נשאר בן מאה בכל אופן) ולא נגרע מערכו מאומה... נתקמט - ניישרו, נתכלךך - ננקה אותו, נדרך ונרמס בשתי רגלים - נגביהו ונסדר אותו כראוי לו. עתה אמר ה'דרשן', נו, רבותי, אם הנכם מבינים שהונדערטער נשאר הונדערטער, מדוע לא תבינו שאידישע נשמה בלייבט א אידישע נשמה (נשמת יהודי נשארת 'נשמה' יהודית) בכל אופן ומצב, תמיד אפשר להגביהה, לנקותה ולהשיבה למצבה הטוב כמות שהייתה. כי עצם מהות היהודי אינו משתנה לעולם... אלא שאם נתרחק - יחזור ויתקרב לבורא כל עולמים.

באר הפרשה - פרשת שמות

לאכול מושך ידו ממנו זה נחשב גם כן לסינוף ומתכפרים עוונותיו. וראיתי כתוב בספר אחד, שכשארם רוצה להתנדב תענית - טוב יותר שיקבל תענית מן הדיבור ממה שיקבל עליו מן האכילה, כי ממנו לא יהיה לו נזק לא בגופו ולא בנשמתו ולא יחלש על ידי זה. וכעין זה כתב הגר"א באגרתו, שצריך האדם לייסר עצמו לא בתענית וסינופים כי אם ברסן פיו ובתאוותיו, עכ"ל.

דברים נוראים איתא בספ"ק 'נועם אלימלך' (ד"ה ויבן) לפרש 'בדרך המוסר' מה שנאמר (א יא) 'ויבן ערי מסכנות לפרעה', שהנה 'מסכנות' הוא לשון הנאה (עיי"ש), ומי שהוא 'בעל הנאות' הרי הוא בונה 'ערים' לפרעה הוא היצה"ר (והיינו שמגדל ונותן כח רב ליצר הרע לשלוט בו), 'אבל מי שמסנף עצמו ומענה עצמו מהנאות יתירות אזי יכול לבא למדרגה גדולה' ל"ה. ועפ"ז מפרש גם מה שנאמר בהמשך (פסוק יב) 'וכאשר יענו אותו בן ירבה וכן יפרוץ', ר"ל שזה המענה את עצמו 'בן ירבה וכן יפרוץ בקדושה ובכל העולמות'.

והנה נודע מה שכתב רבינו האריז"ל זי"ע (שער רוח"ק תיקון כו) על חובת התעניות והסינופים בימים הללו, אמנם לאחר שנחלשו הדורות כבר אין התענית שווה לכל נפש, ומה יעשה האדם לזכות לטהרת נפשו. אלא שכבר כתב הרה"ק ה'שם משמואל' זי"ע (הוש"ד תרע"ד) וז"ל, זקוני וצללה"ה מקאצק הגיד כי יותר נוח לגנוף לקבל על עצמו כל מיני סינופים שבעולם מלקבל על עצמו עול מלכות שמים, ואין סינוף גדול לגנוף יותר מלהיות תחת עול מלכות שמים - להתנהג בכל ענייניו רק עפ"י התורה. והיינו שהתיקון הגדול ביותר הוא להיות 'רא שמים' ל"ה, ולהיות שליטה על גופו ואבריו לבל יעשו פעולה אסורה שלא כנגד רצון ה'. ולהתחזק בשמירה יתירה על עיניו ועל פיו, שאף בשעה שבוזע בו כאש תאוה אסורה יתאפק מלחטוא, ולהתאפקות זו הרי היא כסינוף הגדול ביותר, ונחשבת בתעניות הרבה ל".

ובך כתב ה'משנה ברורה' (סי' תקע"א סק"ב) 'כתבו ספרי המוסר, דאם באמצע אכילתו בעוד שהוא מתאוה

לד. אמרו קמאי שעבודת ימי השוכבי"ם כדוגמת אנשי הצבא היוצאים למלחמה, שראשית דבר ישימו מצור על העיר - למנוע מהם מים ומזון, עד אשר יאלצו בני העיר להיכנע, כך היא העבודה בימים אלו, למנוע מן היצר 'מים ומזון' עד אשר ייכנע ויתבטל כוחו לגמרי.

אחד מחסידי הרה"ק מקאברין זי"ע התאונן לפניו, רבי, הנני שקוע מאד בחטאי וה'בלאטע' (בוץ) גדול מאד, ענה לו הרה"ק אף הבוץ הגדול ביותר - אם אין מוסיפין לו מים הרי הוא מתייבש לגמרי, אף אתה, עזוב את דרכיך, וממילא תתייבש כל הבלאטע (הבוץ)...

לה. משל למה הדבר דומה, לאחד שהיה ידוע ב'עבודת האכילה'... ובכל עת שנזדמן דבר מאכל לידו לא נח ולא שקט ממש 'עודו בכפו יבלענה'... ויהי היום והיסב עם חברו ב'סעודת מצווה', והבחין אותו ידיד כי רעהו אינו אוכל מהמנה הראשונה (פארשפיז) כי אם מקצת שבמקצת, התפלל לעצמו מה אירע לידידי ומדוע שינה ממנהגו לקיים מצות אכילה בהידור רב, תמיהתו גברה שבעתיים בעת שהביאו את הבשר ושוב לא אכל אלא רק 'נגיעה בעלמא', ולבסוף כשהביאו את הלפתן (קומפוט) לא נגע בו במאומה, ולא יכול החבר להתאפק וישאלו מה יום מיומיים... האם אינך חש בטוב חלילה... השיב הלה בקוצר אמרים אני בדיאטה (דייט) וכבר לא היה צריך להוסיף ביאור... ולזאת נדמים ימי השוכבי"ם שצריך להחליט לעצמו בתקיפות 'אני בדיאטה'... ועי"ז יקנה את הכח לשלוט בעצמו ושוב לא ירוץ אחר כל תאוה.

לו. ידוע מה שאמר הרה"ק מהר"א מבעלזא זי"ע, שהרה"ק מסטרעליסק זי"ע אמר שהמונע עצמו מדיבור אשר עומד על שפתיו לאמרו, נחשב לו הדבר כאילו התענה פ"ד תעניות... ואני אומר 'נאך און נאך און נאך' (שנחשב לו כהרבה יותר מפ"ד תעניות).

לז. הרה"ק מראדזימין זי"ע היה אומר, שכשם שמצינו בגמרא (קידושין ז) שהאומר על בהמתו 'רגלה של זו עולה', פשטה קדושה בכולה ונעשית כולה עולה, כך האומר על 'חלק אחד בגופו' שיהא קדוש... כגון המקבל על עצמו לשמור פיו ולשונו, או עיניו ומחשבתו, הרי משם תפשט הקדושה להיות כולו קודש קדשים. ועל משקל דבריו נוסף, כי המקבל על עצמו שיהיה הפה בתענית, וכן בשאר אברי הגוף, הרי 'מתפשט הצום בכולו' ונחשב כאילו התענה בכל גופו...

לח. היה אומר הרה"ק הנתיבות שלום זי"ע בשם אביו הרה"ח ר' משה אברהם ברזובסקי זצ"ל הי"ד שכל אדם נולד עם 'דבר אחר' בקרבו, והוא גדל עמו כשמספק צרכיו, וזאת היא העבודה למנוע ממנו מאכל עד שימות...

ביוצא בזה מצינו בדברי ה'אור החיים' הק' על האמור
בפרשתן (ד יב) שאמר הקב"ה למשה 'ועתה לך
ואנכי אהיה עם פיך' (ד יב), שזו תשובה על מה שאמר
משה כי כבר פה וכבר לשון אנכי, ומבאר האוה"ח הק'
'השיבו הבורא, כל עוד שלא תתחיל במצוה אין מקום
להסירם, ולזה אמר 'לך' פירוש לך בשליחות זה וכשתדבר
תראה שיוסר כבודות פיך ולשונך', עכ"ל. כלומר, כשיעשה
כל אשר ביכולתו - שילך אל פרעה ויתחיל לדבר, או
יסייע הקב"ה בעדו שיצאו דיבוריו הגונים ומישרים.

כל אשר בידך עשה - יבוא לטהר כפי כוחו ואז יסייעו לו
בפרשתן (ג ד), 'וירא ה' כי סר לראות ויקרא אליו
אלוקים מתוך הסנה', ומפרש ה'ספורנו' בזה"ל,
וירא ה' כי סר לראות - להתבונן בדבר, ויקרא אליו
אלוקים - להודיעו, כאמרם ז"ל (שבת קד.) בא לטהר
מסייעין אותו לט, עכ"ל. ללמדנו כי תחילה וראש עלינו
להיות בכלל 'הבא לטהר' - לעשות מה שבידינו להיטהר
ולתחזק לעשות רצונו ולעבדו בלבב שלם, ואז נזכה
ל'מסייעים בידו', בפתחת כל שערי טהרה ושערי תשובה.

לט. וכך כתב ה'יעב"ץ' (אבות ב ב) בביאור הכתוב (תהילים לו ה) 'גול על ה' דרכך, ובטח עליו והוא יעשה', דקאי על
מי שנצרך ל'חיזוק' בעניני עבודת ה', שלא יאמר אין בכוחי להתגבר, אלא ידע שכמו זה הנצרך לגלגל אבן
גדולה מראש ההר לתחתיתו, שאין נדרש ממנו כי אם לדחוף 'מעט' את האבן, ומשם ואילך תתגלגל האבן מעצמה,
כך עליו - להתחזק מעט, ולבוא להיטהר, והבא ליטהר מסייעין אותו מן שמיא לילך בדרך הנכון והישר.
מ. בפרשתן (ב ה), ותרד בת פרעה לרחוץ על היאור... ותשלח את אמתה ותקחה', והנה איתא בגמרא (סוטה יב):
שעמדה במרחק רב מ'תיבת משה' אלא שנשתרבה ידה עד לתיבה שהיה בה משה והצלתו מן הנהר, ואיתא
מהרה"ק השרף מקאצק זי"ע (אמת ואמונה אות תרל"ו) דזהו השבח ששבחתה תורה, שאף שהייתה רחוקה מהתיבה לא
אמרה מה אעשה - רחוקה אני, אלא עשתה ככל אשר לאל ידה עשות, ומהשמים סייעו בעדה להשלים חפצה
להציל את משה, מכאן ילמד כל אדם שלא להתעכב מחמת שהדבר מרוחק ממנו, אלא 'ישלח ידו' וסוף דבר
שמשמים יראוהו נפלאות, והקב"ה יפתח לו כפתחו של אולם.

וכן הוא לשון הגה"ק ה'חפץ חיים' (עה"ת) והנה אעפ"י שידעה בת פרעה מדת ידה שמן הנמנע לפשטה יותר מכפי
מדתה, ושבשום אופן לא תשיג בידה את התיבה ששטה בתוך האגם, מ"מ לא נמנעה והפשיטה את ידה להצילו,
וסוף דבר הי' כי נשתרבה ידה והצילתו. וללמדנו בא, לבל יתעצל האדם מלהציל את מי שזקוק להצלה, ואפילו
אם לפי ראות עיני האדם לא יעלה בידו בדרך הטבע להצילו, מ"מ בל יניח ידו, ובל יעמוד מנגד, אלא יתעסק
בהצלה עד מקום שידו מגעת, ומשם ואילך תעשה מלאכת ההצלה מאליה בדרך נס - או היד תשתרבה או התיבה
תתקרב ביותר אל החוף. וכן הוא טבע הנס, שמופיע תמיד בתור מלואים להשתדלות הטבעית שקדמה לה,
הנה איתא (סנהדרין קו.) בעת שקיבץ פרעה הרשע את יועציו לדון ב'הבה נתחכמה לו' - 'א"ר חייא בר אבא א"ר
סימאי, שלשה היו באותה עצה, בלעם איוב ויתרו, בלעם שיעץ להרדות את ישראל נהרג. איוב ששתק נידון ביסורים.
יתרו שברח זכו בני בניו לישב בלשכת הגזית'. ומקשין העולם, דהרי יתרו לא הועיל מאומה בזה שנשא את רגליו
וברח, ומדוע רב שכרו כ"כ, אלא, שיתרו גם הבין, שאין בידו להלך כנגד פרעה או לשנות דעתו, החליט - אעשה
כל אשר לאל ידי עשות, וברח כל עוד נפשו בקרבו, ולכן זכה לשכר כה גדול - שצאצאיו יימנו בכלל הסנהדרין,
ויורו לעם ה' את הדרך ילכו בה.

וכלל גדול נאמר כאן לחזק ברכיים כושלות, אלו האומרים שאין בידם להתגבר על יצרם ולנצחו, או שאינם
יכולים לעסוק בתורה, כי אכן אין הקב"ה מבקש מהאדם אלא כפי כוחו, ואם אינו יכול לעשות אלא 'משהו' הרי
ל'דבר גדול' יחשב...

ואף אם נראה לו לאדם שאי אפשר לו לעשות מאומה, אזי לכל הפחות יזעק אל ה' אלוקיו, דהנה ידועה
התמיהה, מדוע נידון איוב ביסורים, וכי שתיקתו לחטא תחשב, הרי אף אם היה זועק ומתנגד לעצת פרעה לא היה
'קולו נשמע' כלל. אלא, דכמו שהמתייסר בייסורים זועק במר נפשו על מכאוביו - אף שיודע שזעקותיו לא יועילו
במאומה לחלצו ממיצר, מכל מקום זהו טבע האדם שבעת מכאוב זועקים, כך נמי תבע ה' את איוב לאמר, אכן,
לא היה בידך להועיל כלל על ידי הזעקה, אך מכל מקום היה עליך לזעוק - להראות שהדבר כואב לך, ומכיוון שלא
עשית כן, תהא נידון ביסורים קשים ונוראים, ותראה שבעת שהייסורים מכאיבים לאדם הרי זעוק יזעק עד שמי
רום מרוב כאב.

באר הפרשה - פרשת שמות

ימים', והלא רצה הקב"ה להוציא את בני ישראל מתחת יד מצרים לחירות עולם, ונתבאר במפרשים (עיי' אלשיך ג יח), כי זה הכלל, אין הקב"ה בא בטרונא עם בריותיו (ע"ז ג) ולכן לא ציווה על פרעה לשחרר את בני ישראל עולמית, כי 'נסיון' זה למעלה מכוחותיו היה, ולא היה יכול לעמוד בו בשום פנים ואופן, ולא נתבע ממנו אלא להסכים כפי מדריגתו, והיינו לתת להם רשות לצאת לשלש ימים^{מא}.

ומכאן למדנו שכל אחד נתבע לפי מצבו ומעמדו להתחזק ולהתעלות כפי עניינו. ואל יאמר מה ערך יש לפעולה מועטת זו, או ל'קבלה קטנה' כגון דא, שהרי חוינן שנתבע פרעה על שלא שחררם לשלושה

וכן איתא במדרש (תנחומא טו), כשראה משה את הסנה בוער באש אמר אסורה נא ואראה (ג ג), רבי יוחנן אמר ג' פסיעות הלך משה רבינו, ורבי שמעון בן לקיש אמר שעיקם את צווארו. בין כך ובין כך חוינן שעשה איזה מעשה, והיינו, שהגם שהיה ראוי לראות את 'המראה הגדול הזה', מ"מ רק לאחר שעשה מעשה (אפילו קטן) זכה וראה את מלאך ה' בלבת אש מתוך הסנה. ללמדך שאין זוכים לכל השנה אלא אם יתחיל מעצמו, ואז מן השמים מוסיפין ומסייעין אותו.

בפרשתן (ה ג), 'ויאמרו אלוקי העברים נקרא עלינו נלכה נא דרך שלשת ימים במדבר ונזבחה לה' אלוקינו', והקושיא ידועה מה עניינם של 'שלושת

ולדין ייאמר, אי אפשר לאדם להצטדק ולומר, לא היה בידי כח לגבור על יצרי הרע ועל פיתויי המרים, כי לכל הפחות היה בידו לשאוג כארי מנהמת נפשך, אבי אבי מלטני מיצר הרע...

מא. דבר נורא אמר הגאון רבי יעקב קמינצקי זצ"ל (בספרו אמת ליעקב עה"ת), שהנה איתא בספה"ק כי אם היו בני ישראל במצרים ארבע מאות שנה [כפשוטו של מקרא (בראשית טו ג) 'כי גר יהיה זרעך בארץ לא להם ועבדום וענו אותם ארבע מאות שנה'] אזי היה נשלם כל התיקונים, ומיד היתה הגאולה השלימה, אך מאחר שבני ישראל שקעו במ"ט שערי טומאה כבר לא היה ניתן 'להתמהמה', והוצרך הקב"ה להוציאם קודם הזמן, לאחר שהיו מאתיים ועשר שנים בלבד, ועד עצם היום הזה עדיין אנו 'משלמים' אותם ק"ץ שנים שחסרו מהמניין, כי עוד לא הגיע העולם לתיקון השלם, ע"כ.

מעתה יש מקום אתנו לבאר מדוע אבה משה להוציאם לשלושת ימים, וכי מה 'רווח' יש בדבר אם מיד הם חוזרים להשתעבד תחת יד הרשעה, אלא רצונו של משה רבינו היה, לשחררם קימעא מהאוויר הטמא שבמצרים, למען יהיו אפילו לזמן מועט במקום אוויר זך ונקי, ללא טומאת וזוהמת מצרים, ובזה ייפקחו עיניהם ולבם, ותטהר נפשם אפילו במעט מגודל הזוהמה, ושוב יהא בידם כח לשוב ולסבול את השעות במצרים עוד ק"ץ שנים, ועל ידי זה 'חסלת סדר גלות'. אמנם, פרעה הרשע הבין ברשעותו את כוונת משה, ועל כן התעקש שלא להוציאם מתחת ידו אפילו לשלושת ימים בלבד, כדי שלא יוכלו להתרומם אפילו 'כדי נשימה' מהאוויר המזוהם, וממילא לא יוכלו להישאר במצרים, ולא יהא סיפק בידם להשלים את הזמן הקצוב והתיקון הגמור, ובעל כרחם יצטרכו לילך לגלות אחר גלות.

ומכאן למדנו כמה גדול כוחם (אפילו) של ימים מועטים שהאדם מתנהג בהם בקדושה, ועד כמה גדולה השפעתם לדורות עולם, שעד היום הזה 'בחשוכא שרינן' מחמת שלא ניאות פרעה להוציאם מתחת ידו לשלושת ימים בלבד... וזו תשובה ניצחת כנגד הצר הצורך, היצר המקרר כל התעוררות לדבר שבקדושה, בתואנת שוא ומדוחים - מה ערך יש לדבר, ומה יתן לך ומה יוסיף אם תתנהג בדרכי הקדושה בימי השובבי"ם - הרי ממילא נפול תפול אחר גמר ימי השובבי"ם ותשוב להיות כדאשתקד, אלא יבין וישכיל עד כמה מועיל לאדם אפילו טהרה לזמן אם יוציא את נפשו (לכה"פ) בתקופה זו מכל 'אוויר העולם' המזוהם... ובזה יקבל כח להתקדש עולמית. וכבר אמר הרה"ק ה'עטרת ישועה' מדז'יקוב זי"ע, פעם בהיותי ברחובה של עיר בוויין (ווינא) עיר הבירה, ראיתי אחד מנקה את הרחובות, ניגשתי אליו ושאלתי, לשם מה יטרח כבודו כל כך, הרי ממילא בעוד כמה שעות ישוב הרחוב להיות מלוכלך כדאשתקד, ומדוע תיגע לריק, ויענני ה'מנקה', הן אמת שתוך שעות ספורות שוב יתלכלכו הרחובות, אבל, אם לא אנקה אותם תמידים כסידרן, תעלה הזוהמא עד למעלה ראש עד שלא יהא שייך להלך ברחוב... סיים ה'עטרת ישועה' ואמר, זוהי עבודתינו בימי השובבי"ם, 'לנקות ולשטוף', ואם יתחיל האדם בחשבונותיו - הן ממילא אשוב לקלקל אחר ימי השובבי"ם, ומה ארוויח בנקיון עצמי כעת הזאת, אין זו טענה כלל, שהרי אם לא יעמול עתה לנקות עצמו, ליטהר מכל חלאה וזוהמא, הרי הם יציפו אותו עד למעלה ראש ח"ו...

ימים בלבד... והאמת היא שכל פעולה קטנה רב ערכה בשמי מרום, וכמו שכתב ב'חובות הלבבות' (שער השבון הנפש פ"ה) 'ואל תמעט בעיניך שום טובה שתעשנה לשמו אפילו במילה או בראיה, כי המעט ממך רב אצלו, והקרוב שבדמיונים בזה העתקת השמש בארץ שיעור אמה תעתק בגלגל מילין הרבה וכן העתקת הצל באצטרולב' (כי כאשר תזו השמש מרחק אמה כאן בארץ הרי זה סימן שבאותה שעה זזה השמש הרבה מילין בשמים). זאת ועוד, כי מכוחו של אותו 'משהו' יוכל להתעלות עוד ועוד, בדרגא בדרגא עד לרום המעלות^{מב}.

אומר לו גדור - גדרי קדושה

בפרשתן (א א) 'ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה', וביאר הרה"ק האור מלא' מקאסאן זי"ע על פי מה שביאר הרה"ק רבי משה אסמרהיר זי"ע (מהותנו של הרה"ק רצ"ה מוידושיים) הא דכתבו המקובלים (עי' תיקו"ו קל. ובוה"ק ח"ג רכט:) כי העינים והחושם הם כנגד שם הוי"ה ב"ה וכן שאר אברי הגוף של ישראל מכוונים כנגד שמות הקדושים, ולכאורה יש לתמוה שהרי אין חילוק בין צורת גופם של בני ישראל לשאר אומות העולם, ובמה נתייחדו ישראל שאף גופם קודש קדשים. אלא כי קיי"ל (ש"ע

בפרשתן (א י), 'הבה נתחכמה לו פן ירבה', ופירשו צדיקים (כל חד לפי דרכו, עכ"פ העולה מדבריהם) דלא דיברה תורה אלא כנגד יצר הרע, אשר דרכו להיכנס אל האדם ב'פתח פתוח' שמוצא - בדבר קטן אשר לא נזהר האדם לשומרו ולנעול אותו בשמירה

מב. וכמו שאמרו לרמז זאת בדברי הכתוב בפרשת שמות, שאמר הקב"ה למשה 'אחוז בזנבו' של מטה האלוקים אשר נהפך לנחש, ותיכף משעשה כן חזר להיות מטה כבראשונה, שרצה הקב"ה ללמד את בני ישראל כי אפילו מי שהרחיק לכת עד שהוא נהפך להיות כנחש המורה על תוקף הטומאה [כנחש הקדמוני], אך אם יתחזק לאחוז ב'זנבו' - במשהו קטן סופו שישוב להיות 'מטה האלוקים' (עי' בהגדש"פ מעשה ניסים ד"ה והאותות).

וכך אמר הרה"ק ה'בית אברהם' זי"ע בלשון הכתוב (דברים לג ב) 'וזרח משעיר למו הופיע מהר פארן', כשאדם לוקח על עצמו להיות שמור במשהו אפילו כחוט השערה, אזי מכאן הולך הוא וזרח ומאיר, ועד ל'הר פארן', היינו העניינים שקשים כהר, ועל דרך שאמרו (סוכה נב.) 'צדיקים נדמה להם כהר' (הובא בנתיבות שלום בראשית עמ' מ).

וכך איתא ב'תורת אבות' (דרכים בעבודת הבורא אות רט"ו) בשם הרה"ק מקאברין זי"ע, לבאר בנוסח התפילה בברכת מגן אבות 'קונה הכל' - שהקב"ה 'קונה' כל דבר קטן וכל תנועה קלה שיהודי עושה לכבודו ית'.

מסופר, כי פעם פרצה דליקה גדולה בביהמ"ד בעיר גור, והיה זה בימיו של הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע, ושלח לברר ממה אירעה השריפה, ונדודע הדבר כי מאן דהו השליך סיגרי' על הארץ בלא לכבותה תחילה, ונתפס האש במשהו, עד גדלה והתפשטה הרבה, נענה הרבי ואמר אם סיגרי' אחת קטנה גרמה להיזק כל כך גדול. מידה טובה מרובה כמה תועיל פעולה אחת קטנה בטובה...

מג. הרה"ק רבי משה מרדכי מלעלוב זי"ע היה אומר, שהנה אומרים בנוסח הקידוש 'אשר קדשנו במצוותיו ורצה בנו', ולכאורה נראה שמן הראוי היה לנו לומר להיפך 'אשר רצה בנו' - וקדשנו במצוותיו, שהרי תחילה בחר ורצה בנו ולאחמ"כ נתן לנו את התורה ומצוות, אלא, כי אכן, בלא קדשנו אי אפשר שיהא ורצה בנו, רק אחר שיתקדש האדם [כפי יכולתו] יתרצה וירצה בו ה'.

מד. על פי זה הוסיף לפרש בספר 'שמן ראש' (שובביים) מה שנאמר (תהילים לג יח) 'הנה עין ה' אל יראיו', שאצל 'יראיו' העיניים הם המה בכחי' 'עיני ה'', שמאחר שמלאים ביראה טהורה ושומרים עיניהם מראות ברע ממילא חקוק על עיניהם שם ה' יתברך.

באר הפרשה - פרשת שמות

מעולה, ומשם בא להפילו מדחי אל דחי. אבל, אם ישמור האדם את עצמו מתחילה, ולא יתן ליצר אפילו 'דריסת רגל' אפילו על 'פכים קמנים' ממילא לא יהא לו מקום לנעוץ צפרניו ולא ימצא מנוח לכף רגליו.

וזוה ביאור הכתוב, הבה נתחכמה לו לבל יוכל להתחיל בפורענותו, שאם לא נעמוד בפניו בתחילת דבר אכן יש לחשוש פן ירבה ויגדל היצר להחטיא כהנה וכהנה^{מ"ה}, כי עבירה גוררת עבירה על ידי שמצא פתח פתוח להיכנס בתוכו^{מ"ו}.

מה. וכך ביארו במה שאמרו על יוסף (רש"י בראשית לט ג) 'התחיל אוכל ושותה ומסלסל בשערו, אמר הקב"ה אביך מתאבל ואתה מסלסל בשערך אני מגרה בך את הדוב', שאין זה עונש על שסלסל בשערו, אלא כך היא המציאות שברא הקב"ה בעולמו, שעל ידי שנתן מקום ליצר להיכנס בו מכח סלסול השער שוב היה בו כח להעמידו בנסיון הגדול והקשה [ואף שאין לנו שמץ השגה כלל ביוסף, אך מכל מקום ללמד יצא למען נשכיל ארחות חיים]. מו. מיסודות שמירת גדרי הקדושה ויראה הוא להיזהר עד מאוד להיות בסביבת אנשים יראים ושלמים, כי חלק גדול בבנין האדם או חורבנו תלוי בחבריו הסובבים אותו, וכהיום הזה די לנו לצאת רגע אחד לרחובה של עיר (או להתבונן בתוככי ביהמ"ד) לראות עד כמה גורל נפשותינו ונפשות צאצאנו תלויים בענין זה שנקרא 'חבר טוב'...

פוק חזי מה שרמז בעל ה'חיות דעת' (בהגדה של פסח שלו - 'מעשה נסים', ד"ה והאותות זה המטה) שאפילו הקדוש והטהור - אם יבוא בקרבת הרע והרשע יהפוך לרע, וכן היה עם 'מטה האלוקים' שנהפך ליד פרעה ל'נחש' - סמל הרע והטומאה, וז"ל. לזה הראה לו הקב"ה מופת - המטה שהפך לנחש, לרמוז לו שישראל מחמת שהן דחוקין וטעונין בגלות הן רעים, וכאשר ירוויח להן יחזרו למוטב. כי אפילו המטה אלוקים שעליו נאמר (ד יז) 'את המטה הזה תקח בידך אשר תעשה בו את האותות', כאשר הושלך ארצה שהוא מקום הטומאה נהפך לנחש, וכן הוא בישראל, מחמת שנתערבו בגוים נעשו דליטורין שהוא ענין נחש, ולכך אמר לו אחוז בזנבו ולא אמר אחוז 'בראשו', כי זנב מורה על שפלות, לומר, תן לדבר שרשו בקדושה שנטמא אחיזה במקצת ויחזיר לקדושה - אפילו אם הוא בגודל השפלות שהוא כינוי לזנב... עכ"ל.

ועד היכן הדברים מגיעים הוא במה שמצינו במדרש (שמו"ר א ח) 'כשמת יוסף הפרו ברית מילה, אמרו נהיה כמצרים', וביאר הנצי"ב ב'העמק דבר', שכל זאת בא להם היות שהחלו לגור בארץ מצרים בקרב מצרים ולא רק בארץ גושן, וכדכתיב (ז א) 'ותמלא הארץ אותם', ואמרו לעצמם שטוב לנו להיות דומים למצריים ולא יהא ניכר בנו שאנו יהודים, והרי ש'סביבה רעה' מסוגלת להוריד את האדם עד לדיוטא התחתונה ממש - להפר ברית מילה רח"ל. וזהירות יתירה נדרשת בימינו אנו בפרט לבדוק בשבעים ושבע בדיקות ודרישות מי אלו החברים הנמצאים עמו ב'קבוצות', וד"ל... כי הסכנה מצויה ושכיחה ביותר, ומבלי תשומת לב יכול להיכוות מאותה אש בוערת של היצר הרע, ואפילו 'צדיק גמור' יכול להגיע עד לשאול תחתית ח"ו.

בענין ה'חבר רע' אספר את מה שענייני ראו ולא זה, זכורני ימים מקדם לעת זקנותו של א"ז הרה"ק רבי משה מרדכי מלעלוב זי"ע, בחורים רבים מבני ישיבת פוניב'ז בב"ב היו באים לחזות בעבודת קדשו בעת ה'טישען' (עריכת השולחן) שהיה עורך בבית מדרשו, והנה בסוף ימיו בהיותו חלוש מאד היו מכניסים אותו לחדרו לאחר עריכת השוה"ט, והיו הבחורים עוברים על פני קדשו תוך כדי שהוא נותן את ידו לכל אחד ואחד ואומר לו 'לערנען די הייליגע גמרא געזונטערהייט' (תזכה ללמוד את דברי הגמ' הקדושים מתוך בריות גופא), בין הקהל עבר בחור אחד, שתפס הרה"ק בידי, ואמר לו, מדוע ידיך כה קרים, מדוע יש בהם כל כך קרירות, כך הוסיף ושאל כמה פעמים, לאחר מכן אמר לו 'שיהיו לך חברים טובים ותזכה ללמוד את דברי הגמ' הקדושים מתוך בריות גופא', משיצא הלה את פני הקודש ניגשו אליו המשמשים בקודש וניסו לפייסו באמרם, אולי הרגיש הרבי קרירות בידיך כי הוא חלוש מאד והוא סובל ב'עור' הידים, ענה הבחור ואמר, לא, לא, הכל היה מדוקדק ומכוון. בדרכו חזרה אל היכל הישיבה פגש הבחור אחד מידידיו הקרובים ביותר, וסיפר לו את אשר אירע עמו בהיכל קדשו של הרבי מלעלוב, והוסיף לומר לו - מיום זה והלאה איני מכירך יותר... רק כעבור כמה וכמה שנים כשראו מה יצא מ'ידיד' זה, הבינו עד כמה ראה הרה"ק למרחק, וכבר אז הרגיש קרירות בידי, ואילו זה הראשון שעזב את החבר הרע עלה ונתעלה עד מאד ברוחניות ובגשמיות.

זה לעומת זה יש להביא מה שביאר הרה"ק רבי דוד מלעלוב זי"ע בלשון הכתוב בפרשתו (ה ז) 'לא תאסיפון לתת תבן לעם', שלכאורה קשה דאם כוונתו מלשון 'הוספה' היה לו לומר 'לא תוסיפון' ומהו שהוסיף א'. אלא

בני הכיבי - חניבות המורא בהתגברות האדם על יצרו

בפרשתן (א כא), 'ויהי כי יראו המיילדות את האלוקים ויעש להם בתים' מ"ו, ופירש רש"י, 'בתי כהונה ולויה ומלכות שקרויין בתים וכו', כהונה ולויה מיוכבד ומלכות ממרים' (כדאיתא בסוטה יא:). והקשה בספה"ק 'דברי משה' (להרה"ק רבי משה מדאלינא ז"ע תלמיד הבעש"ט הק'), לאיזה צורך נכתב בפסוק גזירת פרעה על המיילדות להמית את הילדים, והרי היו עוד הרבה גזירות על הבנים [וכגון לתת אותם בחומה תחת הלבנים] ולא נתפרשו להדיא אלא במדרשי חז"ל, ומה בא הכתוב ללמדנו במעשה זה. ומבאר, כי רצה הקב"ה להוריד לעולם את נשמתו הקדושה של משה רבינו שהוא גואל ישראל ו'איש האלוקים', ואי אפשר לו לבוא לעולם אלא בבית של צדיקים וקדושים, ובשלמא עמרם אכן היה צדיק תמים בלא שום חטא, וכאשר אמרו חז"ל

(שבת נה:) שהוא מאותם ארבעה שמותו 'בעטיו של נחש' (מחמת שנקנסה מיתה על כל ברואי עולם בחטא אדם הראשון), אמנם מה היה 'זכותה' של יוכבד להוליד את משה, וכתב בזה"ל, ולזה הקב"ה ברחמיו הגדול שהוא עילת כל העילות וסיבת כל הסיבות סובב בדבר ליתן בלב פרעה לחזור ולצוות להמיילדות להמית את ילדי ישראל, ודאי כוונת ה'רשע' היה לתכלית ה'רשע', אמנם השי"ת חשבה לטובה, כי הנה גודל מעלות מסירת נפש על קדושת השם אין לך כל דבר ככל המצוות שיהא בו כח לזכות אדם את נפשו ולעלות בקודש כמו זה. והנה על ידי זה שיוכבד עמדה בנסיון, הגם שמי שאינו מקיים את מצוות המלך אחת דתו להמית, אעפ"כ מסרה נפשה על קדושת השם, 'ולא עשו' ואדרבה 'ותחיינה את הילדים' ולזה עלתה במעלה בזו להיות זוכה להוליד צדיק בזה"ל.

הביאור, שהוא מלשון 'אסיפה' - שהיו נאספין בכל ליל שב"ק ומשתעשעין במגילות שבידם (עיין שמור"ה יח), וראה פרעה שעל ידי התאספיות הללו יש בידם כח לעמוד בתוקף אמונתם וקדושתם, ומשהותם יחדיו הם שואבים כוחות לנפש, כח וגבורה להחזיק מעמד במשך כל השבוע הבא, וגם חשש שהתחזקות זו תחיש להם גאולה שלימה לצאת לחרות עולם מתחת ידו - על כן גזר לא תאספון, שלא יתחזקו יותר בשבת אחים גם יחד, ואז יכנסו בשלימות תחת יד מצרים ברוח ובגשם, ולא במהרה יוכלו לצאת מתחת יד מצרים. וסיים ואמר, פארוואר (כך היו מכנים בפולין 'אמת') בשעה שאעלה למרום לאחר מלאות ימי ושנותי, יבוא משה רעיא מהימנא לקראתי ויאמר לי, אכן כיוונת לטעם הנכון על מה שנכתב לא תאסיפון בא' דייקא.

מז. הקשה האלשי"ך הק' ז"ע שהרי כבר נאמר מקודם (פסוק יז) 'ותיראן המיילדות את האלוקים ולא עשו כאשר דבר אליהן מלך מצרים ותחיינן את הילדים', ואם כן מה היה צריך לחזור ולומר 'ויהי כי יראו המיילדות את האלוקים', פשיטא שזכו לשכרם הטוב מחמת היראת אלוקים שבערה בם, אלא שבא הכתוב להודיענו כיצד הקב"ה נותן שכר כבר משעת המחשבה הטובה עוד מקודם עשיית המצוה בפועל, שלא המתין הקב"ה להשיב להם כגמולם הטוב מהזמן בו קיימו בפועל 'ותחיינה את הילדים', אלא תיכף בשעה ש'ויהי כי יראו' - כשגמרו בדעתן שלא לשמוע לקול פרעה לגודל יראתם מה', באותה שעה כבר היה 'ויעש להם בתים'.

רמז נפלא ולימוד גדול למד הרה"ק ה'שם משמואל' ז"ע (תער"ב) בכוחה של 'קביעות' וקבלה טובה, ממה שנאמר בפרשתן (א יב), 'וכאשר יענו אותו כן ירבה וכן יפרוץ', וברש"י 'בכל מה שהם נותנים לב לענות כן לב הקב"ה להרבות ולהפריץ', והיינו שכאשר 'זממו' לענות את בני ישראל, כבר נחשב להם הדבר כמעשה, כי אצל עכו"ם מצרף הקב"ה מחשבה למעשה (ירושלמי פאה א א), לכן מיד בתחילת זממם כבר שידד הקב"ה מערכות הטבע וברא לבני ישראל גוף חדש שיוכלו לילד ששה בשר אחד מה שלא היה מעולם כדבר הזה, ו'כן ירבה וכן יפרוץ'.

ומסיים ה'שם משמואל', מכאן ילמד כל אדם קל וחומר לנפשו, ומה אם בעבור 'מחשבה רעה' של המצריים שינה הקב"ה את גוף היהודי, קל וחומר בן בנו של קל וחומר בשעה שאחד מישראל מקבל על עצמו קבלה טובה, 'ובמחשבתו' רוצה הוא לישב על התורה ועל העבודה, וודאי שתיכף ייהפך להיות איש אחר ברוחניות ובגשמיות.

מח. ומן העניין להביא מה כתב הגה"ק רבי יעקב מליסא ז"ע בעל ה'נתיבות המשפט' ו'חוות דעת' (הגדה של פסח מעשה ניסים) לפרש בלשון הכתוב (תהלים קיד ב) 'היתה יהודה לקדשו', שלכאורה קשה מדוע נקט בלשון נקיבה - 'היתה' ולא 'היה', ומבאר, שבא הכתוב לרמז על מעשה תמר שהיא קידשה שם שמים ששתקה ולא גילתה, ובזה השרישה בצאצאיה אחריה את הכח לקדש שם שמים, ומכוחה קפץ נחשון בן עמינדב לתוך הים.

באר הפרשה - פרשת שמות

והרבה יש ללמוד מדבריו הק' מט, במעלת המוסר נפשו ועומד בנסיון לגודל יראת שמים שבוי, ואף כי דבריו נאמרו על המוסר נפשו למיתה, אך מכאן נלמד על ה'מוסר נפשו' בחיים חיותו שלא לילך אחר יצרו הרעני.

וכתב הגאון ה'שבט הלוי' זצוק"ל (בספר רחמי הרב ערך גבורה) וז"ל. הנה הני תרי נשי היו יוכבד ומרים, כאומרם ז"ל (סוטה יא:) שהיו צדקניות גדולות, זרע קודש וגם נביאות, והיו יראות אלוקים מעודן, ואעפ"כ לא נאמר עליהם שבח זה - שיראו את האלוקים אלא

מט. גם למדנו מכאן חיזוק בענייני האמונה, כי לעיני בשר נראה שפרעה הרשע 'גזר על הזכרים' שברוב רשעותו הוא רוצה לכלות את כל הבנים בכלל ישראל, אבל, באמת לא היה זה פרעה, אלא הקב"ה הוא שסיבב גזירה זו, ולא היה כאן 'עת צרה' אלא הכשר והכנה ללידת מושיען של ישראל, כי אדרבה, דייקא על ידי צרה זו היתה יכולה נשמתו הקדושה של משה לירד לעולם, ומכאן נלמד על כל ה'רדיפות' שעל ידי בשר ודם שאינם באים אלא מידי של הקב"ה, ואין זה 'רדיפות' אלא הכנת הטובה הגדולה שתבוא לאחר מכן. עוד נלמד מכאן שכל נסיון שמביא הקב"ה על האדם הרי זה רק להעלותו לדרגא מרוממת יותר, והרי זה 'נס להתנוסס', ולא בשביל להכשילו ח"ו... נ. וכעניין הזה ביאר הגר"ח קנייבסקי שליט"א (טעמא דקרא) במה שנאמר (ד יט) 'ויאמר ה' אל משה במדין לך שב מצרים כי מתו כל האנשים המבקשים את נפשך', ולכאורה יש להקשות מדוע גילה לו הקב"ה רז זה רק לאחר שכבר הסכים משה לילך למצרים, ומדוע לא אמר לו בתחילה שאין לו ממה להתיירא כי מתו כל אותם אנשים שרודפים אותו, אלא שהקב"ה רצה שמשה יקבל על עצמו לשוב למצרים מתוך מחשבה שאכן הוא בסכנה, מבלי שידע שהם מתו, שבזכות מסירות נפשו לעשות דבר ה' יזכה להצליח בשליחותו, ומיד לאחר שכבר קיבל על עצמו לעשות ציווי ה' בכל מחיר שבעולם או אז גילה לו הקב"ה שאין לו ממה להתיירא.

וכך הוה מעשה בימיו של ה'חתם סופר' זי"ע, שהרב מפעזינג שלא היה מוסמך למול (מטעם השלטונות) מל גר שנתגייר, והחל לזוב דם רב מהמילה עד שלא יכלו לעצור את הדם, ולא ידע הרב לשית עצות בנפשו, שהרי ממה נפשך אם יקרא לרופא לעצור שטף הדם, ויתברר לרופא הערל שהרב מל ללא רשיון המדינה, ילשין בפני השלטונות ויהא בזה חשש סכנה לכל אחינו בית ישראל בני מדינת אונגארין (הונגריה), ומאידך אם לא יטפלו בו תיפח רוחו ויצא הקול שמת הגר, וזה עצמו נמי סכנה לכל בני ישראל שבסביבה.

בצר לו פנה הרב מפעזינג אל ה'חתם סופר', סיפר לו גופא דעובדא היכא הוי, בבקשה שיורה לו ה'חתם סופר' כדת מה לעשות, הורה לו ה'חתם ס', שאין עצה ואין תבונה אלא שילכו יחדיו - הרב המוהל והגר אל שפת נהר הדונאי הזורם בפאתי פרעשבורג ויקפצו במסירות נפש למותם, ובזה לכל הפחות רווח והצלה יעמוד לשאר היהודים, קיבלו עליהם את הדין באהבה ויצאו אל עבר הנהר. בהגיעם סמוך לנהר וכבר עמדו ממש לקפוץ אל הנהר, עצרם זקן אחד ושאלם אנה פניכם מועדות, בתחילה לא רצה הרב לגלות לו את דרכו האחרונה אשר הוא עושה זה עתה, אבל לאחר שההלך הפציר בו רבות גילה לו את כל אשר אירעם, אמר לו אותו זקן וכי עבור זה תפילו עצמכם לתוככי הנהר - הנה יש עמדי סממני מרפא אשר בכוחם לרפא שטף דם, ואכן ההלך נתן להם את סממני הרפואה, וישימום על גופו של הגר וחדל הדם מלזוב.

בפנותם לחזור העירה, רצה הרב ליקח את ההלך בעגלתו לפרעשבורג, אך לפליאתו הרבה לא מצאו כי נעלמו עקבותיו, אז הבין הרב שאותו הלך לא היה כי אם אליהו הנביא זכור לטוב, אשר נשלח מן שמיא להצילם ממוות לחיים כפשוטו ממש.

בהגיעם העירה פנה הרב מפעזינג אל מעונו של ה'חתם סופר', ושטח בפניו את תמיהתו אם ביד הרבי לפעול שישלחו אלי את אליהו הנביא, מדוע היה הרבי צריך להוציא ממני את נשמתו, ולא שלח לי מיד את מלאך הברית אל ביתי ללא כל פחד המיתה והטביעה, נענה ה'חתם ס' ואמר לו בתמיהה, את אליהו התשבי רצית לראות, א"א לזכות לכך בחינם, רק לאחר שקבלת על עצמך למסור את הנפש על קדושת השם והצלת הכלל, שם קנית הדרך והדרך להיות נמנה בין אותם שאמרו עליהם 'אשרי מי שראה פניו'.

נא. ואין לתאר שכרו הטוב של העומד בנסיון - בזה ובבא, וכבר אמרו לבאר מטבע הברכה 'ברוך שאמר'... 'ברוך משלם שכר טוב ליראיו', בדרך צחות ומליצה, כי הנה הרוצה להקים ישיבה ולהעמיד תלמידים לשם ולתפארת, יברר אחר מחנכים הנודעים במומחיותם, וברצותו שיעברו ללמד בישיבתו יציע להם כפליים בשכרם ממה שמקבלים עתה חלף עבודתם, כך הקב"ה משלם שכר טוב 'ליראיו', כיון שחפץ עד מאוד שייראו מלפניו.

מהשעבוד, והיה גלוי לפניו התשובה שעשו בסתר בלא שידע איש מחברו²¹. והיינו כי חביבות וחשיבות מיוחדת יש להקב"ה במעשי האדם בסתר²², בנסיונותיו הנעלמים מעיני כל חי אם בשמירת עיניו²³ או שאר חושיו, ודייקא תשובה זו המשיכה את הגאולה. ולדין ייאמר, כשאתה עומד בפני נסיון בענייני שמירת הפה או העיניים, הוי מחזיק בקשרי המלחמה נגד יצרך, הוי בולם פוך, עצום עיניך מראות ברע, והקב"ה יקבלך בשתי ידים ותתרבה חביבותך לפניו עד מאד, שהרי כל זה 'בטומרא' הוא, ואין איש יודע על כך.

בשעה זאת, דאין יראת ה' של האדם נבחנת אלא בשעה שהוא עומד בנסיון ממורא בשר ודם, והוא מאדיר יראת ה' ועבודתו יתברך. וכן בשעה שהוא צריך לוותר על צרכיו החמריים והוא מוותר עליהם - לכבוד שמו יתברך²⁴, אז ראוי לחותם של ירא ה'²⁵.

בפרשתן (ב כה), 'וירא אלוקים את בני ישראל וידע אלוקים', ובתרגום יונתן, וַחֲמָא ה' צַעַר שְׁעֵבֹדְהוֹן דְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְגַלִּי קְדָמוּי יַת תְּיֹבְבָתָא דְעֶבְדוּ בְטוּמְרָא דְלֹא יָדְעוּ אֲנִשׁ בְּחַבְרִיָּה²⁶ (שראה ה' צערם של בני

נב. ובכלל זה שמירת כל חושיו ותאוות לבו, וביותר בענין 'שמירת פיו ולשונו', כי השומר פיו ולשונו זוכה להיות דבוק בשכינה, וכמו שאמר הרה"ק ה"ייטב לב' זי"ע, שעל כן זכה משה רבינו ע"ה לדבר עם השכינה פה אל פה, מפני שהיה 'כבד פה וכבד לשון', ובתרגום, 'ארי יקיר ממלל', כלומר שהיה מייקר ומחשיב כל תיבה ודיבור שהוציא מפיו, וכיון שכלל דבריו, והחשיבם לשמור על כל מוצא פיו זכה לגילוי שכינה ולמדרגות נשגבות ביותר. נג. צא וחשוב, כשתמצא מאן דהו שהציל בימי ה'מלחמה' רבבות אלפי בני ישראל, וכי תכריז עליו - זה האיש 'ירא שמים' הוא, הרי זה נראה כמגרע מחשיבותו ומחשיבות פעליו, עד שתאמר עליו 'כל המציל נפש אחת מישראל' וזה הציל פי כמה וכמה מ'נפש אחת', ומ"מ התורה ראתה אל נכון לשבח את ה'מילדות' שהצילו רבבות מבני ישראל - 'ויהי כי יראו המיילדות את האלוקים' - ללמדך שאין לך שבח גדול מכך (הרה"ק רבי מאיר מאמינוב זי"ע).

נד. יש שרמזו בדברי הגמרא (ברכות ה:) 'רבי אליעזר חלש, על לגביה רבי יוחנן חזא דהוה קא גני בבית אפל, גלייה לדרעיה ונפל נהורא' (ריו"ח גילה את זרועו והואר הבית מאורו), ולכאורה יש לתמוה, מדוע הוצרך רבי יוחנן לגלות זרועו בכדי להאיר את הבית, וכי לא קרנו עור פניו באור יקרות, אלא רמז יש בדבר שה'מעלות' אשר בכוחם להביא אורה לבית אינם ממעלותיו הגלויות והנראות לכל, אלא דווקא אלו שבנסתר מעין רואה ובהצנע כשאין איש יודע מהם - מהם תצא אורה. וכן מצינו (פסחים ק"ג). שלשה הקב"ה מכריז, עשיר המעשר פירותיו בצנעה.

פעם ביקש הרה"ק רבי ישראל מהוסיאטין זי"ע לחדש את כיסוי הבד אשר על ה'ספה' (couch) שבביתו, קרא הרבי להרה"ח רבי שלמה שפיצער ז"ל שהיה אומן מומחה, לעשות את המלאכה עבורו, הלה הגיע ומדד תחילה את מדת ה'ספה' לאורכה ולרחבה ומכל הצדדים - בכדי לדעת כמות ה'סחורה' הנדרשת לצורך הריפוד, וגמר אומר לכך וכך בד הנני נצרך, שאלו הרבי, כיצד חישב והגיע לידי חשבון זה, ענהו ר"ש שמדד כמה נצרך לכיסוי ממעל ומג' הצדדים, ובזה עלה לו לחשבון פלוני, שאלו הרבי ומה עם הצד הרביעי, נענה ר"ש, שם אין צורך לרפד ולכסות בסחורה יקרה רק בסחורה פשוטה וזולה, שהרי בלאו הכי לא שלטה ביה עינא כי הוא עומד סמוך לכותל במקום שאינו נראה, נענה הרבי ואמר אצלנו חשובים המקומות המכוסים הרבה יותר מהמקומות שאפשר לראות... (מרבב חיים' להגה"צ רבי חיים ברים זצ"ל, עמוד רס"ה).

ולענייננו יאמר, הדברים אשר הם 'בסתר' - כשאדם כובש את יצרו כשאין איש יודע, חשובים הם הרבה יותר מהעבודה הנגלית לעין כל... וכמו שנודע מליצת הצדיקים בלשון המשנה 'קדשי קדשים שחיתתם בצפון', שהשוחט את יצרו ב'צפון' - בדברים הצפונים (בנסתרות, במה שאיש אינו רואה ואינו יודע על כך) הרי הוא עולה ומתעלה עד להיותו 'קדשי קדשים'. וזהו שאמרו קדשי קדשים - היאך זוכים להתרומם למדרגה נשגבה זו על ידי שחיתתם בצפון... נה. יש מצדיקי הדורות שהיו מכנים תרגום זה 'דער שובבי"ם תרגום' - כלומר שבו נרמז כל ענין השובבי"ם.

נו. וכך מצינו גם ב'תרגום אונקלוס' על הפסוק שנאמר בברכות יעקב ליוסף 'ותשב באיתן קשתו' (בראשית מט כד) - 'וְתַבַּת בְּהוֹן נְבִיאוּתָהּ עַל דְּקָיִם אוֹרְיָתָא בְּסִתְרָא', ופירש רש"י את דבריו, ש'התישב' והתקיימו אותם נבואות אשר חלם בחלום שכל האחים משתחווים לו והוא ימלוך עליהם, וכל כך למה, על דְּקָיִם אוֹרְיָתָא בְּסִתְרָא - כי קיים את התורה בסתר, כשעמד באותו נסיון כשאין איש עמו בבית... והרי, שכל מה שזכה יוסף הוא רק בזכות שהיה בסתרא ובטומרא... נו. מרגלא בפומיה דכ"ק האדמו"ר מסקווירא זי"ע, שפרעה אמר (ה ז-ח) 'לא תאספון לתת תבן לעם הלבנים כתמול שלשם הם ילכו וקוששו להם תבן, ואת מתכונת הלבנים אשר הם עושים תמול שלשום תשימו עליהם',

חברו, ובבנות יתרו דלה להם מים להצילם מיד הרועים האחרים שלא סבל את העוול שנעשה להם ע"י הרועים.

וממשיך ב'ליקוטי חבר בן חיים' 'והוה מרגלא בפומא דמרן, כי זאת רמזו חז"ל (נדרים לח.) בפסוק (לד א) 'פסל לך, לא העשיר משה אלא מפסולתן של לוחות', כי כתנאי קודם למעשה כדי לקנות את התורה על האדם לקנות תחילה את ה'מידות טובות', והנה ענין המידות לא נכתבו בלוחות, וכאילו נשרו מהם כ'פסולת', ועל בני' ללמוד מעלת המידות ממש רבינו עצמו - כשיראו שבזכות מידותיו הטובות זכה להיות 'מקבל התורה' יבינו גם הם בחשיבות המידות... והיינו שבזכות שהיה 'אוהב ישראל' י"ח ומיצר בצרתן י"ח נתעשר משה' וזכה לקבל תורה מסיני ולכל מדרגותיו הגדולות².

וירא בסבלותם - בכל עת יתבונן להיטיב עם רעהו ולמנוע מזמו צער

בפרשתן (ב יא), 'ויגדל משה ויצא אל אחיו וירא בסבלותם, וברש"י, נתן עיניו ולבו להיות מיצר עליהם. איתא מהרה"ק ה'חתם סופר' זי"ע (ליקוטים בפרשת ד"ה ויהי, ומקורו בספר תלמידו ליקוטי חבר בן חיים) כאן ניכר ההפרש וההבדל כי זה לעומת זה עשה האלוקים, כי בעשו כתיב (בראשית כה כז-לד) 'ויגדלו הנערים... ויאכל וישת ויקם וילך...' - לא ראה מאומה לנגד עיניו אלא את עצמו את מאכלו ומשתהו וכו', ואילו במשה מצינו כי אך 'ויגדל משה' מיד נתן עיניו ולבו להיות מיצר על אחיו, ביום הראשון ראה מצרי מכה עברי ולא היה יכול לסבול כן מאהבת עמו, ביום השני ראה שני עבריים נצים והוקשה בעיניו כיצד ירים איש ישראל ידו על

ולכאורה צריך להבין, אם רצה להכביד עליהם את העבודה הרי היה יכול לצוות שמהיום והלאה ישלשו את מתכונת וסכום הלבנים ממה שהיו רגילים לעשות עד עתה, אלא כי ידע פרעה שכל זמן שהם במקומם ושמורים מן הרע לא יוכל אליהם, על כן גזר הם ילכו - שיצאו לקושש תבן ברחובה של עיר, ומכיוון שישוטטו בשווקים וברחובות - במצרים ערות הארץ ויכשלו בראייה רח"ל בזה יוכל לנצחם.

כך ביארו צדיקים (ע"י בית אהרן ליקוטים בד"ה יציץ) עה"פ (ישעיהו כז ו) יציץ ופרח ישראל, כי באם האדם יציץ בשיקור העין במקום שאינו הגון, הרי ופרח ישראל כל הישראל ומידת הקדושה שלו הנה כפורחת עלתה ניצה רח"ל. כי ע"י הסתכלות אסורה אחת מאבד כל חלקה טובה שבו.

לעומת זאת כמה גדול שכרו של העוצם עיניו מראות ברע, כמו שפירשו במה שנאמר (ישעיה מט יח) 'שאי סביב עיניך וראי כולם נקבצו באו לך', שמכל פעם ופעם שהאדם שומר את עיניו נברא מלאך העומד ללוותו ולשמרו, וזהו שאמר הנביא, הבט וראה 'כולם נקבצו ובאו לך', כי הם 'סביב עיניך', מחמת ובסיבת ששמרת על עיניך.

כלל הדברים הוא כמו שאמרו במליצה, לא כמידת עולם הזה כך מידת עולם הבא, שכן בעולם הזה הדלקת אור המנורה הקבועה בתקרה או בכותל היא על ידי שמגביה ומרים את הכפתור המיוחד להדלקת האור (מתג), ואילו המוריד ומשפילו הרי הוא מחשיך ומכבה את האור, אכן העולם העליון הוא בבחי' 'עולם הפוך', שהמוריד את עיניו - מאיר את כל העולמות באור יקרות, ואילו המגביה את עיניו ח"ו מביא חשיכה גדולה...

נח. פעם אמר הרה"ק רבי משה מרדכי מלעלוב זי"ע בגשתו להניח תפילין כאשר נישק תחילה כנהוג את היוד שבקשירת התפילין של יד. התבטא לאמר, כי מקודם שאנו באים להניח את התפילין ולהתעמק לזכור בייחודו ואחדותו יתברך שמו בעולם, הרי אנו מנשקים את היו"ד (משמעותה 'יוד' - 'איד', כלומר יהודי), להראות שתחילה יש להרבות באהבת ישראל לנשק (- להיטיב) כל איש ואיש מישראל.

נט. וכדרך שצריך להיות 'מיצר בצרתן של ישראל' כך צריך גם להיות 'שמח בשמחתן של ישראל', ולא ירע לבבו בהצלחתו של חברו אף אם נדמה לו שזה בא על חשבוננו...

וכך איתא במדרש (שמו"ר ג יז) על האמור בפרשתן (ד יד) 'וראך ושמח בלבו', שאהרן ישמח בגדולתו של אחיו הקטן ממנו, 'אמר רבי שמעון בן יוסי, הלב ששמח בגדולת אחיו ישמח וילבש אורים ותומים'.

פעם הזכיר אחד מנכדי הרה"ק רבי איציק'ל מפשעווארסק זי"ע בפניו, שראשי התיבות של הפסוק 'פותח את ידך' הם השם הקדוש פ-א-י, והוא אחד מהשמות המרמזים על ענין הפרנסה, נענה הרה"ק ואמר שהר"ת של אותיות אלו הוא - פארגינען א יודן (לשמוח כשיש לרעהו כל טוב), וכאומר בזה תריק על עצמך שפע פרנסה וכל טוב.

ס. הנה כתב רש"י (בריש פרשתן) על הפסוק 'ואלה שמות בני ישראל' בזה"ל, אף על פי שמנאן בחייהן בשמותן חזר ומנאן במיתתן, להודיע חבתן שנמשלו לכוכבים, שמוציאן ומכניסן במספר ובשמותם, שנאמר (ישעיה מ כו) 'המוציא

להודיע איך שמאברון ח"ו כל הזכויות על ידי חטא לשון הרע. על כן, בשעה ששמע משה שבנ"י נגועים בחטא הלשון, הבין שאברו כל זכות שהיא, ומשום כך שאל באיזה זכות יגאלו.

והדבר צריך חיווק תדיר ופרט בימי השוכבי"ם, כמו שכתב ב'פרי מגדים' (או"ח סו"ס תרפ"ה, גם בספרו ספר המגיד ח"ג שוכבי"ם) שפרשיות השוכבי"ם פותחים בתיבת 'ואלה שמות' - ואלה נוטריקון ואבק לשון הרע, כי בשבועות אלו יש להיזהר מכל נדנוד חטא הלשון, ובמשנה זהירות מלשון הרע ואבק לשון הרע. וכבר כתבו (עי' מגן אברהם רי"פ לך ועיי"ש) שסיבת החולאים המתרגשים ובאים לעולם הוא על ידי הדיבורים שאינם ראויים שהם גורמים ל'עיפוש האוירים' וקלקול טבע העולם, ע"כ צריכים לתקן את הדיבור שלא לדבר דיבורים אסורים, ולקדש הדיבור בדיבורי תורה ותפילה אמיתיים מעומק הלב נוכח פני ה', עכ"ל.

לעסוק בדברי תורה - התיקון ע"י לימוד התורה ופרט כשהוא ברציפות

בפרשתן (ג יב), 'בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלוקים על ההר הזה, וברש"י, 'דבר גדול יש לי על הוצאה זו (יציאת מצרים), שהרי עתידים לקבל התורה על ההר הזה לסוף שלושה חדשים שיצאו ממצרים'. והקשה ה'שפתי חכמים', וכי לאחר ג' חדשים קבלו את התורה, והרי לסוף ג' יום קבלו את התורה^{סג}, אלא ביאורו שאין הכוונה לתורה שבכתב שקבלו במעמד

גם יזכה ע"י ההטבה לרעהו לשפע פרנסה וכל מיילי דמיטב, כדכתיב בפרשתן (ג יד) 'אהיה אשר אהיה', וכתב ה'רמב"ן' 'כשם שאתה הווה עמי כך אני הווה עמך, אם פותחין את ידיהם ועושין צדקה אף אני אפתח את ידי, שנאמר (דברים כח יב) 'פתח ה' לך את אוצרו הטוב'^{סד}.

והנה ענין זה ההטבה לזולתו שייך ביותר לימי השוכבי"ם, כנרמז בדברי חז"ל (תענית לא.) אותו יום שנתנו הרוגי ביתר לקבורה תקנו ביבנה הטוב והמטיב, והאותיות שבתבת 'ביתר' ניתנות להיכתב גם כן בתיבת 'ברית', ולזה תקנו הטוב והמטיב - שהתיקון 'להרוגי ביתר' נעשה ע"י שיהיה טוב ומטיב לאחרני, אם בזהירות בכבודם^{סז}, אם בהטבה בממונו או בגופו כל אחד כפי שידו משגת.

נצור לשונך - חומר ענין לשון הרע

איתא ב'שפת אמת' (תרמ"א ד"ה ברש"י) על דברי רש"י (ג יא) 'שמשה שאל 'מה זכו ישראל שיעשה להם נס ואוציאתם ממצרים'. ותמיה רבתי היא שהרי לעיל (ב יד) ביאר רש"י 'אכן נודע הדבר - נודע לי הדבר שהייתי תמה עליו מה חטאו ישראל מכל שבעים אומות להיות נרדים בעבודת פרך', הרי שלא הבין משה מדוע סובלים כל כך בני ישראל בגלותם, והיאך בא עתה לשאול 'מה זכות יש להם שיעשה להם נס'. אלא, מאחר שראה שיש ביניהם דלטורין - בעלי לשון הרע, לכן שאל מה זכות יש להם לצאת ממצרים,

במספר צבאם לכולם בשם יקרא', ומבואר בדברי רש"י כי יש לו להקב"ה חיבה לכוכבים, ובא הכתוב להודיע חיבתו של ישראל עד שנמשלו לכוכבים, וצריך ביאור במה זכו הכוכבים להתחנב אצל המקום ב"ה, מה מעלה יש בהם, וביארו בזה, כי הנה מבואר ברש"י (בראשית א טז) טעם בריאת הכוכבים, ש'על ידי שמיעט את הלבנה (לאחר שקטרגה שאין שני מלכים משתמשים בכתר אחד) הרבה צבאיה להפיס דעתה', והקב"ה אוהב ביותר ומחנב את מי שמפייס דעתו של הזולת... סא. יש שביארו עפ"ז את הפסוק (תהילים קמה טז) 'פותח את ידך ומשביע לכל חי רצון', שלכאורה צ"ב שינוי הלשון, שפתח בלשון נסתר - 'פותח', ומסיים ב'את ידך' לשון נוכח. והיה לו לומר פותח את ידו או תפתח את ידך, אלא יש לומר, שכל הפסוק נאמר כלפי הקב"ה (כמו הפסוק שלפניו, עיני כל אליך ישברו, ואתה נותן להם את אכלם בעתו), ואילו 'פותח' קאי על האדם, וזהו אומרו פותח ע"י שנותן משלו, את ידך - יד ה' להשפיע על האדם שפע רב. סב. וכבר אמר הרה"ק מווארק' זי"ע כי הנה העולם אומר שימי השוכבי"ם ניתנו כתיקון ל'חטא הנודע', אך אני אומר, דבאו לתקן את ה'חטא שלא נודע', והיינו שפגע בחברו וכדו' ואינו מרגיש שהרג כאן את הנפש ושפך כאן דם, ורציחה ממש נעשתה כאן, 'ואינו יודע' כמה דמעות הזיל הנפגע מחמתו, וכמה לילות התהפך על משכבו מצער הפגיעה...

סג. יש שפירשו שהכוונה היא לי"ז בתמוז בו נשתברו הלוחות, כי גם בשעה קשה כזו התחזקו ישראל ורצו לקבל על עצמם עול תורה מחדש ולזכות ל'לוחות שניות', וכדאי הוא יציאת מצרים בשביל אותה התחזקות, כי אין

ולקדש את עצמו בקדושה של מעלה, אזי בראש ובראשונה יש להרבות בעמל ויגיעת התורה, וכמו שכתב הרה"ק האוהב ישראל זי"ע (סוף פר' ויהי), וז"ל, מי שנוגע יראת ה' בלבבו צריך להתאמץ בכל יכולתו ולעשות תשובה וכו', ובפרט בימי פרשיות של שובבי"ם המסוגלים לכך וכו', ועיקר התשובה היא ע"י תורה ותפילה וצדקה כל אחד ואחד לפי יכולתו, ובפרט בלימוד תורה שבע"פ ולברר הלכה בליבון ובידור יפה, עיי"ש. וכן אומרים משם ה'חידושי הר"ם' זי"ע בשם הרה"ק השרף מקאצק זי"ע שעיקר תיקון ימי השובבי"ם הוא בלימוד גמרא ופי' תוספות בעיון.

כתב ה'שלטי גיבורים' במסכת תענית (שו"ע תקע"א ב), 'תלמיד חכם אינו רשאי לישב בתענית שממעט ממלאכת שמים', והיינו שתלמוד תורה מכפר על האדם יותר מהתענית, ולכן אמרינן ליה שלא להתענות^{סד}, שלא יתמעט ה'מכפר' הגדול יותר^{סה}.

בספר 'כתר ראש' (אות קל"ג) מביא בשם הגר"ח מוואלאז'ין וצוק"ל (בענין התיקונים) כי כל העוסק

הר סיני, אלא ל'תורה שבעל פה' שקיבלו רק לאחר ג' חדשים (י"ז בתמוז) כשירד משה רבינו מן השמים, ודבר גדול' קאי על תורה שבע"פ, וכמו שאמרו חז"ל (גיטין 50:) 'לא ברית הקב"ה ברית עם ישראל אלא בשביל דברים שבעל פה, שנאמר (להלן לד כז) כי על פי הדברים האלה כרתי אתך ברית ואת ישראל'. וטעמא דמילתא נתבאר במדרש (תנחומא נח ג) כי בעסק תושבע"פ נדרשת יגיעה עצומה, וכל מה שהוצרכו לכפות עליהם הר כגיגית היה על תורה שבע"פ, כי על תורה שבכתב אמרו 'נעשה ונשמע' מפני שאין בה יגיעה וצער והיא מעמ, אבל על תורה שבע"פ שיש בה דקדוקי מצות קלות וחמורות והיא עזה במות וקשה כשאויל קנאתה, לפי שאין לומר אותה אלא מי שאוהב את הקב"ה בכל לבו ובכל נפשו ובכל מאורו, שנאמר (דברים ו ה) 'ואהבת את ה' אלוקיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאורך', בזה הוצרכו לכפיית הר כגיגית.

והזמן גרמא, בימי השובבי"ם בהם ניתן לכל איש ישראל כח עז ותעצומות להתעלות, לטהר

לך דבר חביב לפני המקום ב"ה כאשר הגיע האדם לידי כשלון ו'שבירת הלוחות', אך אינו נשבר אלא מתחזק להתחיל מחדש...

בדרך זה אמרו גם בדברי ה'בעל הטורים' על הפסוק (א א) 'ואלה שמות בני ישראל', תיבות אלו נוטריקון ואדם אשר לומד הסדר שנים מקרא ואחד תרגום, בקול נעים ישיר, יחיה שנים רבות ארוכים לעולם, ולכאורה קשה מדוע נרמז דבר זה דייקא בריש חומש שמות ולא בחומש בראשית בתחילת התורה, אלא ללמד לאיש אשר עד עתה לא העביר את הסדרא מחמת עצלות וכדו', אל יתמהמה עד שנה הבאה להתחיל מבראשית, אלא יתחזק כבר עתה להתחיל מהיום ואילך. וכידוע 'בראשית' אותיות ב' ראשית, לרמז שאפשר להתחיל מחדש בכל עת וזמן.

סד. וכך הביא ה'פרי מגדים' (ספר המגיד עמ' קנה) בשם השל"ה הק', שכביכול הקב"ה משמיע דברי מוסר בלשונו של אותו רשע פרעה 'נרפים אתם נרפים על כן אתם אומרים נלכה נזבחה לה' (ה יז), שהנה יש שמעדיפים להתענות מאשר להרבות בלימוד התורה, ועל כך נאמר מוסר ה', נרפים אתם נרפים מלהתייגע על תלמוד תורה על כן אתם אומרים נלכה נזבחה לה', ור"ל להרבות בתעניות שהם נחשבים כקרובן על ידי מיעוט חלבו ודמו... וכלשונו מוטב יאכל וילמד...

סה. פעם ראה הרה"ק רבי משה מרדכי מלעלוב זי"ע אברך היושב בתענית באלו הימים, אמר לו הרמ"מ מדוע הנך עוסק ב'תיקון הקטן' שהוא התענית והצום, הרי 'בר הכי' אתה, ואפשר לך לערוך את 'התיקון היותר גדול' והוא לימוד גמרא ותוס'.

הגה"ק ה'סטייפלער' זי"ע כתב (קריינא דאיגרתא, ח"א מכתב יז) לאחד שהיה מסגף עצמו 'נבהלת'... שאתה צם תעניתים... ושעה אחת של לימוד חביב אצל הקב"ה יותר מאלף תעניות'. וכתב עוד שם, מי שרוצה לסגף עצמו לשם כפרת עוונות, ילמד ב'חזרה' על דבר שכבר הוא יודע היטב - דללימוד זה אין לו חשק, והוי לימוד זה לשם שמים ממש והוה גם כן סיגוף...

כתב הגאון בעל ה'שדי חמד' זי"ע (בספרו כרך ה כלל נד), בשנת תרנ"ט בהיותי בעיה"ק ירושלים הזמינו אותי לפדיון הבן ולא הלכתי ואמרו לי כי יש בספרים דסעודת פדיון הבן עולה במקום פ"ד תעניות, ואני לא הייתי יודע דבר זה... ונראה שאין מקור לדבר זה, רק שיחה נאה בפי הבריות (ובאמת כבר מצינו כן בליקוטי אמרי פנחס, שער הקדושה, וז"ל,

להדריחו מפנינו לבלתי ישוב להסית לבבנו חלילה.

ואיכבה נוכל לו, על ידי שנעסוק בימים אלו בלימוד התורה הקדושה בהתמדה מרובה. כי כוחה של תורה, בייחוד באלו הימים, יש בידה לשתק את ידי השטן ולומר אל המלאך המשחית הרף. וכמו שכתב ה'זרע קודש' בעצמו בהרחבה במקום אחר (פרשת תרומה ד"ה ועשו ארון עצי שטים) וז"ל. 'ועיקר תשובה הוא התורה, כמו שאמרו חז"ל, אם היה רגיל ללמוד דף אחד, ילמוד שני דפין. ועיקר חסידות הוא התורה הקדושה בהתמדה. כי אמרו ז"ל - איזהו חסיד המתחסד עם קונו, הפירוש - כי אורייתא וקודשא בריך הוא חד, והתורה"ק נקראת 'תורת חסד' (משלי לא נו), וקוב"ה 'חסד א-ל כל היום' (תהלים נב יג), ואם תרצה אתה ג"כ להיות חסיד, תתחסד עם קונך, שתדבק בקוב"ה ותורתו שהם חסד ותקרא ג"כ חסיד, עכ"ל.

בה איתא בתנא דבי אליהו (רבא פ"ח) 'בא וראה כמה גדולה כוחה של התורה, שמטהרת את פושעי ישראל בזמן שעושיין תשובה, אפילו מעבודה זרה שבידם,

בתורה אין לו מה לדאוג כלל, וכפי שהראה לו רבו הקדוש הגר"א מוילנא זי"ע מאמר נורא בתיקוני הוהר המחמירים מאד בחומר העוונות, שהעובר על רצון הבורא נידון ביסורים קשים ורעים ואין לו תקנה כי אם במיתה רח"ל, אך בסוף אותו מאמר נורא בתיקוני זוהר (תיקון כא-כב) איתא, שכל העוסק בתורה הרי מתקיים בו אורך ימים בימינה להצילו מן 'המיתה', ובשמאלה עושר וכבוד יינצל אף מן 'הייסורים', כי נפשו מיטהרת בקדושת התורה הקדושה^{סו}.

איתא מהרה"ק רבי נפתלי צבי מראפשיץ זי"ע (זרע קודש בא, ויקרא) כי הנה 'ארבע תקופות' בשנה הן, והם כנגד ד' היסודות מהן נברא עולם העשייה - אש, רוח, מים עפר. והנה תקופת שבת שבה אנו נמצאים, היא נגד יסוד האש. על כן, בתקופה זו מתגברת באדם תאוות היצר, ובושרת בלבו של אדם כאש אוכלה עד שכמעט ומפילתו לפח יקוש ולדברי עוון רח"ל, על כן נתנו לנו 'מתנה' מן השמים - 'ימי השוכבי"ם' אשר כוחם רב להילחם בהם נגד היצר הרע,

תלמידי מרן הקדוש מזידיטשוב זצוק"ל שמעו מפיו הקדוש שאמר בשם הרב הקדוש מוה"ר פנחס מקאריץ ז"ל שסעודת פדיון הבן עולה במקום פ"ד תעניות, וכן הוא באילנא דחיי בשם הרה"ק רבי מרדכי מנעשכין זי"ע).

כאשר יצאו לאור כרכי ה'שדי חמד', וכמה מאנשי ירושלים מצאו כי כתוב בקולמוסו של אותו גאון שהיה בקי נודע, שכל רז לא אניס ליה - 'אין מקור לדבר זה', תמהו לעצמם, היתכן שקלא דלא פסיק בירושלים מדור לדור ללא עוררין, ואפילו הצנועין היו נדחקים מעט לזכות אפילו כ'פול' מהחלה של הכהן, והנה נאמר כי אין לכך שום מקור, וזו רק שיחה נאה מפי הבריות.

ומביא בספר 'חכמת חיים' כי באותו זמן נערך אצל אחד הצורבים סעודת פדיון הבן, שבו השתתף גם הגה"צ רבי יוסף חיים זאננפעלד זי"ע, בעת הסעודה דבריו של בעל השדי-חמד עוררו ויכוח בין המשתתפים, עד שקם אחד הנוכחים והציע: הנה אתנו רבי חיים זאננפעלד הידוע בבקיאותו המופלגת בכל חדרי התורה ובספרי הראשונים והאחרונים, נשאל את פיהו, ענה רבי חיים מתוך קורת רוח, ואמר, אכן אין שום מקור בספרים למאמר זה שהסעודה בפדיון הבן נחשבת לפ"ד תעניות, אבל, יש לכך רמז בתורה... בפסוק (להלן יג יג) 'וכל בכור א'ד'ם' ב'ב'ני'ך' ת'פ'ד'ה' - נוטריקון- 'א'ם ד'בר מ'ה ב'פדיון ב'ן נ'הנית - י'חשב כ'אילו ת'ענית פ'ד' ה'תענית'...

והוסיף עוד נופף משלו, יש עוד מעשה הנחשב לעושהו, כאילו התענה פ"ד תעניות, ונחשב לו כ'תיקון' גדול. והוא 'דף' גמרא. ומי שלומד דף גמרא נחשב לו כאילו התענה פ"ד תעניות, כי 'דף' בגימטריה פ"ד. אלא שעל פעולה זו יש פחות קופצים...

סו. כתיב בפרשתן 'ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה את יעקב איש וביתו באו', וכבר דשו רבים לבאר מדוע פתח בלשון הוה באמרו הבאים, וסיים בלשון עבר איש וביתו באו (עי' שמו"ר א ד), ומבאר ה'חתם סופר' (ת"מ) כי עד עתה עסקו בתורה בקביעות, ונחשב שעדיין לא היו בגלות, שבעיסוקם בתורה הרי הם כמו שהם עדיין בארץ ישראל (עיי' מהרש"א ברכות ח.), אך משעזבו ספסלי דבי מדרשא, כמבואר בחז"ל (ילקוט"ש שמות א ד"ה ובני ישראל) 'ותמלא הארץ אותם' - 'שנתמלאו בתי טרטיאות ובתי קרקסיאות מהם' ופסקו מלעסוק בתורה, בעת הזאת הם 'באים מצרימה' - לשון הוה, כי את יעקב - כשהיה קיים וישיבתו עמו, הרי איש וביתו באו שהביאו אוירא דארץ ישראל למצרים ולא היו עדיין בגלות, רק עתה ירדו לגלותם.

באר הפרשה - פרשת שמות

וזכר כתב הרמח"ל באגרותיו (אגרות רמח"ל פ), כי על האדם לראות את עסק התורה כמי שעומד בתפילת שמונה עשרה, וכמו שבשמונה עשרה לא יפסיק אפילו נחש כרוך על עקבו (ברכות ה.), כן ינהג בעת לימודו.

ויה"ר שנזכה לתקן נפשותינו רוחותינו ונשמתנו מכל סיג ופגם בימי השובבי"ם ת"ת הקדושים הללו, ובזכות זה נזכה לכל מיני ישועות ורפואות^ס, שפע ברכה והצלחה עד בלי די, ובקרוב נזכה בבוא לציון גואל ולשבי פשע ביעקב, בב"א.

שנאמר (יחזקאל לו כה) 'וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם מכל טומאותיכם ומכל גילוליכם וגו', ואין מים אלא תורה, שנאמר (ישעיה נה א) 'הוי כל צמא לכו למים' ואין טהרה אלא דברי תורה^ס.

ונודע מה שכתב היסוד העבודה' (ח"ג פ"ה ח) וז"ל, אמרו חז"ל תורה מכפרת מגני ומצלי, ותלמיד חכם אין אש של גהינם שולט בו, והקובע לו ללמוד ה' שעות בלי שום הפסק דיבור בענין אחר... נראה לי שדבר זה הוא ענין נפלא המועיל ומזכך ומכפר, ומביא אותו אדם לתשובה וכפרה מעולה. עב"לסח.

זז. הרה"ק רבי משה מרדכי מלעלוב זי"ע היה מזהיר תדיר את כל הבאים במחיצתו להרבות בלימוד דפי גמ' ותוס'. דכירנא שנכנס אליו בחור בר מצווה בשבת קודש לאחר תפילת המנחה בכדי להתברך אצלו, והרבי היה באמצע אמירת תהילים כדרכו, על כן אמר לו בלשון הקודש - אומר לך 'הדרכה' לבר מצוה, הנך עומד לקבל אורח יצר טוב, שהוא מלאך, מן הראוי שתקיים בו מצוות הכנסת אורחים, והנה, הכנסת אורחים בשלימות היא שמעניקים ונותנים לארח את מה שהוא רוצה ואוהב, ולא מה ש'בעל הבית' אוהב, על כן אגלה לך שאורחך - יצר הטוב, אוהב דבר אחד והוא לימוד הגמרא, ראה נא להנאותו בריבוי דפי גמרא'.

כל עצותיו לכל עניין, רוחני וגשמי, היו בריבוי לימוד התורה, שמעתיו אומר פעם לאחד מבחורי ישיבת סלבאדקא אשר שאל מאתו עצה וסגולה לשמירת עיניים, ענהו על אתר, השקיע את עיניך באותיות הגמרא, ואז תזכה לשמור את עיניך מראות רע.

סח. ואכן מן הראוי לכל אחד ואחד שיקבל על עצמו 'דבר השווה לכל נפש', ללמוד בכל יום ויום מחצית השעה ברציפות ומבלי להפסיק כלל (וכל המוסיף יוסיפו לו...). ועצה טובה קא משמע לן לאברכים החשובים הלומדים ב'כולל' ולבחורי הישיבות שיחיו, כי 'חצי שעה' זו תהיה בתחילת הסדר, ופשיטא ואין צריך לומר, כי באופן זה כל 'הסדר' יהיה באופן אחר לגמרי...

סט. כה אמר הרה"ק ר' דוד בידערמאן מירושלים זי"ע סגולה לחולה, קח שמן ואמור, הרמב"ם היה רופא, ובזכותו ישלח ה' רפואה שלמה לפלוני בן פלוני, ואת השמן יש להדליק על ציון הרמב"ם לכשיזדמן (בספר בית ישראל השלם בשם הרב ר' פנחס בלנק, ששמע מהרה"ג ר' מיכאל הרמן זצ"ל ששמע מר' דוד'ל, הבאנו הדברים לרגל יומא דהילולא של הרמב"ם החל ביום שישי).

לעילוי נשמת
הר"ר משה יהודה
ב"ר שלמה ז"ל
מרמורשטיין
נלב"ע כ"ז אייר תשע"ח
ת.נ.צ.ב.ה.
הונצח ע"י המשפחה

לעילוי נשמת
מרת שושנה ע"ה
ב"ר משה יהודה ז"ל
זילברשטיין
נלב"ע כ"ט כסלו תשס"ד
ת.נ.צ.ב.ה.
הונצח ע"י המשפחה

פניני פרשת השבוע

נושא השבוע: לימוד הפרשה

פרשת שמות

בס"ד | גיליון מס' 361

איזה סוד נשגב התגלה במחנה, נשכח, וחזר והתגלה?

ואלה שמו"ת בני ישראל... (א, א)

את הרמז, ועשויים לקצר את ימיו - רח"ל. מנגד, אין ספק שמידה טובה מרובה שבעתיים:

הלא כל כך הרבה מאמצים עושים אנשים כדי להאריך את ימיהם, לשפר את חייהם. קריאת שניים מקרא אחד תרגום היא ערובה בטוחה לכך שמקורה בדברי חז"ל, הבטחה מדהימה שקשה לעמוד בפניה. ולא רק שהיא מאריכה את ימי חיינו - היא גם ממלאה אותנו בתובנות מעומקה של תורה, ומסייעת לנו לקבל את ההחלטות הנבונות בחיים!

אחים יקרים, זה הזמן להצטרף ללגיטו של מלך מלכי המלכים, לאלה הקוראים מדי שבוע שניים מקרא אחד תרגום, וכמה כדאי להוסיף גם לימוד רש"י על אתר, אשר לפי דברי חלק מהפוסקים הוא חלק נכבד מהמצוה עצמה. זהו לימוד שמתאים לכל אדם, בכל גיל ובכל מעמד: לצעירים ולמבוגרים, לבחורים ולילדים, לרבנים חשובים ולבעלי בתים, לכולם.

כל כלל ישראל זכאי להתלמד סביב הלימוד הנשגב הזה, שסגולות כה רבות בצידו. עכשיו, בפתחו של חומש חדש, זה הזמן להצטרף לקוראי 'שניים מקרא אחד תרגום', ולזכות לאריכות ימים - עוד שנים ארוכות בהן נוסף ונקרא שניים מקרא אחד תרגום, לצד מענה נכון לכל שאלה בחיים ורוגע נפשי תמידי!

הסוד של 'רוח הקודש'!

אחד הביטויים המרטיטים אודות חשיבות לימוד פרשת השבוע עם פירוש רש"י, מובא בעדותו הנודעת של הרה"ק רבי יואל מסאטמאר ז"ע. בהיותו צעיר זכה לשהות בצלו של הרה"ק רבי מרדכי מנדבורנה ז"ע, אז שמע מפיו את ההוראה עליה הקפיד כל ימיו ואף הפיצה הלאה, והיא להקפיד מאוד מאוד ללמוד מדי יום חומש עם רש"י.

הרה"ק מנדבורנה הפליג מאוד בחשיבות לימוד זה, ואף הוסיף ואמר שהכיר יהודים מבוגרים שלעת זקנותם כמו השתכח מהם שיש הקדוש ברוך הוא בעולם רחמנא ליצלן, וכל זאת כי לא התמידו בלימוד חומש עם רש"י. לפיכך, שב הרה"ק מנדבורנה והזהיר את תלמידו הצעיר - לימים הרבי מסאטמאר, שיקפיד על לימוד חומש עם רש"י. ואכן, הרה"ק מסאטמאר הקפיד על לימוד זה ואף חזר על הוראה זו באוזני קהלו כל הימים.

אולם לעדות זו יש תוספת ידועה פחות, אותה נבקש לחשוף עתה, וזה דבר המעשה:

מחנה ברגן-בלזן, שנות השואה האיומה. מחוץ תשכל חרב ומחדרים אימה. בכל יום יוצאים היהודים לעבודות פרך ושבים מצונפים לדרגשם, באין איש יודע מה יילד יום. באותה עת שהה במחנה הרה"ק רבי יואל מסאטמאר ז"ע, ועמו שהו

במהלך החיים, ובפרט מול שאלות, התמודדויות ואתגרים העולים מעת לעת, חווים בני האדם קושי בקבלת החלטות, לבטים קשים, חיבוטי נפש לכאן או לכאן. זה בא לידי ביטוי בשאלות רוחניות - איך וכיצד להתעלות בתורה ובמצוות, זה עשוי להתבטא בשאלות בנושא חינוך הילדים, וזה קורה גם בנושאים רפואיים, שידוכים, פרנסה, קניית דירה, ועוד ועוד.

במקרים כאלה, ניצב לו האדם אל מול דילמה, שעשויה להיות הרת גורל עבורו, ואינו יודע כיצד להחליט. לפעמים, בהחלטה אחת הוא גוזר את דינו לשבט או לחסד, להצלחה או לכישלון, לשפע או לחוסר. כמה הגיוני שהוא מתקשה לקבל החלטה כזו, ובעוד שהזמן דוחק, חייבים לקבל החלטה...!

אז מה עושים? האם יש מקום בו ניתן למצוא תשובות לכל השאלות, מענה נאות ונכון בכל תחומי החיים? האם יש דרך להתחבר לתוכנת מחשב כזו או אחרת, לאוצר ידיעות מקיף או לאנציקלופדיה מובחרת, שפשוט תעניק לנו תשובה לכל שאלה, בבחירת, בפשטות ובקלות?!

התשובה היא שכן. הסכיתו ושמעו את אשר גילה הרה"ק ה'בית אהרן' מקארלין ז"ע: התשובות לכל שאלות החיים שלנו - גנוזות בתורה הקדושה, ממנה תוצאות חיים. התורה עמוקה עמוקה מי ידלנה. בתורה יש תשובה נאותה לכל שאלה, מענה לכל התלבטות. אבל איך מהתורה מוציאים את התשובה הנכונה? איך מגלים אותה בין פסוקיה? - זה פשוט: בקריאת שניים מקרא אחד תרגום מדי שבוע!

כן! כשאתם קוראים שניים מקרא אחד תרגום מדי שבוע, כפי שתקנו חז"ל ונפסק בהלכה, הוא ממלא בכך את לבו באוצרות התורה באופן מעמיק, עד כדי שברגע התלבטות - הוא ימצא בעומק לבו את התשובה הנאותה, הנובעת מתוך התורה השוכנת בתוכו, אשר בלימודה הוא משקיע מדי שבוע. לפיכך, כל מה שכדאי לעשות כדי לפתח בתוך הלב את התוכנה הממוחשבת שנותנת מענה לכל ספק, הוא פשוט ללמוד מדי שבוע את הפרשה, שניים מקרא אחד תרגום!

בפרשת השבוע שלנו פותח בעל הטורים את ביאורו לספר 'שמות' בכך שהמילים ואל"ה שמו"ת בני ישראל הנין ראשי תבות של הבטחה פלאית: ו'אדם אשר ל'ומד ה'סדר ש'נים מ'קרא ו'אחד ת'רגום ב'קול נ'עים י'שיר י'חיה ש'נים ר'בות א'רוכים ל'עולם'. בכך רומז הוא לדברי חז"ל המבטיחים כי קריאת שניים מקרא אחד תרגום הינה סגולה לאריכות ימים. כי אכן כן, חז"ל מבטיחים למשלים פרשיותיו עם הציבור שיאריכו לו ימיו ושנותיו, אריכות ימים מתוך בריאות!

כאן חשוב להוסיף את דברי הפלא יועץ בערך 'פרשיות', שמאיר נקודה שחשוב להתבונן בה: אדם שאינו קורא שניים מקרא אחד תרגום, בעצם מגלה דעתו שאינו זקוק לאריכות ימים, ולפיכך הדבר מסוכן עבורו - שכן בשמים מבינים

ההכנה הנכונה לשבת!

שעת תפילת שחרית, בוקרו של יום השבת. בבתי הכנסת עומדים יהודים יראי ה', מתפללים בדבקות ומתענגים על כל מילה. 'פסוקי דמרה' מורחב, 'נשמת' לוהט, שירת א-ל-אדון' מרוממת...

שאיפתו של כל יהודי, היא לחוש את אותו הטעם, את העונג הכמוס בתוכי התפילה. תפילת שחרית של שבת, כשטל טהור עוטף את העולם וטליתות צחורות מתנועעות בהתלהבות, היא רגע שכל אחד מאיתנו רוצה להצטרף אליו, להיות חלק ממנו. אבל לא תמיד זה קל - כי רבים מאיתנו מגיעים ליום השבת טרודים ולחוצים, לא תמיד המוח פנוי והלב כוסף באופן נאות. וכך, התענוג הרוחני העילאי עלול להיות מוחמץ חלילה...

הנה גילוי מדהים, מאוצרו של הרה"ק בעל ה'בת עין' ז"ע: לימוד שניים מקרא אחד תרגום בערב שבת קודש, הוא סגולה לכוונת הלב כהלכה בתפילת שחרית למחרת, כי האדם מתמלא ברגשות קודש המסייעים לו לכוון את מחשבתו!

מדהים! מסתבר שניתן לכוונן את הלב מבעוד מועד, להסדיר את המחשבה מראש! פשוט וקל - במסגרת ההכנות לשבת ביום ששי - לעסוק בלימוד הפרשה שניים מקרא אחד תרגום. זה לא הכנת מזון לסעודת השבת, זה הכנת הלב לתפילת השבת. אשרי הזוכים במעלה יתירה זו!

לעילוי נשמת

ר' שלמה פרץ ז"ל ב"ר מאיר הלוי גולדשמיט (אריאל)
ת.נ.צ.ב.ה.

מצוה לפרסם! סגולה בדוקה לעורר רצון לקדושה, לטבול לעילוי נשמת

הרה"ח רבי פתחיה טעלישער בן הר"ר יוסף יונה הי"ד רזנברג
מזקני חסידי בעלזא, נעקה"ש בשנות הזעם - י"ג בסיון תש"ד

כמה תלמידי חכמים נכבדים מנכדי בית נדבורנה, שהיו עדים למעשה הנשגב וסיפרו אותו שנים אחר כך.

היה זה באחד הימים, כשהרבי מסאטמאר שהה במחנה, וכנראה באותו יום התחוללה בו אימת מוות מוחשית כל כך, עד שהרבי חש שיש יותר מסיכוי סביר שיעוד באותו היום יסיים את חייו ויעלה השמימה על קידוש ה'. הרבי קרא לכמה מנכבדי המחנה - הנכדים לבית נדבורנה, וביקש לגלות להם סוד אותו הוא נוצר בלבו שנים ארוכות, וכה אמר להם:

'העולם יודע את אשר הזהיר אותי הרה"ק רבי מרדכי מנדבורנה זי"ע, בדבר גודל חשיבות לימוד פרשת השבוע עם פירוש רש"י, אולם יש לכך תוספת מסתורית...'

המקשיבים שמו אוזנם כאפרכסת. תוספת מסתורית? מה היא?! - והרבי המשיך: 'עד עתה לא רציתי לספר אותה, אולם לנוכח הסכנה כי לא אשור עוד בחיים, מחובתי להעביר את הדברים הלאה, על מנת שדיבור טוב של אותו צדיק נשגב לא יישכח וייעלם, ובעזרת השם לפחות אחד מאיתנו ישרוד ויעביר את הדברים לדור הבא...' - הקדים הרבי מסאטמאר, ואז לחש את הסוד הנשגב:

'בסיום דבריו אודות לימוד הפרשה עם פירוש רש"י, הוסיף הרבי מנדבורנה ואמר שאם לומדים חומש רש"י בקביעות - מגיעים לרוח הקודש!'

המקשיבים היו בהלם. הן אמת, כולם יודעים שהרבי מנדבורנה הזהיר את הרבי מסאטמאר אודות לימוד חומש רש"י, ומאז דבק הרבי בלימוד זה בכל כוחו. אבל רוח הקודש? - המדרגה הנשאפת ביותר שבן אנוש יכול לגעת בה? - עד כדי כך הדברים מגיעים?! - זה הן גילוי סוד כמוס מכבשונו של מעלה!

והרבי רק הנהן בפשטות, כמאשר את נכונות הדברים. כשהשומעים התעשתו, הגיב אחד מהם באומרו שבכך רמז הרבי מנדבורנה להבטחה שהרבי מסאטמאר יינצל מאימי המלחמה, שהרי העולם זקוק לבעלי רוח הקודש. הרבי מסאטמאר הגיב בחיוך ואמר שהדברים דברים של טעם, אולם לא יספ עוד לעסוק בנושא, רק ביקש מהם לנצור את הדבר בליבם...

כמה שנים חלפו, הרבי מסאטמאר ניצל מהתופת וזכה להקים חצר וממלכה מפוארת בארצות הברית, וגם מי שהקשיבו לו באותה עת זכו להינצל, ואחד מהם עבר לגור בטורונטו שבקנדה. בהזדמנות אחת, כשנקלעו כל בני הקבוצה לחדרו של הרבי, ביקש מהם הרבי לשכוח מהסוד אותו גילה, שכן גילה אותו רק על מנת שלא יישכח מתוך חשש לחייו, אולם הואיל ובחסידי השם הוא ניצל וזוכר את העניין - שוב אין עוד צורך שיזכרו את הסוד הנשגב!

והיה לפלא, שמיד אחר כך נשכח הדבר מליבם לחלוטין, ונזכרו בור ק לאחר פטירת הרבי מסאטמאר! לאחר השיחה האמורה, לאורך שנים ארוכות כלל לא זכרו מכל העניין, הדבר נשכח מהם לגמרי. רק לאחר פטירת הרבי מסאטמאר נזכרו בסוד המופלא אותו גילה להם במחנה ברגן-בלזן, וכך הגיעו הדברים לאוזניו מפי המשפיע הנודע הגה"ח רבי שמעון שפיצער שליט"א, אשר שמע את הסיפור מפי הרה"ח רבי יחזקאל יואל סאמעט שליט"א, ששמע מאחד מבני המשפחה.

ועוד הוסיף אותו עד למעשה מופלא זה, כי פעם שמע את הרבנית מסאטמאר ע"ה אומרת לרבי כי יום כ"א בכסלו הוא יום גדול, שהרי הרבי ניצל בו. אולם הרבי כמו ביטל את דבריה והשיב: 'לא מפני זה, אלא בהיות ובאותו יום זכיתי להיבחן אצל הרה"ק מנדבורנה על חומש רש"י, באותו היום נתן לי את עצת לימוד הפרשה עם רש"י!' - כלומר, הרבי תלה את נס הצלתו בכך שלמד חומש עם רש"י כהלכה מדי שבוע!

והדברים מדהימים: הנה כי כן, כאן נחשף גילוי מסעיר כי לימוד חומש עם פירוש רש"י, הוא כלי להשגת רוח הקודש של ממש! הדברים מתחברים לגילוי של הבית אהרן' האמור מעלה, כי לימוד 'שניים מקרא ואחד תרגום' הוא דרך לקבל תשובות מעומקה של תורה. כי כשאדם ממלא את עצמו בחומש, תרגום ורש"י מדי שבוע, הוא ממלא את עצמו בתורה הקדושה במלוא יפעתה, מזין את נפשו בכוחות ואוצרות אדירים כדי לדעת מה לעשות בחיים.

הכלי הזה זמין לכולנו, מחכה לכל אחד בארון הספרים הקרוב. פשוט ללמוד מדי שבוע את פרשת השבוע שניים מקרא ואחד תרגום, ולהוסיף פירוש רש"י. בכך נזכה לקיים הוראת חז"ל, לסגולה קדומה לאריכות ימים, וגם למלא את עצמנו בכוחות ובאוצרות תורה בלתי נדלים - לטוב לנו כל הימים!

הדבר הכי דחוף ברגעי חרדה!

היה זה בערב שבת קודש פרשת 'כי תבוא', שנת תשס"ג. סמוך לכניסת השבת פשטה השמועה והיכתה בחרדה ובדאגה את העולם היהודי כולו. הגאון רבי

יוסף שלום אלישיב זצ"ל הובהל לבית החולים, עורק דם ראשי בלבו התפוצץ, נשקפת לו סכנת חיים. בימים הבאים עקב כלל ישראל אחר מצבו של הרב והרעיש עולמות בתפילה ותחנונים למענו.

במשך כשלושה ימים היה הרב במצב קריטי, וביום שני בערב התייצב מצבו, ובשעת חצות לילה פקח את עיניו. היה בכך הרבה יותר מבשורה משמחת, כתחיית המתים של ממש. הנכד ששהה לצידו קרב אליו לשמוע מה יבקש הסבא לאחר שלושת ימי תרדמה, ואז שמע אותו אומר:

'טרם השלמתי 'שניים מקרא' של פרשת כי תבוא. יש כאן חומש?!'

מדהים. מה הדאיג את גאון ישראל בשעה קריטית לחייו? במה נזכר רגע לאחר שהתעורר מתרדמה בת שלושה ימים? מה הטריד את מנוחתו בעודו חלש כל כך, בקושי נושם בכוחות עצמו?! - השלמת הפרשה כהלכה! ואמנם, הרב היה אז עדיין בסכנת חיים מוחשית, הרופאים קצבו לו בין שעות לימים, אולם כל מה שהעסיק אותו היה להשלים את קריאת הפרשה כראוי!

אחים יקרים, הבה נלמד דוגמא ומופת מהסיפור הזה, נבין עד היכן הדברים מגיעים. רבים וטובים מקפידים על חוק לימוד הקבוע, בחברותות, בשיעורים, או בלימוד עצמי. כולם אהובים וברורים, אבל הרב אלישיב שידע היטב את כל זאת, שהיו לו חוקי לימוד ארוכים ועמוקים מאלה - למרות כל זאת, הדבר שהכי הטריד אותו על ערש דווי היה - - -

שניים מקרא ואחד תרגום. זה היה הכי חשוב בעיניו, להשלים את קריאת הפרשה! גם מי שעדיין לא מקפידים על כך, מהשבוע הזה מתחילים, כולנו יחד. תלמידי חכמים שתורתם אומנותם, בעלי בתים קובעי עתים, אברכים העוסקים בתורה בקביעות בכלל, בחורי ישיבות שקדנים ואף תינוקות של בית רבן. איש איש כפי דרגתו ומעלתו, השבוע כולם מצטרפים ללימוד 'שניים מקרא ואחד תרגום' ומוסיפים פירוש רש"י. זו חובה, זו מצוה, וזו סגולה יקרה ועתיקת יומין, שכוחה רב ונשגב!

המבחן האמיתי!

אל הרה"ק הפחד יצחק' מביאן זי"ע נכנס יהודי, ובפיו שאלה משמחת. יש לו בת כלילת מעלות, ועתה מציעים לו לשדכה עם בחור מופלג, אשר מדברים בשבחו מעלות נפלאות. יש רק בעיה אחת - הוא חושש ליראת שמים של החתן המוצע. הן אמת שכולם אומרים שהוא ירא שמים, אבל יראת שמים היא דבר הנחבא בעומק הלב פנימה, ולפיכך הוא מבקש מהרבי שיטה לפיצוח החידה האם הבחור הלז הוא ירא שמים.

הרבי השיב לו מיד: 'עצתי לך, שתברר האם הבחור לומד 'שניים מקרא ואחד תרגום' עם פירוש רש"י מדי שבוע. אם הוא לומד - זה סימן ליראת שמים המפעמת בו, ואם לאו - תבין לבד מה מצבו האמיתי בעומק הלב פנימה...'

ולא גילה הרבי אם קריאת שניים מקרא ואחד תרגום היא סימן לכך שהבחור ירא שמים, או שהיא היא המשפיעה יראת שמים על הלומד, ושוא שתי הסיבות נכונות. כשאדם לומד שניים מקרא ואחד תרגום מדי שבוע, הוא גם מעיד על עצמו שהוא ירא שמים ומקיים את דבר ההלכה, וגם מרוויח שהדבר משפיע עליו יראת שמים טהורה!

באופן דומה, בספה"ק 'אור לשמים' נחשף, כי קריאת שניים מקרא ואחד תרגום מדי שבוע וקציצת ציפורני הידיים קודם חצות היום של ערב שבת קודש, הן סגולה להינצל מעבירות חמורות. כי קריאת הפרשה מדי שבוע מחדירה יראת שמים בעומק הלב, מחוללת בתוך תוכנו את הגדולה שבשאיפות - לזכות להתחבר באמת לבורא, להתמלא באוצרותיו!

אחים יקרים, כל שבוע מהווה הזדמנות, אבל ביתר שאת בשבוע הזה, כשהדברים רמוזים בפסוק הראשון שבפרשה ובחומש שלפנינו. הבה נקבל על עצמנו ללמוד מדי שבוע את פרשת השבוע שניים מקרא ואחד תרגום, נוסיף פירוש רש"י, נמלא את עצמנו באוצרות הטוב של פרשת השבוע. כך נזכה שבורא עולם יאריך את ימינו בטוב ובניעמים ויעניק לנו שפע ברכה מאוצרו הטוב!

משיעוריו של מגיד השיעור הרה"ג אשר קובלסקי שליט"א

לשמיעת השיעורים בדף היומי ובנושאים נוספים חייגו: 073-2951342 | לקבלת העלון במייל: 6778160@gmail.com | לתרומות והנצחות (גם בכ. אשראי) למען הפצת העלון חייגו: 055-677-8160 | ניתן לתרום גם בעמדות נדרים פלוס

אגעד אנק

על פרשת השבוע

פרשת שמות תשפ"ב

© כל הזכויות שמורות למו"ל. אין לקרוא בזמן התפילה וקריאה

בס"ד, בכל ענייני הגיליון ניתן לפנות לדוא"ל: g.agedank@gmail.com

ועל זה השיבו המילדות: "כי לא כנשים המצריות העבריות" וכיון וגזירתך היא רק על העבריות ולא על המצריות אין כאן דינא דמלכותא, ועל כן "ויצו פרעה לכל עמו" שאפילו על המצריות גזר כדי שתהא גזירתו שווה אצל כולם.

ותרד בת פרעה לרחץ על היאר וכו' ותרא את התבה בתוך הסוף ותשלח את אמתה ותקחה (ב, ה)

בגמרא (מגילה יג, א) "ואלה בני בתיה בת פרעה אשר לקח מרד אמאי קרי לה יהודיה על שום שכפרה בעבודה זרה דכתיב ותרד בת פרעה לרחוץ על היאור ואמר רבי יוחנן שירדה לרחוץ מגילולי בית אביה". וברש"י, (ראה סוטה יב, ב) שירדה לטבול לשם גירות.

בספר שי לתורה הביא לבאר את דברי חז"ל מנין הוציאו שנתגיירה, ע"פ מעשה שהיה עם הרב מבריסק:

הרב מבריסק זצ"ל, בעלייתו ארצה נסע באונייה, ועקב הקפדתו הרבה בענייני כשרות, הוא לא אכל מאום. רב החובל ראה שאינם אוכלים, ודאג להם: "אני אביא לכם סיר חדש עם תפוא"א".

הרב מבריסק תמה ושאל את ילדיו: "מה רוצה מאתנו הגוי הזה? הלא הלכה היא ש"עשו שונא ליעקב", ולא יכול להיות שהוא דואג לנו סתם! מה הוא באמת רוצה?" כשחזר רב החובל, שמע את הרב שואל את את השאלה הזאת!

פנה אליו רב החובל ואמר לו "אני יהודי!" והכל הסתדר... וזהו מה שהכריח את חז"ל לומר שבת פרעה התגיירה. אחרת בשביל מה היא הלכה להציל יהודי? על כרחך שהיא התגיירה.

(עלי ורדים)
ותפתח ותראה את הילד והנה נער בוכה ותחמול עליו ותאמר מילדי העברים זה (ב, ו)

כתב רש"י: והנה נער בוכה, קולו כנער. ויש להבין למה כתוב 'מילדי העברים זה' היה צריך לומר ילד עברי זה.

מסופר, כי בעת שהמלכה מריה תרזיה מלכה בפראג, הציקו מאד לישראל בגזירותיהם, עד ללא נשוא. והיה שם שתדלן נכבד שקראו לו

ר' זלמן קרוב, בעל קול עבה וחזק, והוא קיבל עליו שליחות המצוה לבטל הגזירה. הוא הופיע בפני המלכה, במעמד שרי המדינה לשטוח בקשת היהודים, ובקולו האדיר זעזע את הנוכחים. נגש אליו אחד מהשרים ואמר לו בגערה: לא מן הנימוס לדבר בקול חזק בפני המלכה!

השיב להם ר' זלמן בחכמתו: כסבורים אתם שקולי מדבר בפניכם? לא ולא! אלא קולם של רבבות ישראל הנאנחים ונאנקים תחת מצוקת הגזירה, קולם בוקע מתוך גרוני ומבקשים עזרה!

הדבר נתקבל בפני המלכה והנחה עשתה ליהודים. משה רבינו עוד בילדותו הרגיש בצרת אחיו שנגזר עליהם 'כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו, ולכן "ותפתח ותראה את הילד" ראתה בתוך התיבה ילד קטן בן שלשה חדשים "והנה נער בוכה" קולו כנער, קול בכי אדיר פורץ מתוך פיו, אז הבינה בת פרעה את המצב "ותחמול עליו ותאמר מילדי העברים זה" קולו הוא קול כל ילדי העברים הנאנקים בגזירה הרעה הזאת כולם בוקעים מתוך גרונו של משה.

(תורת משה נתן)
ותאמר אחתו אל בת פרעה האלך וקראתי לך אשה מינקת מן העברית ותניק לך את הילד (ב, ז)

וברש"י והוא מהגמ' סוטה יב, ב "מן העבריות - מלמד שהחזירתו על מצריות הרבה לינק ולא ינק לפי שהיה עתיד לדבר עם השכינה". מובא ב"שולחן ערוך" (יו"ד סי' פ"א ס"ז בהג"ה) כי אין לתת לתינוק יהודי לינוק מגויה, אם אפשר למצוא מינקת ישראלית. ובביאור הגר"א (שם ס"ק ל"א) הביא מקור ורמז לזה מהמד"ר פ' שמות ממשא רבינו שלא נתנו לו לינוק מאשה מצרית כי אם מאשה עבריה.

ויקם מלך חדש על מצרים אשר לא ידע את יוסף (א, ח)
כתב בכלי יקר: אמר אשר לא ידע את יוסף, כי לא ידע מה שקרה ליוסף, כי אחיו היו משתדלים בכל עוז להאבידו ולבטל חלומותיו ולא הועילו להם כל נכליהם אשר נכלו, כי רצון האל ית' היה עם יוסף לגדלו ודבר אלוקינו יקום לעולם, כך פרעה אמר פן ירבה נגד רצון האל ית' שאמר כן ירבה וחשב מחשבות עליהם ולא עלתה בידו כאשר לא עלתה בידי אחי יוסף, ובכל מה שהיה קם על ישראל אותה קימה היתה על המצרים - ועל קדקדם חמתו ירד.

ועתה נתאר לעצמנו איך היה נראה הדבר למעשה, בתיה באה לבית אביה פרעה עם ילד קטן ומושיבה אותו על חיקו של פרעה, מפתו יאכל מכוסו ישתה, והוא מושיען של ישראל, הרי הוא ממש קיום הפסוק 'התעללתי במצרים', כך הקב"ה צוהק על העולם, כולם עושים לנגדו והקב"ה משתמש בהם ככלים לצורך התגלות אלקותו ית' בעולם. כך הוא בכל ההסטוריה של העולם, כמעשה דיוסף מוקיר שבת וכל המעשיות שבעולם.

(עפ"י כלי יקר)
וימררו את חייהם בעבודה קשה בחומר ובלבנים ובכל עבודה בשדה את כל עבודתם אשר עבדו בהם בפרך. (א, יד)

צריך להבין אריכות הסיפור שהתורה מאריכה מה עבדו בהם, היה די באמרו 'וימררו חייהם בעבודה קשה', מאי נפקותא במאי היה. גם מה שמסיים 'את כל עבודתם וכו'', שלא לצורך לכאורה.

וני"ל, הנה כל ההתחלות קשות [מכילתא יתרו יט, ה], ומי שלא רגיל לעבוד עבודה מאד יקשה עליו, וישבר גופו. מ"מ ברוב הימים יהיה מורגל בזה ולא יקשה עליו כ"כ, כי הרגל נעשה טבע. ולמשל אם יתרגל בעבודת השדה לא יקשה עליו כ"כ, אבל כששוב יתחיל במלאכה

אחרת שלא הורגל בה, יקשה עליו מאוד, ויהיה בכלל כל התחלות קשות. אבל, גם לזה יתרגל במשך הימים ויעשה לו כטבע לבסוף. ואח"כ כשיבא לעשות בחומר ובלבנים ולא רגיל בזה יקשה עליו מחדש. וכן הלאה.

ואומר, בוודאי היה קשה מאד לישראל כשהתחילו לשעבד עמהם כי לא הורגלו בזה ובכיוצא בה, מ"מ בימים רבים היה להם להתרגל, אבל מצריים שרצו למרור תמיד חייהם, התחכמו לשנותם ולהחליפם ממלאכה למלאכה, כשעבדו בחומר והורגלו בזה החליפום לעשות בלבנים, ואלו שעבדו בלבנים והורגלו במלאכה זו החליפום במלאכה אחרת. וכן עשו חליפין בעבודה בשדה, כדי שתמיד יוקשה עליהם

ויתחילו מחדש מלאכת עבודה שלא הורגלו בה, ויהיו קצין בחייהם תמיד.

וזהו: וימררו את חייהם בעבודה קשה בחומר ובלבנים ובכל עבודה בשדה, באלו המלאכות עבדו בהם בחילוף אותם, את כל עבודתם אשר עבדו, ע"י זה כל עבודתם שעבדו בהם לא היה קל בעיניהם ע"י הרגל, רק היה בפרך כדרשת חז"ל [עייין שמו"ר א, טו] המשברת ומפרכסת הגוף וק"ל.

(כתב סופר)
ויאמר מלך מצרים למילדות העבריות... ויצו פרעה לכל עמו לאמר כל הבן הילוד היארה תשליכוהו (א, טו כב)

בעל הקצות החושן (מובא בילקוט הגרשוני ובפנינים יקרים) ביאר את בקשת פרעה למיילדות ותשובתן אליו כך:

דהנה שיטת רבנו תם (ברא"ש נדרים כ"ח) דלא אמרינן 'דינא דמלכותא דינא' אלא כשהגזירה שווה על כל בני המדינה, אבל אם החוק הוא איפה ואיפה בין חלקי העם, לא אומרים בזה דינא דמלכותא דינא. וזהו שבא פרעה בטענה למילדות מדוע "ותחייין את הילדים" והלא ציויתי אתכם להורגם, ודינא דמלכותא דינא.

שואל רבי יעקב קמיניצקי זצ"ל בספרו "אמת ליעקב", מה הראיה ממשה רבינו, הרי משה היה צריך לדבר עם הקב"ה, ופה שמדבר עם השכינה לא ראוי שיינק מגויה, אך מנין שגם בשאר ילדי ישראל יש להקפיד על כך?

(חפץ חיים עה"ת)

פעם אחת הלך רבי שלום מקמיניצק לאסוף כסף לצורך מצוה חשובה, והגיע לביתו של חוכר עשיר, כאשר ביקש להיכנס ולזכותו, הבחין העשיר בבואו ורץ להטמין את עצמו בעליית הגג מתחת לערימת קש... ביקש רבי שלום להיכנס אל הבית, ונקש על הדלת, אשתו של העשיר ניגשה לדלת ואמרה: "בעלי איננו בבית".

רבי שלום הבין שבעה"ב מתחבא ממנו, ואמר שברצונו לחפשו... האשה הסכימה, ולאחר חיפוש קצר מצאו, בעל הבית עמד כולו מבוויש, כאשר נתפס בקלקלתו, פנה איליו רבי שלום ואמר לו שיש לו הכרת הטוב איליו שבזכותו הבין מאמר חז"ל:

"חכמינו אמרו כי 'גדולה הכנסת אורחים מהקבלת פני השכינה'. והעולם שואל מניין למדו זאת חז"ל, אמנם כעת מבין אנכי, כי משה רבנו, כשראה את השכינה, הסתיר את פניו בלבד, ואילו אתה, כשראית אורח, הסתרת את כל גופך..."

ויאמר אל תקרב הלם של נעליך מעל רגליך (ג, ה)

מעשה ברב של 'קראים', שרצה להתווכח עם הרב של עירו על אמיתות דתם, ומי שיצליח, השני יקבל את דתו. והרב קבל ברכה מהגר"א שיצליח.

בעת הכנסו לאולם הארמון, שכח הרב לחלוץ את נעליו כמקובל, ובאמצע האולם נזכר, ואז חלץ אותם ולקח אותם בידיו, והקראי צחק עליו ואמר למלך: תראה איך ההתנהגות שלו אין לו דרך ארץ לפני המלך, בא עם נעליו בידו! אבל הרב ענה לו, כיון שבא יחד עם קראי והקראים גונבים נעליים, ע"כ תפס אותם בידו. הקראי נתמלא כעס ואיבד את עשתונותיו והטיח בפני הרב שהוא שקרן ומוציא לעז על הקראים, והמלך אמר שיוכיח דבריו, על סמך מה אמר שהקראים גונבים נעליים. אז אמר הרב: כשנגלה הקב"ה אל משה בפעם הראשונה, אמר לו הקב"ה 'של נעליך מעל רגליך', ומשה רבינו חלץ את נעליו, וכשחזר מלדבר עם הקב"ה, לא מצא את נעליו, כי הקראים גנבו אותם. לשמע הקראי דברים אלו צעק לפני המלך: אדוני המלך, זה שקר גס! שבזמן משה עוד לא היו קראים. אז אמר הרב למלך: רואה אתה אדוני המלך שהוא מודה שדתינו היא הקדומה והנכונה! ואז הודה המלך לדברי הרב ויצא כמנצח ואילו הקראי יצא בבושת פנים מלפני המלך.

אומרת התורה: {שמות ב, א} וילך איש מבית לוי ויקח את בת לוי; בת 130 שנה היתה יוכבד כשילדה את משה. אמנם זו לא אטרקציה כוזאת גדולה, כי בגיל 127 היא ילדה את אהרן ובגיל 124 היא ילדה את מרים – והרמב"ן לא מבין לפשר הדבר – בשעה שילדה שרה אמנו, נאמר {בראשית כא, א} וה' פקד את שרה... {שם ז} היניקה בנים שרה וכו' – ואילו כאן, בלידות של יוכבד, התורה בכלל לא מדברת על זה – ולמה? מסביר הרמב"ן, שאצל שרה הגיע מלאך ובישר אותה שהיא עתידה לילד ולכן זה נעשה בפרסום;

בא המגיד מדובנא וממשיל על כך משל על שני עניים שנפגשו; צריך לדעת, שברוב המקרים, העניים חברים טובים זה עם זה ואין עיניהם צרה זה בזה; הם מחליפים חוויות א' עם השני – 'תדע לך, לך אליו – הוא נותן הרבה יותר; הזמן הטוב ביותר ללכת אליו זה בערב שבת, אחרי שהוא יוצא מהמקווה, הוא מתפטר מכל השקלים שלו!"

הגעתי פעם לביקור בארצות הברית, שם בבורו פארק יש בית כנסת גדול שנקרא 'שומרי שבת'; מלבד כל חדרי התפילה שבו, בקומת המרתף יש מעין 'בית התבשיל' – 24/7 – מהבוקר עד הלילה מספקים אוכל! – היות וכן, המקום מהווה גם מקום מפגש של כל הישראלים שבאו 'לזכות' את תושבי ארצות הברית בהכנסת כלה, בהחזקת תורה וכמובן גם במוסדות הפרטיים ☺

יום א' הגעתי לשם, לקחתי מרק והתיישבתי. באמצע המרק, נקלעתי לדו שיח בין כמה אנשים – 'נו, איפה היית הבוקר?'

שואל רבי יעקב קמיניצקי זצ"ל בספרו "אמת ליעקב", מה הראיה ממשה רבינו, הרי משה היה צריך לדבר עם הקב"ה, ופה שמדבר עם השכינה לא ראוי שיינק מגויה, אך מנין שגם בשאר ילדי ישראל יש להקפיד על כך?

אלא מבואר מזה לימוד גדול בענין החינוך שצריך כל אב לתת לבניו, שלכל ילד יש סיכוי לדבר עם השכינה, וע"כ צריך לחנכו כאילו הוא יהיה גואלם של ישראל. וזה פסוק מפורש "אל תגעו במשיחי" (תהילים ק"ה ט"ו) ומי הם "משיחי"? אלו תינוקות של בית רבן (שבת קיט:): כל אחד מילדי ישראל ראוי להיות משיח... ולכן צריך לחנך כל ילד מישראל כאילו הוא כמו משה רבינו, עם כל הקדושה והטהרה...

בספר "מעשה איש" ח"ב מובא שפעם באו לבקש מבחור ישיבה שיארגן קבוצה לעשות פעילות ב'בין הזמנים' בקרב העולים החדשים שהגיעו ארצה בזמן העלייה. הבחור החליט להיוועץ ברבינו (החזו"א) ולשאול דעתו על העניין, והשיבו רבינו אנחנו הרי מתייחסים לכל בחור ישיבה כספק 'גדול הדור' הבא. כי הנסיון מראה שהגדולים לא צמחו דוקא לפי מה שציפו מראש, ולא מי שחשבנו שיהיו הגדולים הם היו אלו הגדולים בסופו של דבר. והנה יש כאלו שאם יילכו לפעילות כבר לא ישובו לאותו 'שטייגען' (כבראשונה באופן מוחלט). הם יקבלו 'גישמאק' בפעילות, ומי יודע אולי אותו אחד היה יכול להיות מגדולי הדור הבא. ומה שיש בחורים שטוב בשבילם שיעשו פעילות? הם כבר ימצאו את הדרך איך לצאת לצורך זה. והוסיף: בחור שכבר הלך אינו מורה לו לשוב, אבל לבחור השואל משיב לו בשלילה.

(עלי ורדים)

ותקרא את שמו משה כי מן המים משיתיהו.

הקשה האור החיים הק' שבכל השמות שכתוב סבת קריאת אותו השם, כתוב תחילה הסיבה ואח"כ את השם, 'כי ראה ה' כי שנואה אנכי על כן קראה שמו שמעון', הפעם ילדה אישי אלי ותקרא שמו לוי', מדוע כאן כתוב תחילה 'ותקרא שמו משה' ואח"כ 'כי מן המים משיתיהו'? בספה"ק אבן שלמה להרה"ק משאמלויה זצ"ל מבאר ביאור נפלא ע"פ המובא בילקוט שמעוני שמות אות תק"כ 'עשרה שמות היה לו למשה אמר לו הקב"ה, חייך מכל שמות שיש לך איני קוראך אלא בשם שנתנה לך בתיה בת פרעה, משה'. וכמ"ש הכתב סופר שבאמת ההורים של משה, עמרם ויוכבד, היו קוראים לו בשם אחר, אביגדור, והקב"ה לא קיבל לקרוא אותו בשם אביגדור, רק קיבל את השם שקראה לו בתיה הגיורת. כי לצדיקים שיש להם נשמות כלליות יש להם כח המושך למשוך את נשמות ישראל להתקרב אליהם. כדפירש הרבי ר' יונתן על הפסוק 'איש יודע ציד איש שדה' שאדם שצריך להשפיע לאחרים, הוא נולד עם בחינת 'מגנט' אבן שואבת כדי שיתחברו אליהם אנשים, ויש צדיקים שיש להם כח של משיכה שיכולים למשוך אחריהם אלפי יהודים. והנה משה רבינו רבן של כל ישראל, בוודאי היה לו כח המושך גדול מאד, והיה לנפשו כח השפעה לכל ישראל, ולא רק לישראל, אלא כל מי שראה אותו, נשתנה במהותו, כדביאר השר שלום מבעלזא זי"ע: 'ותפתח ותראה את הילד ותחמול עליו. בתיה היא נכדה של חם, איך מגיע אליה מדת הרחמנות והחמלה? אלא שרק ראתה את צורת הצדיק, תיכף השפיע עליה מדת החמלה'.

וא"כ מצד בתיה היתה צריכה לקרוא אותו בשם 'משוי', כי הוא משוי מן המים, כמו שאומרים בתפילת גשם 'זכור משוי'. ומדוע נקרא בשם 'משה', כי הוא אינו נמשך אלא מושך את כולם אליו. ולכן כל חכמי ישראל נקראים בשם 'משה', משה שפיר קאמרת, כי יש לכל דיבור של צדיקי אמת כח למשוך את כל נשמות ישראל להחיותם בתחיה. וזה שקראה שמו משה, כי היא ראתה בנפשה שהיא נתהפכה במהותה כשרק ראתה את פניו, והוא זה שמשך אותה לרחוץ מגילולי בית אביה, הוא הוציא אותה מבית פרעה ומשך אותה שתבא לכאן ותוציאנו מהמים, נמצא שלא בתיה משתה את משה, אלא משה את בתיה מגילוליה.

ולכן קרא לו הקב"ה משה, על שם המשיכה שאתה מושך ומציל את ישראל, זהו השם הנבחר שלו. ולא שאר השמות שמרמזים על מדרגותיו העצמיות, כי עיקר מדרגת הצדיק כשאינו עוסק במדרגותיו של עצמו אלא עוסק להציל את ישראל. ולכן הקדים הכתוב 'ותקרא שמו משה', על שם המשיכה שהצדיק מושך את ישראל לתקן נפשם ולהדריכם בדרך החיים. והמשך הפסוק 'כי מן המים משיתיהו' הוא רק ביאור תיבת משה, שהוא מלשון נמשה ונמשך.

(הגרמ"י)

(שמות ע"ה)

המקום אשר אתה עומד עליו אדמת קודש הוא (ג' ה)

"הייתי בבובוב"

"כמה עשית???"

"כמה מאות דולרים..."

"עזוב אותך – לך למונקאץ' – שם יותר חזק!"

"עזבו אתכם משטויות – לכו לפלוני – אתה רק מוריד לו כמה דמעות,

הוא זורק לך 500 דולר על המקום!" © – וככה הם מעבירים את המידע

ביניהם. פתאום הם קלטו אותי בעין – "שלום עליכם, מאיפה כבודו???"

"אני מבני ברק" ©

"בוא תשב איתנו, נגיד לך איך לעשות כסף!" ©

אחרי השיעור שהם מסרו לי, עליתי למעלה להתפלל, פגש אותי שם

איזה פלוני – "צדקה להכנסת כלה", אמרתי לו שיש לי רק שקלים; "אה

גם אתה באת לאסוף?! שיהיה לך בהצלחה!" ©©

אומר המגיד מדובנא, פעם נפגשו שני קבצנים; שואל א' את השני:

"שלום יענקל'!!! מה שלומך???" מאיפה אתה חוזר???"

"חזרתי מ..."

"נו ואיך היה???"

"חבל על הזמן – 3000 ליש"ט ביומיים!!!"

"מה???" איך יכול להיות – הייתי שם במשך שבועיים, כולם היו שם עם

התכווצות בידיים – בקושי 50 ליש"ט הצלחתי להוציא מהם! – מתי

היית שם???" ©

"לפני שבועיים" – הקבצן מוציא את היומן ומסתכל בתאריכים – "אהה

– בטח! היה אז פורים! – 'מתנות לאביונים' – בגלל זה כולם פתחו לך

את הכיס!"

אומר המגיד מדובנא, מצרים זה 'פורים' – אינספור ניסים אירעו שם!

ששה בכרס אחד, נשים יולדות בגיל +100 וכו' וכו' – אף א' לא עשה

מזה סיפור גדול. אבל אצל שרה אמנו לא היה 'כל יום פורים'; פעם

אשה בת 90 שנה שילדה, עשו מזה מסיבה היות וזה היה 'אירוע

היסטורי' ולכן ציינה התורה בהרחבה את לידת שרה מה שלא היה

בלידת יוכבד שכלל לא צוין.

וישראל מפני שאין בהם גסות החומרי כח טבעם יותר פועל בהם
במהירות וממהרין להוליד כמו חיות השדה, עכ"ד.

ולפי דרכנו יבוא הפירוש שהחיות והשמחה מצויות בהן ביותר ולכן
פניהן מצהילים ביותר מפני דקות חומרן ומחמת זה ג"כ ממהרות

ללדת.

*

ובענין זה מבאר עוד ה"שם משמואל" הכתוב (כי תשא לא, טז) "ושמרו

בני ישראל את השבת לעשות את השבת לדורתם", ולכאן צריך ביאור

הכוונה בתיבות 'לעשות את השבת' הלא מצות שמירת שבת הוא בשב

ואל תעשה, אלא לפי דברים הנ"ל אתי שפיר שאמרה תורה שיהנה

האדם משמירת שבת ואז הוא כעושה מעשה, וזהו 'לעשות את

השבת', והנהנה משמירת שבת פניו מצהילים. וכדברי המדרש (ב"ר

פ"א) עה"כ (בראשית ב, ג) "ויברך אלקים" – ברכו במאור פנים – שאין

דומה מאור פניו של אדם בשבת כחול, היינו שפניו מצהילים מרוב

שמחה, ובזה ברכו שישמח בשמירת שבת, ואם מתנהג כך בשבת הרי

הוא 'לדורותינו', כי זהו יסוד גדול שדבר שאדם עושה בלי הנאה לא

נשאר הכח לזרעו. ורק כשעורך השבת בשמחה והנאה יביאו לידי

דביקות, וגם אז מרגישים זרעו שלאביהם יש הנאה מזה, ואז יונקים גם

הם ממנו ועושים כמותו, ומתקיים לדורות הבאים. וכן בענין לימוד

התורה ועשיית מצוות, אם יהנה מלימודו ועשיית מצוות, אז ידבק

נפשו בו וישפיע הדבר גם לדורותיו, ואם לאו, כלעומת שבא כן ילך.

דבריו מהווים יסוד גדול שצריכים להתבונן בהם, כיון שהמצוה של

שבת היא דבר שכיח אחרי כל ששת ימים, והאדם מתרגל לשמירתו

ועלול לקיימו כמצוות אנשים מלומדה, וחסר בו הענין של 'לעשות את

השבת' – שמירת שבת בקום ועשה, ובזה יש לומר בע"ה בהמשך

הכתוב, שבא ליתן עצה איך שיוכל האדם להתחזק בשמחה יתירה

בשמירת שבת שיהיה בבחי' לעשות את השבת, והוא בזה שיתבונן

שהוא 'ברית עולם, ביני ובין בני ישראל' – וע"י שמעמיק מחשבתו בזה

יתמלא בשמחה.

נסיים בעובדא על מארי דשמעתתא הגה"ק ה"שם משמואל" זצ"ל

מסאכטשוב שיומא דהילולא דיליה חל בשבוע הבעל"ט (כ"ד טבת),

מה שסיפר הרב יצחק הוברמאן זצ"ל הרב מרעננה, ששמעו מבעל

העובדא, שאחד מחסידיו של הגה"ק ה"אבני נזר" זצ"ל לא נתברך

בזש"ק והפציר תמיד ברבו, אבל אף פעם לא קיבל ממנו ברכה והבטחה

מפורשת. פעם הציקה לו זוגתו ואמרה לבעלה: הלא יש לך רבי גדול

כזה, מדוע אינך מתעקש אצלו שייבטיח לנו בנים!? צריכים להפציר בו

עד שיתרצה ויברך. וכדבריהן כן עשה, ובנסיעה הבא התחיל להתחנן

על נפשו שוב ושוב שיברכהו הרבי שיזכה לבנים, באמצע דבריו פתח

ה"אבני נזר" את פיו בסערה ושאל אותנו: וכי ברצונך שיולד לך בן

שיהיה כומר!? --- החסיד מיד הבין כוונת דבריו רבו, שהוא רק לטובתו,

שאם יזכה לבנים לא יעלו בטוב ח"ו, ולכן הניחו מאז, ושוב לא ביקש

על זה.

כשנסתלק ה"אבני נזר" זצ"ל מילא את מקומו בנו הגה"ק ה"שם

משמואל" זצ"ל, ובנסיעה הראשונה נכנס החסיד עם קוויטל, והרבי

הבחין שנכתב רק שמו ושם ז' הבין מאליו שעדיין לא נתברך בזש"ק,

לכן בירכו - בלי שישאל - שככלות השנה יפקד בבן זכר!

החסיד אחוז אימה ופחד, ופתח וסיפר לה"שם משמואל" זצ"ל דברים

כהויותן מה שהיה לו עם אביו הגה"ק זצ"ל ומה שהשיב לו בעת

שהפציר בו ליפקד בבנים. ויהי כשמוע זאת ה"שם משמואל" נחרד

מאוד, וקם ממקומו והתחיל להלך בחדרו הלך וחזור משך עשר דקות

כשהוא דבוק ברעיונותיו, ואז אמר להחסיד שלא ידאג ויהיה טוב. ואכן

לתקופת השנה נתמלא ביתו אורה ונולד לו בן למזל טוב, ונתגדל כאיש

ישר וירא אלקים, ושרד את המלחמה הנוראה. ויהי אחרי המלחמה

מצא אותו הרב הוברמאן זצ"ל הנ"ל ובתוך שיחתם שאלו איך ניצל

ממלחמות הרשעים, השיבו האישי: שמשך כל ימי המלחמה התחפש

ולבש בגדי כומר, וכך ניצל! – אז הבינו את מה שפעל ה"שם משמואל"

זצ"ל, שהמתיק הענין שלא יצטרך להיות כומר ח"ו, והפכו לברכה

שניצל עי"ז! - זכותו יגן ועל כל ישראל

(הגר"נ גרוס – באר הגן)

"ויקם מלך חדש על מצרים אשר לא ידע את יוסף" (א, ח)

"אשר לא ידע את יוסף" - עשה עצמו כאילו לא ידע ואינו מכירו.

ובמדרש רבא מובא: אשר לא ידע את יוסף, וכי לא היה מכיר את יוסף? הרי יוסף היה המשנה למלך והציל את מצרים מחרפת רעב? אלא אמר רבי אבין: משל לאחד שרגם אוהבו של המלך. אמר המלך: התיזו את ראשו, כי למחר יעשה בי כך. לכך כתב עליו המקרא, "אשר לא ידע את יוסף" כלומר, היום עשה עצמו "אשר לא ידע את יוסף" למחר - הוא (אותו פרעה) עתיד לומר (שמות ה, ב) "לא ידעתי את ה..."

ובמשנת רבי אליעזר (פרק ז) מסביר את דברי המדרש: מכאן למדו חז"ל אין לך קשה לפני הקב"ה יותר מכפיות טובה! לא נטרד אדם הראשון מגן עדן אלא על כפיות טובה. אף אבותינו במדבר, לא כעס עליהם הקב"ה אלא על כפיות טובה. וכשהיו אבותינו בארץ לא היו חטאותיהן אלא על כפיות טובה.

מפני מה ענש הכתוב ביותר לכפויי טובה? מפני שהוא כעין כפירה בעיקר, בהקב"ה, אף הכופר בהקב"ה כופר טובה הוא. כי האדם הזה הוא כופה טובתו של חברו, ולמחר הוא כופה טובתו של קונו. וכן הוא אומר בפרעה "אשר לא ידע את יוסף", ולכאורה איך יכול שלא לזכור את עצותיו וחסדיו של יוסף כלפי עמו?

אלא שהיה יודע ולא השגיח עליו וכפר בטובתו - היה כפוי טובה, ולבסוף כפר בטובתו של הקב"ה שאמר "לא ידעתי את ה...". הא למדת שכפיות טובה הוקשה לכפירה בעיקר...!

ובספר "איש לרעהו" מובא בשם הגאון בעל ה"מכתב מאליהו" רבי אליהו אליעזר דסלר זצ"ל מהו ההסבר, מדוע "הכופר בטובתו של חברו לבסוף כופר בטובתו של הקב"ה?"

כי האדם נוהג בכל מעשיו כפי כוחות נפשו. אם כעסן הוא, יכעס בכל ענין שיביאהו לזה, ואם גאה הוא, יתגאה בכל מקום שהוא. אם טוב לב הוא, יתנהג בטובה עם הכל, וכן רע הלבב. על כן, כפוי הטובה, לא יהיה כן רק כלפי בני אדם, אלא כשם שיקפור בטובתו של חברו, ככה יכפור בטובתו של הקב"ה, ולא יבדיל ביניהם. שהרי כפיות טובה היא בתכונת נפשו, אם כן גם לפני הקב"ה יתנהג כפי תכונה זו...

חשוב לציין, כי הגרועים שבכפויי הטובה, לא זו בלבד שאינם מכירים טובה, אלא עוד משיבים רעה תחת טובה, על ידי העמדת פנים כאילו נפגעו כביכול, מן הטובה שעשו להם. ובכך מוצאים היתר לעצמם להעזיז פניהם, ולהרע למיטיבם אף יותר מאשר ירעו לאדם אחר...

על תופעה מוזרה זו עמד הגה"ק הסטייפלר זי"ע בספרו "חיי עולם" ואף נתן טעם לכך, ואלו דבריו: "וככה תראה בכמה אנשים המדה הרעה והמנוולת לשלם רעה תחת טובה, היינו לעשות רעות למי שהטיב לו. ולאיש אשר לא היה לו עמו שום עסק לא ירעו ולא ישחיתו, אשר ייפלא מאד על התאוה המשונה הלזו להרע דוקא למי שהטיב עמו."

ואגב, מביא הסטייפלער בקשר לזה מה שמסופר בספר "חוט המשולש": שהיה פעם אדם שהעזיז פניו נגד הגה"ק בעל ה"חתם סופר" זי"ע והרע לו ביותר. אמר עליו ה"חתם סופר": "תמה אני, שאיני זוכר שעשיתי לו טובה מעולם, אשר עבור זה יהא מעונין להרע לי..."

ממשיך הסטייפלער ומסביר את פשר תאוותו של הכפוי טובה להרע למיטיבו: "אבל באמת שהאדם המושחת הזה, כאשר מקבל טובה, מרגיש כעין חיוב הכרת טובה, וברוב גאוותו ומדותיו הרעים אינו חושש כלל וכלל להכניע ולהכיר טובה, ושוב רואה הוא במיטיבו כאיש המדיר ממנו את מנוחתו, וכבעל חוב שלו שהוא מחוייב לשלם לו, ולכן מתעורר אצלו שנאה עליו ומתאוה להרע לו, וגם להיראות שהוא אינו נכנע ושאינו בו זיק רגש של חיוב הכרת הטוב..."

ועל כך מובא בספר "מעילו של שמואל" מעשה נורא! בהיות הצדיק הירושלמי רבי אריה לוי זצ"ל כבן 16 שנה נמנה על בחירי ישיבת סלוצק, שלט כמעט בכל סדר "נשים" בעל פה - גמרא רש"י ותוספות. משם פנה להלוסק, בה ניהל הגה"ק רבי ברוך בער מקלמניץ בעל ה"ברכת שמואל" את ישיבתו. הוא קרב את הבחור החדש, שהיה בו שילוב של תורה ויראה, מדות טובות וענווה, וקבע עמו לימוד בחברותא במסכת עירובין ובשלחן ערוך "אבן העזר". היתה זו זכות שמעטים זכו לה, לעמוד על האבניים, על סדנת היצירה של ה"ברכת שמואל..."

על כן, כמה הופתע ה"ברכת שמואל" כאשר כעבור שנה התייצב התלמיד בפניו, לקבל ברכת פרידה! כי ברצונו לנסוע לוולוז'ין אם הישיבות וללמוד שם תורה...

ה"ברכת שמואל" אף הביע את מורת רוחו ולא הסתיר את הקפדתו לימים - סיפר רבי אריה: כי יודע הוא בבירור שקפידתו של רבו עשתה רושם, ותלה בה כמה וכמה מאורעות ומקרים. יתר על כן, ידע זאת

בשעת מעשה, וחש בו במקום. אבל מה יכול היה לעשות, ופחדו להישאר במקומו. כי בעל האכסניה בה התגורר, ראה את התמדתו וחשקו בלימוד התורה הק', ושמע על כשרונותיו, על כח זכרונו ועיונו המעמיק, ודחק בו להקדיש מעט מזמנו "להרחיב אופקים ללמוד שופות, חכמות ומדעים", והנער פחד פן יתפתה ויגזור על עצמו מיתה רוחנית, כי בכך אט אט הוא יגורש מגן העדן של התורה בטהרתה. לפיכך מיהר לברוח ממקום הנסיון...

אם כן, נשאל רבי אריה לימים, מדוע לא סיפר זאת לרבו, מדוע לא התנצל בפניו, לא גילה את לבו, מדוע שתק, ומשך עליו את קפידתו? ענה רבי אריה תירוץ מדהים: איך יכול היה - הן אז היה מעביר את ההקפדה על בעל האכסניה, מעורר עליו את הקפדת רבו העושה רושם והוא הרי אכל מפתו, נהנה ממנו, ואיך יוכל להרע לו? מוטב היה לו לשתוק, ולמשוך את ההקפדה עליו ולשאת בתוצאותיו במשך שנים, ובלבד שלא יהיה כפוי טובה...!

עד היכן גודל הדקדוק בהכרת הטוב נראה מסיפור הבא שמובא בספר "שאל אביך ויגדך": ישב המשגיח הגה"צ רבי יחזקאל לוינשטיין זי"ע בחדרו ולמד, והנה פנה לאחד הבחורים שהיו במקום ובקשו לקרוא לבחור פלוני כדי שיביא לו את מעילו (שכנראה הונח בריחוק מקום), שכן קר לו מאד. תמה הבחור: וכי למה אלך ואקרא למישהו אחר, הלא גם אני יכול להביא למשגיח את מעילו? השיב המשגיח: "לאותו בחור חייב אני מכבר הכרת הטוב על טובה מסויימת שעשה לי, ועתה אודות לטובה הנוספת שיעשה לי, ישאר חרות בזכרוני שעלי להכיר לו טובה. אך אם אתה תעשה לי טובה זו, כבר אתחייב כזה בהכרת הטוב לעוד אדם ומי יערוב לי שאזכור לגמול לך כדבעי, אולי אשכח ולא אחזיר..." (איש לרעהו)

ותרד בת פרעה לרחוץ על היאור (ב, ה)

חז"ל במסכת מגילה (יג, א) אומרים, שבתיה בת פרעה "ירדה לרחוץ מגילולי בית אביה". כפרה בע"ז, הלכה ויצאה לטהר עצמה מהגילולים שהיו בבית אביה.

בת מלך, עוזבת את הגילולים והולכת לטהר את עצמה מהעבודה זרה, לרחוץ בנהר, לטבטל.

זה לא פשוט וקל גם לאדם מן השורה העושה תהליך כזה, וכאשר בת מלך מחליטה החלטה לעזוב את גילולי בית אבא - הנסיונות גדולים כפליים וההקרבה רבה עד מאד. ואכן, מיד רואים פה - מורי ורבותי, את הסיעתא דשמיא, שהיא קבלה על אתר, מחמת מסירותה והחלטתה האיתנה להיטהר.

הגיע מלאך ראשון והרג את נערותיה. "ונערותיה הולכות על יד היאור", כותב רש"י הקדוש: "הלכת - לשון מיתה, כמו הנה אנכי הולך למות". כי "בא גבריאל וחבטן בקרקע" כמו שאומרת הגמרא (סוטה יב, א) מה יש? מדוע הרגן? - לפי שמחו בה על רצונה להציל את משה.

בחז"ל (שם) כתוב שהן אמרו לה: כאשר מלך גוזר גזירה, הרחוקים מהמלך חושבים אולי לעבור על גזרה, ספק עושים כך ספק אין עושים, אבל הקרובים למלך ודאי לא יבגדו בפקודה, אינם מסוגלים לעבור על גזירת המלך. הרי המלך ציוה: "כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו", לפי החוק חובה להרגם, ובוודאי שהתינוק הנמצא כאן הוא יהודי, מי יכול להניח ילד על שפת היאור? ודאי תינוק יהודי הוא, ואת הולכת להציל אותו, לעבור על גזירת המלך אביך?!

נסיונות. הם היו שטן שבא למנוע ממנה לעשות את המעשה הטוב. קשה לה, נו, לכל אדם יש נסיונות. והיא זכתה שעל המקום בא המלאך וחבטן - הרג אותן, ובטלו הקשיים הללו! היא קבלה סיעתא דשמיא מיוחדת, להקל עליה את הנסיון.

ולא עוד, אלא "ותשלח את אמתה ותקחה" - ידה התארכה כמו מכאן (מקום הדרשה) עד אחרי הכביש הסמוך - שישים אמה. פתאום היד מתארכת, א נס גלוי! סיעתא דשמיא.

שמעו נא את אשר אומר רבנו יונה בשערי תשובה (שער א') "והתבאר בתורה, כי יעזור ה' לשבים כאשר אין יד טבעם משגת", היינו סיעתא דשמיא למעלה מן הטבע, ומוכח כן מבתיא שסיעו לה וגם זכתה באותה שעה גורלית להציל את משה רבינו ע"ה.

מה התרחש אחרי זה?

"ותפתח". אני מתפעל תמיד ממה שהיה שם ממש מבהיל ומרעיד. עד לפני זמן מה היתה בגילולי בית אביה ועכשיו "ותפתח ותראהו את הילד" שראתה שכינה עמו.

אין לנו מושג מה המשמעות לראות שכינה. זו הרי דרגה עליונה נוראה שהגיעה אליה מיד כאשר ירדה לרחוץ מעבודה זרה.

הבא ליטהר מסייעין אותו" – ככל שיש יותר "הבא ליטהר" ככה יש יותר "מסייעין אותו". כזו סיעתא דשמיא מקבלים.

ראיתי מעשה שמאוד התפעלתי, ובעל המעשה הוא רבי טוביה ויין זצ"ל. מסתמא יש בין היושבי שהכירו אותו, אני הכרתיו, הוא כותב כי שמע את העובדה מפי קדשו של ה"חפץ חיים".

ה"חפץ חיים" ספר כך: היתה שטעטלע [עייירה] קטנה ליד העיר וילנא. כמו בכל תפוצות ישראל, גם בעירה קטנה זו התקיימו שיעורי תורה, בעלי בתים ישבו ולמדו תורה, חלקם בשיעור גמרא, אחרים שיעור משניות, עין יעקב והלכה.

באחד השיעורים למדו באותה תקופה משניות יבמות. ליד החבורה שלמדה את המשניות ישב יהודי קנטוניס.

מי לא יודע את הרקע של היהודים הללו. הצאר הרוסי ימח שמו לקח ילדים, שלח אותם לעשרים וחמש שנה של עבודות המלך – לצבא, במקומות רחוקים שאין בהם זכר ליהודים, בכונה תחילה כדי שלא יפקד עליהם שם ישראל עוד וישכחו בכל היידישקייט. מסכן אחד כזה ישב לידם, איש לא צעיר.

באותם ימים, הלצים היו קוראים לקנטוניסטים "יוונים", שאינם יודעים מימינם ומשמאלם, כך כינו אותם ("המכנה שם לחבירו" – לא פשוט). והקנטוניסט הזה ידע כי הלצים בשטעטלע קוראים לו יווני.

כדרכו של שיעור תורה, מתפלפלים, מקשים משיבים ועונים. ובאותו יום, כל הוויכוח היה סביב המילה יבם – היבם היה כך, ואם היבם היה אחרת וכו'. עוד פעם יוון ועוד פעם יוון – הוא שמע יוון!... והבין כי לועגים עליו, חשב בתום לב כי כוונתם להתלוצץ בו. התאפק ככל שיכול היה, אבל הם לא פסקו – שוב צוחקים עליו. כמה אפשר לומר "יון" בשיעור אחד... התמלא בצער נורא.

עד שקם בחרון אף והטיח בהם: "אתם לא מתביישים? מה אני אשם שלקחו אותי מההורים שלי והייתי כל השנים רחוק אצל הגויים? אחרי כל מה שעברתי לא כואב לכם לשבת ולצחוק עלי? ובפעם, פעמיים, לא די לכם? עשרים פעם, שלושים פעם! וכי כך התורה מלמדת אותכם?!"

הם נבהלו. נגשו מיד להרגיע אותו: "חס וחלילה! חס וחלילה! אנחנו יושבים ולומדים משניות יבמות ודברנו על יבם, לא חשבנו עליך חלילה אפילו פעם אחת".

"אתם מספרים לי סיפורים" – אמר בכאב עצור. "תדעו שאיני מוחל לכם, אין לכם כפרה! כך שופכים את דמי, עוד פעם ועוד פעם – יוון!..."

הנוכחים היו אובדי עצות. אמרו זה לזה: מה עושים איתו? כמה שמסבירים לו, לא מצליחים.

קם יהודי חכם ואמר לו: "רגע אחד, תהיה רגע בשקט ונסביר לך הכל. איך כותבים 'יבם', מה כתוב בסוף? מ' סופית. יבם. ו'יון' כותבים עם נ' סופית, הנה אתה תראה ותבין שהמילה שונה והמשמעות אחרת לחלוטין, ואיך אתה יכול להגיד שהתכוונו אליך, בשעה שהמילה שונה ואחרת".

הלה שמע ולגלג: "חה חה חה, תודה רבה לך אדוני, אתה יכול למכור לי מה שאתה רוצה. אני לא יודע מה זה מ' סופית, ואם כן מדוע שאאמין לך? איני יודע א' ב', ואיך אוכל להאמין לך ולחברייך – אנשים שלא איכפת להם לשפוך את דמי?!"

תגיד, אז מה אתה רוצה שנעשה כדי להוכיח לך שלא התכוונו אליך? – אתם תלמדו אותי א' ב', ואני אראה בעיניים שלי מה זה מ' סופית ומה זה נ' סופית, אז אבין שלא התכוונתם אלי.

לימדו אותו א' ב'.

סיים ה"חפץ חיים" את סיפורו: הכרתי את האיש, וכולם היו קוראים אותו הגאון מלייפנישוק!" מא' ב'..."

כי היהודי הקנטוניסט לא נעצר בא' ב', הוא התקדם הלאה והלאה עוד ועוד, ונעשה גאון גדול ששמו נישא ונערץ בפי כל מכריו – הגאון מעיירת לייפנישוק.

יהודי מתרגו למה צוחקים עליו, לימדו אותו א' ב', איזו סיעתא דשמיא בלי גבול!

למדנו מהפרשה לידע ולהודיע ש"הבא לטהר מסייעין אותו", אבל רבותי, כדאי לנו לבוא ליטהר באמת, יותר חזק, יותר עמל התורה, יותר תפילה, יותר לב בתפילה, יותר דקדוקי הלכה – בא ליטהר! הא, אז

אומרים בשמים, ככה אתה בא ליטהר? "מסייעים אותו" – נותנים לך סיעתא דשמיא למעלה מן הטבע.

(יחי ראובן)

וישמע פרעה וגו' ויברח משה מפני פרעה וישב בארץ מצרים וישב על הבאר (ב, טו)

בין תחילת הפסוק המספר על בריחתו של משה מפני פרעה, לבין סופו המספר על ביאתו למצרים – עברו לדעת הרמב"ן כשישים שנה!! ויש לתמוה, מדוע א"כ קירבתם התורה בתוך פסוק אחד, כאילו היו סמוכין תיכף בזה אח"כ?

ויש לפרש, שבא הכתוב לרמוז לנו הערה נוראה ועמוקה עד מאוד, הבה ונתבונן היטב – כי יסוד חשוב לפנינו!

וראוי להקדים, כי כל התורה – היא "תורת משה", הכל הוא דיבורו של ה' אל משה. רק בפסוקים מעטים מתארת לנו התורה את מעשיו של משה עצמו לפני שה' נגלה אליו בראשונה, וכביכול אמר: ראו נא את מעשיו והכיצד נראה משה רבינו בצמיחתו וגדילתו – וכזה ראה וקדש! והנה אם נתבונן בפסוקים מעטים אלו – נראה מתוכם שני דברים עיקריים: הראשון – טוב המידות וגודל החסד, בעזרה לבני, לבנות יתרו ולצאן, והשני – עמידה נחרצת על קו האמת, ללא חת, ללא מורא וללא כל חשבון, בהריגת המצרי, בגערה על הרשע, ובהצלת הבנות מיד הרועים.

והנה נתבונן נא מה נורא המראה, נסור נא ונראה גבורתו של משה רבינו, ומסירות נפשו על עוול פשוט הנקרה בדרכו.

משה בורח ממצרים מפחד ההריגה, ולמה? – כי פעם אחת קינא את קנאת היהודי המוכה בראותו כי כולם שותקים ולא מקנאים על העוול, ובפעם השנייה, למחרת, כשהתערב להציל הנרדף – מיד הלשינו עליו, נתפס, נידון למוות וברח בדרך נס ממש.

אנו לבטח היינו מיד מתחרטים בבחינת "תוהא על הראשונות" ואומרים לעצמנו: מה לנו ולצרה זאת... לשם מה התערבנו במקום לא לנו שתי פעמים?...

ואם היינו סובלים סבל מתמשך מחמת התערבותינו זו – לבטח כל הזמן היה שב לבנו להרהר ולחשוב והחרטה למפרע היתה אוכלת בנו: על מה ולמה עשינו זאת?...

רגילים אנו – לצערינו – לשמוע כאשר אחד נחלץ לעזרת נעשק כל דהוא, איך שרבים סונטים בו בנוסח: "מה איכפת לך", "מה אתה מתערב", "שב בצד", "אתה רק תסבול מכל העניין" וכדו', כהנה וכהנה זמירות ומימרות של "יפי הנפש" הנמצאים בשולי המחנה, הקובלים שלא צריך להתערב, ומניחים לקול האמת להיתבע ולהזדעק ע"י ה"ל"ו צדיקים" של הדור שעבר...

האמת של משה רבינו

אך כאן עומד לפנינו משה רבינו במלא יופיו והדרו. התורה מלמדת אותנו ומספרת לנו כמה סבל משה רבינו ממעשיו כמעט שישים שנה רצופות, שזה כמחצית כל חייו – ועכ"פ לא נתחרט אף לרגע על התערבותו!!

נשמע היטב: כמעט מחצית חייו של משה איש האלוקים, מיטב שנותיו – הוא גלה גלות אחר גלות כדי שלא ייתפס, מחצית חייו הוא משלם בגלות ונדודים את מחירה הכבד של זעקת האמת והתערבות במניעת עוול – ואינו מתחרט ולו לרגע קל!

לאחר שישים שנה של נדודים הוא מגיע למצרים, ושם הוא חושב לקבוע את מקום מושבו (ראה רמב"ן), אלא שמיד בהזדמנו לשם – ועודנו על הבאר – הוא רואה עוול...

הוא אינו מכיר אף אחד, אינו יודע היכן יאכל, היכן יישן, מי הם האנשים כאן, אולי כולם מסוכנים ומאיימים, אינו יודע כלום – אבל רואה הוא לפניו עוול – באות בנות להשקות צאן, והרועים באים ומגרשים אותם. נו, אנו מן הצד הלא היינו זועקים לעברו של משה: חשוב פעמיים! וכי שישים שנה לא לימדוך לקח לא להתערב על ריב לא לך???

אך התשובה היא: לא!!! אדרבה!!! איזה לקח למד משה מכל השנים? – "לקח טוב נתתי לכם" בלא שהות: "ויקם משה וישועין"!

והסיבה פשוטה. שכן הנה נחשוב נא לרגע על מה חושב אדם כשסובל שישים שנה כתוצאה מרדיפת האמת? אם מתחרט הוא – יודעים אנו על מה הוא חושב... אך אם לא?

אומר המדרש {ויקרא רבה שם} – אמר לו הקדוש ברוך הוא למשה חייך מכל שמות שנקראו לך איני קורא אותך אלא בשם שקראתך בתיה בת פרעה (שמות ב, י): ותקרא שמו משה, ויקרא אל משה.

אומרים חז"ל {שמות רבה, פרשה יח, אות ג} – ויהי בחצי הלילה, הדא הוא דכתיב (משלי לא, יח): טעמה כי טוב סחרה לא יכבה וגו', אתה מוצא שאמר הכתוב [במכת בכורות]: כי אין בית אשר אין שם מת, היאך אתה מונה כל טפה וטפה שהיה מוציא מצרי לכל אשה ואשה או שהטפה הראשונה הוא בכור ונמצאו כל בניו מתים, שנאמר (תהלים עח, נא): ויך כל בכור במצרים ראשית אוניו באהלי חם, טפה ראשונה. הנקבות הבכורות אף הן מתות, חוץ מבתיה בת פרעה, שנמצא לה פרקליט טוב, זה משה, שנאמר (שמות ב, ב): ותראו אתו כי טוב הוא. לפיכך אמר שלמה: טעמה כי טוב סחרה (משלי לא, טו): ותקם בעוד לילה, באיזה לילה, ויהי בחצי הלילה.

באים חז"ל ומונים עשרה אנשים שעלו חיים לגן עדן {מסכת דרך ארץ זולא סוף פ"א} – חנוך בן ירד, אליהו, משיח, אליעזר עבד אברהם, חירם מלך צור, עבד מלך הכושי, יעבץ בנו של ר' יהודה הנשיא, בתיה בת פרעה וסרח בת אשר. ויש אומרים אף ר' יהושע בן לוי.

יוכבד אמו של משה – מתה. עמרם אביו – מת. משה רבינו – מת. ורק בתיה בת פרעה נשארה חיה – איך יכול להיות???

יותר מזה, אומרים חז"ל {ילקוט שמעוני, יחזקאל רמז ש"ז} – שלשה עשר הם שלא טעמו טעם מיתה אלו הם: חנוך, ואליעזר עבד אברהם, ומתושלח וחירם מלך צור, ועבד מלך הכושי, ובתיה בת פרעה וסרח בת אשר, ושלשה בני קרח, ואליהו ז"ל ומשיח ור' יהושע בן לוי.

אומר התורה שלמה – בת פרעה. ותקם בעוד לילה – זו בתיה בת פרעה. גויה היתה ונעשתה יהודיה, והזכירו שמה בין הכשרות, בשביל שעסקה במשה, לפיכך זכתה ונכנסה בחייה לגן עדן.

כותב הזוהר הקדוש {פרשת שלח קס"ז ע"ב} – בהיכל אחד יש בתיה בת פרעה, וכמה רבוא ואלפי נשים זוכות אתה, ולכל אחת ואחת מהן יש מקומות של אורות ועדונים ללא דחק כלל. שלש פעמים בכל יום הכרוזות מכריזים: הרי דמות משה נביא הנאמן באה! ובתיה יוצאת למקום פרגוד אחד שיש לה, ורואה דמות משה ומשתחוה אליו, ואומרת: אשרי חלקי שגדלתי אור זה. וזה ענוגים שלה יותר מכלם.

נשאלת השאלה – לכאורה הדבר לא מובן. מה זכתה בתיה שלא זכו לזה – לא יוכבד ולא עמרם ולא אף א' אחר?

שנים אני מחפש תשובה לשאלה הזו; שאלתי כמה וכמה תלמידי חכמים שאמרו לי תירוץ שהוא נכון לכאולה – "כך היא הנהגת הבורא וכך רצונו" – אבל השנה בס"ד מצאתי תשובה – מציאה גדולה! – בספר צהלי ורני, שהוא תוספת לספר שנקרא נחלת דבש;

הוא פותח בדברי המדרש במשלי – "ותקם בעוד לילה" – זו בתיה בת פרעה. גויה היתה ונעשתה יהודיה, והזכירו שמה בין הכשרות, בשביל שעסקה במשה, לפיכך זכתה ונכנסה בחייה לגן עדן"

נשאלת השאלה – מה פירוש 'לילה'?

ידוע שיום זה גאולה ולילה זו הגלות, שכך אומרת הגמרא {מסכת ברכות יב, א} – אמר רבה בר חנינא סבא משמיה דרב: כל שלא אמר אמת ויציב שחרית ואמת ואמונה ערבית לא יצא ידי חובתו, שנאמר {תהילים צב-ג} להגיד בבקר חסדך ואמונתך בלילות.

אומר רש"י – שנא' להגיד בבקר חסדך. וברכת אמת ויציב כולה על חסד שעשה עם אבותינו היא שהוציאם ממצרים ובקע להם הים והעבירם וברכת אמת ואמונה מדבר בה אף על העתידות שאנו מצפים שיקיים לנו הבטחתו ואמונתו לגאלנו מיד מלכים ומיד עריצים ולשום נפשנו בחיים ולהדריכנו על במות אויבינו כל אלה הנסים התדירים תמיד.

מתי הגיעה בתיה בת פרעה להתגייר?

אומרת הגמרא {מסכת יבמות כד, ב} – ת"ר: אין מקבלין גרים לימות המשיח.

לעתיד לבוא, אומר הנביא {ישעיה נד, יב} ושמתי כדכד שמשתיך ושעריך לאבני אקדח וכל גבולך לאבני חפץ – האבנים המשתלבות של ירושלים יהיו עשויות יהלומים! – מי לא ירצה לבוא ולהתגייר?! הכסף יחשב לחול!

מספרת הגמרא {מסכת ב"ב עה, א} – {ישעיה נד-יב} ושעריך לאבני אקדח ואת שערי חומות ירושלים, אמר הקב"ה, אתקין מאבן גדולה שייחקק בה חלל הפתח במקדח. כלומר: אבנים תהינה כ"כ גדולות שכל השער יהיה חצוב מאבן אחת: חלל הפתח, המזוזות, המפתן

אם לא – אזי בהכרח חושב הוא כל יום ויום רק "אמת!!" הוא חושב: עשיתי טוב! הייתי צריך להתערב ולהוכיח ולקבול על העוול, כי כך מחייב הישר ומידת האמת! אמת, אמת ושוב אמת!!

לאחר שישים שנה של סבל וייסורים לא הרהר משה רבינו לפני שיצא שוב להגן על האמת, כי שישים שנות חזרה על ה"אמת" – הביאו עוד אמת!!

מה יוצא איפוא מחשיבת "אמת" כזאת של שישים שנות סבל? – משה רבינו!!

לפיכך לוקחת התורה את שישים שנות הסבל של משה רבינו, מבריחתו מפרעה ועד הגיעו למדין – וכורכת אותם בפסוק אחד, להניחם עטרה לראש משה מקבל התורה, ולהכריז קבל עם ועדה: ראו נא בריה שבראתי בעולמי!!

לאמת אין גבול

אמנם עדיין תמהים אנו: כיצד? איך מסתכנים בלי לדעת? איך לא חשב משה רבינו שמה שמא כעת ישלם על המעשה במאה ועשרים שנים של גלות...?

אכן התשובה היא של"אמת" אין גבול, אין מחיר, ואין סוף!! בנוגע ל"אמת" אין פשרות או וויתורים!! אם מחירו של המעשה הוא במצרים הוא שישים שנות גלות – אז כך צריך להיות, כי זוהי האמת!! ואם כעת יהיה גרוע יותר – אזי שוב אין ברירה, כי זוהי האמת!

ואם א"א להתקיים בכלל בעולם השקר תוך רדיפה ושמירה על האמת – אז נעלה לירח...

לכן משה מגיע לבסוף השמימה ארבעים יום וארבעים לילה – ישמח משה במתנת חלקו!! "אמת זה משה!!"

(לב שלום)

שנים רבות אני מחפש פשוט – מה זכתה בתיה בת פרעה, להיות ה'אמא' של משה רבינו?

יאמר האומר – אה, אבל לאמא שלו קוראים יוכבד?

נכון. אבל אומר הכתוב בספר דברי הימים א' {ד, יח} ואשתו היהדיה ילדה את ירד אבי גדור ואת חבר אבי שוכו ואת יקותיאל אבי זנוח ואלה בני בתיה בת פרעה אשר לקח מרד.

אומרת הגמרא {מסכת מגילה יג, א} – {דברי הימים א ד-יח} ואשתו היהודיה ילדה את ירד אבי גדור ואת חבר אבי שוכו ואת יקותיאל אבי זנוח ואלה בני בתיה בת פרעה אשר לקח מרד. אמאי קרי לה מדוע קורא לה הכתוב 'היודיה'? על שום שכפרה בע"ז, דכתיב {שמות ב-ה} ותרד בת פרעה לרחוץ על היאור, ואמר רבי יוחנן: מלמד שירדה לרחוץ מגילולי בית אביה כלומר לטבול לשם גירות. מקשה רבי שמעון בן פזי: וכי בתיהבת פרעה ילדה את משה? והא רבויי רביתיה והלא היא רק גידלה אותו בביתה! אלא – לומר לך שכל המגדל יתום ויתומה בתוך ביתו מעלה עליו הכתוב כאילו ילדו. ירד זה משה, ולמה נקרא שמו ירד? שירד להם לישראל מן בימיו; גדור שגדר פרצותיהן של ישראל; חבר שחיבר את ישראל לאביהן שבשמים; שוכו שנעשה להם לישראל כסוכה; יקותיאל שקווי ישראל לאל בימיו; זנוח שהזניח עונותיהן של ישראל; מהמילים אבי [גדור] אבי [שוכו] אבי [זנוח] יש ללמוד שהיה משה אב ראש לבני ישראל בתורה, אב בחכמה ואב בנביאות. ואלה בני בתיה ... אשר לקח מרד. וכי מרד שמו? והלא כלב שמו! אלא אמר הקב"ה: יבא כלב שמרד בעצת מרגלים וישא את בת פרעה שמרדה בגלולי בית אביה.

אומרים חז"ל {שמות רבה, פרשה א, אות כו} – היתה בת פרעה מנשקת ומחבבת ומחבבת אותו כאלו הוא בנה, ולא היתה מוציא אתו מפלטרין של מלך, ולפי שהיה [משה] יפה הכל מתאווים לראותו, מי שהיה רואהו לא היה מעביר עצמו מעליו. והיה פרעה מנשקו ומחבבו, והוא נוטל כתרו של פרעה ומשימו על ראשו, כמו שעתידי לעשות לו כשהיה גדול.

אומר המדרש {ויקרא רבה פרשה א, אות ג} – רבי יהושע דסכנין בשם רבי לוי אמר לה הקדוש ברוך הוא לבתיה בת פרעה, משה לא היה בנך וקראתו בנך, אף את לא את בתי ואני קורא אותך בתי, שנאמר: אלה בני בתיה, בת יה ...

ואיך נקראה בתיה לפני שהתגיירה?

כותב הספר אשת חיל, ח"א לגאון ר' יחיאל מיכל שטרן] – בפרקי דרבי אליעזר {פרק מח} הובא המצרים קראו לה בשם 'תרמית' והקב"ה קראה בשם בתיה.

א"כ מכל השמות שקראו לו, הוא נקרא בשם 'משה';

והספ. כי הא כאותו המעשה, דיתבי רבי יוחנן וקא דריש שר' יוחנן ישב והיה דורש על פסוק זה: עתיד הקב"ה להביא אבנים טובות ומרגליות שהם כגודל של שלשים אמות על שלשים אמות וחוקק בהן פתחים שרוחבם עשר אמות על גובה עשרים אמות ומעמידן בשערי ירושלים וישמשו כשערי העיר ירושלים. לגלג עליו על ר' יוחנן, אותו תלמיד אחד התלמידים, ואמר: "השתא כביעתא דציצלא לא משכחינן הלא אין אנו מוצאים אבנים טובות אפילו בגודל ביצת יונה קטנה! כולי האי משכחינן האם ימצאו בימות המשיח אבנים גדולות כעין אלו שהזכיר רבי יוחנן?! לימים לאחר זמן הפליגה ספינתו של אותו תלמיד בים, חזא ראה מלאכי השרת דיתבי וקא מינסרי שיושבים ומנסרים אבנים טובות ומרגליות שהם בגודל ל' אמות על ל' אמות וחוקק בהן חלל שרוחבו עשר ברום בגובה עשרים אמות. אמר להו שאל אותו תלמיד את המלאכים: הני למאן למה מיועדות האבנים הללו? אמרו ליה: שעתידי הקב"ה להעמידן בשערי ירושלים. אתא לקמיה דרבי יוחנן חזר התלמיד ובא לפני ר' יוחנן. אמר ליה התלמיד לר' יוחנן: דרוש רבי לך נאה לדרוש כאשר אמרת, כן ראיתי! אמר לו ר' יוחנן: ריקא אדם ריק שכמותך אלמלא (לא) ראית את הדבר בעיניך לא האמנת?! מלגלג על דברי חכמים אתה! נתן עיניו בו ונעשה גל של עצמות והמיתו.

א"כ אומרים לנו חז"ל, גרים יתקבלו רק לפני ביאת המשיח – לאחר שיגיע משיח זה כבר יהיה מאוחר!

בתיאור בת פרעה באה להתגייר בזמן שהם היו בצרות – בזמן שהם השתעבדו בפרך! כאשר הכו בהם! כאשר הרגו אותם! הבת של פרעה גודלת באותו בית שבו התנהל ה'קבינט' של מצרים, שדן כיצד להשמיד את עם ישראל! – וכי את נורמלית ללכת ולהידבק עכשיו בעם ישראל?! – זה הזמן?!? – היא באה להתגייר בדיוק בזמן הכי לא מתאים [לכאורה]! – וזה מה שאומר שלמה המלך "ותקם בעוד לילה" – כאשר היו ישראל רדופים ומוכים; כאשר הם היו בתקופה הכי חשוכה שלהם, אמרה בתיאור בת פרעה: "אני רוצה להצטרף לעם הזה! אני רוצה לדבוק באלקים שלהם!", אמר לה הקב"ה: "את לקחת את משה להיות בנך, חייך את תהי בתי – בת – י"ה (בתו של הקב"ה)".

כל התורה שאנחנו לומדים – בזכותה של בתיאור בת פרעה, שהצילה את משה רבינו, וכל המציל נפש אחת מישראל כאילו הציל עולם ומלואו!

באים חז"ל ואומרים דבר נורא;

מספר המדרש {אוצר אגדות התורה – ערך משה בתיבה} – הניחה יוכבד את בנה בתיבה וחיפתה אותה מלמעלה בוילון דק כמין חופה, באמרה: "מי יודע, שמא לא אזכה ליום חופתי". ואחר נטלה את התיבה והניחה אותה בסוף על שפת היאור והלכה לה.

אומר הבן יהודע {סוטה שם} – שעשתה לו אמו חופת נעורים. נ"ל בס"ד כיונה בחופה זו, לעשות פועל דמיוני להמשיך לו שמירה מן אור מקיף, שהוא מסמא עיניהם של חיצונים, כן המצריים יסתמו עיניהם ולא יראוהו, אך הואיל והוציאה מפיה מילין אלו, שאמרה שמא לא אזכה לחופתי, ברית כרותה לשפתים, ולא ראתה בחופתי, כי נשא אשה במדין.

אומרת הגמרא {מסכת סוטה יב, א} – {שמות ב-א} וילך איש מבית לוי. להיכן הלך? אמר רב יהודה בר זבינא: שהלך בעצת בתו. תנא: עמרם גדול הדור היה, כיון (שראה שאמר) פרעה הרשע כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו אמר: לשוא אנו עמלין? עמד וגירש את אשתו – עמדו כולן וגירשו את נשותיהן. אמרה לו בתו: אבא קשה גזירתך יותר משל פרעה, שפרעה לא גזר אלא על הזכרים ואתה גזרת על הזכרים ועל הנקיבות; פרעה לא גזר אלא בעוה"ז ואתה בעוה"ז ולעוה"ב פרעה הרשע ספק מתקיימת גזירתו ספק אינה מתקיימת אתה צדיק בודאי שגזירתך מתקיימת, שנאמר {איוב כב-כח} ותגזר אומר ויקם לך. עמד עמרם והחזיר את אשתו; עמדו כולן והחזירו את נשותיהן.

ומי השתתף בחתונה המיוחדת?

אומרת הגמרא {שם} – הושיבה עמרם באפריון, ואהרן ומרים מרקדין לפניו ומלאכי השרת אמרו {תהילים קיג-ט} אם הבנים שמחה. וכשנולד משה רבינו ונתמלא כל הבית אורה, מה עשה עמרם?

אומרת הגמרא {מסכת סוטה יב, ב – יג, א} – לאחר טביעת המצרים בים סוף נאמר {שמות טו-כ} ותקח מרים הנביאה אחות אהרן וגו. וכי מרים היתה רק אחות אהרן ולא אחות משה? ומדוע איפוא מכנה אותה הכתוב 'אחות אהרן'? אמר רב עמרם אמר רב ואמרי לה ויש אומרים שאמר רב נחמן אמר רב: מלמד שהיתה מרים מתנבאה כשהיא היתה

עדיין רק אחות אהרן קודם שנולד משה. ואמרת: עתידה אמי שתלד בן שמושיע את ישראל, וכיון שנולד משה נתמלא כל הבית כולה אור, עמד עמרם אביה ונשקה על ראשה, ואמר לה: בתי, נתקיימה נבואתיך. וכיון שהטילוהו (את משה) ליאור עמד אביה וטפחה, על ראשה, ואמר לה: בתי, היכן נבואתיך? כלומר, כיצד תתקיים נבואתך אם יטבע משה ביאור? והיינו דכתיב {שמות ב-ד} ותצב אחותו מרחוק לדעה מה יעשה לו שביקשה מרים לידע מה יהא בסוף נבואתה האם ינצל משה ויושיע את ישראל כפי שניבאה.

א"כ יוכבד עושה למשה חופה – למה? היא התייאשה באמרה "כבר לא אזכה לראות בחופתי"; עמרם מתייאש ונותן לבתו סטירה באמרו "נו, איפה הנבואה שלך?!" – וכי יש חושך גדול יותר מזה – אבא שלה לא מאמין לה, האמא מיואשת, הילד כבר נזרק ליאור??? – יכל באותה שעה לעבור מצרי שעשה שחיית בוקר ולהפוך את התיבה ואז הלכה כל הגאולה!

באותה שעה חשוכה, מגיעה בתיאור בת פרעה ליאור כדי להתגייר – דוקא בשעה הקשה ביותר מבחינת עם ישראל; אמר לה הקב"ה: "עכשיו את רוצה להתגייר? חייך! אתן לך את האור הכי גדול – את תזכי להציל את נותן התורה!!!" – בשונה מכולם שכבר התייאשו, היא עמדה באמונתה ובאה להתגייר! – ובכך הפכה להיות בתו של הקב"ה, וזכתה למה שאחרים לא זכו!

מה כל זה נוגע אלינו?

לכל א' וא' מאיתנו ישנם ימים של אור וישנם ימים חושך. מאד קל לדבוק בקב"ה בימים של האור, וכמו שכותב החזון איש זצ"ל 'אנשים שזמרת הבטחון על שפתותיהם' – אישה בסדר, ילדים בסדר, פרנסה בסדר, בריאות בסדר – הכל ב"ה הולך אצלם כמו שעון שוויצרי; אשתו נפקדת ב"ה כל שנה, הילדים מתחנכים בת"ת הטובים ביותר, בישיבות הטובות ביותר, ברגע שהם יוצאים לשידוכים – תוך 24 שעות הם כבר מאורסים – הכל מצוין אצלם! – גן עדן בעולם הזה! ותמיד תשמע מהפה שלהם "ברוך ה'!" – כל זה עד מתי? עד שמתחיל להיות 'באג' במערכת? ☺

כותב החזון איש {אמונה וביטחון, פרק ב} – נקל להיות בוטח בשעה שאין עיקר התפקיד של הביטחון, אך מה קשה להיות בוטח בשעת תפקידו באמת, נקל לשגר בפיו ובשפתיו את הביטחון, שהוא להלכה ולא למעשה, רק כמתענג על דמיונות מזהירים ומשמחים, ומרוב הימים הוא מטעה את עצמו ומטעה את אחרים, כי אמנם עלה על בני גילו במידת הביטחון, ולאמינות הדבר משמש במדה זו להטבת חלומות נעימים על העתיד הכמוס.

אתה בא לא' מזמרי הבטחון' ואומר לו שיש לך קשיים בפרנסה – "דוד, מה קרה לך?! מה אתה בלחץ?! הקב"ה זן ומפרנס מקרני ראמים עד ביצי כנים. מה אתה מודאג?! בחייך, הדלקת נר לרשב"י?! תתחיל להדליק, תראה איך הכל זורם! אם תרצה אתן לך קמע, תראה איך יתחילו לצמוח לך חרובים בפתח הבית!" ☺

הוא מאמין חזק בכל הפסוקים, הוא יודע כל מה שזו בענייני הביטחון! יש לו ברוך ה' סופר-מרקט עם שמונה קופאיות, מרויח טוב, הכל הולך מצוין ברוך ה'! כל מי שבא אליו עם קשיים בפרנסה, נותן לו עלה אחד מהערבה – "קח את זה, אתה תהיה מסודר".

יום אחד מתעורר האיש ומוצא שלט מול ה'סופר' שלו – 'כאן יפתח בע"ה בל"ג בעומר סופר רמי לוי'; הדופק כבר לא עובד כמו שצריך... "אתם מכירים את מי שפותח כאן את החנות?" "רמי לוי"

"אין מקום אחר, רק פה!?!!"

"אדון דוד, מה קרה?! אתה רוצה, יש לי פה ערבה... תדביק את זה על החלון של רמי לוי" ☺

כל 'זמרי הביטחון' הם זמרים, כל זמן שלא נגעו להם ב'רגלים' שלהם. ברגע שמישהו נגע להם בפרנסה, כל השירה של הביטחון נעלמת. ואז מה הוא עושה?! בהתחלה לא נעים לו, כי הוא היה 'זמר הביטחון מספר 1'. אבל אחרי שמתחילים לטפס לו על הפרנסה, הוא מגייס את כל 'כוחות הביטחון', כדי להילחם כנגד אותו בנאדם – "דבר איתו... יורד לשדה חבירו"... תגיד לו שאני אפעיל את הרב הזה, שיוציא עליו חרם ויגמור לו את העסק! הוא בא ופותח לי עסק מול החנות!?!!"

"אדון דוד מה אתה בלחץ?! יהיו פה הרבה סופרים בסביבה, אם אצלך לא יהיה חלב, אז יקנו אצלו... מה הבעיה?! אתה חושב שיחסר לך משהו ממה שנגזר עליך?!"

אומר החזון איש, כל זמרת הביטחון נעלמת לבנאדם ברגע שנגעו בו – זה לא נקרא 'אדם מאמין'. הניסיון של האדם הוא כאשר הכל חשוך אצלו ולא הולך לו שום דבר – שהילדים לא הולכים בקו שלו, והבריאות רופפת והפרנסה ברצפה – אז הוא נבחן! ברגעים האלה זה החכמה לדבוק בקב"ה! – ואם כך הוא יעשה, הוא יזכה לנסי ניסים!

מובא בשם החפץ חיים [שם עולם, פרק כ"ב], אומר דוד לשלמה בנו: {מ"א ב, ז} ולבני ברזלי הגלעדי תעשה חסד והיו באכלי שלחנך כי כן קרבו אלי בברחי מפני אבשלום אחיך – מה פירוש "קרבו אלי"?

כותב הספר זהב מרדכי – וצריך ביאור הלשון "קרבו אלי", שהרי ברזלי ובניו הם שעשו חסד עם דוד, שקרבו אותו וסעדו אותו בעת צרתו, והיה מן הראוי לומר כי כן "קרבו אותי"?

ושמעתי בשם החפץ חיים שביאר, דעל מעשה החסד שעשו עם דוד עדיין לא היה מגיע להם שכר כה גדול של "והיו באוכלי שלחנך", ולכן דייק דוד לומר "כי כן קרבו אלי", והיינו שהמשיכו לכבד אותו כמלך אע"פ שהיה בלא שררה ובלא עם, ועבור זאת קבלו שכר של קרבה למלכות "והיו באוכלי שלחנך".

א"כ לדבוק בקב"ה שהכל הולך – זו לא חכמה. החכמה היא להתקרב אליו גם כשקשה לך! כשהכול הולך קשה – שם תדבוק בו!

(ברוך שאמר)

חופת נעורים - רבי שבתי יודלביץ

"והנה נער בוכה, קרי לה נער וקרי לה ילד ותקח את הילד? תני הוא ילד וקולו כנער דברי רבי יהודה אמר לו רבי נחמיה א"כ עשייתו בעל מום למשה רבינו ע"ה (שכילד היה לו קול נער) אלא מלמד שעשתה לו אמו חופת נעורים בתיבה אמרה שמא לא אזכה לראות בחופתו" (מדרש רבה)

אי, לב של אם רחמיאית. לב של אמה. הכניסה אותו אמו לתיבה וחופה על ראש - "שמא לא אזכה לחופתו".

מספרים סיפור, ואספר לכם:

בעיר גדולה באוסטריה התאספו יחד בעצה, לבנות בית כנסת גדול לרומם בית ה'. לקראת הנחת אבן הפינה הודיעו בעיר כי כל איש אשר יידבנו לבו לתרום זהב כמשקל אבן הפינה, הוא זה שיתכבד בהנחת אבן היסוד. כמו כן, רב העיר שהיה מקובל גדול גאון וצדיק מופלא, הבטיח שהנותן את האבן יבקש ויקבל ברכה והבטחה - על כל אשר יחפוץ.

בין הקהל שהתאסף לשמחה של מצווה עמד יהודי, כמדומני שהיה רופא, והוא נאות לתרום זהב כמשקל האבן - סכום עתק. הוא זכה ביריית אבן הפינה לכבוד של המצוה.

עם סיום המעמד הוא לא המתין זמן מיותר, אלא פסע לבית הרב הקדוש על מנת לבקש ברכה והבטחה.

"מה בקשתך?" שאל הרב.

"רבי, ממון יש לי די והותר, גם כסף וזהב, אך ילד אין לי. רצוני שהרב יבטיח לי ילד..."

"אוהו", הרבי הזדעזע "שאלה קשה שאלת בני". לבקשה קשה כזו, לא פילל.

"אם רצונך בילד, תאלץ להמתין לי שלשה ימים" השיב הרב ועיניו תלויות לשמים.

לאחר ג' ימים הוא נקרא אל הרב שאמר לו: "בסדר, אפשר להבטיח לך, אבל הדבר יעלה לך ביוקר רב" היהודי עמד נרגש:

"אם אתה חפץ מאד בילד, ראשית, תאבד את כל כספך, שנית, עוד קודם שהילד יוולד - אתה תמות".

"אני מסכים! מקבל על עצמי, העיקר ילד. כדאי לי הכל" השיב בהחלטיות הביט עליו הרב והוסיף "אבל תנאי שלישי, לאחר שהילד יצא לאויר העולם, גם האם תמות".

"על התנאי השלישי, אינני בעל הבית, עלי לשאול את רעייתי". טוב.

הוא שב לאחר כשעה עם הסכמה. הם הסכימו - היא והוא. מסירות נפש.

הרבי הבטיח ובירכם. וחיל - ורעה - יאחזון...

ואכן, העניינים החלו להתגלגל בקצב מהיר:

חלפו שבועות מספר ונכסיו החלו לצבור הפסדים. עסקיו הסתכסכו ובזמן קצר איבד את רוב רכושו בעסק ביש. בחלוף זמן נוסף מצבו החמיר ובמהלך חודשי העיבור הוא נותר עני ואביון. כחודש לפני הלידה - הוא נפל למשכב ולאחר כשבועיים שבק חיים.

האם עתירת הנכסים, לשעבר, נותרה ללא פרוטה והתביישה להשאר בעיר. נטלה את שארית חפציה ונדדה לעיירה אחרת.

סמוך מאוד לפני הלידה היא יצאה לדרך, כאשר בכוונתה להגיע לכפר סמוך וללדת שם. הדרך היתה קשה, קור, רוחות וגשמים עם שלג כבד שהחל לרדת. חולשה רבה תקפה אותה, וחששה שהנה היא הולכת לקפוא מקור. עד שלפתע נצנץ כבר מרחוק אור מפאתי הכפר. היא אזרה את שארית כוחותיה וצעדה עד הבית בקצה הכפר. היה זה ביתו של האופה. אותו אופה מלבד היות אופה, היה צדיק גדול.

נקשה האשה בדלת החצר. בני הבית הזדרזו לארחה ולסדר לה מיטה למנוחה. לא חלפו שעות ספורות - והיא חבקה בן. נתמלא הבית אורה. האם נישקה את הילד חיבקה וגיפפה אותו בכל ליבה, גאתה בבכי נרגש - בכי של פגישה ראשונה עם בנה הנוול לאחר שנים רבות, מי יכול לתאר את הרגשות, ובכי של פרידה, אהה אלוקים...

כחלוף יומיים ילדה גם אשתו של האופה. היא - חבקה בת.

אמרה אם הבן לבעלת הבית נעשה להם חופת נעורים קטנה במיטתם, נעשה שידוך. כך עשו.

למחרת הברית, נפטרה אם הילד, והסתלקה לבית עולמה, מנין אנשים מצומצם ליוה אותה לבית העלמין.

הילד הקטן נותר בבית האופה ובעלת הבית גידלה אותו שנים רבות במסירות. ומי היה ילד זה? המהרש"א!

לאמו היולדת קראו רחל, אבל מהרש"א ראשי תיבות: שמואל אדליש, כלומר שמואל בן אדל. שמו ושם ספרו בישראל - מהרש"א נחקק בגמרא על שם אמו האומנת מרת אדל!...

כאשר גדל המהרש"א - לאיש, יצא שמו בעיירות הסמוכות. רבים ביקשו לקחתו לחתן. הוא מיאן: "לא" השיב "ערכו לי כבר חופה בהיותי בעריסה אתחתן עם בת האופה. אמה של בת זו - גידלה אותי, הייתי לה לבן - ולהם אני חב את חיי". ועל שם אמו זו הוא נקרא: מהרש"א.

הבנתם? "אמר הקב"ה, מכל עשר שמות שיש לך איני קורא אותך אלא משה, בשם שקראה לך בתיה בת פרעה" - האם האומנת, האם שגידלה אותו!!

החלום

נספר מעט על המהרש"א.

מספרים כי למהרש"א היו שערות ארוכות וקשרם לחבל היורד מתקרת הבית, וכך למד תורה בלילות, כאשר נרדם וראשו היה נשמש מעייפות חש בכאב מהשערות הקשורות, ועל ידי כך התעורר והמשיך בתלמודו. סיפרו עוד כי פעם אמר אחד מתלמידיו בשעת השיעור כי הוא חפץ לישון. הגיב המהרש"א,

"אם התעייפת ונרדמת כאן ניחא, אבל לקום וללכת לישון, אתמהה!?"

כידוע, בשעתו קמו לו מתנגדים בעירת מגוריו. שמש בית הכנסת בעירו של המהרש"א היה צדיק גדול, ולאחר חצות הלילה היה נוהג לסגור את בית הכנסת ולסובב את הבימה שבע פעמים ובסבבו סיים את ספר התהילים בשבע פעמים, באחד הלילות נפלה עליו תרדמה, והנה בא איש אחד, ועוררו. יהודי בעל קומה גובהה והדור מאד! ושוב נרדם, והנה אדם נוסף לקראתו מעוררו משנתו בחוזקה, ושואלו: "היכן מתגורר רבי שמואל בן רבי יהודה לוי (שם אביו של המהרש"א)?" פניו של האיש האירו כספירים. שאלו השמש "ראשית, אמור לי מי אתה ומה שמך?"

"אני אליהו הנביא".

"ומי האיש הראשון שראיתני?"

"הוא שאול הקדוש מלך ישראל". ומה מעשיכם כאן? "בשמים, בבית דין של מעלה מתנהל דין מסויים בענין שאול ודוד המלך, כאשר הפסק צריך להינתן על ידי חכם וגדול מהעולם הזה, - והוא המהרש"א. לכן באנו אליו".

הוסיף אליהו הנביא לאמור: "הזוהר בכבודו כי גדול הוא מאד, תורתו וצדקתו חשובה בשמים! אבל אל תספר מה שראית כי ביום שתגלה את אשר ראו עיניך מות תמות".

השמש לא התאפק, ולאחר כמה ימים עלה על הבימה במרכז בית הכנסת, ואמר בקול גדול: "ישנם מתנגדים למהרש"א, בתוכנו מתהלכים מחרחרי מחלוקת לדבר עתק על צדיק, אך דעו לכם כי כך וכך הווה מעשה, ובמעשה זה נודע לי, כי המהרש"א בדורנו הוא פוסק בשמיים. החלטתי לספר לכם על כך אע"פ שאני מסיים את חיי בעקבות הגילוי. וזה יהיה לכם האות והסימן כי הסיפור אמת, כאשר אסתלק מהעולם בימים הקרובים ממש". וכך הווה. מאותו יום פחדו ללחום במהרש"א.

הרב שמואל אידליש - בן אדל - "ויהי לה לבן".

כבר ספרתי - הגאון רבי אייזל חריף זצ"ל הקשה קושיא חמורה ותרץ תרוץ חריף, כדרכו. היה שם אחד, מאותם הקופצים בראש. קרוב לודאי שלא הבין לעמקם, לא את הקושיא ולא את התרוץ. אבל שמע 'בערך' וקרא: "הרי ממש כך הקשיתי גם אני, וכך תרצתי! לי ולרב ראש אחד!" "אין ספק", הסכים עמו רבי אייזל, "אבל הראש האחד שוכן על כתפי..."

"טוב", סיימתי. "אבל אם נהגת כמשה רבינו - אז, במטותא, עד הסוף!" לא הבין: "מה פרוש 'עד הסוף'?" הסברתי, ואין פשוט מזה: "הקדוש ברוך הוא נגלה למשה רבינו ושלחו בשליחותו. חקר משה רבינו להנהגת הבורא ביציאת מצרים להשגה והבנה, ולאחר מכן הודיע שאין ביכלתו. עד כאן, נהגתם כמוהו - אבל בסופו של דבר הרי הלך בשליחות הבורא!" אף אתם, הודעתם שאין ביכלתכם. אבל זה לא נעצר כאן. בסופו של דבר, פתחו נא ידכם!"

חייך חיוך רחב, והתברר שבכל זאת יכל... (והגדת)

"בבן אמך תתן דפי"
לכתחילה, חשב הגאון רבי ישראל מסלאנט זצ"ל להיות נחבא אל הכלים, צדיק נסתר. לשם כך השתלם במקצוע הנגרות, להיות "גדול, הנהנה מיגיע כפיו". למד להתפלל במהירות עצומה עם כל הכוונות ושינן את כל הש"ס בעל פה כדי שיוכל להגות בו תוך כדי עבודתו, לקיים "יגיע כפיו כי תאכל, אשריך וטוב לך" (תהלים קכח, ב), יגיע כפיו ולא יגיע מח.

ולבסוף החליט שלא לשם כך נתנו לו כוחות כבירים. מצא לנכון לזכות את הדור ואת הדורות הבאים בתנועת המוסר בחתירה לשלמות אישית כוללת, בין אדם למקום ובין לחברו. כדי שיתקבלו דבריו, הסכים לגלות את גאונותו העצומה. הגיע לווילנא, מטרופולין של תורה, קבע למודו בבית הכנסת שבחצר זריצא והחל להשמיע את שעוריו המדהימים, שארכו שלוש וארבע שעות ובהם בלל חצי הש"ס בחריפות עצומה, כשהלומדים אינם מספיקים אלא לרשום מראי מקומות וראשי פרקים. לאחר מכן, העידו, נזקקו לשבועיים ימים כדי לעמוד על מהלך שיעור אחד. בהקדמת הספר "עולת שמואל" כותב המחבר: "בשנת ת"ד דרך כוכב חדש בשמי התלמוד בוילנא בהופיע בה הגאון הגדול והנפלא מוהר"י סלנטר זצ"ל שהראה נפלאות בעוצם חידודו ופולפולו שהפליא לב השומעים ותהום כל העיר בבוא אליה רב גאון חריף כזה. הצעירים המצוינים בהלכה התקנאו בו, ויחרתו בכל עוז לעשות כמתכנתו ולחבר פלפולים שונים כמוהו".

בוילנא נודע לתהילה ישיבת 'רמיילס', בראשה עמדו הגאונים רבי מרדכי מלצר זצ"ל בעל "תכלת מרדכי", ורבי אליעזר טייץ תלמיד הגאון רבי עקיבא איגר זצ"ל. כשעזב רבי אליעזר טייץ את משרתו, הוצעה לרבי ישראל מסלאנט. שמח להזדמנות להרחיב מעגל השפעתו, שהרי זו היתה כל מטרותו. החל להרצות שעוריו בישיבה, והם הפכו לאבן שואבת ללומדי העיר גאוני התורה. חש רבי ישראל שבעקיפין נפגע מכך מעמדו של רבי מרדכי מלצר, ראש הישיבה הוותיק. לא היסס, והתפטר ממשרתו! ויתר על המעמד וההשפעה והמשכורת, ושב ללמוד בבית הכנסת שבחצר זריצא!

ממי למד זאת? מהתורה, וממנחיל התורה. כידוע, עוד לפני לידתו נודע משה רבינו להיות מושיען של ישראל (סוטה יב ע"א), הנתונים בשעבוד קשה ומר. הצטער בצער כל יחיד מהם כאילו היה זה צערו (שמות רבה א, כז) ואמר: "מי יתן מותי תחתך!" נגלה אליו הקדוש ברוך הוא, וגילה לו שגם השכינה כביכול מצטערת בצערם של ישראל (שמות רבה א, ה) ותגאל כביכול עם גאולתם (פרקי דרבי אליעזר לח). הוא שנבחר להיות הגואל, "ואם אין אתה גואלם אין אחר גואלם (שמות רבה ג, ג) -

(להגיד)

שכר שיחה נאה

"ליכא מידי דלא רמיזא באוריתא" (תענית ט ע"א), אין לך דבר שאינו רמוז בתורה. לא תמיד מחפשים, ולא תמיד מוצאים, ולא תמיד מפיקים את הלקח הנכון. ובי היה המעשה -

סובבתי בארצות הברית, לטובת מוסדות התורה. שבעה כוללי אברכים, ובהם מאות לומדים בעלי משפחות, ואני שלוחם. הזמן קצר והמלאכה מרובה. פקדתי את מעונו של סוחר עשיר בר אורין, יודע ספר ומוקר תורה. קבלני בחביבות והתפתחה שיחה בדברי תורה. זה חלק מהטקס, חציו לה' וחציו לכם. והוא, ברוך השם, כגל של אגוזים. אתה נוטל אחד, ועשרה מדרדרים אחריו. כל אמרה, "שומע ומוסיף". אין מה לומר, היה נחמד. שעה של קורת רוח. הכלל, הגיע למעשה, והצטדק: העסקים אינם כתמול שלשום, אדרבה, שאציל לו ברכה. הפעם, אין ביכלתו לתרום.

האמת, גם אם לא כעסתי, הקפדתי. הכל יודעים מדוע אני בא, ודאי שלא כדי להעביר ערב בווארטים קלילים. זמני יקר, והאברכים תלויים בי. היה אומר בתחילת הערב, והייתי ממשיך לכתובת הבאה, למה עשה לי את זה.

אילו היה אומר מראש: המצב קשה, אין לי, אולי הייתי משכנעו. הייתי מזכיר לו דברי הגמרא (גטין ז ע"א): אם רואה אדם שמזונותיו מצומצמים יעשה בהם צדקה, ושוב אין מראים לו סימני עניות. וכתב הרמב"ם (הלכות מתנות עניים פ"ו ה"ב): לעולים אין אדם מעני מן הצדקה, ואין דבר רע ולא הזק נגלל בשביל הצדקה. יש מה לומר. ישתכנע, ירויח. אם לא, אמשיך הלאה. אבל מה כעת. בזבז לי ערב.

אמרתי: "עשית לי תרגיל, למדת ממשה רבינו" -

על כך לא חשב! ממש רבינו, מה למד!?

אמרתי: "זה שייך לספור" -

אמר: "אדרבה!" יהיה זה סיום נאה לערב נפלא.

אמרתי: "הספור ידוע, החוזה מלובלין זצ"ל בקש בעל תוקע למנינו. הואיל ותקיעת שופר 'חכמה ואינה מלאכה' (ראש השנה כט ע"ב) בחר ב'חכימא דיהודאי', רבי בונים מפשיסחא זצ"ל, שהיה מצעירי תלמידיו. נאות הרבי מפשיסחא, אבל הודיע שאינו יודע כונת התקיעות. קבע לו החוזה זמן, ולמדו עומק כונת התקיעות דמיושב ודמעומד ברוממות השגותיו. והרבי מפשיסחא "שומע ומוסיף", ושואב מלא חפנים ממעיינות החכמה. כשסיים לימוד כונת התקיעות, הודיע לחוזה שבעצם אינו יודע לתקוע... יש לחפש בעל תוקע אחר, בקי ורגיל... תמה החוזה, אף הקפיד: למה לא אמרת מראש, כשהצעתי לך את התפקיד!?

ענה: למדתי זאת ממשה רבינו, אב הנביאים. כשנגלה אליו הקדוש ברוך הוא בסנה ואמר לו: "לכה ואשלחך את פרעה והוצא את עמי בני ישראל ממצרים" (שמות ג, י), חקר: "הנה אנכי בא אל בני ישראל ואמרתי להם אלקי אבותיכם שלחני אליכם, ואמרו לי מה שמו, מה אמר אלהם" (שם, יג). ובארו רבותינו ששמותיו של הקדוש ברוך הוא כפי הנהגותיו, "שמי אתה מבקש לידע, לפי מעשי אני נקרא" (שמות רבה ג, ו). ובקש לדעת מה ההנהגה העליונה ביציאת מצרים, והודיעו הקדוש ברוך הוא שם הנהגת ספירת כתר עליון (תקוני זהר נא, ב), "אהי"ה אשר אהי"ה" (שם, יד). היש לנו מושג מה התגלה לו באותה שעה, הלא אמרו (ברכות ז ע"א) שהיתה זו עת רצון להשיג בלא הגבלה! והורה שלשת האותות שיעשה לעיני העם, וגם בהם לקחים וסודות אין מספר -

ואז אמר: "בי ה', שלח נא ביד תשלח" (שמות ד, יג)...

ובמקום לשמוח כל כך בגאולתם ולרוץ לגאלם, סרב!
שבעה ימים התעקש, עד שחרה בו אף ה'!

ומדוע? כי אהרן התנבא במצרים (שמות רבה ג, טז משמואל א ב, כז).
וכשמשא רבינו יבוא, יאפיל עליו ויעמידו בצל! חשש: "עכשיו אכנס
בתחומי של אחי, ויהא מצר בשבילי כך". ולא הלך עד שהובטח: "וראך,
ושמח בלבו" (שמות ד, יד)!

ונספר - בבחרותו למד הגאון רבי עקיבא איגר זצ"ל בישיבת דודו הגאון
רבי וואלף איגר זצ"ל בברסלאו. בהיותו בן שנים עשרה כבר כתב את
חדושי על מסכת חולין, ובהיותו בן חמש עשרה כבר השמיע שעוריו
בישיבה. הגביר רבי איציק פרנס מליסא בקש לזכות בו עבור בתו, והגיע
עם שני תלמידי חכמים מופלגים כדי לתהות על קנקנו. החלו לשוחח
עמו בלימוד, ולא ענה להם. התאכזבו, ובקשו לשוב על עקבותיהם.
השתאה דודו, ושאלו לפשר הדבר.

ענהו: "אילו הייתי עונה להם, חייב הייתי לומר לאחד שנעלמו ממנו
דברי התוספות במקום פלוני ומהשני נשמטה גמרא מפורשת. אמרתי
לנפשי: מוטב שיתבטל השדוך, ולא אלבין פניהם..."
התפעל מצדקותו של הבחור, ואמר לו: "ניחא. אל תתפלפל אתם, אלא
השמיעם מחידושיך".

נעתר רבי עקיבא איגר, ושטח בפניהם אחת ממערכותיו הנודעות.
התפעמו, והמליצו בכל פה על השידוך שקם ונהיה. שב החותן לעירו,
וסיפר לכולם על האוצר בו זכה. הזמין את החתן לביקור, וכל לומדי
העיר התכוננו להקיפו בחבילי שאלות ולשמוע פלפוליו. הגיע,
ושאלוהו, והוא כאלם לא יפתח פיו. השמיעו חדושיהם, ואינו מגיב.
כגודל הציפיות, גודל האכזבות.

הרינונים הגיעו לאזני החותן, שרמז לחתנו שישוב לישיבה. הפרת
התנאים תגיע אליו.

ענה שברצונו להישאר בליסא כל השבוע. תמה החותן, והבליג.
לקראת סוף השבוע חזר החתן על כל לומדי העיר, הזכירם את
קושיותיהם והפתיעם ברוחב בקיאותו. מזה נשמט דיוק לשון הרמב"ם
ומזה נתעלמה סוגיא ערוכה. המם בעומק עיונו, חילק בין הנושאים
והכביר ראיות. הפריך פלפולי סרק והרחיב בחידושים נכונים. וכולם
הודו והמליכו ואמרו: זכה רבי איציק פרנס ביהלום שבכתר!

התמרמר החותן: "אם כך גדול חילך לאורייתא, למה גרמת לי עגמת
נפש כה רבה! למה כבשת מעיניך, גן נעול מעין חתונם!"

ענה, שכאשר הגיע לליסא מצא ששוהה כאן חתן נוסף וחותר מתפאר
בו. ובאמת כלי מפואר הוא, והכל מתפלפלים עמו ומתפעלים ממנו
וחותרו רווח ממנו רוב נחת. ושיער, שאם יגלה כוחו ועוצם גאוונתו
יאפיל על אותו חתן -

ובלם עצמו. הפיל עצמו לתוך כבשן האש של לגלוג וביטול, ולא פגע
במעמדו של אותו חתן!

כך סיפר הסבא מנובהרדוק זצ"ל ("מדרגת האדם", מאמר חשבון צדק
פ"ו), ונחנו מה!

כמה מבליטים אנו מעמדנו תוך הדיפת הזולת לצד, אם לא לתהום!
בחוג החברה, ובחוג המשפחה!

ודוד המלך אומר: "תשב באחריך תדבר, בבן אמך תתן דפי" (תהלים נ
כ), ופרש רש"י: דבר גנאי, לדחותו. לשון: "יהדפנו" (במדבר לה, כ). וזה
פרט מיוחד בוידוי: "דברנו דפי", דבורים שנועדו להדוף את הזולת
ממעמדו בחברה או במשפחה.

משה רבינו מוכן היה לותר משום כך על הגאולה. ואנו נדרשים, בסך
הכל, לא לדחוף את עצמנו קדימה. לא להאפיל על הזולת!

(והגדת)

בספר "לב שלום" שגם כן מבאר נקודה זו: עה"פ ויהי בדרך במלון
ויפגשוהו ה' ויבקש המיתו (ד', כ"ד) "ויבקש המיתו - למשה, לפי שלא
מל את אליעזר בנו. ועל שנתרשל - נענש עונש מיתה. תניא, א"ר יוסי:
ח"ו, לא נתרשל, אלא אמר: אמול ואצא לדרך - סכנה היא לתינוק עד
שלשה ימים! אמול ואשהה שלשה ימים - הקב"ה צוני לך שוב מצרים!
ומפני מה נענש מיתה? - לפי שנתעסק במלון תחלה" (רש"י).

משמעות הדברים היא, שהציווי של "לך שוב מצרימה" דוחה את
מצוות מילה וקודם למילה, ומשה נהג כשורה במה שאיחר את המילה
מחמת ציווי זה - על אף גדלותה של מילה שנכרת עליה י"ג בריתות
וכו', שכן לא נענש אלא על ש"נתעסק במלון תחילה", אך על עצם
העיכות במילה - לא נענש.

ומעתה נשאלת השאלה: אם כה דחופה היתה ההליכה למצרים ללא
כל דחוי, וקיום ציווי "לך שוב מצרימה" דחה אף את מצוות מילה - היאך
נבין את שהותו של משה עצמו שבעה ימים שלמים שבהם פיתה ה'
את משה עד שהסכים ללכת למצרים?

אלא שהטעם שהוצרך ה' לשכנע את משה ללך היה - כידוע - חששו
של משה מפגיעתו של אהרן, ורואים אנו מכאן שבין אדם לחברו כ"כ
גדול וחמור - אף יותר מהציווי של "לך שוב מצרימה" שדוחה מילה!!
אלא שלכאורה צריך טעם, מדוע? וכי בין אדם לחבירו אינו מצוה ככל
המצוות? אם מצוות מילה נדחתה - מדוע בני"א לחבירו לא ידחה?

לא שייך דחיה בבין אדם לחבירו

אלא למדים אנו מכאן, שכל דחיית מצוה אחת מפני חברתה כגון עשה
דוחה ל"ת וכדו' - אינה שייכת אלא במצוות שנוגעות אל העושה לבד,
אשר אז כששתיהן מוטלות לפניו - אחת יכולה לדחות את השניה מפני
חומרתה.

אבל אם לי יש מצווה חשובה וחמורה ומאיך עומד כבודו או צעריו של
האחר - הכל נעצר! כי המצוות שלי אינן יכולות לבא על חשבון הזולת,
ואיני בעה"ב בכדי לדחות זה מול זה!!!

פעם נלוותי ע"פ בקשתו של ר' אליהו לאפיין זצ"ל עמו, והלכנו יחדיו
לאיש פלוני ע"מ להוכיחו על דבר מה, אשר צירופי לענין היה נצרך.
בבואנו לביתו פתחה לנו אשתו את הדלת, הכניסה אותנו אל החדר
וקראה לבעלה, אך מכיון שלא בכל יום מזדמן לה בביתה ביקור שכזה
- נעמדה אף היא בפתח החדר להאזין לשיחה.

ר' אליהו שאל בשלומי של בעה"ב, התעניין במצבו ושוחח כך עם
בעה"ב כרבע שעה, בירכו לשלום - ויצא לדרכו.

בדרכנו הסביר ר' אליהו את פשר הנהגתו זו, כי היות שאשתו של אותו
בעה"ב ניצבה כל העת בפתח החדר, לכן על אף שבאמת מחמת חומרת
מעשיו - היה מגיע לו ההערה ומגיע לו הבזיון אפי' מול אשתו, אבל מה
שנוגע לאשתו - הרי היא לא חטאה ולא פשעה, ואילו ההערה לבעלה
תפגע גם בה, וא"כ היאך נעשה ונקיים מצוות תוכחה באיש בעודנו
עוברים על בין אדם לחבירו בעלבונה של אשתו?!

(לב שלום)

"על כן יהיו דבריך מועטים"

היה אדם גדול, הצדיק הקדוש רבי שמעון מירוסלאב זצ"ל. האריך
ימים והפליג למעלה מגיל מאה בבריאות איתנה. מלבד מאור עיניו
שכבה. גם לעת זקנותו המופלגת כתת רגליו ונסע אל צדיקי דורו, מהם
שהיו נכדים של חבריו. הגיע אל הצדיק הקדוש רבי אליעזר מדז'יקוב
זצ"ל שקבל פניו בכבוד מלכים, ושאלו: "אל נא יקפיד עלי מר, לא
לקנטר כונתי. תורה היא, וללמוד אני צריך. במה זכה לכזו אריכות
ימים".

לא הקפיד, וענה: "מעולם לא היו לי קושיות על הנהגת השם יתברך".
לא הבין הרבי מדז'יקוב: "נאה ויאה, אך מה לזה ולאריכות הימים".

"אה, אסביר למעלתו. אם יש קושיות, עונים לך: בוא תעלה ונסביר
הכל. אני אין לי קושיות, ומשאירים אותי כאן..."

לא כדאי להקשות קושיות.

הנה משה רבינו נשלח לגאול את ישראל, ומראש נאמר לו שפרעה לא
ישלחם מיד, אבל לא שיער שעול השעבוד עוד יכבד. ומה שארע כן,
ודתן ואבירים נצבו לקראתו ופגעו בו והאשימוהו באסונם של ישראל,
התפרץ וקבל: "למה הרעתה לעם הזה, למה זה שלחתני, ומאז באתי
אל פרעה לדבר בשמך הרע לעם הזה, והצל הצלת את עמך" (שמות ה,
כב-כג). ואמרו (שמות רבה ה, כב) שבאותה שעה בקשה מדת הדין
לפגוע במשה, וכיון שראה הקדוש ברוך הוא שבשביל ישראל הוא
אומר לא פגעה בו מדת הדין. ועם זאת לא יצא פטור בלא כלום: "ויאמר
ה' אל משה עתה תראה אשר אעשה לפרעה" (שמות ו, א), העשוי
לפרעה תראה ולא העשוי למלכי ז' אומות כשאביאם לארץ (רש"י),
מכאן נטל משה את הדין שלא יכנס לארץ (שמות רבה ו, ד) -

"אל תבהל על פיך ולבך אל ימהר להוציא דבר לפני האלקים, כי
האלקים בשמים ואתה על הארץ, על כן יהיו דבריו מעטים" (קהלת ה',
א), שמירה גדולה צריך לשמור פיו ולשונו שלא יטיח בשום רמז כלפי
מעלה, כגון האומרים בדרך תמיהה: הבורא ימחול לי, למה זה כך וכך,
או איך ברא זה כך. וזו עברה חמורה, כי הכל בחכמה וביישר ובאמת
ובצדק (של"ה, שערי האותיות ערך השתיקה).

הלא נראה. היה יהודי גדול. צדיק הדור היה, שאמרו (כתובות ה ע"א) שמי שמוריד גשמים בתפלתו הרי זה אות על צדקתו, כי מפתח הגשמים ביד הקדוש ברוך הוא לבדו (תענית ב ע"ב), וזה סימן שהוא צדיק גמור (מועד קטן כח ע"א). צדיק כזה היה חוני המעגל (תענית יט ע"א). והיה גדול הדור, ענה על כל קושיא ששאלוהו חכמים (תענית כג ע"ב). רק על פסוק אחד היתה לו קושיא: כל ימיו של אותו צדיק היה מצטער על מקרא זה, "שיר המעלות, בשבוע ה' את שיבת ציון היינו כחלמים" (תהלים ככו, א) [כחלום נדמה גלות בבל שהיתה שבעים שנה (רש"י)]. אמר: היש מי שישן ברציפות שבעים שנה. פעם הלך בדרך ונטה לנוח, וקם כעבור שבעים שנה. לא הכירוהו ולא כבדוהו, חלשה דעתו ובקש רחמים, ומת (תענית כג ע"א).

ולמה עשה לו ה' כן - להורות, שלא שואלים על פסוק, לא שואלים על דבר ה'! וכבר העירו, שבספרו של הרב מבריסק זצ"ל על הרמב"ם מביא הוא את ההלכה, מקשה קושיא, וכותב: "וצריך עיון". חוקר חקירה, מביא ראיה, מיישב את הקושיא והדברים מאירים. בספרו על התורה לעולם אינו מקשה קושיא ומצריך עיון לפני הישוב. כי על הבורא יתברך אין מקשים קושיות. יש לך הסבר, מה טוב. אין לך, אל תאמר מאומה: "על כן יהיו דבריך מעטים!"

בגמרא (נדרים לב ע"א) אמרו, שבכלל ששאל אברהם אבינו עליו השלום: ה' אלקים במה אדע כי אירשנה" (בראשית טו, ח), נאמר לו: "ידע תדע כי גר יהיה זרעך" ונגזרה גזרת גלות מצרים. יש כאן דברים עמוקים, אבל בפשטות: לא כדאי לשאול שאלות!

אמר לי פעם יהודי מחיפה: אברהם אבינו נצטוה בעקדה: "קח נא את בנך". אמר: "שני בנים לי", למי הכוונה. "את יחידך". אמר: "זה יחיד לאמו וזה יחיד לאמו". "אשר אהבת". אמר: "את שניהם אני אוהב". עד שנאמר לו: "את יצחק, והעלהו לעולה" -

אילו לא היה שואל, היה לוקח את ישמעאל ומעלהו לעולה, והיינו נפטרים מצרתם של הערבים...

למדנו עד כמה אפשר לחסוך, כשלא שואלים שאלות! (והגדת) ויעבדו מצרים את בני ישראל בפרך {שמות א, יג}

אומר רש"י - בפרך. בעבודה קשה המפרכת את הגוף ומשברתו. מה זה עבודה קשה?

בחז"ל במדרש יש מחלוקת - אם הכוונה לעבודה קשה שאין לה קצבה, או עבודה קשה שאין צריך לה, או מלאכת האיש על האישה, או האישה על האיש...

הרמב"ם {הלכות עבדים פרק ראשון, ו} כותב - כל עבד עברי אסור לעבד בו בפרך. ואיזו היא עבודת פרך זו עבודה שאין לה קצבה ועבודה שאינו צריך לה אלא תהיה מחשבתו להעבידו בלבד שלא יבטל.

אז ממילא, אם כתוב ויעבדו מצרים את בני ישראל בפרך, אז משמע, שאלה היו העבודות.

אומרת הגמרא {מסכת סוטה יא, ב} - בפרך רבי אלעזר אמר בפה רך. אומר רש"י - בפרך בפה רך. משכום בדברים ובשכר עד שהרגילים לעבודה.

היה כאן פיתוי בכסף, ופיתוי בדברים, למה הכוונה?

הגמרא {מסכת סוטה} אומר ר' אליעזר בר' שמעון, שביום הראשון לעבודה, הגיע פרעה, ופרעה שם על עצמו לבנים, כדי להראות שגם הוא עובד...

מי שהיה אומר "יש לי בעיות בחוט שדרה... פריצת דיסק...".

אמרו לו - לפרעה יש יותר דיסקים ממך ☺ אם הוא עובד, גם אתה יכל לעבוד!

כל התירוצים לא היו אקטואליים, בזמן שהיו רואים את פרעה עובד. אומר המדרש {תנחומא, במדבר, פרשת בהעלותך, אות כ} - שבשעה שאמר פרעה (שמות א, יא): הבה נתחכמה לו, וישימו עליו שרי מסים, קבץ את כל ישראל ואמר להם בבקשה מכם עשו עמי היום בטובה, היו דכתיב (שמות א, יג): ויעבדו מצרים את בני ישראל בפרך, בפה רך, נטל סל ומגרפה, מי היה רואה את פרעה נוטל סל ומגרפה ועושה בלבנים ולא היה עושה, מיד הלכו כל ישראל בזריזות ועשו עמו בכל כחן, לפי שהיו בעלי כח וגבורים, כיון שחשכה העמיד עליהם נוגשים ואמר להם חשבו את הלבנים, מיד עמדו ומנו אותם, ואמר להם כזה אתם מעמידים בכל יום ויום. מנה את הנוגשים של מצרים על השוטרים של ישראל,

והשוטרים התמנו על יתר העם, וכשאמר להם (שמות ה, ז): לא תאספון לתת תבן לעם, היו באין הנוגשים ומונין את הלבנים ונמצאו חסרות, היו מכין הנוגשים את השוטרים, שנאמר (שמות ה, יד): ויכו שטרי בני ישראל, והיו השוטרים מכין על יתר העם ולא היו מוסרין אותן בידי נוגשים, ואומרים מוטב לנו ללקות ולא ישלנו יתר העם.

במדרש הגדול, וכך מופיע גם במדרש תורה שלמה... הוא מביא שפרעה הציע כסף, כך גם מביא רש"י בגמרא {מסכת סוטה}...

אם ניקח למשל דוגמא, באו ליהודים, אמרו להם - רבותי, 100 דולר ללבנה... עשר לבנים מקבלים בונוס!

נו... יהודים מקבלים כסף, למה שלא יעבדו? כולם עובדים ברוך ה'.... בסוף היום סיימו לעבוד... אמרו - רבותי, בואו ונלך לקבל כסף...

יש מחלוקת, אם הם שילמו להם או לא... בכל אופן, למחרת אמרו להם - רבותי, מה שעשיתם אתמול בכסף, היום בלי כסף!

לזה אומר רש"י - בפה רך, בתחילה הציעו להם לעבוד בשכר... אחר כך הציעו להם לעבוד קשה...

אומר המדרש הגדול - כולם עבדו עבודת פרך, חוץ מעמרם. לא נתפתה ליבו ועשה לבנה אחת.

ביום הראשון בא עמרם - "כמה צריך לעשות?" - מינימום לבנה. עשה לבנה אחת, ונח...

ר' עמרם, מה איתך?! יש אפשרות לעשות בוכטות! תיודע מה זה, חמישים לבנים, מאה דולר ללבנה... 5000 דולר! ... שלושה חודשים יש לך דירת חדר בבני-ברק! לא כדאי! תתחיל לעבוד! אמר עמרם - כמה צריך לעשות?! אחד?! אחד אני עושה... למחרת בבוקר... כשבאו הנוגשים ואמרו להם "מה שעשיתם אתמול בכסף, היום אתם עושים גם, אבל בחינם!" - איאיאי... למה לא היה לנו שכל, כמו לעמרם... פתאום כולם אמרו - עמרם גדול הדור, הוא רואה למרחקים!

בספר באר יוסף, לר' יוסף סלנט, הוא מבאר עפ"י זה, גמרא {מסכת פסחים לט}.

הגמרא אומרת, מרור זה שאנו אוכלים, על שום מה? על שום שמיררו המצרים את חיי אבותינו במצרים... שואלת הגמרא - איזה מרור לקחת? ואומרת - רצוי לקחת חזרת, כי תחילתה רך וסופה קשה. אז זה בדיוק כמו שהיה במצרים.

אומר רש"י - שבתחילה נשתעבדו בהם ע"י שכר... בהתחלה זה היה רך - היה בכסף... אחר כך זה היה קשה... אז כמו שהיה במצרים, בהתחלה רך ובסוף קשה, אותו דבר תאכל מרור!

שואל הבאר יוסף - למה אתה צריך לאכל בתחילתו רך? הרי ביום הראשון שילמו להם כסף, זה היה מתוק... הרי ביום הראשון הוא בא הביתה עם חבילה של דולרים... אז למה ביום הראשון אתה צריך לאכל חזרת, שהיא בהתחלה רכה? כי במצרים, גם ביום הראשון זה היה בסדר... אז אתה עושה זכר למה שהיה רך, או שאתה עושה זכר למה שהיה מרור???

ביום הראשון זה היה כסף! אז זה לא היה בעיה... אז מה פתאום אתה צריך לאכל חזרת, שתחילתה רכה וסופה קשה???

כך שואל הבאר יוסף, ועונה תשובה נפלאה - אדם שנקלע לצרה... אם הוא לא אשם בצרה, אז הוא לא אשם... אם כל הצער והיגון שיש לו, הוא לא מאשים את עצמו בצרה...

אבל ברגע שהוא אשם בצרה, הוא הביא על עצמו את הצרה, אז לא רק שכואב לו מהצרה עצמה, אלא כואב לו "איך הבאתי על עצמי את הצרה"...

הצרה מתעצמת, ברגע שהיא באה, כתוצאה ממה שאני הבאתי על עצמי...

אומר הבאר יוסף - זה מה שכתוב כאן, שצריך להביא חזרת... זה שביום הראשון שילמו להם כסף, זה היה תחילת המרור, כי אם ביום הראשון הם לא היו מתפתים אחרי הכסף, הם לא היו עושים כל-כך

הרבה לבנים, אז גם למחרת, הם לא היו צריכים לעשות כל-כך הרבה לבנים.

יוצא שמה שהם התפתו ביום הראשון, שזה היה בפה רך, זה הביא עליהם את המרור. המרירות באה, כתוצאה מזה, שזה היה רך! אם בהתחלה זה היה קשה, אז הם לא היו מגיעים למצב כזה! הם הפילו את עצמם במלכות הזאת, לכן זה כאב להם.

אומרת הגמרא – תיקח חזרת, שתחילתה רכה, כי היא עצם זה שהיה רך בהתחלה, זה תחילת המרור שלהם!

אומר הספר באר יוסף – עפ"י זה תוכל להבין, בשעה ששבט לוי לא עבד... שכולם למחרת בבוקר ראו, שעמרים לקח לבנה אחת, לכולם כאב הלב "למה לא עשינו, מה שעשה גדול הדור!?! ... אם היינו עושים ככה, היום לא היינו נופלים בתוך המלכות הזאת..."

שבט לוי היה פטור מעבודת פרך... למה?

כך מובא במדרש {תנחומא, פרשת וארא, אות ו} - **אמר רבי יהושע בן לוי: שבטו של לוי פנוי היה מעבודת פרך.**

רש"י מביא את זה {ה, ד} ויאמר אלהם מלך מצרים למה משה ואהרן תפריעו את העם ממעשיו לכו לסבלתיכם

לכו לסבלתיכם. לכו למלאכתכם שיש לכם לעשות בבתיכם. אבל מלאכת שעבוד מצרים לא היתה על שבטו של לוי, ותדע לך שהרי משה ואהרן יוצאים ובאים שלא ברשות.

משה ואהרן כל הזמן יוצאים ונכנסים, סימן שהם לא היו בעבודת פרך. למה זכה שבט לוי, להיות פטור מעבודת פרך?

לכאורה זה פלא ... למה?

הרי פרעה העביד אותם, פרעה רוצה כסף, פרעה רוצה שיבנו לו ערי מסכנות... הוא רוצה להטיל עליהם מיסים, יש לו מטרה....

פתאום באים אליו, ואומרים לו – תשמע, יש לנו איזה 278,000 שלא עובדים...

למה לא עובדים!?!

ככה... לא רוצים לעבוד...

כל מי שלא הספיק את מכסת הלבנים, לקחו את הילד שלו, ושמו באמת הבנין...

לא הבאת לבנים... לוקחים ומכסים אותו עם טיט ...!

פתאום פרעה שומע, שיש שבט של 278,000 שלא עובד... אוכל ישן ולומד... "זה בסדר, אני מסכים שישבו וילמדו"

מה זה?! מאיפה פרעה הביא את זה?!

כתוב במדרש הגדול, ומביא את זה הכלי יקר בפרשת ויצא, מביא את זה החזקוני על המקום, שבשעה שפרעה הגיע להלוויה של יעקב אבינו, הוא ראה דבר משונה – את ארונו של יעקב אבינו, נושאים 12 אנשים בלבד. שום נכד, לא מורשה לגעת בארון! רק מנשה ואפרים, היו מורשים, רק לאחר שהסבא יעקב, בירר את הכתובה שלהם, ומצא שהיא כשרה והנישואין היו כדת וכדין...

אומרים חז"ל במדרש {בראשית רבה, פרשה ק, אות ב} - **אמר להם תנו דעתכם שלא יגע ערל [אחד] במטתי, שלא לסלק את השכינה מעלי, אלא כסדר הזה עשו לי, שאו אותי שלשה מן הצפון ושלשה מן הדרום שלשה מן המזרח שלשה מן המערב, כשם שאתם עושין לי כך אתם עתידין להעשות ארבעה דגלים במדבר והשכינה באמצע.**

במדרש תנחומא {פרשת במדבר, אות יב} כתוב, מי לקח באיזה צד - והיאך צום. **אמר להם: יהודה ויששכר וזבולון יטענו מטתי מן המזרח,**

ראובן ושמעון וגד יטענו מן הדרום, דן ואשר ונפתלי יטענו מן הצפון, בנימין אפרים ומנשה יטענו מן המערב. יוסף אל יטעון, למה. שהוא מלך, ואתם צריכין לחלוק לו כבוד. לוי אל יטעון. למה, שעתידין לישא את הארון, ומי שטוען את ארונו של חי העולמים, לא ישא ארונו של מת.

פרעה הגיע להלוויה, ורואה דבר מענין – הוא רואה שלוי לא נוגע...

שאל פרעה – למה הוא עומד בצד? מה קרה?!

אמרו לו – תשמע, זה השבט הכי מרומם כאן! השבט הזה, לעתיד לבוא, כשהקב"ה יתן לנו את התורה, הוא עתיד לשאת את הארון ...

מי שנושא את ארונו של הקב"ה, לא נוגע בארונו של מת!

כך אמרו לפרעה, בהלוויה של יעקב...

כותב הכלי יקר {פרשת ויצא ל, ו} - על כן אמר יעקב לוי לא ישא ארונו לפי שלעתיד ישא ארון הקודש, ועל כן נהגו המצרים כבוד בשבט לוי

כי ראו שיעקב נהג בו כבוד, ועל כן לא נשתעבדו בהם המצריים

אם אנחנו מחפשים, נדבר נוסף, של מעשה אבות סימן לבנים – היות וחומש בראשית, מסתיים בנשיאת ארונו של יעקב ... כשם ששם ציוה יעקב, ששבט לוי לא נוגע... זה אפשר בתחילת פרשת שמות, לשבט לוי, לא להיות בעבודת פרך.

אומר החזקוני {שמות ה, ד} - **לכו לסבלותיכם.** הטעם מפני מה זכו שבימיו של לוי להיות חופשי משעבוד מצרים כשעבדו מצרים בישראל מתחילה היה פרעה משעבד עצמו עמהם כדי שיתאמצו במלאכה כדדרשינן בפרך, בפה-רך באותה שעה נזכר שבטו של לוי

מה ציוה יעקב בשעת פטירתו, שלא ישארו לוי לפי שהיה עתיד לשאת את ארון הקודש ולא רצה לשעבד עצמו ולא הכריחם פרעה. מיום

ההוא והלאה הוקבע להיות משועבד כל מי ששעבד עצמו, ועוד נמצא באגדה, אברהם מסר כל קבלת התורה ליצחק, ויצחק ליעקב, ויעקב ללוי, ולוי זרעו הושיבו ישיבות במצרים ולפי שלא היו יודעים שום

מלאכה ולא נסו בה, רק בתורה היה כל עסקיהם לא נשתעבדו במצרים.

כאן בחזקוני כתוב, שלא המצריים הם אלו ששחררו מעבודה, אלא לוי אמר, אם יעקב לא נתן לנו לשאת את ארונו, ודאי שלבנים אנו לא נושאים!

הרמב"ן כותב {ה, ד} - ומנהג בכל עם להיות להם חכמים מורי תורתם, ולכן הניח להם פרעה שבט לוי שהיו חכמיהם וזקניהם. והכל סבה מאת ה'.

בספר אמת ליעקב, לגאון ר' יעקב קמינצקי ... ראיתי שמביא את זה גם, הדברי חיים... כתוב, שיעקב במצרים, כבר הכין את הקרקע, לפטור את

שבט לוי מן העבודה... איפה?

כתוב בסוף פרשת ויגש {מז, כב} - **רק אדמת הכהנים לא קנה כי חק לכהנים מאת פרעה ואכלו את-חקם אשר נתן להם פרעה על-כן לא מכרו את-אדמתם**

כותב האמת ליעקב – כל מה שעשה יוסף, הכל היה למען מטרה אחת, שיהיה שבט אחד בישראל, שבט לוי, שיהיה פטור מן המס, ולכן כשגזר פרעה על ישראל לעבוד, היו שבט לוי פטורים מזה, כי כן היה החוק

בארץ מצרים, שנעשה ע"י יוסף, ושבט הכהונה פטור ממיסים, ומקבל את כל האוכל שלו, מידי המלכות, ולכן כשאומרת התורה {א, יא} **וישימו עליו שרי מסיים למען ענתו בסבלתם ... שבט לוי היה פטור מכל**

מס, והרי פרנסתו מאוצר המלוכה, על כן היה פטור מן העבודה.

כך מביא ר' יעקב קמינצקי, לבאר את מה שכתוב בסוף פרשת ויגש.

(ברוך שאמר)

בדרך הדרוש

ומזה שמשה בא בטענה למה הרעותה חוינן דסבירא ליה שעשיו בכלל זרע יצחק, והנה מובאר בכתובים (פרשת ואתחנן) שמשה ביקש להיכנס לארץ ישראל, ונראה לומר שהיו כדי שיוכל לקיים מצות פרו ורבו, כי משה רבינו ע"ה לא היו לו בנות כי אם בנים, והרי זה שנוי במחלוקת אם בשני זכרים בלבד יוצא אדם ידי חובתו במצות פרו ורבו. והנה כמעט שפירש מן האשה אמרו (שבט פ"ז א) מאי דריש, נשא קל וחומר בעצמו, אמר ומה ישראל שלא דברה שכינה עמהן אלא שעה אחת וקבע להן זמן אמרה תורה והיו זמנים וגו' אל תגשו, אני שכל שעה ושעה שכינה מדברת עמי ואינו קובע לי זמן על אחת כמה וכמה עיי"ש.

ומצינו (דב"ר ט) קרא את יהושע, אמר לפניו רבש"ע יטול יהושע ארבי שלי ואהא חי, אמר הקב"ה עשה לו כדרך שהוא עושה לך, מיד השכים משה והלך לביתו של יהושע וכו' נכנסו לאהל מועד ירד עמוד הענן והפסיק ביניהם משנשתלק עמוד הענן הלך משה אצל יהושע ואמר מה אמר לך הדיבור וכו' עיי"ש. ורואים מזה

ויאמר ה' אל משה עתה תראה אשר אעשה לפרעה וגו' (כו, א) בש"ס סנהדרין (קיא, א) במלחמת פרעה אתה רואה אבל אי אתה רואה במלחמת ל"א מלכים עיי"ש. וצ"ב סיבת הדבר שנענש דבר הזה דייקא. ונל"ב דהנה משה טען ואמר ה' למה הרעותה לעם הזה: ולכאורה לפמ"ש המפרשים דעל ידי הכבדת העבודה יכלו לצאת ממצרים קודם הזמן של ארבע מאות שנה שקושי השעבוד השלים הזמן הרי בדיון הוא. אך במפרשים כתבו עוד הגויזת כי גר יהיה זרעך שנגור על אברהם אבינו כלל את כלי זרעו, ונמצא שבני ישראל כבר השלימו יותר מחלקם במאמץ ועשר שנה שנשתעבדו שם וברין יצאו ולא הוצרכו לקושי השעבוד ולכן בא משרע"ה בטענה למה הרעותה לעם הזה אמנם זה רק אם עשיו הוה בכלל זרע אברהם אבל אי אמרינן דישמעאל ועשו אינם בכלל זרע אברהם ויצחק הרי אינם בכלל כי גר יהיה זרעך ר"ב יעקב, וכיון שהגורה חלה כולה על בני ישראל הרי עדיין לא השלימו את הזמן ושפיר היה צורך בקושי השעבוד

(ציבי פתגם)

המעטפה שונמרה לשומרי אמונים

מדבורים למעשה - מאותו הרגע ואילך החלו ה'אמונים' להשמע בביתנו ברמה, תוך שהן ממלאות את חלל ביתנו בעוד ועוד מלאכי זכיות זכים וטהורים.

לאחר שחלפו כמה וכמה שעות מבלי שהיתה התפתחות משמעותית, כבר השלמנו בלבנו כי ככל הנראה המעטפה לא תמצא לעולם. המעטפה היתה ללא כל סימני זהוי, ומשום כך לא היו סכויים רבים למוצאה. התנחמנו בעבדה שלכל הפחות כבר יצא מכף דבר טוב, ובזכות האבדה הצטרף גם ביתנו לרבות בתי ישראל המתחזקים כל העת בעגית אמן.

בפעל, ה'אמן' לא אכזבה גם הפעם...

היה זה ביום חמשי יומים לאחר מכן. השעה היתה חמש וחצי אחר הצהריים. השעה הקבועה שמוישי רגיל ללמד עם האברך בחברותא. מוישי לא היה מוכן ללכת, דמעות זלגו מעיניו.

"מוישי יקירי", הרגעתי אותו, "סע לשלום, הפסך ילך לכפרות' וה' ידאג לנו הלאה, אהה תלמד תורה, וה' יעזור..."

במחשבה שניה הוספתי והמלצתי למוישי לשאל את נהג האוטובוס האם הוא ראה את המעטפה. מוישי היה יוצא מדי יום בשעה קבועה, כך שהסתבר שגם ביום זה סע באוטובוס שנסע בו לפני יומים.

'מי יודע', קניתי, 'אולי הנהג מצא את המעטפה, והוא מחפש את בעליה'.

מוישי יצא מהבית ברגלים כושלות אולם בלב מעודד, הישר אל תחנת האוטובוס שבו הוא רגיל לנסע שלוש פעמים בשבוע ללמד עם החברותא. האוטובוס הגיע. מוישי אזור אפך ושאל את הנהג: "אולי ראית כאן במקרה מעטפה, בשעה הזאת, ביום שלישי?"

"כן!", השיב הנהג למוישי המפתע, "ראיתי כאן בסיום הקו מעטפה, אולי של חתנה...!? שמתי אותה בפח הסמוך". הנהג המשיך לנסע, ומוישי נגש לפח.

לא יאמן! המעטפה שכנה שם, שלמה ונקיה, ללא לכלוך ואפילו ללא ריח. ארבעים ושמונה שעות היתה המעטפה מנחת בפח האשפה, ודבר לא ארע לה. היא נותרה שלמה וסגורה על כל תכולתה - פרוטה לא חסרה.

המעטפה העברה מיד לאברך המסור, ומוישי חזר בערב שמח ומאשר ועיניו מאירות. ברוך ה' האבדה נמצאה, וה'אמן' הקדושה ממשיכה להשמע בביתנו פעמים רבות בכל יום עד עצם היום הזה.

הניח את המעטפה על המושב הסמוך לו, ופתאום הבחין בחברו היושב שני ספסלים מאחוריו. ברגע של פאור דעת הוא החליט ללכת לשבת ליד החבר, וכשהאוטובוס עצר בתחנה, הוא ירד. מותיר מאחוריו את המעטפה המיתמת.

אלף שקלים הם סכום בלתי מבטל בעבור משפחת אברכים כמונו. חסכנו אותו כמעט מפינו מתוך ידיעה שאנו עושים את הדבר הטוב ביותר עבור בננו שצוק מ'אד לקדום בלמודיו. האברך החברותא צפה בכליון עינים לתשלום החדשי. כעת המעטפה אבדה, ואנה אני באה.

לבי נחמץ בקרבי. כמה חששתי שזה יקרה. כמה הזהרתי את מוישי שישמור על המעטפה מכל משמר, והנה, אשר יגרתיו בא לי. הפסך נעלם.

זמן רב למחשבות לא היה לי, התחלתי אפוא לעשות מעשה. התקשרתי מיד לחברת דן, ולאחר שהמתנתי דקות ארוכות על הקו, הפניתי למחלקת האבדות. גם אז המתנתי עוד כמה דקות למענה. וכשענו לי לבסוף, אמרו לי שאינם יודעים דבר על המעטפה האבודה.

בלית ברירה התקשר בעלי לחברותא של בני, התנצל עמקות על כך שנאלץ הפעם לאחר במעט את התשלום והסביר כי המעטפה אבדה בדרך אלו. באצילות נפש אפניתי הסכים האברך מיד לדחות את התשלום ואף אחל לנו מעמק לבו כי נמצא את האבדה בקרוב.

"פסך שיוצא מלומד תורה ומגיע ללומד תורה לצרף למוד תורה, בודאי ימצא וישוב אליכם בקרוב", אמר לו האברך בבטחון. אותו המשפט הזה דוקא חיב יותר...

לכל ארץ השיחה עמד מוישי מהצד, הרגיש אי נעימות עם מה שקרה והבין שעליו לעשות מעשה. הוא כנס מיד את אחיו ואחיותיו לאספת חזק' בועיר אנפין והתניע עמם במה כדאי להתחזק כדי שהאבדה היקרה תמצא.

היה זה באותה התקופה שבה נערך החזק הגדול של 'בני אמונים' בתלמודי התורה ובבתי הספר, כך שלא היה זה פלא כאשר כל הילדים בחרו פה אחד ב'אמן' כמצוה שזכייתה העצומות בודאי תסיענה למציאת האבדה.

הספור שלפנינו נשלח אלינו מידי בעלת המעשה, אם בישראל, שזכתה לראות נכונה בהשגחה פרטית ונפלאה ומיחדת בזכות התחזקותם של בני ביתה בעגית אמן.

היה זה ביום שלישי, באחד מימי חדש אלול. כהרגלו מדי ראשון, שלישי וחמשי חזר הביתה מוישי, בננו היקר בן השתיים עשרה, לאחר למוד מתק ומחיה של הגמרא הקדושה עם החברותא, אברך תלמיד חכם שלומד אתו יחד.

בכל פעם שב מוישי מהלמוד הקבוע כשחיוף מרצה ומלא ספוק על פניו, אולם

המעטפה שכנה שם, שלמה ונקיה, ללא לכלוך ואפילו ללא ריח. ארבעים ושמונה שעות היתה המעטפה מנחת בפח האשפה, ודבר לא ארע לה. היא נותרה שלמה וסגורה על כל תכולתה - פרוטה לא חסרה.

הפעם היו פניו נפולות ועיניו כבויחות. נסיתי להתענין מפיו לפשר מצב רוחו הירוד, אולם הוא חמק ממני לחדרו וסגר את הדלת אחרי. הבנתי מיד שמשוהו התרחש, חברתי את הפרטים שעלו בראשי, ונראה היה לי שהבנתי את שקרה...

נגשתי במהירות אל חדרו ושאלתי בעדינות, תוך שאני מנסה להסתיר את חרדתי: "מוישי חמוד, האם מסרת את המעטפה לחברותא?"

במקום תשובה החל מוישי לבכות.

חששתי התאמתו. המעטפה, שבה כאלף שקלים שיעדו לתשלום לחברותא, אבדה. בקשי הצלחתי לשמע את הסברו המפרט כיצד ארע הדבר; בעודו יושב באוטובוס בדרכו אל החברותא, הוא

ברכת אמת ואמונה

מהות הברכה

ידועים הם דברי המשנה (שם יב ב) הנאמרת מדי שנה בסדר הגדה של פסח: "מזכירין יציאת מצרים בלילות. אמר רבי אלעזר בן עזריה: הרי אני כבן שבעים שנה, ולא זכיתי שתאמר יציאת מצרים בלילות. עד שדרשה בן זומא, שנאמר (דברים טז ג): 'למען תזכר את יום צאתך מארץ מצרים כל ימי חייך', 'ימי חייך' - הימים, 'כל ימי חייך' - הלילות". כלומר, המלים 'כל ימי' נדרשות במשמעות של כל שעות היממה לרבות הלילה (שנות אליהו ברכות א ה).

נחלקו הראשונים בבאור הוראתה של משנה זו: לדעת רש"י (שם ד"ה מזכירין), הוראת המשנה "מזכירין יציאת מצרים בלילות", מתייחסת לחובת אמירת פרישת 'ויאמר' גם בלילה, אף על פי שהיא עוסקת בעקר במצות ציצית שאינה נוהגת בלילה. זאת לפי שמזכרת בה יציאת מצרים. אולם הר"ד (פסקי הרי"ה שם) חולק על רש"י וסובר שהוראת המשנה אינה מתייחסת לפרישת 'ויאמר', כי אם לברכת אמת ואמונה שבה מזכרת יציאת מצרים. וחכמים תקנו לאומרה בערב מחמת החובה להזכיר את יציאת מצרים גם בלילות.

מקור הברכה

תקנו חכמים שהקורא קריאת שמע של ערבית צריך לברך שתי ברכות לאחריה (ברכות יא א). הברכה הראשונה שלאחר קריאת שמע של ערבית היא ברכת 'אמת ואמונה'.

חכמים הסמיכו את יסודה של ברכה זו ושל ברכת 'אמת ויציב', הנאמרת לאחר קריאת שמע של שחרית, על פי הפסוק (תהלים צב ג): "להגיד בבקר חסדך ואמור נתך בלילות". משום כך בברכת 'אמת ויציב' הנאמרת בבקר אנו מזכירים רק את חסדי הבורא עם אבותינו בעת יציאת מצרים, ואלו בברכת 'אמת ואמונה' הנאמרת בלילה, אנו מוסיפים ומזכירים את אמונתנו שישמרים הקדוש ברוך הוא את הבטחתו ויצילנו מאותם העומדים עלינו בכל דור ודור (ברכות יב א; רש"י שם ד"ה שנאמר).

אמירת הפסוקים בקול

נהגו בני אשכנז להפסיק בברכה זו לפני אמירת הפסוקים 'מי כמוך' ו'ה' ימלך לעולם ועד' ולאומרים יחד עם החזן. טעם הדבר הוא לפי שנהגו בימי קדם ששליח הצבור היה מתפלל בעל פה ומוציא את כל הצבור ידי חובה. וכיון שההלכה האומרת כי "דברים שבכתב אי אתה רשאי לאומרם בעל פה" (גיטין ס ב), מתייחסת למי שבא להוציא את הצבור ידי חובתם, היו הצבור אומרים פסוקים אלו יחד עם שליח הצבור. ואף שכיום אין הש"ץ מוציא את הצבור, נותרה התקנה במקומה (טור או"ח מט בשם הרא"ש; מגן אברהם שם א).

אולם הגר"א פרש שהצבור אומר פסוקים אלו יחד עם החזן, משום שפסוקים אלו הם פסוקי גאולה, כפי שנוהגים במגילת אסתר, שאת פסוקי הגאולה אומר כל הצבור יחד (הגהות הגר"א או"ח תרצ"ז).

מבנה הברכה

ברכת 'אמת ואמונה' אינה פותחת ב'ברוך' לפי שהיא סמוכה לברכות קריאת שמע, ואין קריאת שמע נחשבת כהפסק ביניהן (טור או"ח רלו).

ברכה זו מכנה 'ברכה ארכה', לפי שאמרו בירושלמי (ברכות א ו) שצריך להאריך בה בהזכרת פרטים רבים: יציאת מצרים, מפת בכורות, קריעת ים סוף ומלכות ה' (רש"י ומאירי שם; ראה משנה ברוך'ה סו ג).

בהמשך הברכה אנו אומרים: "משה ובני ישראל ענו שירה בשמחה רבה, ואמרו כלם (שמות טו יא): 'מי כמכה באלם ה' מי כמכה נאדר בקדש נורא תהלת עשה פלא'..."

מדוע מזכירים אנו דוקא פסוק זה מכלל פסוקי שירת הים? בסדור צלותא דאברהם' מפרש: בעוד שלגבי כל פסוקי השירה אמרו חכמים (סוטה כז ב) שרק משה רבנו אמרם, וישראל ענו אחריו רק מקצת מן השירה, פסוק זה יוצא דפן בכך שאמרו אותו משה וישראל יחד, ולפיכך רק לגבינו נתן לומר "ואמרו כלם".

ביגת אמן

אמת שיש לשבח את הקדוש ברוך הוא על שגאלנו ממצרים, הכה את בכוריהם וקרע לנו את הים.

אחת שאלתי

שאלה בהלכות ברכות ואמן

הן ברכת 'אמת ואמונה' והן ברכת 'אמת ויציב' מסתיימות בפסוק שהוא מעין החתימה, ואולם כל אחת מהן מסתיימת בפסוק שונה; ברכת 'אמת ויציב' מסתיימת בפסוק (ישעיה מז ד): "גאלנו ה' צב-אות שמו קדוש ישראל", ואלו ברכת 'אמת ואמונה' מסתיימת בפסוק (ירמיה לא י): "כי פדה ה' את יעקב וגאלו מיד חזק ממנו", מדוע?

השאלה והתשובה מעלון פרישת ויגש:

השאלה: היכן מצינו אזכור לברכת 'מעריב ערבים' בספר תהלים?

התשובה: את הפסוק (תהלים סה ט): "מוציא בקר וערב תרנין", פרש רש"י (שם): יציאת החמה והלבנה מדי יום, מרנינה את לב הבריות וגורמת להם להודות ולהלל באמירת ברכת 'יוצר המאורות' בבקר, וברכת 'מעריב ערבים' בערב.

וכאשר תקום מן הספר, תחפש באשר למדת אם יש בו דבר אשר תוכל לקימו

תשובות נתן לשלח לפקס
שמוספרו 08-9746102
או לכתבת המייל: 9139191@gmail.com

בין הפותרים נכונה
יגדל ש"ס' עז והדר
מתמידים. ההגדרה
תתקיים מדי שבוע ביום
חמשי שלאחר הופעת
העלון. התשובה ושם
הזוכה יפרסמו א"ה
בעלון פרישת וארא.

הזוכה בהגרלה שהתקיימה בין שולחי התשובות לשאלה
שהופיעה בעלון פרישת ויגש הוא: הבה"ח בנימין ויס מאשדוד

מאוצרות אמונים

אוצרות על שבר עניית אמן

אריכות ימים בטובה

בגמרא (ברכות מז א) מבאר שחיי האדם תלויים בעניית אמן כהלכה, הן לטוב והן למוטב חלילה, שכתב אמרו: "העונה אמן ותומה [מבלי לדעת מהי הברכה] - יהיו בניו יתומים, חטופה [שלא בנקודה המדויקת] - יתחטפו ימיו, קטופה [שמבליע אחת מאותיותיה] - יתקטפו ימיו". ולעמת זאת למקפיד על עניית אמן פדת וכהלכה הבטיחו שיאריז ימים בטובה - "וכל המאריז באמן מאריכין לו ימיו ושנותיו". ובירושלים (ברכות ח ח) הוסיפו: "מאריכין לו ימיו ושנותיו בטובה".

משמעות 'המאריז באמן' הינו שעונה אמן במתינות כראוי, כשעור אמירת התבות 'א-ל מלך נאמן' (ראה תוספות שבת קיט א ד"ה א"ר), ובלבד שלא יענה אמן ארפה מדי באפן המקלמל את הגיטה כראוי ('אור זרוע' הל' סעדה קצג; תוספות ברכות שם ד"ה כל).

בעלי התוספות הביאו סמך לכך שהמאריז באמן - מאריז ימים מן הכתוב (בראשית כד א): "ואברהם זקן בא בימים". "זקן בא בימים" סופי תבות 'אמן' (תוספות השלם' שם).

אגרת אמונים

מכתב מקורא נאמן

לכבוד מערכת 'וכל מאמינים',

בראשית דברי אפתח בתודה על העלון הנפלא והמשקע המלא בתוכן איכותי ומנסח להפליא, לרבות מראהו החיצוני המשובב את העין ומושך את הלב. ומעל כל זאת, לבי מלא בברכות והודאות לבורא העולם על עצם הפעילות הנפלאה שחזקה אותי ועוד רבים אחרים בענייני תפלה ועניית אמן, כפי שאציין להלן:

אני אברך המתגורר בעיר בני ברק. בחסדי ה' זכיתי לחתן כמה מילדי. שדוכו של אחד מילדי התעכב ללא סבה הנראית לעין, וכבר הגענו למצב שהתעכב גם הבן הבא אחריו. חפשתי אחר זכות שתעורר רחמי שמים. התייעצתי עם ידיד תלמיד חכם, ובעקבות מאמר נפלא שהופיע בעלונכם על חשיבות ההקדמה לתפלה החלטתי להתחזק בענין זה. ידיתי אמר לי שאם אפעל שיהודים יקדימו את תפלתם, מדה כנגד מדה יקדימו משמים את מועד שדוכם של ילדי בשעה טובה ומצלחת.

בבית הפנסת שאני מתפלל נהוג היה שעד 'שתתבח' מתפלל כל אחד לעצמו, ושלח הצבור נגש רק החל מ'שתתבח'. מוכן שיהודים יראים ושלמים מגיעים מקדם לאמירת ברכות השחר וקרבות בנחת, בכונה וגם בחברותא. למרות זאת, אני חייב לציין בכאב גדול שהמציאות שבה הש"ץ נגש רק מ'שתתבח' יצרה אצל חלק מהצבור מצב של רפיון בענין ההגעה לתפלה באמן. משום שכתב מצטייר כביכול רק מ'שתתבח' מתחיל חלק הארי של התפלה.

בעקבות קבלתי פעלתי לשנוי הענין, וחפץ ה' בידי הצליח. החזן נגש לפני העמוד בכל בקור כבר לברכות השחר, ובלוח זמני התפלות נוספה שורה: זמן אמירת ברכות השחר: 6:50.

ברוך ה', תוף שבועות ספורים ארסתי את ילדי. שדוף שכבר עלה שנתים קדם ונדחה, שב ועלה והפעם גם נסגר - "כי בא מועד". לא זו אף זו אלא שבאותו שבוע בארח פלא, אף הבן הבא אחריו השתדף עם בת גילו, בשעה טובה ומצלחת.

י.ז.כ. - בני ברק.

נתן לשילח מכתבים לפקס שמספרו 08-9746102 או לכתבת המייל: 9139191@gmail.com

אמן וברכות במשנת בעל ההלולא

צדיק באמונתו

בעל ה'סמיכת חכמים' כ"ד בטבת תע"ט

ציון רבי נפתלי כ"ד בעל ה'סמיכת חכמים'

רבי נפתלי כ"ץ נולד בשנת ה"א ת"כ בעיר אוסטרצה שבאוקראינה לאביו רבי יצחק הכהן.

הוא כהן קרב בערים אוסטרצה ופוזנ, ובשנת תס"ד עבר לכהן כאב"ד בעיר פונקפורט דמיין שבגרמניה. לצד גדלותו בתורת הנגלה, היה רבנו גדול מאד בתורת הנסתר ובחכמת הקבלה. הוא חבר ספרים רבים, ביניהם: 'ברפת ה', 'סמיכת חכמים' ו'קדשה וברכה'.

בשנת ה"א תע"ח לאחר חג השבועות החליט רבנו לעלות לארץ ישראל ולהתישב בעיר צפת, שבה התקבל לכהן פאר כינשיא ארץ ישראל. במהלך דרכו עבר בעיר קושטא [איסטנבול] שבה חלה את חליו האחרון ובה נטמן.

בענותנותו הרבה צוה רבנו בצואתו לחקק על מצבתו את הנסח הבא: פה נטמן הרב מוהר"ר נפתלי הכהן בן הרב הגדול המפילג בדורו מוהר"ר יצחק הכהן, משלשלת היחוס כמה גאוני ארץ ראשי משפחתו מכל הצדדין, ויחוס הכהנה עד אהרן הכהן לא-ל עליון.

גדול במעלה ויותר בשוכר

אמרו חכמים (ברכות נג ב): "גדול העונה אמן יותר מן המברך". לכאורה די היה שיאמרו "גדול העונה אמן מן המברך", ומדוע הוסיפו "יותר"? אלא ששני דברים בקשו חכמים ללמדנו במאמר זה: א. "גדול העונה אמן" - דרגתו של העונה אמן היא גדולה וגבוהה משל המברך. ב. "יותר מן המברך" - אף שכרו של העונה גדול יותר משכר המברך (קדשה וברכה' שם).

מעלת העונה אמן

"כל המקפיד על עניית אמן נקרא קדוש" (צואת רבנו נפתלי כ"ץ' אות כא).

מאה ברכות בשבת

בספרו 'בית רחל' מובא זמר שחבר רבנו לסעדת שחרית של שבת, ובו הוא מביא את החובה להקפיד לברך מאה ברכות אף בשבת:

"מאה ברכות חייב להשלים במגדים ופרות, ישראל מה שואל מעמך? מאה לקרות!"

יהודי יקר! חברך עומד לברך? הזדרז לענות אמן אחר ברכתו. זריזים מקדימים למצוות...

חוט של חסד

גיליון לכל בית יהודי | בנשיאות הרב שלום ארוש שליט"א

ר"ת	יציאה	כניסה
17:59	17:21	16:06
17:55	17:23	16:20
17:54	17:20	16:11
18:00	17:24	16:27

ירושלים
תל אביב
חיפה
באר שבע

פרשת שמות • כ"א טבת תשפ"ב • גליון 752

יו"ל ע"י מוסדות "חוט של חסד"

רח' שמואל הנביא 13 ים-ת.ד. 50226 • טל: 02-5812210
פקס: 02-5812252 • מייל: al5308000@gmail.com

שהיה מנהיג כזה, וזה מה שמסתתר במילים: "אשר לא ידע את יוסף". על פי הרקע ההיסטורי אי אפשר בשום אופן להסביר את המילים האלה כמשמען, המדרשים כאן הם הפשט הפשוט.

אנחנו רואים כאן שפרעה בהתחלה לא היה כזה רשע. היה בו יותר וחוש צדק בסיסי והכרת הטוב כלפי יוסף וכלפי כל עמו. איך הוא מידרדר כל כך להיות חיה צמאת דם ששוחט תינוקות? איך הוא מגיע להיות מגדולי הכופרים שבכל הדורות וסמל לכפירה עקשנית ועקבית כנגד כל הסיכויים וכנגד המציאות?

הכול מתחיל מכפיות הטובה. ברגע שעשית את הצעד הראשון שזה לכפור בטובה - אין סוף להידרדרות, אין סוף לרוע שאפשר להגיע אליו.

נמצא שכל הגלות התחילה מכפיות הטובה של פרעה. חשבתי לעצמי, הכול טוב ויפה, אבל מה המסר שיש כאן? האם מישו חשב ללמוד נימוסים והליכות מפרעה? האם יש לנו נפקא מינה בזה שפרעה היה כפוי טובה? האם היינו מצפים ממנו להתנהג אחרת ולוותר על כסאו כאות הוקרה והערכה לפועלו של יוסף ברור שלא!

אם כך למה התורה וחז"ל מספרים לנו את כל זה? והתשובה הברורה והפשוטה היא שהתורה רוצה לגלות לנו מהו השרש של הגלות. שהרי הכול בעולם הזה הוא מידה כנגד מידה, ואם הגלות מתחילה כתוצאה מכפיות טובה של המצרים - נראה שהשרש של הפגם מתחיל מכפיות הטובה של בני ישראל.

טוב שנזכרם

ואיזו כפיות טובה הייתה לבני ישראל?

אנחנו יודעים שתמיד ישנו קשר סמוי בין סוף של קטע אחד לתחילתו של קטע שני, כמו שחז"ל אומרים במקומות רבים 'למה נסמכה פרשה זו לפרשה אחרת'. סופו של חומש בראשית שמתאר לנו את כפיות הטובה של האחים כלפי יוסף לאחר פטירת יעקב - הוא הסיבה

המשך בעמ' 3

מאמר ראש הישיבה

החיסול הפוליטי הראשון בהיסטוריה

חכמים המה להרע

התורה מספרת שזה לא היה מהלך פשוט, אלא מהלך של התחכמות, "הבה נתחכמה לו". כלומר, המצרים השקיעו בתוכנית הרבה מאוד מחשבה ותכנון, הרבה מאוד עורמה.

ואכן מספר לנו המדרש שמועצת חכמי המצרים באה לפרעה עם תוכנית סדורה איך להרע לעם ישראל, אבל פרעה דחה אותה על הסף. זה לא רק שמציאותית לא היה שייך לגעת בעם ישראל בראש מעמדם ובתפקידי המפתח שאישו, אלא זה גם היה ההיפך מכל הישור והצדק, הרי עם בני ישראל היה העם שהמצרים חבים להם את חייהם, וכך אמר להם פרעה (עפ"י המדרש): "שונים אתם, עד עכשיו משלהם אנו אוכלים, והיאך נדווג (=נתכונן להרע) להם? אילו יוסף לא היינו חייבים!"

אבל המצרים לא ויתרו בקלות. אומנות החיסולים הפוליטיים והדרכים לאלץ את המנהיגים לעשות את רצון האליטה לא מתחילה בימינו. זו אומנות עתיקה מאוד שהתחילה כבר אז. וכיוון שראו האליטות המצריות שפרעה איננו שומע להם, הורידוהו ממלכותו לשלושה חודשים.

פרעה ישב בבית והיה לו זמן "לחשוב" ולתכנן מסלול מחדש. הוא הבין שלמרות שלהזיק לישראל זה לא נכון ולא ישיר, אבל עם הישור והצדק האלה הוא יישאר בבית ויאבד את מלכותו ומעמדו. לכן הוא החליט להשאיר את הצדק בבית ולחזור לארמון מתוך כוונה להיות זה שיבצע את התוכנית להכחדת עם ישראל, והוא חוזר אל המועצה המצרית העליונה ואומר להם: "כל מה שאתם רוצים - הריני עמכם" (עפ"י ש"ר פ"א).

השלב הראשון: כפיות טובה!

השלב הראשון בתוכנית הזדונית היה למחוק בכפיות טובה נוראה כל זכר למורשת של יוסף, שלא יידעו בכלל

"חוזרים" למצרים העתיקה

את סיפורי התורה כולנו מכירים, בפרט את סיפורי יציאת מצרים שעליהם אנו מצויים לספר לבנינו בליל הסדר. אבל בכל זאת התקופה רחוקה מאתנו מרחק של שלושת אלפים שנה וקשה לנו "להרגיש את הדופק" של אבותינו במצרים באותם ימים. לכן בואו ננסה "להיות שם" להרגיש מה קורה במצרים של ימי "פּוֹסְט־יוֹסֵף".

יוסף הצדיק לא היה רק גיבור לאומי, הוא היה גיבור עולמי. הוא הציל את העולם מסוות ברעב ועל הדרך הפך את מצרים למעצמת-על. הוא היה השליט הבלעדי והנערץ במצרים שמונים שנה. חוכמתו האפילה על חכמתם של כל החרטומים והחכמים שהיו מצויים במצרים לרוב באותם ימים. פרעה המלך היה אז רק דמות ייצוגית כמו מלכת אנגליה של היום, לא היה לו שום כוח אמתי. יוסף שלט ביד רמה, ובלעדי לא ירים איש את ידו ורגלו.

זו דמות של מנהיג שלא שוכחים כל כך מהר. זה אדם שאמור להיזכר לדורות עולם, כל ילד מצרי אמור ללמוד עליו בספרי ההיסטוריה לפחות חמש מאות שנה לאחר מותו. וברור שמותו של יוסף יצר חלל עמוק ומשבר מנהיגות חריף במצרים.

אז זה די ברור שהמילים "יוקום מלך חדש על מצרים אשר לא ידע את יוסף" - הן לא מילים תמימות, אלא יש מאחוריהן סיפור שלם של הסתרה והתכחשות, מהלך שלם, מתוחכם ומרושע, של שְׁקֵטָב ההיסטוריה, של הסתה ושל פגיעה מכוונת במורשת של יוסף.

והתוצאות של המהלך הזה הפכו עם של נסיכים ומיוחסים שהיה במעמד העליון במצרים - לעם של עבדים שהיה כמה מדרגות מתחת לתחתית של הסולם החברתי במצרים, למטה מהעבדים והשפחות הרגילים, ואפילו למטה מהאסירים שבכלא.

זמן לנשמה עם הרב שלום ארוש שליט"א

חולון

מידי יום חמישי
בשעה 21:30
בית כנסת "ע"ש חללי צה"ל"
רח' הסביון 7

טירת הכרמל

יום שני,
ח' שבט (10/01/22) בשעה 20:00
בית כנסת "ינחלת צבי"
רח' העוגן 17

ירושלים

מידי יום שלישי,
בשעה 19:00
ישיבת "חוט של חסד"
רח' שמואל הנביא 13

אור יהודה

יום שני,
כ"ג טבת (27/12/21) בשעה 20:00
בית כנסת "אור תורה"
רח' הרב עובדיה 25

לעולם יש תקוה

רבי שמעון מליסאבא, הפציר ברבנו שפיטריש
לו, שישקו לשמשו לעולם הבא, כמו ששמשו כאן
בעולם הזה, ורבו דחה בכל פעם בקשתו. ופעם,
בעת שנסע רבי שמעון עם רבנו הגיעו לאיזה הר,
אשר ידו מן החר נסעה העגלה במהירות גדולה,
עד שהיתה סכנה שסרוב מהירות הגיעה, תתהפך
העגלה עם יושביה חס ושלום, ואשראה זאת רבי
שמעון, מסר נפשו למען הצלתו של רבנו, וקפץ
מהעגלה ופער בכתפו ופגוע את העגלה... וזה
הציל את רבנו. אחר-כך בקש רבי שמעון שב
מרבנו שפיטריש לו את בקשתו הנזכרת לעיל, ואמר
לו רבנו: "באמת עשית טוב מאד אבל בשביל זה
לבד?" ולא הבטיחו רבנו דבר זה, עד שנכנסה אם
רבנו שפיטריש בעלת רוח-הקודש פידא, ואמרה
לרבנו: "עשה לו נחת וברכה בדבר זה, אחרי שהיא
מפציר פל-כך", וזה הבטיחו רבנו, ואוהרן"ת קנא
ברבי שמעון על שזכה בדבר גדול כזה, ואשרהבין
רבנו בקנאות, אמר לו: "היה לך שם ענין יותר טוב
קזה" (שיש"ק ב-כצג)

עם ולשון. שהיה ה' אמר לו שיהודי לעולם נשאר בתוך
תוכו מלא רצונות וכיסופים וגעגועים לה' יתברך רק
לפעמים זה מתכסה בכיסוי של העולם הגשמי, ובכח
הצדיק לגלותו וע"ז לנאולו.

ולכן הראה הקב"ה למשה גם ענין התנין שנהפך
למטה אלוקים, להראות לו שגם אדם ששקע ביוון
מצולה ונפל לכל התאוות של העולם ומבאר מוהרנ"ת
(ליקו"ה תחומין ה"ו) כי הראה לו שבקל חוזר ונתהפך
הנחש למטה, כמו שכתוב, "שלח ידך ואחז בזנבו וכו'
ויהי למטה בכפו". שרמז לו שגם בתקף זהמת הנחש
יכולין לאחז באיזה קצה, למצוא שם איזה נקדה טובה
ועל ידי זה נתהפך לטובה מנחש למטה אלוקים.

וזה חיזוק גדול לכל אחד מאתנו, שגם אם הוא נמצא
בגלות מצרים דהינו בתוך גלות הדעת שנראה לו הכול
אבוד והכל כבר חסר תקווה ואומר לעצמו שהוא כבר
לא יצא לעולם מהגלות. של מצרים הפרטית שלו. אך
דע לך אחי היקר, שהסנה בוער והגחלת בוערת רק
עוד קצת התחזקות והתחלה חדשה תתהפך להיות
בוער בשלמות לה' ותורתו ואל תתבונן לאחריו מה
היה, אלא, תאמין בכוחו של משה- ותשמע בקולו של
הצדיק האמת שקורא לך ואומר: "תאמין לי" הסנה
בוער" יש עדין תקווה לכל אחד לצאת מהמצרים שלו
ולשוב בתשובה שלימה". וזה מה שרבנו אומר "האש

בעקבות הלשנתם של האנשים הניצים (דתן ואבירם)
שהלשינו לפרעה כי משה הרג את המצרי, ואחרי
שהוכיחם ב: "למה תכה רעך". ברח משה למדין והגיע
לביתו של יתרו. שם היה רועה את צאנו במדבר ומנצל
את הזמן להתבודדות ושיחה בינו לבין קונו והיה עושה
חשבון נפש בינו לבין קונו ולמען כלל ישראל וחשב בלבו:
"אחרי שלצערי הרב ראיתי שיש בעמ" דוברי לשוה"ר,
ועוד שהרי הם כל כך שקעו ביון מצולה, ובטומאה
הזו שקוראים לה מצריים ומה כבר בינם לבין שאר
האומות. האם וכיצד בכלל ניתן עוד להושיע את עם
ישראל מהשעבוד של מצרים?", והיה הולך ומחפש
בעם ישראל נקודה טובה שע"י יזכו לצאת ממצרים.
עד שביום מן הימים עמד משה מול הסנה, (דהינו שיח
שכולו בוער באש אך האש לא מכלה אותו כלל), ובעוד
משה השתומם איך סנה זה לא מתכלה הרי הנו בוער
כולו? קרא אליו ה': משה, משה! ואמר לו: אתה תהיה
המנהיג שתגאל את עם ישראל ממצרים, וכמו שסנה
זה בוער ואינו מתכלה כך עמ"י אפי' הקוצים שבהם
דהינו אלו שנפלו לאן שנפלו ונראה שאין להם שום
תקווה, דע לך שעדין בתוך תוכם בוערת בהם האש של
ה' יתברך רק צריך למצוא בהם את הגחלת (הנקודה
הטובה) ולהבעירה, ודבר זה רק משה מסוגל לעשות
וע"כ להוציא אותם ממצרים! משה רבנו שמע את
דבר ה' והבין שעם ישראל בעצם שונה בתכליתו מכל

שלי תוקד עד ביאת המשיח" אצל רבנו יכולים לקבל
חיזוק וכוח חדש להבעיר מחדש את הניצוץ שכבה
לכל אחד מאיתנו. ונזכור תמיד: "כל עוד שהנר דולק
אפשר לתקן".

הרה"ג ר' ירון אשכנזי שליט"א ר"כ חושן משפט
בישיבת "חוט של חסד" מנהל רוחני ב"קו ההלכה"
קו ההלכה הספרדי: *3030

שו"ת של חסד ע"י בית הוראה "חוט של חסד"

שאלות שנשאלו בקו ההלכה

מאכילתו מברך אף בפחות מכזית. שו"ת חתם סופר (אורח חיים
סימן מ"ט) ושו"ת שבת הלוי (חלק ד' סימן כ"ב). אמנם ע"י בשעה"צ
(שם סק"י) מה שפקפק בזה, וכן נקט בשו"ת אמרי בינה
(א"ח סימן ט"ו) שגם באופן ששבע אין לברך אם לא אכל
כזית, וכן הובא בשם הגרש"י אויערבאך זצ"ל (נשמת אברהם
סק"א) שאין לברך אם לא אכל כזית, וכך אנו נוקטים
להלכה משום ספק ברכות להקל.

פלפל חריף שנחתך בסכין בשרי האם נהפך להיות בשרי שצריך להמתין שש שעות אחר אכילתו?

נפסק בשלחן ערוך (יורה דעה סימן צ"ו סעיף א') שדבר חריף
שחתכוהו בסכין בשרי אסור לאכול עם חלב, ודינו כדבר
שהוא ב"חזקת בשרי" שמותר מיד אחר אכילתו לשתות
או לאכול חלבי, ואין צריך להמתין אחריו שש שעות כי
אין דינו כבשר חמס.

יש להדגיש כאן שלשיטת מרן השלחן ערוך אין הפלפל
נחשב לחזקת בשרי אלא כאשר הסכין היה "בן יומו"
דהיינו שבאותו היום חתכו בו בשר רותח בכלי ראשון,
אבל אם הסכין אינו בן יומו שעבר 24 שעות מהפעם
האחרונה שחתכו בו בשר, הפלפל נחשב לפרווה גמור
ומותר לאכול עם חלבי. אמנם האשכנזים מחמירים
כדעת הרמ"א שם בשלחן ערוך שגם אם הפלפל נחתך
בסכין שאינו בן יומו אסור לאכול פלפל זה עם חלבי.

ולכן יכול כל אדם לכוון אז בעת צרותיו, שיתפלל בעת
שהתינוק בוכה. עוללות אפרים (מאמר ת"ש). אמנם בשבת ישנו
איסור לבקש צרכיו כפי המבואר בירושלמי (שבת פרק
ט"ז הלכה ג) ולכן נראה שיקפיד לבקש בקשות רוחניות
בלבד. כך פסק הרה"ג אשרי אזולאי שליט"א ודייק בן מכסה פוסקים (שו"ת
משנת יוסף חלק ו' סימן פ"ג. הליכות שלמה תפילה, עמוד ר"ג ועוד).

**אדם שעשה ניתוח קיצור קיבה,
ומחמת כך אינו מסוגל לאכול
הרבה, שבאכילה מועטת מרגיש
שובע, אם אכל פת פחות מכזית
האם יכול לברך ברכת המזון כי אכל
שיעור שביעה, או שמכיון שאכל פחות
מכזית לא יברך?**

נחלקו הפוסקים בזה, יש אומרים שאם הוא מגיע
לשביעה צריך לברך ברכת המזון אף אם אכל פחות
מכזית, משום שכאשר אדם שבע הוא חייב לברך מן
התורה שנאמר "ואכלת ושבעת וברכת", ומה שאמרו
שצריך לאכול כזית כדי לברך היינו כאשר אינו שבע
מאכילתו שאז צריך לאכול לפחות כזית, אבל אם שבע

האם מותר לקרוא תהילים בלילה, ומה הדין לקרוא תהילים "בין השמשות" דהיינו אחר השקיעה וקודם הכוכבים?

לכתחילה אין לקרוא תהילים בלילה כלל. שו"ת רב
פעלים (חלק ב' סימן ב') יביע אומר (חלק ו' אורח חיים סימן ל').
ויש להימנע מאמירת תהילים מהשקיעה אף
שעוד לא הגיע זמן צאת הכוכבים. (שו"ת
אמרי אלהו סימן ל"ה). ובעת צרה כגון לצורך
אשה המקשה ללדת או לצורך חולה
וכדומה מותר לקרוא אף לכתחילה. (ציץ
אליעזר חלק ח' סימן ב').

כידוע שיש מעלה גדולה להתפלל בברית מילה בשעה שהתינוק בוכה, מה הדין בברית המתקיימת בשבת, האם יהיה מותר לבקש בקשות אישיות כאשר התינוק בוכה?

מובא בספרים הקדושים על מעלת כבי התינוק בשעת
המילה, שקולו עולה לשמים בלי מונע ובלי שום קליפה,

העמוקה לתחילת חומש שמות שפותח בכפיות הטובה של פרעה והמצרים.

אין לנו דרך לשער את מעלתם של שבטי קה ואנו לא באים למתוח עליהם ביקורת חלילה, אבל מותר לנו ללמוד מוסר לעצמנו מדמותם וממה שהתורה מספרת לנו עליהם.

נתבונן בעובדות הפשוטות שמוכיחות את האהבה הכנה של יוסף לאחים. זה לא רק שהוא לא נוקם בהם ולא משיב להם כגמולם, והוא אפילו לא מתייחס אליהם בקרירות - אלא בוכה מהתרגשות כשהוא מנשק אותם. בכי מעיד על עומק של רגשות כנים. טוב, אפשר להבין שהם היו עדיין בהלם הראשוני, ולא עיכלו את הרגשות הכנים של יוסף כלפיהם למרות הכול.

אבל עברו כבר שבע עשרה שנה שבהן יוסף מכלכל אותם לחם לפי הטף, הם אוכלים על שולחן ומתפנקים בתפוקי מלכים כאשר כל המצרים מאבדים את אדמתם ואת כל רכושם. הוא דואג שאפילו בושא קטנה לא תגיע אליהם, והוא מיז מיליוני אנשים ממקום למקום רק כדי שאחיו לא ירגישו זרים. אפילו מאביו האהוב הוא מתחמק רק כדי שלא יאלץ לדבר עליהם סרה.

תרגשו לי להניח שהאחים שמעו מהמצרים את הסיפור המפורסם של העבד שעלה למלוכה מבית הכלא, ומן הסתם הם ידעו שהוא עבר שנים ארוכות בכלא. אז אני כבר לא מדבר על זה שהם לא באים לבקש סליחה, אלא אפילו לשבת ולדבר ולשמע - כל אותן שנים הם לא באים לדבר אתו לשמוע מה קרה, מה עבר עליו, ואיך הוא עבר את הכול. ואם הם לא שמעו את הסיפור - כל שכן שהיו צריכים להתעניין איך הגעת למעמד כזה אחרי שמכרתו אותך לעבד.

רק לאחר פטירת יעקב הם "זכרים" ומשקרים ואומרים שאבא ביקש לומר לו שישלח לאחיו. וגם אז זה לא לשם שמיים ולא מתוך הערכה, זה רק מתוך פחד מיוסף שהם חושדים בו שזיק להם וינקום בהם. ועצם החשד הזה - זו כבר תוספת חטא על פשע, שלא רק שהם לא מכירים בכל טובותיו ולא רואים את הטוב האינסופי שיש בו הם עוד חושדים בו שהוא שונא ונקמן וצובע. זה מוכיח שבכל אותן שנים שיוסף מטיב איתם הם פשוט "נוצצים את העיניים" ולא רואים את אינסוף הטובות שיוסף גומל איתם והם לא מכירים טובה. והחוסר הזה בהכרת הטוב היה הסיבה השורשית לכפיות הטובה של פרעה כלפי יוסף ומשפחתו. כפיות הטובה של האחים מחזירה אותנו לנושא החוסר העמוק באהבת ישראל, כי אהבת ישראל והכרת הטוב הן שני צדדים של אותו מטבע. על ידי אהבה רואים רק טוב בזולת ובוודאי מכירים טובה, ואילו כשאין אהבה אז **נוצצים** בטובה, כלומר מסוגלים לראות את הטובה מול העיניים ופשוט לבעוט בה ברגל גסה. ומצד שני, הכרת הטוב מובילה לאהבה, כאשר אדם תמיד מתבונן בטוב שבזולת ובטובות שהוא מקבל מהסובבים אותו - הוא בוודאי יגיע תמיד לאהבת אמת וממשיך לבאר זאת בשבוע הבא א"ה.

בברכת שבת שלום ומבורך

ישועה גוררת ישועה

במחיר, כ ש כ ל סעודה מסעודות השבת נמכרת בנפרד. לאחר השבת לאורח את כל הסכום שנאסף ר' יעקב היה מלא התרגשות: "אילו יהודים נפלאים! מקיימים הם מצוות הכנסת-אורחים בהידור שכזה!"

לאחר תפילת ערבית של ליל שבת, נעמד הגבאי ופתח במכירת הכנסת האורחים. החלו עשירי המקום מתחרים ביניהם, כשכל אחד מהם מנסה לזכות במצווה. לבסוף קנה עשיר אחד את המצווה, והנה, הפלא ופלא, הסכום שנידב העשיר בעל המצווה, מספיק ברווח עבור הוצאות נישואי בתו. ר' יעקב אינו יודע את נפשו מרוב התפעלות ושמחה; דבר אחד מדברי הבעש"ט לא חזר ריקם! הוא הודה לגבאי ולבני הקהילה, ולעשיר שקנה את המצווה.

בליל שבת, כאשר סעד בבית מארחו הנדיב, הבחין ר' יעקב כי עצבות ודאגה מרחפת על פניו. הוא התפלא לסיבת הדבר, אך לא אמר מאומה. לאחר צאת השבת לא יכול היה להתאפק ולאחר שהודה לו על חסדו ועל הצדקה, פנה אליו בדאגה: "מארחי היקר, הצער שעל פניך לא נעלם מעיני, ניכר כי שריו אתה בצרה, ספר נא לי מה מעיק עליך, אולי אוכל לעזור במשהו?". נאנח בעל הבית אנחה שוברת לב: "אכן לא טעית, בצרה גדולה אנכי, בן יקר לי שכבר עברו מנישואיו כמה שנים, ולא זכה להיפקד בזרע של קיימא. בימים אלה אמור בני לתת גט פיטורין לאשתו, וזו סיבת הצער הגדול שבו אני שרוי." כששמע ר' יעקב את הדברים, אמר לעשיר: "הקשב נא, מוכרח אני לספר לך מה הביאני לעירכם", וכאן גולל בפני בעל הבית המשתומם את כל השתלשלות העניינים שהביאה אותו הלום, וכיצד נוכח לראות ברוח קדשו של הבעש"ט. כשסיים, יעץ למארחו: "שמע לי, המתן עם עריכת הגט. כשאשוב לעירי אכנס אל הבעש"ט ואספר לו על צרתך. אין לי ספק כי ישועתכם לא תאחר לבוא".

כששב ר' יעקב ממסעו הודה לצדיק על ישועתו, וסיפר לבעש"ט את סיפורו של העשיר, נענה הבעש"ט ואמר: "בשביל שבנו יזכה להיפקד בן, מוכרח אני בעצמי לנסוע לשם". נסע הבעש"ט אל אותה עיר, פגש בעשיר ובבנו וברכם, ולפקודת הזמן זכה העשיר לראות בניו לבניו.

לא רק במעזיבוז העירה הקטנה התפרסם שמו של מייסד תנועת החסידות, כי אם גם מחוצה לה, ורבים היו שבאו לחסות בצילו ולהתברך מפיו. ואם מחוץ למזיבוז מדובר, על אחת כמה וכמה שתושביה של מזיבוז עצמה באו ופקדו את ביתו. אלא, יהודי תלמידי חכם מתושבי מזיבוז היה ר' יעקב, שנים רבות מתגורר הוא בה ומעולם לא בא בצל קורתו של הבעל-שם-טוב הקדוש.

היה זה כשבגרה בתו הבכורה והגיע לפרקה, ולרש אין כל, שלא לדבר על נדוניה ראויה לשמה. וכשאין נדוניה - אין חתן. זוגתו, בשונה ממנו, האמינה בגדלותו של הבעש"ט הקדוש. היא מצאה עילה לקבול לפני בעלה: "הבט נא וראה, מכל קצוות הארץ נוהרים יהודים להתברך מפי הבעש"ט הקדוש, ואילו אתה דר במרחק בתים ספורים ממנו וממאן להיכנס אליו וכי שמא חושש היך שתפסיד מביקורך אצל צדיק זה? ראה נא כי אפסה כמעט התקוה ונתונים אנו במיצר, מדוע לא תלך אליו ותבקש את ברכתו?!" הפעם נפלו הדברים על אוזניים קשובות; לא אחר ר' יעקב, היישר פעמיו אל מעונו של הצדיק, וסיפר לו כי בתו הגיעה לפרקה אך אין בידו ולא כלום. ענה לו הבעש"ט הקדוש: "הסכט ושמע, אם חפץ היך בישועה, עליך לנסוע מעיר לעיר ולשאול בכל מקום: האם שמעו שם אודותיי. ביום שבו תגיע אל מקום אשר שם טרם הגיע שמעי, תדע כי ישועתך קרובה לבוא". ר' יעקב לא התמהמה ויצא אל הדרך הארוכה לאחר שנפרד מבני ביתו; מבין הוא היטב שכדי למצוא עיר שבה לא שמעו על הבעש"ט, עליו להרחיק נדוד הרבה ממזיבוז! אלא שלא תיאר לעצמו, עד כמה עליו להרחיק נדוד... ערים וכפרים נידחים פקד, כאלה שבקושי מתגוררים בהם יהודים, אך בכל מקום נענה על ידי אנשי המקום, כשאמנות הצדיק יוקדת בעיניהם: "הבעל-שם-טוב הקדוש? בוודאי ובוודאי שמענו אודותיו! איש אלוקים קדוש הוא!" ר' יעקב עשה אתנחתא קלה והבין שעליו להפליג אל מעבר לים... לאחר הפלגה ארוכה הגיע ליישוב נידח בארץ בלתי מוכרת. כשנכנס אל בית הכנסת המקומי היה זה בערב שבת. "האם הגיע לכאן שמעו של רבי ישראל בעל-שם-טוב? שאל את אחד היהודים הראשונים שנקרו בדרכו, הלה השיב בשלילה. לשמחתו של ר' יעקב לא הייתה גבול: "סן הסתם ישועתי קרובה לבוא, הן הגעתי אל המקום בו טרם הגיע שמעו של הבעש"ט הקדוש." כשראהו גבאי בית הכנסת קיבלו את פניו בכבוד: "שמע נא ר' יהודי", אמר לו, "הלילה, בהיקבץ כל המתפללים, נמכור עבורך את זכות מצוות הכנסת-אורחים כמנהג בני המקום..."

הבעת פניו התמוהות של ר' יעקב לימדה את הגבאי, כי לא הבין את דבריו, והגבאי הסביר: "במקומנו נהוג שכל אורח הבא לעיר, נמכרת הזכות לארח אותו, לכל המרבה

שומרים על קדושת ביהכ"ס - לומדים הלכה
אין ללמד נשים
ריקמה או תפירה בבית הכנסת
כיון שנחשב הדבר לקלות ראש
ולזלזול בבית הכנסת
(מתוך הספר: בית הכנסת כהלכה)

דרך ישרה באמת

שורש נשמתו, אזי ניצול מכולם".

לכאורה זהו דבר לא מובן. כיצד ייתכן שאדם המקיים את התורה והמצוות, דרכו תהיה "דרך ישרה שאחריה דרכי מות"? ההסבר לזה הוא, שכל זמן שהאדם לא מוצא את שליוותו בעולם, את דרכו המיוחדת שבשביילה הוא נמצא פה, דהיינו שאינו מתקן את הדרכים שטעה בהן, ולא מתקן את העוונות שנכשל בהם, וכל שכן שאינו מתקן את הגלגולים הקודמים שלו, כי הוא הרי לא עושה תשובה על כל החטאים והעוונות שעושה בכל יום ויום, וגם אינו רואה את גודל ריחוקו מקיום התורה והמצוות כראוי, ונמצא שהוא חי בשקר ומתנפח מגאוה, שאין לך "דרכי מוות" יותר מזה, אזי בוודאי, על אף שלכאורה הוא חי בדרך של תורה, הוא מהלך בדרכי מוות, שפירושו שהוא אינו מציא כלל את שהותו בזה העולם השפל, ואינו מתקן מה שצריך לתקן.

אולם על ידי התבודדות של יודי דברים, האדם עושה תשובה על כל פרט ופרט בחייו, ונמחלים לו כל עוונותיו, והוא רואה את שפלותו, וכך הוא זוכה בוודאות למצוא את דרכו המיוחדת ולתקן כל מה שצריך בחייו חיותו, ומלבד התיקון שזוכה לעשות, גם חייו בעולם הזה יהיו נעימים ומתוקים ומלאים באור של אמונה, בשכלים נפלאים ובהשגות חדשות בכל רגע.

עוד ממעלת חשבון הנפש ויודי דברים, כתב רבינו בתורה ד, שעל ידי יודי דברים לפני תלמיד חכם, הצדיק מפריש לו דרך לפי שורש נשמתו. ומה שכתב "תלמיד חכם", לאו דווקא תלמיד חכם בחיים חיותו, אלא כל פעם שהאדם מתבודד ומתוודה לפני ה', התבודדות זו נקראת "יודי לפני תלמיד חכם". כי מתבודד לפני השכינה הקדושה הכלולה מנשמות הצדיקים יחיד הדורות: משה רבינו, רבי שמעון בר יוחאי וכו'. וכשמפרש שיחתו ומתוודה על עוונותיו, אזי השכינה מסייעת בידו ומכוונת אותו לתיקון שלו, וכן נשמות הצדיקים באות לעזרתו לכוון אותו ולסייע לו לחזור בתשובה, כמובא בכתבי האר"ז"ל, שנשמות הצדיקים מתעברות בבבלי התשובה לסייע להם, בסוד: "הבא להיטהר מסייעים בידו".

וזו לשונו של רבינו הקדוש: "כשמתוודה יודי דברים לפני תלמיד חכם (דהיינו נשמת משה וכל הצדיקים הגדולים הנמצאים בכל התבודדות), על ידי זה התלמיד חכם מדרך אותו בדרך ישר לפי שורש נשמתו. וזה 'הגיע לפרשת דרכים', ואמרו חכמינו זכרונם לברכה (שם סוטה): 'זה תלמיד חכם ויום המיתה', זה בחינת יודי דברים לפני 'תלמיד חכם'. יודי, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (סנהדרין מג): 'כל המוסתין מתוודין'. וזה נקרא פרשת דרכים כי התלמיד חכם מפריש לו דרך לפי

התבודדות ומעלת התפילה הספר של הרב שלום ארוש 052-2240696

הרה"ק ר' ישראל דב מוולעדניק זיע"א כ"א טבת

לאורם נלך
הילולא דצדיקיא

קו האמונה
02-6444250

התגלותו כפועל ישועות נזקפת לאדמו"ר בעל הצמח צדק שהוא ד"ל שלח פעם עגונה שבעלה נטשה מזה כמה שנים ולא נודע היכן הוא, לאחר ששמע שבעל הצמח צדק שלחה אליו, אסר לה בואי ואראיך היכן הוא בעלך. קם הרבי מכסאו אל החלון ואמר לה ראי: ראי הנה בעלך שם בעיר לבוי במדינת קורלאנד ועבד שם, אף שלא ראתה מה שרבינו ראה, נסעה לאותו מקום ומצאתו, ופטרה בגט. ומאז נתפרסם ל"בעל מופת" ומאז נהרו אליו מכל רחבי מזרח אירופה, להיוושע בישועה, ואף גם חמי שאינם בני ברית היו נושעים אצלו. אך היו גם שהיה מצוים לחדול ממעשה פלוני או לשוב מעבירה שחטאו וזכה להיוושע, שכן אין יסורים ללא עוון.

השפלות וההכנעה הם היו אצלו בראש ובראשונה לכל שאר המידות, מסופר שפעם כשהגישו אליו טס זהב התבטא ואמר היתכן "נזם זהב באף חזיר" כה החזיק עצמו שפל. על מידת העצבות והמרה שחורה אמר מפי מוריו שהוא שונא את בעל המרה שחורה שהמה בעצבות תמיד.

בחדש אלול תר"ט ביקש רבינו מאחד מאנשיו שיקנה עבורו בד פשתן, בחדש חשוון בא הסוחר שנית לוולעדניק והביא עמו את הבד המבוקש, הרבי מישש את הבד, ומלמל 'אך טבת', 'אך טבת', דיבורים אלו הובנו רק עם הסתלקותו של הרבי ביום א"ך טבת, שקודם לה ציווה שאת התכריכים יתפרו עבורו מאותה בד פשתן.

כשם שהיה רביו בחייו תל-תלפיות לכל איש צר ומצוק, כך המשיך גם אחר הסתלקותו להושיע את עם ישראל, לכל הבאים להשתטח על קברו, ואין ספור נפלאות נדפסו בספר "סיפורי נפלאות". וכן כהיום רבים הם הבאים לפקוד את ציונו ובפרט ביום הירצייט.

רבי ישראל נולד בשנת תקס"ח לאביו ר' יוסף, ולאמו מרת פערל גוטא ע"ה.

צדיקים נסתרים היו הוריו ולא היה ידוע עליהם הרבה, אביו היה מלמד תשב"ר ורק לעתים רחוקות היה מגיע לביתו.

אמו היתה היתה צדיקה ותמימה, ואפילו לקראו לשון הקודש לא ידעה, אמונתה ובטחונה בה' יתברך היה לעין ערוך, וכן סיפר רבינו על אמו מגדולתה, שבת אחת קרה וכבו נרות השבת, ומרוב צערה בכתה לפניו יתברך בכי רב עד שנעשה נס והנר דלק מעצמו.

גם לידתו של רבינו קשורה לצדקותה של אמו שבזכות תפלותיה ומסירות נפשה על עם ישראל, בישרו לה שלוש נשים עלומות סוד, כי יוולד לה בן שיאיר לכל עם ישראל.

בהיותו כבן ארבע נפטר עליו אביו, ואמו גידלתו לבדה עד היותו כבן תשע, ואז נפלה למשכב, בראותה כי ימיה ספורים, קראה אליה את בנה למיטת חוליה וביקשה ממנו שיגיש לה ספר, וכפי שהזכרנו שלא ידעה לקרוא לשון הקודש, התפלא רבינו לבקשתה, ושאל איזה ספר? ענתה אמו, יהיה איזה שיהיה, והביא לה כרך גדול של הרי"ף הק', לקחה אמו את הרי"ף בידיה ואמרה אותיות קדושות כלו נא את פני הבורא שבני ישראל דוב יגדלו ליהודי ירא שמיים ועצמה את עיניה.

הילד היתום נשאר במקום הולדתו, התמיד בלימוד התורה ויצא שמו כ"העילוי מקאטעלנע".

בצעירותו היה מגיע רבות לברדיטשוב, אצל ר' לוי יצחק מברדיטשוב, כ"כ נתקרב אל ר' מרדכי מטשרנוביל, והחזיקו לרבו המובהק.

"כימי צאתך מארץ מצרים אראנו, נפלאות"

מקרבים את הגאולה במעשה טוב -
לאהוב את השני!

אני אוהב כל יהודי
I love every Jew

אני אוהב כל יהודי
לרכישת סטיקרים ומוצרים נוספים:
050-9931931

קו האמונה - האהוב על כולנו

זכינו בשלום הודו!

מהנעשה ב"חוט של חסד" בחודש האחרון

"פרסום הנס"
הדלקת נרות חנוכה

בימי חנוכה התקיים הלל
בישיבת "חוט של חסד"
בליווי שירה וניגונים

שיעורו המחזק והמרומם של הרב שלום ארוש שליט"א
בעיר אילת התקיים ביום רביעי ד' טבת | 08.12

הרב מעתיר על התורמים
בציון רבי נחמן באומן
בחנוכה

השיבנו אליך

כאילו הדברים נכתבו במיוחד בעבורנו. כפי שכבר הביא רבי יודן את דברי רבי יהודה במדרש תהילים על מזמור יח: "כל שאמר דוד בספרו כנגדו וכנגד כל ישראל וכנגד כל העתים אמרו".

לא רק לעניין התשובה מסוגלים התהלים, מעלות וסגולות רבות נמצאות בו לכל עניין ועניין: לישועה, לרפואה, לפרנסה, לזיווג הגון, לשמירה מכל צרה וצוקה ועוד ועוד...

אביא סיפור מדהים, הצצה מהעולמות העליונים מהי מעלתו של יהודי פשוט הקורא תהילים: ת"ח עשר רצה להכניס ס"ת מהודר שלא היה כמוהו. בהמתנתו לספר הנכסף החליט העשיר לקיים סעודה מפוארת ולהזמין את חשובי העיר ומתפללי בהכ"נ. בין המוזמנים הגיע שואב המים הפשוט שסעודה כזו לא אכל זמן רב, ולכן לא התמהמה ושבר רעבונו בנטילת הסעודה. כשראה זאת הגביר צעק לעברו: 'תתבייש, נמצאים כאן אנשים חשובים מסך ואתה בסך הכול קורא תהילים פשוט!' העני עזב את המקום מבויש.

בלילה ראה הגביר בחלומו את עצמו בב"ד של מעלה ודוד המלך בכבודו תובעו על עלבונו של העני, שהוא למעשה זלזול בספר התהלים, כי פשוטי ישראל שאומרים תהלים בתמימות פועלים נשגבות כמו מקובלים גדולים. ודוד המלך דרש דין סוות לגביר! לפתע הופיע הבעש"ט וביקש שיאפשרו לגביר לבקש סליחה ברבים, כי מה ישונו במותו, כיצד ידעו אנשים את חשיבות הזהירות ביהודי פשוט ומעלת קריאת התהלים. בשמיים נענו לבקשתו וכן דוד המלך התרצה.

אשרינו מה טוב חלקנו!

מי לא רוצה לזכות לתשובה? הרבה פעמים אנו שומעים שיעור מחזק, רוצים לעשות שינוי בחיים, אך לא תמיד הלב נפתח, לא תמיד מתעוררים לשינוי מעשי. וגם כשכבר יש התעוררות, לא תמיד זוכים שהיא תוביל ממש לתשובה. כולנו מחפשים עצה "מאין יבוא עזרי".

ישנו "ויכוח" בין הקב"ה לכנסת ישראל. השם יתברך פונה אלינו בבקשה "שובו אלי ואשובה אליכם" וישראל מבקשים "השיבנו אליך ונשובה". מי ישוב תחילה? ר' נתן אומר שהתשובה טמונה בסוד שער החמישים. מי ישוב תחילה? ר' נתן אומר שהתשובה טמונה בסוד שער החמישים. מי ישוב תחילה? ר' נתן אומר שהתשובה טמונה בסוד שער החמישים. מי ישוב תחילה? ר' נתן אומר שהתשובה טמונה בסוד שער החמישים.

זה הכול? כן. בבחינת 'פתחו לי פתח כחודו של מחט'. אבל כאמור לא תמיד מתעוררים לצעקה אמיתית כזו. רבי נתן מסביר שע"י קריאת התהלים נמשכת הארה משער החמישים שהוא שער התשובה הנשגב ביותר, ורבי נחמן מגלה לנו שעצה זו רמוזה בפסוק הראשון בפרשתנו: "ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה את יעקב איש וביתו" סופי תיבות תהלים ותשובה משמע שע"י אמירת התהלים זוכים להתעוררות הלב ולתשובה. ספר התהלים מלא וגדוש בבקשות ותחינות בלי סוף שידליקו בנו את ניצוץ התשובה ואיתו את הצעקה שה' ישיב אותנו אליו יתברך. ולכן עם ישראל קדושים מרבים באמירת תהלים בחודש אלול ובעשרת ימי תשובה שכן אלו ימים של קיבול התשובה.

מה יפה כוחם של התהלים. כתוב בגמרא שדוד המלך הקים עולה של תשובה ועיקר תשובתו הייתה באמירת התהלים. דוד המלך אמרם כיזוע ברוח הקודש לדורות ולכן אנו חשים בעת אמירת התהלים

חיזוקון

מתחזקים בשמירת שבת

מלאכה
בערב
שבת

סופר סת"ם
אסור לו לכתוב
לאחר זמן
מנחה קטנה,
אלא אם כן
הוא דחוק
בפרנסתו,
כדי לקנות בכסף
צורכי שבת.

(בהלכה ובאגדה)

לקבלת מטרים מחזקים 052-6672221

כל העולם - התקדם לקראת הגאולה!!!

קחו חלק בתמונת הגאולה -

העצה היחידה והמועילה שתעזור לך -
כל איש ואישה נער ונערה יקבל על עצמו להקדיש חצי שעה ביום
לתפילה אישית על עם ישראל, ובפרט על אהבת ישראל.
הגאולה תלויה באהבת ישראל!!!

"בקשו שלום ואתם נגאלים"

זה בידיים שלך!

052-224-0696

היכן בפרשתינו הכהן נקרא לוי, והכומר נקרא כהן?

תשובות פרשת מקץ: לבן אמר נחשתי (ל כז) והאשים את יעקב בגניבת התרפים (פרק ל"א) ויוסף הצדיק גיבת הגביע מיוסף (פרק מ"ד), לבן הוא הסבא של יוסף.

הזוכה: שימי לוי, ירושלים

al5308000@gmail.com | 02-5812252

חיים במתנה

שנים ארוכות כנהג ולא קרה לו שום דבר והשם שמר עליו בדרכים.

תודה ותודה...

פשוט אמרתי תודה.

לאחר כמה דקות שאני אומר תודה הטלפון מצלצל ועל הצג: אבא!!!

עניתי לטלפון בחשש ובהתלהבות יחד שכן חששתי מסה שאשמע אך קווייתי לטוב.

והנה אבא על הקו, נשמע שליו ושחמ כמו תמיד ואומר לי: "בני הכל בסדר איתי ברוך השם, אני לא יודע איך יצאתי מהתאונה הזאת בחיים...!!"

תודה רבה להשם אבא חזר הביתה בריא ושלם!

אמרתי תודה

וקיבלתי את אבא במתנה!!

שמי יעקב ואני מתגורר בירוחם.

בכל שבת אבי מביא הביתה את עלון חוט של חסד, אני מאוד אוהב לקרוא אותו ובמיוחד את מדור סיפורי התודה המדהימים.

רציתי לשתף אתכם בסיפור שלי,

אבי היה עובד כנהג אוטובוס עירוני.

לפני כשנתיים הוא עבר תאונת דרכים קשה מאוד. חשבנו שאבי לא יחזור יותר הביתה בחיים...

פחדתי מאוד וכמעט חשבתי להישבר, אך לפתע נזכרתי בעלון המיוחד ובסיפורי התודה.

התחלתי לומר תודה שיש לי הורים בריאים ומשפחה נהדרת, תודה על כך שאבי עבד במשך

לשון הרע | טבת

אדם שחי את התכלית אין לו זמן לדבר לשון הרע.
(א.ב. של החיים)

לקבלת מסרים מחזקים - 052-6672221

פתרונות יש לשלוח עד יום שני למייל: al5308000@gmail.com או לפקס: 02-5812252 | יש לציין שם מלא, כתובת מלאה וטלפון

עשיונות

מה התקבל?

- השלימו את האותיות המתאימות
- ציינו מה המשותף בין הפתרונות לחודש טבת

2	30	60	200	2	40	50	400	50	10	2	200	
50	6	40	10	40	50	2	5	300	40	10	2	200
10	200	6	4	20	100	8	90	10	10	2	200	

זוכה פרשת מקץ: אביגיל שושני, בני ברק.

בדיחות הדעת

במשפחה אינטליגנטית של עשירים תמיד הורים מסייעים את הילדים לכל מקום, לחוג, לבית הספר, לחברים, למכולת, ואפילו לזרוק את האשפה. יום אחד התמרר הבן נגד התלות הזאת ואמר לאמו: "נמאס לי מהחיים האלו, אני אברח מהבית" אמרה לו אמה: "חכה, אני אסיע אותך"

העלון מוקדש לזיווג הגון וכשר
לאמיתי בן ענת
ולאלישיב בן שולה
להקדשת העלון: 02-5308000

ולכן הוא מתקשה לייחס את ההצלחות לעצמו. מצד שני, הוא מרגיש ובטוח שהכישלונות הם תוצר מובהק של יכולותיו. לכן נכח לפעמים לשמוע ילדים שהצליחו במבחן אומרים: "המורה עשה מבחן קל במיוחד" או "איזה מזל היה לי, בפקס ידעתי את התשובות". ולעומת זאת, לאחר כשלונו, הם יגידו: "אני אף פעם לא מצליח", "אני לא שווה שום דבר" או "זה כל מה שידעתי".

חוסר אמונה

מאפיין בולט נוסף המתלווה לבעלי "ערך עצמי נמוך" הוא חוסר תקווה וחוסר אמונה שהמצב יוכל להשתנות אי פעם בעתיד. הם בדרך כלל יתארו את עצמם כמי שנידונים לכישלון, ואין ביכולתם לשנות זאת, כיוון שהכישלון נובע מ"כשרונותיהם" החסרים או מהמצב הנורא בו הם נמצאים. בניגוד לכך, אלה שיש להם "דימוי עצמי חיובי" ישייכו לעצמם את ההצלחות ויפילו את הכישלונות על גורמים שלא נמצאים בשליטתם, אצלם המורה יהיה אשם במבחן בו השיגו ציון נמוך או שהם יטענו כי בכלל לא התאמצו ולא רצו להצליח בו מלכתחילה.

הורים יקרים, אם אתם מזוהים מהנ"ל, זה הזמן לפנות ליעוץ, בהצלחה!

הכניסי את הברכה
לבית שלך!
הרבנית ארוש תחיי
בערבי חיזוק מעצימים
הפרשות חלה, הלל, הודאה ולכל ישועה
להזמנות: 052-3372280

הרב אבוחצירא - יועץ, מאבחן ומטפל
לייעוץ טלפוני ללא תשלום
בימים ג' - ד' משעה 8-10 בערב
נייד: 054-8434435

חינוך באהבה הרב יצחק אבוחצירא

נכשלת, אני לא כישלון פרק ח'

"אני לא יודע", "אני לא מסוגל לעשות את זה", "כולם יכולים לעשות ורק אני לא יכול", "אני פחות טוב מאחרים", "אני כישלון ולכן לעולם לא אצליח"... המשותף לכל האמירות הללו, שהן בדרך כלל ביטוי של "ערך עצמי" נמוך מאוד, שמאפיין את הילד הנכשל ובהיבטו בהרגשה האישית, בהתנהגות הכללית, בהתמודדות עם משימות לימודיות ועם החיים בכלל. דימוי עצמי נמוך, מתלווה כ"צל" לתלמיד שחווה כל הזמן חוסר הצלחה וכישלונות.

מהו דימוי עצמי?

דימוי עצמי, הוא ההבדל בין מי שהייתי רוצה להיות ובין מי שאני מרגיש שאני בפועל. הדימוי העצמי, מורכב מהמחשבות והרגשות שלנו על היכולות שלנו. הדימוי העצמי, הוא בעצם "בבואה" של מציאות פנימית, המושפעת בעצם ממציאות חיצונית, ומהיכולת שלנו לקלוט ולעבד את אותה המציאות. נסבר את האוזן במשל: מסופר שפעם אחת נסע הרשלה לסחור בעיר הגדולה, באחת ההסתעפויות של השבילים בין העיירות הוא כמובן טעה בדרך ונכנס ליער עבות... לאחר כמה שעות של נסיעה מפותחת בחושך, הוא ראה נקודת אור רחוקה ומייד זרז את הסוסים שיטענו לכיוון האור, כשהתקרב, מצא לשמחתו פונדק דרכים. לאחר דפיקות רמות התעורר בעל הפונדק, ומייד התנצל בפני הרשלה שאינו יכול לקבלו ואין לו הלילה מקום כי קצין גבוה בצבא הצאר הרוסי ופולגונו תפסו כל מיטה פנימה בפונדק... אך לא אדם כהרשלה יותר, הוא החל לבכות ולהתחנן שאם לא יישן ימות מקור... בעל הפונדק הבין שלא יוכל "להשתחרר" מהנודניק הזה והציע לו "בסוד כמוס" עצה מסוכנת: "תראה, המחיר יהיה כפול, אבל אין לך ברירה. בחדר האחרון בקומה העליונה, יש הקצין הגבוה ויש לו עוד מיטה בחדר. אם איך חושש, תעלה בשקט לישון בחדר, ואני אעיר אותך לפני שיעלה השחר והקצין יתעורר" הרשלה הסכים להצעה, שילם ועלה לחדרו של הקצין. לפנות בוקר, העיר בעל הפונדק את הרשלה כמוסכם, מיד קם הרשלה והתלבש בזריזות אך מרוב עייפותו במקום ללבוש את בגדיו שלו, לבש את בגדי הקצין.

כשירד במדרגות התבונן הרשלה במראה שהייתה

קבועה בקיר הכניסה ולהפתעתו ראה את דמות הקצין מביטה לעברו מהמראה, ואמר לה: "איזה חסר אחריות הוא בעל הפונדק, במקום להעיר אותי הוא העיר את הקצין"... ובכן מיהו ה"אני" האם זה מי שאני באמת או מי שאני חושב שאני... אומרים ש"אני" הוא לא מה שאני חושב שאני, ולא מה שאחרים חושבים שאני, אלא מה שאני חושב שאחרים חושבים שאני...

איך נוצר דימוי עצמי?

ה"דימוי העצמי" מתפתח על רקע כישלונות והצלחות שאנו חווים במפגשים שלנו עם העולם, וביכולת שלנו לקלוט, לחוש, להסביר ולסנן אותם. אולם התהליך של "קבלת" הדימוי העצמי אינו מסתיים בכך, כיוון שה"דימוי העצמי" משפיע בתורו על היכולת של כל אחד להמשיך ולפעול בעולם. בעצם אפשר להסביר שישנו "תהליך מעגלי" שמזין את עצמו ומתקדם כמו "בבואה שמגשימה את עצמה". ראשיתו של בניית "אני" הוא בחוויות של הצלחה/כישלון שמשפיעות על בניית הדימוי העצמי, חוויה זו משפיעה בתורה על האמונות שלנו ביחס לעצמנו, ואמונות אלו משפיעות בחזרה על הפעולות שלנו בעולם, ושוב "חוזר חלילה" שמחשבות אלו משפיעות על הדימוי העצמי (הנמוך או הגבוה) וכו' וכו'.

מהם המאפיינים של דימוי עצמי נמוך?

מעבר לאמירות מפורשות, כמו אלו הכתובות בראשית המאמר, ישנם ביטויים לא ישירים שמרמזים על "דימוי עצמי נמוך", ושדרכם ניתן לאתר אותם. מדובר במנגונים או אסטרטגיות להתמודדות עם התחושה הקשה, שמתפתחת אצל הילד. המנגונים הללו אמנם מהווים מעין שריון מפני התחושות הקשות, אך הם אינם יעילים, כי הם מסייעים להעזיח את האמונה בחוסר המסוגלות, מונעים את האפשרות לשנינו ולהתמודדות וכולאים את הילד ב"חוסר התקווה" ובהעדר היכולת להתפתח. בין המנגונים הללו ניתן למצוא: הימנעות או דחייה של משימות קשות או מורכבות בהן יש סיכוי גבוה לכישלון, כי כך פשוט הילד לא פוגש שוב בכישלון.

החיים עם דימוי נמוך

מצד אחד, דימוי עצמי נמוך בא לידי ביטוי באמונה של הילד שההצלחות והאירועים החיוביים בחייו הם תוצאה של נס, מזל, גורל, פוקס או עזרה של אחרים,

כולל חצות!
למי שרוצה ישועה באמת
השליחים שלך ללימוד בחצות הלילה
מלווים אותך לישועה שלך
מתפללים ומקדישים לילה של לימוד להצלחתך
02-5308000

ליקוטים וסיפורים נפלאים - שמות

"ותחיין את הילדים" (א, יז)

בתחילת המלחמה העולמית הראשונה שבין רוסיה לגרמניה, למד בישיבתו של החפץ חיים בחור מגרמניה, בשם אפרים לייבוויץ.

בלש מסויים שרצה להראות הצלחתו בריגול, התיידד עם תלמידי הישיבה, וכשנודע לו על אזרחותו הגרמנית של אותו בחור, מצא הזדמנות להכניס בכיסו תוכנית של מבצר קובנה.

באותו לילה הקיפו אנשי

צבא רוסיה את

אכסנייתו של

התלמיד ומצאו

בכיסו את

התוכנית...

מיד אסרו אותו,

וכל מנהלי

הישיבה והחפץ

חיים בראשם,

עמדו תחת חשד

של מעורבים

באותו עסק ריגול.

לתלמיד היה צפוי

עונש מוות.

החפץ חיים לא

התחשב בזה

שהתערבותו

לטובת הבחור

עלול לעורר

חשדות רציניים,

הוא התמסר בכל

נפשו להצילו.

הוא נסע בעצמו

לפטרבורג להשפיע על עורך דין ידוע שיקבל עליו לטפל

במשפט, כי שום עורך דין לא הסכים להתערב בעסק

מסוכן כזה.

כשהתקיים המשפט בשנת תרע"ז נגד הבחור, הופיעו

בבית המשפט, החפץ חיים וחתנו רבי צבי לוינסון זצ"ל,

וכן הגאון רבי אלחנן וסרמן זצ"ל, והעידו שהם בטוחים

שהוא חף מפשע.

הנאשם נידון לבסוף לעשר שנות עבודת פרך. כששמע

הח"ח את פסק הדין, הודה להשי"ת שהצילו מעונש מות,

ובאשר לעשר שנות המאסר

צחק ואמר: "שוטים שכאלה!

וכי יודעים הם השלטונות

שיחזיקו מעמד אף עשרה

חודשים? וכי הם בטוחים אף בעשרה שבועות?"
ואמנם לאחר חודשיים, בכ"ב אדר תרע"ז, התחוללה
המהפכה ברוסיה ומיגרו את הקיסר מכסאו, והנאשם
שוחרר מכלאו.

"ותיראן המיילדות את האלוקים" (א, יז)

תלמידו של ה"חפץ חיים" שנתמנה כרב באחת מהעיירות
הקטנות בליטא, פנה לרבו וטען שהוא מעוניין לעזוב את
הרבנות, לטענתו

העול רב מדי והוא

אינו מצליח לתקן

את כל הטעון

תיקון, המכשלות

רבות והוא מפחד

שהקולר יהא תלוי

בצווארו.

החפץ חיים

בתגובה פתח

חומש, הראה לו

את הציווי של

פרעה למיילדות,

ואת העובדה

שהתורה מציינת

שהן נותרו

במשרתן ולא עשו

כדברי פרעה.

לכאורה, שאל

ה"חפץ חיים", מה

להן ולצרה זו?

יכלו להתפטר

ממשרתן, לחפש

להן פרנסה אחרת

"מודה אני לפניך"
בעל הצמח צדק ספר על יהודי אחד, חסיד של בעל התניא, שהיה
איש עסקים מכבד ועסוק.
בכל ימות השבוע היה עוסק בסחורה, נפגש עם אנשים, מתמקח,
מתוכח, חותם עסקאות וסוגר חוזים...
בסוף השבוע, היה מתישב עם דפי החשבון, מסכם לעצמו את
ההוצאות, ההכנסות, ההפסדים, העסקאות והרווחים שהיו
באותו שבוע - ולמטה, בשורת הסכום, היה כותב:
סך הכל: אין עוד מלבדו!
המסר הוא ברור וחד... בכל ערב, כאשר אִנְחָנו נגשים למעמד
"בידך אפקיד רוחי", אִמוֹנָתְנו רבה במלך חי וקים המחזיר נשמות
לפגרים מתים, שִׁיחֲזִיר אֶת נִשְׁמָתְנוּ בְּחִמְלָה רַבָּה.
כֹּל זֶה לְאַחַר יוֹם שֶׁהָיָה עָמוֹס בְּרִצּוֹנוֹת, בְּחֻשְׁבוֹנוֹת,
בְּהֶעֱלָבוֹיּוֹת, בְּרוֹחִים, בְּצַמְצוּמִים, בְּכֹל כֶּף הַרְבֵּה רִגְשׁוֹת וְעִשְׂיָה -
אֲבָל בְּסוּפוֹ שֶׁל יוֹם, בְּסֵךְ הַכֹּל, אֵין עוֹד מִלְּבַדּוֹ! הַכֹּל זֶה - הוּא!
"וּבִשְׁכָבוֹ עַל מִשְׁכָּבוֹ יִדַע לִפְנֵי מִי הוּא שׁוֹכֵב" (או"ח א, א)

(נקודות של אור - ספינקא)

והיו יוצאות ידי חובתן כלפי שמיא.
אלא שמכאן רואים שכאשר יהודי נושא באחריות כלשהי
כלפי הציבור, אין הוא יכול להיפטר ממנה כל עוד שאין
מי שיחליף אותו בצורה טובה יותר. שכן המיילדות
שחששו שאלו שתבאנה תחתיהן תיאלצנה לקיים את
הגזירה, החליטו למסור עצמן ואפילו למיתה, ובלבד שכל
עוד יכולות הן, לא יהיה מצב שתקוים גזירת פרעה...

"ותיראן המיילדות את האלוקים" (א, יז)

בכל בוקר, כשפנה רבנו מרן
פוסק הדור הגאון רבי משה
פיינשטיין זצ"ל לביתו לאחר
תפלת שחרית, היה עוצר ליד

לעי"נ הרה"צ
ר' פנחס בן ר' בנימין בינוש
רוזנבוים זצוק"ל - כ"ו בניסן

ליקוטים וסיפורים נפלאים - שמות

בשנותיו האחרונות היגר לאמריקה, בה כיהן כראש ישיבת 'תורה ודעת' (ובה כנראה אירע המעשה שלפנינו). באחד הימים השתוללה סופת שלגים חזקה, בחורי הישיבה שמדי לילה הלכו ללון כל אחד במקום אחר, לא הגיעו בבוקר לשיעור לבד מארבעה תלמידים. רבי שלמה התיישב על מקומו הקבוע והחל במסירת השיעור לארבעת התלמידים ללא שום שינוי. בתום השיעור שאל אחד התלמידים את ראש הישיבה: "מדוע הרב מסר שיעור לארבעה בחורים בודדים? האם כדאי להתאמץ כל כך עבורנו?" השיב לו רבי שלמה: "מול עיניי לא ניצבים ארבעה תלמידים בלבד. אלא הם וכל הדורות שיצאו מהם. נו, אמור נא אתה - כדאי למסור שיעור במאמץ ועיון עבור אלפי יהודים!?" (במחשבה תחילה)

פתח המספרה ומקדם פני בעליה בברכה: "שלום, מר הרברט, בוקר טוב!"
"בוקר טוב לך, רבי", היה משיב הספר.
זה כבר הפך לדבר שבשגרה, ועם זאת האיר את יומו. ניכר היה שהרב הקשיש מברך מכל הלב, מאחל כל טוב. הלקוחות היהודים נרעשים כל כך כשהוא עוצר ומברך. קמים ממקומם ביראת כבוד, אינם מפסיקים להתפעל ולהדגיש בפניו לאיזה כבוד זכה כשהרב הגדול בעולם, כהגדרתם, עוצר מדי יום ביומו לומר לו שלום!
כל יום, חוץ משבת קדש. בשבת עובר הרב, עטוף בטליתו, על פני המספרה הפתוחה ומתעלם כליל מבעליה, העושה שבתו חל רחמנא ליצלן.
למחרת השבת שוב עצר, וברך במאור פנים. מלוהו תמה: "מדוע טורח הוא לברכו לשלום בכל יום, מה עוד שהוא מחלל שבת!"

"ותעל שוועתם אל האלוקים" (ב, כב)

במוצאי יום הכפורים היו בני החבורה הקדושה באים לפני רבם החוזה הקדוש מלובלין שעיניו צופיות בשמים ובארץ, והיה מגלה להם מה נגזר עליהם לשנה זו. הרבי רבי בונים

"קְדָשָׁא בְּרִיךְ הִיא וְיִשְׂרָאֵל חַד הוּא" (זוה"ק פ' אמור, דף צ"ג)

כְּאֲשֶׁר אָדָם מְבַגֵּר נִפְגַּע מִמִּישָׁהוּ, סְבִיר שְׂיִזְכֹּר אֶת הַפְּגִיעָה לְעַד. שְׁנַיִם יַעֲבֹרוּ, דוֹרוֹת יִנְלָדוּ - וְהַפְּגִיעָה תִּשְׂאֵר בְּעֲצֻמְתָּהּ, הָעֶלְבֹן הַצּוֹרֵב לֹא יִמְחָק! הַפּוֹגַע, יֵאָלֵץ לְעַבֵּר מִסַּע אֶרֶץ וּמִפְתָּל וְיִקָּר - עַד שֶׁהָאִישׁ יוֹאִיל בְּטוּבוֹ לְמַחֵק הַכֹּל וְלִשְׁכַּח. אֲבָל בְּשִׁילָד צָעִיר נִפְגַּע? הַסְּפוֹר שׁוֹנָה לְחֻלוּטִין... חֲטִיף אַחֵד, מְלֵה טוֹבָה אַחַת - וְהוּא מִתְּפִיִּס... הַכִּיצֵד? אִיךָ זֶה קוֹרֵה? מָה הַהֶבְדֵּל בֵּין הָאִישׁ הַמְּבַגֵּר לְיֵלֵד הַקָּטָן? הָאֵם הַפְּגִיעָה חֲלָשָׁה יוֹתֵר?! הָאֵם הַנִּפְגָּשׁ חֲסִינָה יוֹתֵר בְּגִיל צָעִיר?!

ענהו רבנו: "הקושיא האחת מתרצת בחברתה. המחאה לא תעזר. ברכת השלום, אולי כן... וכעבור זמן עבר רבנו בשבת על פני המספרה, והיא סגורה! שלט הודיע על סגירתה בשבתות ובחגי ישראל! למחרת השבת עצר כדרכו לברך

מפשיסחא זצ"ל עשה חיל במסחר העצום בדאנציג, ובבואו לפני המלך הודיעו החוזה הקדוש שנגזר עליו שיפסיד השנה כל ממונו. סבר, וקבל דין שמים באהבה. באותה שנה חלו בני ביתו, חסכוניותו הסתכמו באלף וחמש מאות רובלים, הון רב באותם ימים, ואת כולם כילה בהוצאות רפואתם. מחמת חובת ההשתדלות נסע לעסוק בפרנסתו. התאכסן בבית המלון בו היה רגיל לשהות.

לשלום, והספר אמר: "רבי, המספרה סגורה בשבתות!" "תבורך בני, ראיתי גם ראיתי, השבת היא מקור הברכה!" "היודע הרבי מדוע? בגלל ברכת השלום שלו! בכל השבוע ברך, ובשבת... בשבת התעלם... ואני רוצה ברכה גם בשבת..." "תבורך, בני. השבת עצמה מברכת אותך. שיהיה לך יום טוב..." (והאיש משה)

ברוב שעות היום התבודד ועסק בתורה ובעבודת ה', ומפעם לפעם יצא למקום המסחר, אולי יזמן לו ה' איזו עסקה או תיווך, ולא הופתע כששב בידים ריקות, כמבוטח. ישב בחדרו ולמד, ובעל האכסניה נקש על דלתו. שאל במה יסעד צהרים, בתבשיל זה או אחר, והודיעו

"ויפן כה וכה וירא כי אין איש" (ב, יב)

כי אין איש - שאין איש עתיד לצאת ממנו שיתגייר" (רש"י). מתלמידיו המובחרים של הגאון רבי ברוך בער מקמניץ היה הגאון רבי שלמה היימן.

לעי"נ האשה החשובה מרת
מרים יוכבד ב"ר צבי
ליבוביץ ע"ה - כ"א מר חשון תשפ"א

ליקוטים וסיפורים נפלאים - שמות

אסכים אם תשלם גם את דמי האכסניה".
הסכימה גם לכך, וה' שלח ברכה מרובה בעסקיו, תיווך לה עסקאות בסכומי עתק ועשו הון רב, ובתוך זמן קצר חזר לעושרו ואף מעבר לכך.
כשהגיע ללובלין, אך פתח את הדלת, אמר לו החוזה הקדוש: "אמת שכך נגזר עליך, אבל על דמעות לא דברנו... שוועה מעומק הלב, זעקה ודמעות, מעוררים רחמים בדין!
(מקרבן לתורה)

"מי שם פה לאדם" (ד, יא)

האברך שראה את הילד מעתיק פרטים מלוח המודעות לפנקסו, חיך בשעשוע.

תהה מעט מה מבקש הילד: האם הוא קונה או מוכר דירה? שמא הוא מחפש בייביסיטר? או אפשר שרצונו להשתתף בקורס כלשהו? הוא ניגש אליו ושאל בעדינות לפשר מעשיו. הילד הצביע על הפנקס וגמגם - לא ממבוכה, אלא כצורת דיבורו השגרתית: "אני

מעתיק שמות לתפילה שאני רואה בבתי מדרשות ובלוחות המודעות ושומר בכיסי".
האברך זקף גבה תוהה: "לשמור שמות לתפילה בכיס?!"
אם אינך מתפלל עליהם - מדוע לשמור? זוהי סגולה חדשה להצלחה", קרץ האברך לילד בחיבה, "לשמור שמות לתפילה בכיס?"
"לא", גמגם הילד. "אני מתקשה בדיבור כמו שאתה יכול לשמוע."

לפעמים הילדים שלא מכירים אותי מספיק מעליבים אותי על כך. שמעתי בשם גדולי ישראל שזו מעלה גדולה להיות מ'הנעלבים ואינם עולבים'. עוד שמעתי שזו סגולה גדולה להתפלל על הזקוקים

שחובו כבר הגיע לעשרים וחמשה רובלים. אינו דוחק בו חלילה לשלם. נאמן הוא. גם עשיר וגם ישר דרך, טוב לשמים ולבריות, ירבו כמותו.
בעל האכסניה יצא, והרבי רבי בונים פרץ בבכי נסער: "רבונו של עולם, זה - לא!"
אמר: "רבונו של עולם, כשהתבררתי שאאבד כל רכושי לא התמרמרת. אם זה רצונך, אקבלו באהבה. הכל שלך, אתה נתת ואתה לוקח, יהי שמך הגדול מברך.
כשבני ביתי חלו והוצאתי כל כספי לרפואתם, לא התמרמרת.

נותרתי חסר כל, וקבלתי דינך באהבה נסעתי לכאן, לקיים מצות ההשתדלות. לא עלתה בידי, לא התמרמרת.

אבל אם בעל האכסניה

הזכיר חובו, ואמר שהוא סומך עלי משום שאני ירא שמים - הרי אם לא אשלם יגרם על ידי חלול השם חלילה - רבונו של עולם, זה - לא!"

קרוב ה' לנשברי לב ואת דכאי רוח יושיע. הגיע שליח מטעם הגבירה תמר'ל והציע שיהיה סוכנה תמורת ששה רובלים בשבוע, משכורת מופלגת.

אמר לנפשו: הלא נגזר שאפסיד כל

רכושי, ומהיכן הצעה זו. אין זאת אלא שתפילתי התקבלה - אם כן, תפעל עד הסוף! השיב לשליח: "לך ואמור לה, שבנוסף דורש אני שותפות ברווחי העסקים שאתווןך!"
שמעה וכעסה, ובצדק: גם משכורת הגונה וגם חלוקת הרווח?!

לא ענתה להצעה הנועזת. אבל הרבי רבי בונים לא היה מודאג. הוא ידע שתפלתו התקבלה, והגה בלב שקט בתורה.

בינתיים ראתה הגבירה שעסקיה אינם מתקדמים, והבינה שזקוקה היא למבינותו. כבשה גאוותה ושלחה להודיע על הסכמתה. אמר הרבי רבי בונים: "עתה עלה המחיר,

ממש לא. ההבדל ביניהם נעוץ בדבר אחד: מה אני מחפש כאן בעולם, צדק או חבור?
האדם המבגד, בדרך כלל, הוא שוחר צדק! הוא חיב לקבל מענה, לקבל את ההתנצלות הפנה והעצומה... כפי גדל הפגיעה! כי אם לא, אין כאן צדק! ועל הצדק, הוא לא מוכן לוותר...
לעמתי, הילד הצעיר, בדרך כלל, למרות שיתכן וגם הוא רוצה את הצדק, הוא רוצה ומעדיף יותר חבור! עדיף לו לוותר על הצדק, הוא רוצה חבור לעולם, להורים, לחברים! ולכן, גם אם הוא יאלץ להעלים עין מהצדק, גם אם לא יפסידו אותו כמו שבאמת מגיע לו - זה שונה לו! כי על החבור, הוא לא מוכן לוותר...
את השאלה הזו בדיוק, אנו אמורים לשאל את עצמנו: מה אנחנו מעדיפים, צדק או חבור?

לעי"נ האשה החשובה מרת
צפורה פייגא ע"ה ב"ר משה אליעזר
שיחי' יודלביץ - ג' שבט תשפ"א

ליקוטים וסיפורים נפלאים - שמות

מעצמו", וגם "וראך", וכמו כן "ושמח בלבו" שלא יהיה אחד בפה ואחד בלב... וא"כ, מובן למה זכה לחושן המשפט על לבו, כי על ידי שהיה תוכו כבדו, זכה גם לחושן המשפט ואורים ותומים שמגלים צפונות - מידה כנגד מידה!...

(פנינים)

"עתה תראה אשר אעשה" (ו, א)

בסיום מלחמת ששת הימים, יום הנצחון על צבאות מדינות ערב, נשא הגר"ע יוסף זצ"ל דברי חיזוק והודאה על הנסים הגדולים שנעשו לישראל, ובתוך דבריו סיפר ואמר (כפי שנמצא בכתב יד קדשו): חייל יהודי שבא מסיני לאחר המלחמה, ברך ברכת הגומל בדמעות שלישי.

כשנשאל על מה הוא מברך, סיפר ואמר: "בהיותנו בשדה

הקרב, פגע פגז מצרי

פגיעה ישירה בטנק

שלנו, והטנק החל

בוער באש.

ניסינו להמלט

ממנו החוצה, אך

הדלת של הטנק

התעקמה מעצמת

הפיצוץ ואי אפשר

היה לפתחה...

נותרנו לכודים

בטנק הבווער!

"בלית ברירה

קראנו, חברי ואני,

קריאת שמע

בדמעות ובקול

נשבר, וכבר

התכוננו לגרוע

מכל!

"והנה, להפתעתנו

פגז נוסף פגיעה

ישירה בדיוק בדלת הטנק, וכך נפער פתח בעבורנו!

מיד קפצנו מן הטנק הבווער דרך החור השמימי, ונפשנו

היתה לשלל".

בזה פרש מרן זצ"ל את מה שאומרים בהגדה של פסח:

"והקדוש ברוך הוא מצילנו - מידם" - מידם של הגויים,

שדוקא על ידי פעולותיהם להרע לנו - מזה תצמח

הישועה לישראל.

(אוצרותינו)

א אט שבת

לישועה דווקא בשעה שאדם נעלב ושותק. "בפעמים הראשונות", המשיך הילד לגמגם, "נעלבתי ובכיתי מאוד למה השם עשה אותי מגמגם. אולם מאז ששמעתי את הסגולה להתפלל בשעה הזו, מצאתי את תפקידי בעולם: אני אוסף שמות לתפילה בכל מקום שאני רואה, ובכל פעם שמעליבים אותי אני מוציא את הפנקס בשקט ומתפלל על כל מי שזקוק לישועה.

אני מקווה שאמלא את התפקיד שלי בשלמות", סיים בתום ילדותי טהור...

"הלא אהרון אחיך הלוי ידעתי כי דבר ידבר הוא וגם הנה יוצא לקראתך וראך ושמח

בלבו" (ד, יד)

במדרש מובא: על ידי

וראך ושמח בלבו,

זכה לחושן המשפט

על לבו.

נשאלת השאלה,

איזה שכר מידה

כנגד מידה יש כאן

בהבאת מתנה זו

של חושן המשפט

לאהרון?

שאלה זו שאל

הגה"ק בעל החתם

סופר זי"ע בעת

בואו לפרעשבורג

לראשונה כאשר

נבחר להיות שם

לרב המקום ויצאו

לקראתו חשובי

העיר ות"ח

בראשם. ותירץ:

הנה דרך העולם

הוא, בעת בואו של רב חדש לעיר, יוצאים לפניו כל בני

הקהילה ומכבדים אותו כראוי, אך כמו בכל מקום תמיד

ישנם את המתנגדים שהם מתחלקים לשלושה קבוצות

אנשים: האחת - שאין יוצאים לקראתו כלל בבואו,

ומגלים שנאתם בגלוי... השנייה - שיוצאים לקראתו, אך

מצניעים קנאתם ושנאתם, ועומדים הם בקצה המחנה,

ולא ידברו איתו ולא יראו פניו. ואילו השלישית - אנשי

מרמה המראים לפניו כאוהבים ומקבלים אותו בדברים

ובסבר פנים אבל אין תוכם כברים, ובקרבים ישנאוהו.

הבטיח הקב"ה למשה, שאצל אהרון לא יהיה אף אחד

משלושה דברים הללו,

אלא הוא יצא לקראתך

{ אז נדברו }

פרשת שמות תשפ"ב | לסדר: "ותחיי את הילדים" | גליון מספר: 539

להצטרפות לרשימת התפוצה

במייל:

a8447168@gmail.com

ניתן לקבל את הגיליון בפקס
באמצעות שיחת טלפון:

0795319191

רוצה שעוד אנשים יקראו, כמוך, את
העלון? קדימה!
זה הזמן להצטרף לשותפות בה"ק
להחזקת העלון...
ותהפוך שותף קבוע בזכויות
החזקת העלון!!

נודה להשתתפותכם

בהוצאות הגדולות!!:

בבנק: בנק פאגי

סניף 182

חשבון 747815

באשראי: "נדרים פלוס"

בטלפון: 052-654321-0799

בדואר: פולק, גאולה 15 חיפה

למענה אנושי: 052-7683095

תודה מראש!!!

למה הנשמה מאבדת סבלנות ברגע שהיא יוצאת מהגוף???

בכל מה שנוגע לנפטרים ולוויות יש לנו הרבה רגישות... ביזיון המת... לועג לרש... חסד של אמת... אנחנו משתדלים לא להקל ראש בצורך של נפטרים... אבל יש משהו אחד שאני משום מתקשה לרחם על הנפטרים!! הנושא הזה של הלנת המת... שכידוע: יש עניין כמה שיותר מהר לקבור את הנפטר... (והיו צדיקים שדרשו בתקיפות שבלוויה שלהם לא יחכו לאף אחד... שיהיה כמה שפחות זמן בין היציאת נשמה לקבורה...) ולמה?? כי כידוע: כל זמן שאין קבורה הנשמה עדיין אגודה כאן בעוה"ז בעל כרחו, ויש לה צער נורא ואיום מכל רגע נוסף שהיא צריכה להישאר כאן בעולם הזה... ולכן צריך לזרז כמה שיותר את הקבורה... כאן!! לפרט הזה מאוד קשה לי להתחבר... כי... כי מילא הגיהנם... מילא חיבוט הקבר וכף הקלע... אין לי מושג מה שזה... ואם כתוב שזה צער נורא לנשמה אני מבין שזה באמת נורא... אבל להגיד שיש לנשמה צער כל רגע נוסף שהיא נשארת בעולם הזה? נו באמת... סו"ס גם הנשמה שלי ושלך נמצאות פה בעולם הזה... ואני מסכים שלנשמה שלנו לא כככזה נחמד פה בעולם הזה... לפעמים הנשמה שלי ממש סובלת בעוה"ז... אבל יאמר לשבחה שהיא מחזיקה מעמד... יש לה הרבה סבלנות... כבר שנים היא סובלת בדומיה ואף פעם לא עמדה עם סטופר... (היא לפעמים מחכה לנו הרבה זמן עד שאנחנו מתעוררים בבוקר... מי כמוה יודעת להתאזר בסבלנות) אז מה קרה כשלהבדיל בין החיים ובין החיים... למה כשמישהו נפטר... פתאום הנשמה שלו מאבדת לגמרי את הסבלנות והיא עומדת על קוצים?? תבין: סבתא שלי נפטרה בגיל 94... אני הכרתי את הנשמה שלה... 94 שנים הנשמה שלה החזיקה פה מעמד... לא התלוננה... אף פעם לא נשפה בעורף לאף אחד... אז מה קרה כשסבתא שלי נפטרה פתאום הנשמה שלה עמדה עם שעון ולא יכולה לחכות אפילו יום אחד נוסף?? מה קרה נשמה... החזקת מעמד 94 שנים... את לא יכולה לחכות לנו עוד כמה שעות??

וכמובן שהשאלה היא בשביל התשובה... והתשובה כמובן פשוטה מאוד:

יש הבדל ת ה ו מ י בין הנשמה כשנמצאת בתוך הגוף... לבין הרגע שאחרי... העניין הוא: שהנשמה מצד עצמה לא מתאימה בשום כיוון לתנאי ה"מזג אוויר" של העולם הזה... בשביל הנשמה כל רגע שהיא בעולם הזה זה הגיהנם בעצמו... רק לנסות להמחיש: זה כמו שניקח בן אדם באמצע הקיץ כשהוא לבוש חולצה וגופיה קצרה... ובבת אחת נזרק אותו בקוטב הצפוני עם 40 מעלות מתחת האפס... כל שניה שהוא נמצא שם זה כפור בלתי נסבל לחלוטין... זה עניין של שעות עד שהוא יקפא למוות... זה סבל לא יתואר!!!! (קשה לנו לדמיין אותו...)

וזו דוגמא חיוורת להתאמה של הנשמה מול התנאים הארציים של עולם שלנו... אבל תכל'ס... מה אפשר לעשות... סו"ס ה' נתן לנשמה תפקיד מאוד איסטרטגי ונחוץ... ואת התפקיד הזה היא יכולה לבצע רק בקוטב הזה שנקרא העולם הזה... רק שם יש את המכרה זהב שממש אפשר לדלות כסף צרוף בעליל לארץ מזוקק שבעתיים... (אגב: במקרה זה גם נכון ביחס לסיביר... בסיביר יש אוצרות טבע עשירים שאין במקום אחר... אבל בגלל התנאים הבלתי נסבלים כולם מוותרים על זה... רק בשלטון הקומוניסטי שהיה קובע עובדות בשטח היה אפשרות לשלוח לארץ גזירה... ואז היו מנצלים את האוצרות טבע האלו) ולכן היות ורצה הקב"ה לזכות את ישראל... וה' יודע מה הנשמה יכולה להרויח בכל רגע נוסף שהיא נמצאת כאן בעוה"ז ויכולה לפעול דווקא מכאן גדולות ונצורות!!! לכן ה' מלביש לנשמה מעיל עם פרווה מאוד עבה ומגושמת שקוראים לה "גוף האדם"!!! למעיל גוף הזה יש שכבות ע"ג שכבות של ארציות וחומריות... וברגע שהנשמה נכנסת לתוך המעיל הזה- הגוף... כעת מתאפשר לה לרדת לעולם הזה ולשרוד את התנאים שכ"כ לא מתאימים לה... הגוף עושה פה תפקיד של ממיר... הוא פשוט מנמיך ומחשיך את האור של הנשמה למינימום מתח גבוה... וכך הנשמה מסוגלת איכשהו להתנהל כאן על חומר מרדים!!!

נכון שעדיין רע לנשמה פה... סו"ס מכסא כבוד חוצבה (הנשמה) לגור בארץ ערבה... אבל היא מחזיקה מעמד... מתאזרת בסבלנות... כי סו"ס יש לה בגדי עבודה!! יש לה מעיל מתאים שעוטף אותה ומאפשר לה לשרוד ולהמשיך לפעול... והנה!! יום אחד הגיע זמנה של הנשמה להיפרד מהגוף... ואז לראשונה ה' לוקח מהנשמה את המעיל... ואז בבת אחת הנשמה לא יכולה לסבול אפילו רגע אחד להיות כאן בעולם הזה... כן... הנשמה של הרב שטיינמן שהחזיקה פה מעמד מאה שנה ויותר... היא בעצמה דרשה להגיע למנוחתה תוך ששעות מהפטירה... כי כל רגע נוסף זה כמו ניתוח ללא הרדמה... זה ההבדל התהומי בין הנשמה ברגע שלפני לרגע שאחרי!!!

כל זמן שהנשמה בקרבי... יש פה כמויות של מורפיום וחומר משתק שמאפשר לנשמה לשרוד ולפעול כאן... ברגע שהנשמה יוצאת... באותו רגע הנשמה עומדת חשופה מול העוה"ז וזה כמו מחס בבשר- נשמה חיה... ולכן צריך כ"כ להזדרז לא להשהות את הנפטר אלא לקבור אותו...

אבל!!! לא לזה חתרת... אתה מבין לבד שלא באתי פה לחזק את ידי החברא קדישא... המסר הוא בעיקר ביחס ל- **החיי יתן אל לבנו**... בינינו... יש לנו הרבה רגעים שאנחנו חושבים לעצמנו... אאוף... הגוף העכור והעבה הזה שלא נותן לנו להרגיש ולחיות במושכלות... אתה מכיר את זה שאתה רוצה עכשיו להיכנס לאיזה השראה רוחנית... ובדיקו הגוף החליט עכשיו להיות עייף... או רעב... בקיצור: למי שיודע... הרגשים והתלהבות וכיסופים זה **לא דבר שהולך עם לחיצת**

כפתור...

מה המכנה המשותף בין בתיה בת פרעה ל-חושים בן דן?

כן... לפניך שתי דמויות לא קשורות בכלל שפגשנו בפרשה הקודמת ובפרשה הזו...

חידה: בתיה בת פרעה!!! וחושים בן דן!!! מה המכנה המשותף ביניהם??

ששניהם הבינו עניין... שניהם קלעו ישר לנקודה... כמו בן הבהדיל... בתיה בת פרעה גדלה בארמון של פרעה... כולם עושים מפרעה אלי... כל מצרים סוגדים לפרעה... והיא נולדה בתוך זה וחיה וגדלה בתוך כל הסגידה הזו והיא לא מכירה משהו אחר... ובכל זאת יש לה את הטביעות עין לזהות את הזיוף... ותרד בת פרעה לרחוץ מגילולי בית אביה...

על אותו משקל להבדיל חושים בן דן... כשמביאים את ארונו של יעקב לקבורה במערת המכפלה... פתאום עשוי מגיע ומערער... מתחילים לנהל איתו משא ומתן... מתפתח שם דיאלוג שלם... ויכוחים... שולחים את נפתלי להביא את השטר... וחושים בן דן לא יודע חכמות... לוקח חרב ומתיז את ראשו של עשוי ומסיים ברגע אחד את הסיפור...

הנה לך סוג של מכנה משותף (בערבון מוגבל) בין חושים בן דן לבתיה בת פרעה...

שניהם נמצאים באוירה של "ככה זה..." בתיה בת פרעה גדלה באוירה של "לי יאורי ואני עשיתיני" ככה זה... ככה כולם יודעים... ככה כולם משוכנעים... והיא לפתע מזהה ויודעת להצביע על הנקודה ולהבין שלא!!! לרחוץ מגילולי בית אביה... ועל אותו משקל חושים בן דן... כולם מנהלים משא ומתן עם עשוי... למה?? ככה זה... יש פה ערעורים... פותחים ועדת חקירה... ניגשים כעת לשלב ההוכחות והמסמכים... ככה זה... כאן זה אוחז... זה מה שיש... ואז מגיע חושים בן דן עם גישה משלו... באנא אחת בראש ועשוי נהיה ז"ל...

אבל אם תשים לב: יש הבדל מהותי בין בתיה בת פרעה לחושים בן דן...

אצל בתיה בת פרעה הטביעות עין החדה נובעת דווקא **מעודף היכרות!!!**

ואילו אצל חושים בן דן הטביעות עין החדה נובעת בדיוק ההיפך... **מחסור היכרות...**

לומר ככה: איך קרה שבדיוק הבת של פרעה... היא זו שהבינה שפרעה הוא אפס אפסיים?? איך זכה פרעה שדווקא הבת שלו נהייתה בתיה הצדקנית??

התשובה היא: אדרבה!! דווקא מרוב ההיכרות שהיה לבתיה עם פרעה... דווקא לכן אי אפשר היה לרמאות אותה!!! אתה יכול לרמאות את כל אזרחי מצרים שפרעה הוא אלוהים... חוץ מבתיה!!! בתיה מכירה יותר מידי טוב את אבא שלו... אתה לא תספר לה... היא מעורבת בקביניט של ההצהרות המזויפות לתקשורת... כלומר: לפעמים דווקא הקירבה הכי קרובה לשקר... היא זו שמחדדת את האמת באופן הכי חד ונוקב!!! (כל תושבי מצרים עוד חושבים שפרעה לא יוצא לנקבי... אבל בתיה גם אם היא רוצה לפנטז היא לא יכולה... היא צריכה להתמודד מידי יום עם היחיות הלא נעימים של פרעה... עליה אי אפשר 'לעבוד...') עד כאן בתיה...

לעומת זאת אצל חושים בן דן זה מה שמונים מעלות ההיפך...

הסיבה שרק חושים בן דן העיז להוריד לעשוי את הראש... הסיבה שאף אחד לא חשב על הרעיון הזה חוץ ממנו... זה רק בגלל שהוא היה חרשו!!! רק בגלל שהוא היה לגמרי לגמרי מנותק מהסיפור... הוא לא היה מעורב בכלל במשא ומתן... הוא לגמרי לגמרי לא בעניינים... דווקא בגלל זה הוא נשאר ממוקד וענייני ישר לנקודה: סליחה רבותי... מה הסיפור... ל-מה מחכים?? יש פה את ארונו של יעקב... מי כבר יכול לעכב?? עשוי... כל טוב עשוי... היה עשוי...

אתה מבין? יש פה שני אנשים שקלעו לנקודה!!! כל אחד מזוית הפוכה מחבירו!!! בתיה בת פרעה דווקא מרוב שהיא היתה מעורבת בסוד העניינים... מרוב שהיא מעורבת עמוק בגילולי בית אביה... משם היא זיהתה את האמת... לעומת זאת חושים בן דן... דווקא מרוב ניתוק מוחלט מהמשא ומתן שמתרחש כאן... דווקא משם הוא קולע לנקודה...

מה רואים מכאן?? שבשביל לצלף לנקודה... אפשר או הכי מרחוק או הכי מקרוב... דווקא כשאתה נמצא ככה בממוצע... באמצע... בשטח האפור... דווקא שם אתה הכי פחות ענייני...

זה מאוד בולט בכל מיני ויכוחים פוליטיים ציבוריים... כולם מנייעים... מתווכחים... ותכל'ס: מה האמת?? מי יודע את האמת?? אז ככה: יש כמה בודדים שהם באמת באמת מעורבים בסוד העניינים... והם או יודעים את האמת או... או מזהים את השקר... חוץ מהכמה בודדים האלו יש המון אנשים שמברברים ומפספסים ומקשקשים והם לא יודעים מימינם לשמאלם... ואז מגיע מישור מבחון... לגמרי מבחון... והוא רואה בלבן... הוא רואה את הציבור והינם זועפים... והוא שואל אותם בתמימות עניינית: מה הסיפור?? על מה יצא הקצף?? ואז מתחילים להסביר לו... ו... והוא לא מבין... הוא שואל שאלות... שאלות טובות... הוא לא מצליח להבין מה זה נוגע אליכם...?? מה אתם מתערבים בכלל?? ולמה זה אמור להשפיע לכם על המצב רוח?? ומי משלם לכם על ההתעסקות בנושא הזה? הוא שואל שאלות ואף אחד לא מצליח לענות לו תשובה עניינית... כולם רק יודעים לחייך לו כזה חיוך... חיוך של חמלה... הו... אתה לא מבין עניין... אתה לא מבין עד כמה הדברים מסובכים הרבה יותר ממה שאתה חושב... ותכל'ס... לפעמים דווקא הוא היחיד שהבין עניין!!! הוא היחיד שאל את השאלות הנכונות ולא קיבל תשובות... מה אתה חושב... גם כשחושבים בן דן לא הבין למה הלייבה של יעקב מתעכבת... גם לו הסבירו... נו... תפסיק לנדנד- חושים... אתה לא מבין... מדובר פה בנושא מאוד רגיש ומורכב... זה ויכוח עתיק... זה לא על רגל אחת... ובודאי לאף אחד פה אין סבלנות להתחיל להסביר את זה לחרש כמוך שבכלל לא בעניינים... ברור שזה מה שענו לו פחות או יותר... דווקא בגלל שהוא לא היה בעניינים... דווקא לכן השאלה שלו היתה הכי במקום וההתזה שלו היתה רגלי פעמי של יעקב...

אתה רוצה להבין עניין?? אחד מן השתים: או תהיה מעורב עמוק עמוק בכל פרטי הפרשה... תשמע את כל הצדדים... תכיר את הנפשות הפועלות מכלי ראשון ואז תבין...

אם אתה לא יכול להיכנס לפרטי הפרשה... אני מציע לך להתרחק ממנה כמטחוי קשת... תהיה לגמרי לגמרי מנותק... דווקא כשלא מנותקים... דווקא כשאין לך שום שייכות לכל ויכוח או מחלוקת... דווקא שם אתה הכי אובייקטיבי והכי נוגע בנקודה...

בקיצור: תהיה מה שאתה רוצה... רק אל תערבב!!! אל תהיה מעורב בפרשיות...

האנשים שהכי מסתובבים סחור סחור ולא מצליחים לנגוע בנקודה זה אלה שמערבבים... לערבב פירוש זה לא באמת להכיר את הסיפור מקרוב בכנות... וגם לא לעמוד מרחוק... רק לערבב... לעשות מלאכת "מגיס"... לערבב ולברר ולחשוב שאתה בעניינים... אין לך בן אדם שלא קלט את המפה יותר ממי שמערבב!!! ותדע לך שלכאורה במושכל ראשון לא מקובל לחשוב ככה... כי השכל הישר אומר שמי שמערבב פה ונמצא פה ודש פה... הוא באמת מבין עניין... הוא פה המומחה לענייני המזרח התיכון יותר מכל אחד אחר... אז זהו שלא!!! תשמע לי: אם יש ויכוח במרכז הארץ תשאל את הצפוני או הדרומי שלא מעורב בנושא... דווקא הוא יענה לך תשובה יותר אובייקטיבית...

שוב: תודה מעומק לב לכל אלו שנענו לבקשת התרומות וההו"ק... שוב אסמיק ואודה לכל מי שנרתם להיות שותף בהוצאות ובעיקר בזכויות!!! ותדע לך שיש זכויות... יש יהודים שמתחזקים... ומי שתרם ותורם נעשה שותף בחיוב הזה ששמעתי שהחפץ חיים התבטא שחיוק בעבודת זה' זה המעשר כספים הכי מעולה...

תודה על התרומות ולא פחות על המחמאות שנתונות כח... אני מתפלל על עצמי שיהי רצון שה' יפטור אותי מלפנות עוד בבקשת התרומות בנושא הזה... הלוואי ולא אודקק בכלל לתרומות... ואם כן אודקק... הלוואי וה' יתן בלב האנשים שיתרמו מיוזמתם... אבל לכאורה אין סיבה שאני אהיה יותר מיוחס כגדולים וטובים ממני שנאלצים לבקש... עכ"פ תודה תודה מעומק לב על אלו שנטלו חלק...

ולמתעניינים...

יש!! יש עדיין צורך בתרומות... יש...

פורים שמח-

בעיצומו של חודש טבת...

בשבוע זה בדף היומי... מדובר בשבע דפים מלאים וגדושים בדרשות על מגילת אסתר!!! הגמ' פשוט נהפכת להיות מדרש... כמו מדרש רבה... והיא דורשת כל כמה פסוקים במגילת אסתר... וזו נקודה למחשבה!!! משום מה מי שרגיל ללמוד גמ' בעיקר... אנחנו מכירים את אבי ורבה מ... ממה שנקרא "הויות דאבי ורבה..." אנחנו יודעים שאבי ורבה יודעים להתווכח בלומד'ס... בנשים נזקין... ופתאום אנחנו פוגשים אותם במגילת אסתר!!! גם שם יש לאבי ורבה מה לומר... זה שלאבי ורבה יש מה לומר שם זה לא החיזוש הגדול... החידוש היותר גדול ותובעני הוא: שתלמיד חכם אמיתי זה לא אחד שלומד גמ' וזהו... תלמיד חכם אמור גם לדעת ללמוד מגילת אסתר...

לא לקרא... אלא גם ללמוד... בפרט בתחילת האגדות של מגילת אסתר... אם שמת לב יש שם רשימה של כל אחד מהאמוראים איך הוא פתח!!! פתח את הדרשות של מגילת אסתר... ריש לקיש פתח לה פתח להאי פרשתא מהכא... רבי אלעזר פתח לה פתח להאי פרשתא מהכא... כותוב כאן שכל אחד מהאמוראים מסר שיעור כללי גם על מגילת אסתר... והגמ' מביאה טעיה... כל אחד מה הוא אמר בפתח השיעור... כלפי מה הדברים אמורים??

יש אחד שטוען: אני מבין בלומד'ס... לא מבין בהלכה... ואחד אחר טוען: אני מבין בגמ'... לא מבין בפרשת השבוע,

אין כזה דבר!!! מי שיושב ולומד אמור שיהיה לו לכה"פ זיקה לכל חלקי התורה... גם אבי ורבה שהיו מונחים בהוויות של תלמוד בבלי... הם גם ישבו ודרשו את מגילת אסתר... כמובין!!! כמובין שיש כן מושג שלכל אחד יש את החלק היותר חזק שלו... ר' שמעון בן ננס הוא טוב בדיני ממונות... ורבי אלעזר היה מיוחד ב"ד... ורב חנא בר ביזנא מיוחד באגדתא, וכמובין שר"ע הוא טוב בנגעים ואהלות ונוזפים בו בחיבה ואומרים לו: מה לך עקיבא באגדה, כלך אצל נגעים ואהלות... אבל גם אחרי הנזיפה הזו יש לנו מאות רבות של דרשות שרבי עקיבא דורש לנו באגדה... כי סו"ס זו התורה שלנו!!! ואנחנו אמורים להגיע ולדרוש כל פסוק בדניאל ובדברי הימים... ואמור להטריד אותנו כל יתור במגילת אסתר וזה מימרות מפורשות בגמ',

בקיצור: הדברים פשוטים מאוד... אבל בעיקר מחייבים!!! אין זמן!!! צריך לשבת וללמוד... התורה היא הרבה יותר ארוכה ממה שאנחנו מדמינים... שיהיה ברור: גם מי שילמד דף היומי ויסיים את הש"ס בעיון... יש לו עדיין הרבה מה ללמוד בשאר מקצועות התורה... אז לפחות בהספק של דף היומי נעמוד... פורים שמח בעיצומו של חודש טבת...

למה אני כזה קבע'ער- כבד??

המשך: בקיצור: למי שידוע... הרגשים והתלהבות וכיסופים זה לא דבר שהולך עם לחיצת כפתור... אמנם ביסוד ושוורש העבודה כתוב הרבה פעמים שכשתגיע לפסוק הזה... כאן תתמלא בשמחה עצומה וכשמגיע הרגע של הדלקת נרות תתמלא ברגשות קודש... אבל כנראה שזה היה נכון בייחס ליסוד ושוורש העבודה ועוד כמה יהודים בעלי השגה... אבל אצלי עכ"פ... יש כנראה עוד שותף די פעיל... **זה הסוס!!! הגוף**... שגם לו יש זכות דיבור... ואם הוא עכשיו לא בקטע... לא יעזור שום דבר... אני מנסה להתרגש... מנסה להתלהב ושום דבר לא זז... וזה מעצבן אותי... אאוף גוף... עוף סוס... למה אתה דוחף את עצמך?? תן לי לחיות... תן לי להתלהב ולהתרגש בעבודת ה'?? תפסיק להיות כזה אגרסיבי... תן לי קצת להרגיש שבת קיידיש... תזוז לפינה... תן להרגיש נפשי חולת אהבתך... תן לי להרגיש קצת את נועם הנשמות... כן... לפעמים אני עומד בתפילה ומרגיש כזה אפור... כזה סתם... בלי שום טעם וריח... ואני חושב לעצמי... אם רק הגוף לא היה מפריע הייתי עכשיו עף!!! כל כולי הייתי רץ כמו איל... יערב לי ידיותיך מנופת צוף וכל טעם... אז למה גוף?? למה אתה עושה לי את זה?? למה אתה מכביד עלי בעבודת ה'?? תן לי כמה דקות של תענוג מול אבא שבשמים...

מישהו מבין על מה אני מדבר?? מישהו מזדהה עם התחושות האלו???

אז זהו שההסתכלות האמיתית היא בדיוק הפוך! זה כמו אוסטרונאוט שהגיע לחלל והוא כולו מבסוט וזחוח... הופה... אני בחלל... ואז פתאום התחיל לעצבן אותו החליפת מגן... אוף... מה זה החליפה המסורבלת הזו... היא סתם מפריעה לי פה ליהנות מהנוף של החלל...

ההלו... לך תסביר לו: אוסטרונאוט יקר: אל תעז להוריד את החליפת מגן. נכון שאתה כעת בחלל ואתה רוצה ליהנות יותר ואילו החליפת מגן מסורבלת ומפריעה לך... אבל אם תוריד אותה... לא רק שלא תהנה יותר אלא לא תחזיק מעמד אפילו רגע אחד בתנאים של החלל...

על אותו משקל: אני מתעצבן על הגוף למה הוא מסרב אותי... למה הוא לא נותן לי להתענג מצחצחות האורות העליונים ולהתבונן במושכלות

וכו'... (יש לי עוד כמה מילים כאלו מפוצצות שאני לא מבין אותם למי שמעוניין שאני ארשים אותו...) אז זהו שלא!!! יש לך טעות!!! אתה חושב שאם הגוף יזוז לפינה אתה תתענג על ה' ותהנה מזיו שכינתו...? היית רוצה!!! אם הגוף יזוז רגע אחד לפינה... אתה תרגיש הכי גרוע בעולם... אתה תרצה למות באותו רגע... (זו הסיבה שהרבה מהנביאים שואלים את נפשם למות...) אתה פתאום תבין איזה חומר הרדמה נחוץ הגוף סיפק לך עד עכשיו... שרק בזכותו הנשמה שלך יכולה להתנהל!!! אמנם על חומר מרדים שהוא קצת מעצבן... אבל דווקא החומר המרדים הוא זה שמאפשר לנשמה להתנהל כאן בעוה"ז... ותכל'ס... המסר העיקרי: שבמקום להתלונן על

הגוף... במקום להתלונן על האפרוריות והכובד החומרי שהגוף מושך אותנו... אדרבה... תבין שהאפרוריות הזו היא מתנה... היא הדרך היחידה לנשמה שהיא יכולה לפעול...

אני אתן לך דוגמא: יש לי קרוב משפחה שהוא חינוך מיוחד... וכשריך לעשות לו טיפול שיניים... זה רק בהרדמה כללית... ומנה אחת של הרדמה כללית זה משהו שעולה 4000 שקל!! רק ההרדמה לבד!!!

ממילא... כשכבר נאלצים לשלם את המחיר הזה... והנה... שילמו 4000 שקל בשביל להרדים אותו לארבעים דקות... כעת מנצלים את ההזדמנות ועושים על הדרך בדיוק דם מקיפות וחיסון של קורונה... (חבל שא"א לעשות את שלושת החיסונים ביחד) ואפילו בציפורן חודרנית מטפלים...

למה?? יש פה נזל יקר!!! יש פה בן אדם שאי אפשר לטפל בו בלי הרדמה... והנה הוא כבר רדום... אז קדימה... "מגלגלים עליו את הכל..."

ככה צריך להסתכל על זה!!! הגוף שלנו זה חומר מרדים שאפשר לפעול איתו אינסוף... אפשר לעשות איתו ניתוחים מאוד נחוצים... לנשמה יש משימות מאוד מאוד חשובות שה' הטיל עליה... אבל זה במבואות כאלו מטונפים ובקוטב צפוני כזה בלתי נסבל לנשמה שהיא לא מסוגלת לפעול... ואז ב"ה הנשמה קיבלה את החומר המרדים... היא קיבלה כן וכך שנים קצובות את הגוף... שהיא יכולה לפעול כל מיני דברים שהיא לא יכולה לפעול בלי החומר הארצי הזה... אז קדימה... רוץ על זה...

במקום להתבכיין ולהתעצבן שהגוף מאפיל עליך... תבין שהגוף הזה הוא המתנה הכי גדולה... אתה רוצה אורות?? רוצה להרגיש חזק?? אל תדאג... עוד יבא יום אשר הוא לא יום ולא לילה... עוד יבא חדר ההתאוששות לאחר מאה ועשרים... ושם אפשר יהיה להיפרד מחומר ההרדמה ואז מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה... אבל עכשיו... כל רגע נוסף שהנשמה מחובר לכמויות של מורפיום... זה הזמן לפעול ולעשות דברים שאי אפשר לעשות אותם בלי הרדמה...

שיהיה ברור: נשמתו הגדולה והנשגבה של יוסף הצדיק שכעת נמצאת בשמי שמים ונהנית מרב טוב הצפון לצדיקים... נראה לך שנשמתו של יוסף יכולה עכשיו לעמוד בניסיון של פוטיפר?? מה פתאום!! ברור שלא!!

לא בגלל שנשמתו של יוסף לא יכולה לעמוד בניסיון... חלילה...

אלא הנשמה לא יכולה להגיע לכזה מחוז... היא לא שודדת את האקלים הסיביתי והרקע הכ"כ לא נקי וטהור שמאפיין את הניסיון הזה... יוסף הצדיק מקנא בך... אתה הבחור הבן עליה שלפעמים יש לך ניסיונות לא פשוטים בקדושה... אתה יכול כעת לעמוד בניסיון שאני לא יכול להגיע אליו!!! אין לי את השחפץ שלך... אין לנשמה שלי את המעיל העבה שנקרא גוף שמאפשר לנשמה להגיע לכאלו מחוזות ומשם להמליך את ה'... ואתה מבין לבד... שבאותה שעה בדיוק... עומד לו אותו צעיר וכולו

מקנא בהליגער יוסף הצדיק... אה... איזה קדושה וטהרה... איזה גיוואליג... איך יוסף זכה להיות מרכבה לספירת צדיק יסוד... ואילו אני מדשדש פה בתוך הרפש והטיט... אני מרגיש טמא וטמא...

לך תסביר לאותו בחור... שזה עובד בדיוק הפוך!!! ההרגשה הזיפתית שלך זה המעיל בעצמו... זה חלק מהתלבשות שמאפשרת לנשמה לפעול אינסוף במחוזות שאלו... אל דאגה... אחרי מאה ועשרים... כשיהיה אפשר להפשיט את המעיל... אז אתה תקבל השגות של צדיק יסוד עולם. אבל עכשיו?? עכשיו אסור לך להרגיש מה הנשמה שלך פעלה בהתגברות הנקודתית הזו... כי חומר ההרדמה זה הדרך היחידה להמשיך לפעול...

זו הסיבה שאנחנו עושים דברים גדולים ובכל זאת לא מרגישים כלום!!! זה מפריע לנו... ובפרט כשמדובר בקדושה... אז בכלל... לא רק שאין הרגשה עילאית... סו"ס הרקע הסיביתי של ניסיון בקדושה כרוך ברגעים הכי אפלים... וגם בנצחונות חלקיות של יצה"ר על הדרך... (כלל ברזל: אין נצחון הרמטי בקדושה!!! אין!! תשכח מזה!!! גם כשיעקב אבינו מנצח את שור של עשיו... אבל יעקב יוצא צולע על ירכו... וזה לא סתירה שהוא מנצח!!! אין כזה דבר לנצח במלחמות בקדושה ולצאת משם כמו מלך... גם יוסף הצדיק ביום הגדול ביותר בחייו שהוא עמד בניסיון הגדול ביותר... היתה שם גם בחינה של נפילה... **וצריך לדעת את זה!!!** כי מניסיון... יש הרבה שמתלוננים ומבכים שהייתה להם נפילה בקדושה... וכשאתה שומע את הסיפור... מתברר שההיפך הגמור, דווקא באותו יום הוא עמד בגבורה בניסיון הכי קשה... רק סו"ס היצר הרע לא יכול לצאת למרי מנוכס... אז הצליח פה ושם לנגוע בכף ירכו... אז יצאת קצת צולע... אבל מנצח!!! כמדומני שאין אחד שלא טועה בטעות הזו!! ויש הרבה להאריך בזה... ואם לא נכתב מאמר זה אלא להערה זו דיינו...) ותבין שאי אפשר כעת להרגיש... כי בשביל שתוכל להמליך את ה' בכאלו איים וקטבים רחוקים... אתה חייב את המעיל החומרי העבה הזה שלא נותן לך להרגיש כלום... תגיד לו תודה שבזכותו מתאפשר לך להמשיך לפעול... ואל דאגה... נאמן הוא בעל מלאכתך שישלם לך... אבל לא פה... לא כעת

כלפי מה עוד!! עוד הדברים אמורים???

קח את הדברים בערבון מוגבל... כי בדרך כלל זה לא נכון...

הרי כך: אחד מהאויבים שלנו בעבודת ה' בפרט ובכל החיים בכלל זה **השחיקה!!!** החיים שוחקים... גם המושגים הכי מרוממים שעליהם אומר השיר: "אם יהודי היה יודע... היה שמח ורוקד מאה עשרים שנה..." אבל תכל'ס, ברוב ערכי הנצח שיש לנו בידיים אנחנו לא שמחים ולא רוקדים... כי נשחקנו... נולדנו יהודים... התרגלנו לעובדה שיש לנו את הזכות לחיות כמו יהודים ולאכול כשר ולהתפלל במנין ולחיות בא"י ולשמור שמיטה וכו' וכו'... התרגלנו לכל מיני טובות וחסדים שה' נתן לנו... וזה נשחק אצלנו!!! ושחיקה זה דבר לא טוב!!! נקודה!! צריך לעשות הכל בשביל לרענן... להתחדש... שכל יום יהיו בעיניך כחדשים... ושווה להשקיע המון אנרגיות ולפעמים לשלם מחירים של כמות מול איכות ולו בשביל למנוע שחיקה...

אמר שזה אידיאלי... אבל יתכן שלרובש"ע יש איזה תכנית מסוימת... יש לו איזה תאריך סיום שדולק ויש לנו לא הרבה זמן עד סיום "המשחק" ולכן צריך לדהור... צריך שיכלו נשמות שבגוף... וצריך להספיק עוד הרבה שעות לימוד וצריך תחרות כי צריך להספיק... כן... זה הספק כמותי!!!

שיהיה ברור... בהישגים איכותיים הרבש"ע משתף אותנו... מצפה מאיתנו שנשקיע... שנגיע לרבדים עמוקים... שנהיה יהודים עמוקים... אבל כשה מגיע לכמות...?? כשפתאום מגזירת החכמה העליונה העסק מתחיל להיכנס לטורבו... כשפתאום צריך להספיק כמויות... כאן הרבש"ע כבר לא מערב אותנו... הוא מציב עובדות בשטח... מביא אותנו לאיזשהו שחיקה שהעסק מתחיל לדהור בלי שליטה... וכאן הרבש"ע מנצח על העבודה...

אז כמובן שהדברים האלו צריכים להיאמר בהסתייגות גדולה!!!

כי שוב: השחיקה היא שלילית!! והיא תמיד תהיה שלילית. גם אם אנחנו יודעים שההשגחה פרטית מגלגלת את זה... זה לא מתיר לנו להיכנע לזה... אני רק מדבר לאחר שזה מה שיש!!! ואנחנו כל הזמן אוכלים את הלב... כל הזמן מרגישים שאנחנו לא בסדר ומלאים בנקיפות מצפון...

בסופו של דבר צריכים העבד והשפחה של גלות מצרים נוסח 2022 לדעת שה' שלח אותנו למצרים הזה... כל הג'ונגל הזה שאנחנו נמצאים בו... וכל הסהרוריות של החיים שלנו שהכל דוהר... צריך לדעת שיש בו איזה בירה שדולקת לאיזשהו יעד... ויש מנהיג לבירה הזו... יש מישהו שמראה לה את הכיוון... זה צועד לאיזשהו מטרה... ועד כמה שאנחנו לא מצליחים לעצור את המירוץ... אז לפחות נדע שזה לא סתם... לפחות נדבר יחד עם ה'... בקיצור: לא תמיד האפרוריות והשחיקה... לא תמיד הם דבר שלילי!!! לפעמים הם דווקא שקט וועם!!!

זה שקט תעשייתי... שקט שמכריז אני ה'... ואני כעת רוצה עבודה... אבל מממזה עבודה... עבודה מסיבית... לא לדבר... לא לחשוב... לדהור קדימה... אז אם אנחנו כבר בלאו הכי נמצאים במקום הזה... אם בלאו הכי אין לנו זמן להיות רגע אחד עם עצמנו... לפחות נעשה את זה עם ה'... לפחות נבין שה' פה מדהיר אותנו ואת הבירה לאיזה יעד נכסף שגזרה חכמתו יתברך... אם לא מצליחים לחשוב!!! לפחות נדע מה לחשוב כשלא חושבים... אם יש כבר אפרוריות ואני לא מצליח לבקוע את החומריות של הגוף... לפחות נדע מה עומד מאחורי הכבדות הזו? למה ה' ברא אותי עם כזה סוס כבד שלא נותן לי להתעדן באהבתך וביראתך? כן... יש גם עבודה שנקראת "ויהי בימים הרבים ההם ויאנחו בני ישראל מן העבודה ויזעקו..." העבודה הזו שלא נתנה להם לחשוב... היא היתה אז עבודת ה' שלהם... ולפעמים גם שלנו... קח את הדברים בע"מ...

כשהרגש נשחק... כבר לא חושבים פעמיים... לא חושבים יותר מידי איך אני אגדל את הילדים... זורמים... סוחבים... וילדים עוד ועוד ותכל'ס בני ישראל פרו וישרצו וירבו ויעצמו... בקיצור: אומר האור החיים הקדוש: רק בזכות השחיקה הרגשית של עם ישראל... רק בזכות זה נולד עם ישראל... זאת אומרת: השחיקה פה היתה מתוזמנת!!! פה היה צריך שחיקה! זה לא יכל לקרות בלי שחיקה... היית מאמין??

ועל פי זה מסביר האור החיים הקדוש: שזו הסיבה ששבט לוי היו מועטים באוכלוסין... כי הם לא עבדו בפרך... ממילא הם לא נשחקו רגשית... ומי שהרגש שלו לא כהה!!! הוא לא מסוגל לגדל שישיות במצרים... (וזו הסיבה שדווקא עמרם משבט לוי גירש את אשתו)

האור החיים הזה הוא פצצה גרעינית... הוא פשוט הופך לנו את הראש... אנחנו בטוחים ששחיקה רגשית היא דבר שלילי בכל מחיר... וזה נכון שזה דבר שלילי... אבל קח בחשבון שבסופו של דבר הרבש"ע מנהל את העולם... ואם יש שחיקה רגשית שאנחנו לא מצליחים בשום אופן להתגבר עליה... קח בחשבון שיש פה גבוה מעל גבוה... יש פה רצון ה' שיכול להיעשות רק באמצעות השחיקה הרגשית!!!

זה לא סוד שבדור שלנו הכל נעשה מהר... כל האופי של התנהלות הוא אופי כמותי!!! לא איכותי... זה טוב? לא!!! זה גרוע?? כן...

אפשר להחזיר את הגלגל אחורה?? לא!!! נקודה!!!

אם ככה... מותר לנו לקחת בחשבון שבסופו של דבר ה' רוצה לזרז עניינים... מה שנקרא "מדלג על ההרים מקפץ על הגבעות" ובשביל שדברים יקרו מהר... צריך לפעמים שחיקה... בשביל שעלון אז נדברו יצא כל שבוע... צריך שאדון אז נדברו לא יתרגש עד אימה מכל מאמר שהוא כתב... אחרת הוא יכתוב מאמר בשנה!!! בשביל שהעלון הזה יגיע למלא מלא אנשים... צריך שאני לא אתלהב שהוא הגיע בסה"כ לשלוש מאות אנשים... האם זה נכון שאני לא מתרגש מ-300 אנשים שמתחזקים?? ממש לא נכון!! זה גרוע!!! כי מספיק אפילו יהודי אחד שמתחזק... אז למה לא מספיק לי שהעלון הזה מופץ בחיפה וזכרון יעקב ועוד איזה קרית מוצקין כזה?? כי... כי כנראה שהרבש"ע רוצה שיהיה מלא מלא מלא... ובשביל שיהיה מלא צריך שאני אשחק!!! וזו הסיבה שכל מי שפותח ישיבה הוא לא רגוע עד שיהיה לו חמישים בחורים בשיעור... ומי שפותח איזה ארגון צדקה נקודתי... הוא לא נרגע אז שזה נהיה בפריסה ארצית... מה קרה?? אתה לא יודע להעריך עשרה אברכים שיושבים ולומדים?? אתה חייב שיהיה לך רשת כוללים??

מה התשובה? זה לא בסדר!! זה שחיקת רגשות... אבל מי אמר שאנחנו קובעים... אולי הרבש"ע רוצה פריסה ארצית... ובשביל זה הוא שוחק אותנו... למה כל אשה צעירה שרק מתחנתת יש לה עיניים גדולות והיא רוצה שבעלה ילמד כככל היום... מה רע בשעת לימוד שיהודי של פעם למד עם כל הלב?? אז יש כל מיני תשובות... אבל קח בחשבון שאחת מהתשובות היא: כן... זו שחיקה של איכות בשביל כמות!!! אף אחד לא

אבל!!! אחרי שעשינו הכל... ואחרי שזה מה שיש... והשחיקה היא עובדה מוגמרת!!! צריך לדעת שלפעמים השחיקה היא חלק בלתי נפרד מההשגחה פרטית... לפעמים ה' רוצה שיקרה כאן בעולם כל מיני דברים שהם יכולים לקרות רק באמצעות שחיקה... והדוגמה הראשונה היא כמובן הגוף העכור והחומרי שלנו... שכאמור... האפרוריות שלנו שנובעת מהגוף העכור זה לא רק בעיה... זה בעיקר מעיל הגנה!!! צריך פה את הכבדות שלו בשביל לאפשר לנשמה להמשיך לנהל סדר יום על כמה כדורי אופטלגין... אז זו הדוגמה הראשונה... אבל יש עוד כמה דוגמאות... אני אשתמש בדוגמה מבהילה שקשורה לפרשת שבוע וכמדומני שמתאימה לדור שלנו: האור החיים מחדש: שכשישראל ירדו למצרים... גזרה חכמתו יתברך שתוך עשרות שנים בודדות המשפחה הקטנה של השבעים נפש תהפוך להיות עם שלם!!! בשביל שזכה דבר יקרה צריך ש"בני ישראל פרו וישרצו וירבו ויעצמו" ששה בכרס אחד... בקיצור: ה' כעת רוצה שעם ישראל יתרבו כמו... כמו להבדיל שרצים... בקיצור: כמויות מטורפות... דא עקא: שאם אכן ככה... המשמעות היא שלכל משפחה ולכל בית אב הולך להיות כעת **עשרות** ילדים... ואתה מבין לבד ששני הורים שיש להם עשרות ילדים בהפרשי גיל צפופים... הם לא יכולים לגדל אותם... אי אפשר לגדל 15 תינוקות שכולם מתחת גיל שלוש ועוד כולם מטופחים!!! מילא תאומים... מילא שלישיה... אבל שישיה ועוד שישיה ועוד שישיה וכולם פחות מגיל שלוש... רק לגזור להם ציפריניים זה יום עבודה... תחשוב שצריך גם להלביש לחתל ולרוחץ ולהאכיל... בקיצור: ששה בכרס אחד זה מתכון בדוק לכמויות מטורפות של ילדי רווחה שמתגלגלים ברחובות ומחטטים בפחי אשפה וגדלים כמו אומללים... טוב... דווקא הפרט הזה לא מטריד את הרבש"ע... כי אל תדאג... הרבש"ע בכבודו ובעצמו עוד יטפח את התינוקות האלו... (וכאן יש את כל המדרשים אין שלכל תינוק נבראו שני אברים של חלב ודבש וכו' וכו'... בקיצור: ה' טיפח אותם מאוד מאוד...) **אבל יש בעיה אחת!!!** מה נעשה עם אותה אמא טובה שיש לה **לב של אמא**... ורגשית!!! רגשית היא לא מסוגלת ללדת ילדים ולהזניח אותם ככה... ותחשוב: שעם ישראל עוד עבדים נרצעים... ואבא ואמא עובדים בפרך מהבוקר עד הלילה... ועוד ללדת שישיה ולהשאיר אותם במעון... סליחה בבית... וללכת לעבודה??? בשביל מה? בשביל שגם הם יגדלו עבדים מסכנים שיזרקו אותם ביאור או ישימו אותם בטיט בבנין??? למה ללדת לבהלה?? (אז שוב: הרבש"ע יסתדר עם הבעיה הזו... הוא יטפח אותם... אבל מה עושים עם האבאלע והאמאלה שאמורים ללדת אותם... אין גורמים להם... שהם לא יסרבו רגשית???) אומר האוה"ח הק': מה עשה ה'?? ה' גלגל שלעם ישראל יהיה **שחיקה רגשית**... העבודות עשתה את שלה... תכבד העבודה על האנשים גרמה שלא היה להם זמן לא לחשוב ולא להיכנס לרגשות עמוקים... בקיצור: שנת 2022... האמא קמה בשש בבוקר... שמה את הילדים במעון של שפרה ופועה... חוזרת בשעה חמש הרוגה... והם עומדים לה על הראש... והיא מחכה לרגע שהם ילכו לישון... כשהם קמים היא מלבישה אותם מהר מהר ושוב שולחת אותם על טיל למעון... וחוזר חלילה... כשככה זה נראה אין שום בעיה ללדת עוד שישיה ועוד שישיה...

מה העניין לעסוק בתורה דווקא

בליל שבת??

יש עניין מאוד גדול ונשגב לשבת ולעסוק בתורה בלילות שבת של החורף... נאמרו בזה דברים נשגבים מאוד... מה באמת העניין לעסוק בתורה דווקא בליל שבת??

אז אני מבקש סליחה שאני מייבש את העסק... העניין הוא פשוט מאוד: לילות שבת של חודש טבת הם מאוד מאוד ארוכים!!! ומי שיקבל החלטה שהוא מנצל את השעות האלו לעסק התורה הוא ירויח שעות מלאות וגדושות של לימוד התורה שמתן שכרה כנגד כולם... ומי שלא יחליט את ההחלטה הזו... מה יקרה?? לא יקרה כלום... הוא בכה"כ יפסיד את המכרה זהב הזה... מה יש פה להוסיף???

אין בעיה... אם מאוד תרצה שאני אביא לך כל מיני ציטוטים מספח"ק במעלות עסק התורה בשבת... נו... אז אצליח לגבש משהו... אבל עזוב!!! למה להגיע לזה?? בדבר ישר ולענין: מגיעים מהתפילה בשעה 5.40, סעודת שבת שעתיים ורבע... או שעתיים וחצי... שמונה או שמונה וחצי אנחנו כבר אחרי סעודה... תכל'ס... מה אני עושה עכשיו עם עצמי משעה שמונה וחצי עד... עד שמונה בבוקר מחר??

כאן יש קלפי!!! אתה תחליט באיזה מפלגה לשים את הפתק שלך... או שאני מחליט לנצל את ליל שבת ולהפוך אותו למכרה זהב של סיכום של כמה שלמדתי בשבוע האחרון או לימוד שנים מקרא בעיון... (כו"ס פרשיות האמונה וכו')

או שאני מחליט להתיישב בסלון על ערימה של ארבע מאות דפים של שבועונים חרדיים עם 200 גרם פיצוחים (אבטיח עולה חמש תשעים, ושחור עולה 2.40... אני שייך למגזר של הגרעיני דלעת... זה הגרעינים של הפורומים...) אתה תחליט איך הליל שבת הזה יראה!!! ובעיקר איך הוא יסתיים?? האם הוא יסתיים בכמה דפי גמ' שזוה קנייני נצח שמי שטעם פעם מה זה לימוד גמ' בליל שבת יודע על מה מדובר... או שהליל שבת הזה יסתיים עם שפתיים דולקות (מהמלה של הפיצוחים) ובקיאות מבהילה בפרשנויות של כל המשוועממים האפשריים במהלכים של הראש ממשה'ה ש... שקח בחשבון... שמה שאתה עושה עכשיו זה בדיוק מה שגם שהוא עושה... נו... אז תגיד לי: יש מה להוסיף פה?? יש מה להביא ציטוטים נוספים כמה מעלת הלימוד בליל שבת דייקא? מה... אנחנו ילדים שצריך להביא אותנו לבית המדרש עם ופלים והגרות? עזוב כעת את מתן שכרה... עזוב כעת את גודל מעלת הלימוד... תעמיד את האופציה השניה מול העיניים שלך...

איזה אבא היית רוצה שהילדים שלך יראו?? אבא שהלך ללמוד או אבא ש... שהילד מתחנן שאבא יתן לו את העיתון (כי יש שם קומיקס) ואבא לא מסכים... כי הוא עוד לא סיים??

הרי שלנו לפנינו!!! אנחנו נחליט איך יראה ליל שבת בביתנו...
אנחנו נחליט איך יסתיים ליל שבת בבית שלנו... אנחנו נחליט האם הצורה של שבת שלנו תראה יותר מרוממת או שתראה כמו שהיא נראית אצל יהודים חלשים??
ואידך ויל גמור...

המשך... הדרך לירושלים... מבחן 'תיאוריה' ושילוט תמרורים לאורך הדרך.

שבוע שעבר ליוונו ארבעה בחורים משיבת ידפת בדרכם לבית ה'... והפעם זה הבה"ח יהונתן הלוי שהגיע תורו לזכות להיות מהשומרים בשערי העזרה... כמו כן אבייזר שמדוע בני פרעוש שיש למשפחה יו"ט של קרבן עצים, יענקו שמוכרח לנסוע לירושלים להשתתף במעמד המנחת חינוך של האחיון... ואחרון שליומי שנוסע להקריב חטאת ואשם תלוי... עד כאן תקציר משבוע שעבר...

טוב... יצאנו לדרך... יהונתן הלוי הוא המדריך... כן... סו"ס הוא לוי!!! הלוויים מכירים טוב טוב את הדרך לירושלים... לא רק בגלל שהם עולים הרבה לירושלים... אלא בעיקר בגלל שיש להם ידע עדכני בשבילי הטהרה המסומנים מתוקף תפקידם... (סו"ס הם אחראים על 'טומאת מקדש וק'... יהודי מנדחי ישראל שהתבלבל או נשאר ע"ה ושבת לו התעצלו מללמד אותו איך ליהיט או לא תרחו לעדן או להתאים לו מסלול ושביל טהרה בדוק מביתו ועד ירושלים... שבת לוי עלולים לשלם על זה בקיצור ימים... זו חטת הביטוח הקבלנית לענייני היחסים בין ישראל לה'... נתונים נתונים המה לי...) אשר ע"כ ללכת לירושלים עם יהונתן זה מאתגר... הוא מכיר גם דרכי קיצור שעדיין "לא עברו רשמית בחוק"... והשנה בכלל... יש דרכי קיצור שרק השנה אפשר לממש אותם... אל תשכח שבימות החורף מהגשם השני ואילך אסור להלך בשדות "שגדלה התבואה וקשה לה דישת הרגל..." (מהלכין בשבילי הרשות עד שתרד רביעה שניה, תענית ו) אבל השנה זה שמיטה וספיחין בלאו הכי אסורים אז אפשר להמשיך ללכת בשדות... אז יהונתן לקח אותנו בכל מיני דרכים עקלקלות... אמנם שקענו בבוץ אבל כעת גם דרך המלך משובשת ומלאת בוץ... (אל תשכח שבא' באדר מתחיל השיפוף השנתי של הדרכים המובילות לירושלים... האם זה יהיה עוד חודשיים או עוד שלוש... זה כבר תלוי אם יעברו את השנה או לא... יותר נכון: זה תלוי מתי יחליטו לעבר את השנה... יתכן שזה יוחלט רק ברגע האחרון) בדרך עברנו בכל מיני פרדסים וכרמים... ויהונתן הסביר לנו כל מיני דברים מעניינים... ואז הגענו לאיזה כרם מטופחת כזו ומושקעת... יהונתן פתח את השער כבקי ורגיל... בואו... בואו תכנסו אחרי... אתם רואים את הכרם הזה... במקרה אני מכיר את בעל הכרם הזה... מכיר אותו טוב טוב... עבדנו פה קשה!!! הסיפור הוא שהבעלים של הקרקע הזו... חלק מהשדה שלו היא בחזקת שדה שנחרש בה קבר שזה נקרא "בית הפרס" ומי שנכנס לתוכה **ברגליו** טמא בטומאת מת... שמא הסיט עצם בגודל של שעורה... (למעט מי שנכנס לשדה כשהוא רוכב על חמור או שמישהו עושה לו "שק קסח" אז הרכב נשאר טהור... כי עצם כשעורה לא מטמא באוהל... רק כמגע...) והבעלים הזמין אותנו כבר לפני כמה שנים שנבא בתור שבט לוי ונטהר לו את בית הפרס... כי יש תכנית מגירה שהלכים להכשיר פה עוד טביל טהור על מנת לחבר עוד כמה וכמה כפרים קטנים לציר המרכזי שעולה לירושלים... ולכן היה לזה אפילו מימון מלשכת המקדש... (אל תשאל איך מטהרים בית הפרס... בהזדמנות אחרת נדבר על זה... מה שכן... זה סיפור רציני... מה שבטוח עד היום אותם בני כפרים שהיו גרים פה לא היו יכולים לעלות לירושלים בלי לעבור בבית הפרס... אז נכון שהם בני כפרים שקוראים ב"א את המגילה... אבל אז מה... לא מגיע להם לצאת מביית תהורים לקרבן פסח... מה... הם חייבים לצאת טהורים ורק להתחיל לטנות טהרה מחרדך... לכן דואגים גם להם...)

עכשיו אם שמתם לב... מצד ימין יש פה כרם אחד שמוקף **במלא שברי רעפים**... זה נראה כמו איזה ציון של צדיק... (מכיר את הסגולה הזו ששמים רעפים וכותב עליהם משהו וכו'?) ומצד שמאל... שימו לב: יש כרם שמוקף דווקא **לא** ברעפים אלא **ברגבי אדמה גבוהים** סביב סביב... מה זה?? מה זה הדבר החשוד הזה??
אז ככה: כמו שבכביש יש כל מיני מוסכמות של תמרורים... אי כניסה... עצור... חניה וכו' וכו'... ככה גם בארץ ישראל... בשדות ובפרדסים יש כל מיני קודים הלכתיים... תמרורים שחכמים תקנו שמסמלים משהו שמי שבקי בדרכים (כגון לוי) יודע לזהות... אז זהו!!! שהסיפור הוא שאנחנו בשנת השמיטה... ובשנת השמיטה כל השדות הפקר... כולם מגיעים... לוקחים מכל הבא ליד... דא עקא!!! שזה לא לגמרי מכל הבא ליד... סו"ס אל תשכח שיש פרדסים שיש בהם נטיעות חדשות של ערלה... וערלה אסור לאכול גם בשנת השמיטה!!!

עכשיו... הסיפור היה ככה: אנחנו עבדנו פה קשה... היה זה בחודש איר סיון של שנת התשע"ב... סייענו סו"ס לטהר לו את השדה... והנה בחודש אב הוא הזמין אותנו לנטיעה של שמחה... מה יש? החלטתי לנטוע פה כרם... נישאתי אליו בשקט ואמרתי לו: תקשיב... תשמע לי... לא כדאי לך... ולמה? כי תסתכל צעד אחד קדימה... עכשיו חודש אב התשע"ב... אם אתה נוטע עכשיו כרם... זה אומר שיש לך כעת שלוש שנים ערלה... ואז מגיע שנה שלימה של כרם רבעי שאתה אמור לקחת את הפירות ואוכל אותם בירושלים... עכשיו אם תעשה חשבון... השנה של כרם רבעי יוצאת בדיוק בשנת השמיטה - שנת התשפ"ב!!! חבל לך... אתה מפסיד את הכרם רבעי... במקום שיהיה לך שנה שלימה של "נופש בחיק השכינה" שיש לך כמויות של ענבים שאתה פודה אותם ועולה לירושלים לאכול מפריה ולשבוע מטובה... במקום זה השדה נהיית הפקר... ואין לך רשות לקחת ממנו יותר מכל אחד אחר - מזון ג' סעודות... ממילא לנטוע כרם בדיוק שלוש שנים לפני שנת השמיטה זה... זה לא כדאי... זה לא חכם... הוא הקשיב לי... שמע את הטענה שלי... חשב כמה דקות ואז הוא אמר לי: עזוב... שיהיה... בא נשאר את זה ככה... אז לי לא יהיה שנה שלימה של חגיגה בירושלים... אבל לכה"פ לכל כלל ישראל שיבואו לכאן ויקחו מהכרם בהפקר... לפחות להם כן יהיה כרם רבעי... לפחות הם כן ירוויחו נופש ב"אתר די ביה יחדון רוחין ונפשין??" בחט"א אז שכלל ישראל יהנו... מגיע להם...

והוא הלך על זה... והנה - המשין יהונתן... אתם רואים?? רואים את השדה מימין שמוקפת קוזוות אדמה... קוזוות אדמה זה תמרור שמראה שהנה לפניכם כרם רבעי... שזה אומר שנכון שכעת שנת השמיטה והכל הפקר ואפשר לקחת... אבל חייבים לפדות את זה כמו מעשר שני... ולעלות את הדמים ולאכול בירושלים... **אבל!!! מה אתם חושבים - המשין יהונתן בחיור...** אתם חושבים שהבעל הבית נשאר חייב?? שנה לאחר"כ - בשנת התש"פ הוא שוב הזמין אותי... ואמר לי: אתה זוכר ששנה שעברה אמרת לי שלא כדאי לי השנה לנטוע כרם... ועדיף לחכות לשנה הבאה?? זוכר שאמרתי לך עזוב... שיהיה לכלל ישראל רבעי... אז הנה... כעת!!! כעת אני רוצה לגשת לפעימה הבאה... אני רוצה שתטהר לי עוד כמה דונמים בשדה ואני רוצה שוב לנטוע כרם... כרם כזו שהשנת רבעי שלה תהיה כבר בשנה השמינית ואז גם המשפחה שלי לא תקופח... יהיה לנו פה שנה שלימה של "יוזמרון לך שירין ורחשין בירושלם קרתא דשופריא"

אז הנה... סיים יהונתן ואמר: הרי שלכם לפניכם!!! יש פה שתי כרמים!!! הכרם מימין זה הכרם הראשון שטיהרנו לו בתשע"ב... והנה... כעת היא כבר אוחזת בשנת רבעי ולכן היא מוקפת בקוזוות אדמה... אבל מצד שמאל זה כבר הפעימה השניה... זה הכרם שהוא נטע בחודש אב התש"פ... לפני הקורונה... ולכן הכרם הזה עדיין **בתוך** שנת ערלה... ולכן התמרור שלה זה רעפים!!! כשאתה רואה בשנת השמיטה שדה מוקפת רעפים זה אי כניסה!! זה אומר שנכון ששנת השמיטה... נכון שהכל הפקר... אבל זה לא... זה ערלה... איסור הנאה... ע"כ עברנו בשדה... יהונתן העביר אותנו בתוך הקוזוות אדמה של הכרם רבעי... אל תשכח שאנחנו עדיין בחודש טבת... הכרם בלאו הכי מת לגמרי בעונת החורף... רק ב"ב" בשבט מתחיל רק החנטה... כך שכל הקוזוות אדמה והשברי רעפים... כל זה מתחיל להיות ולוונטי רק לקראת הקיץ... ואנחנו עוד בעיצומו של הדרך לירושלים... אגב: את התמרור העיקרי שכחתי לספר... יש צבע אדום!!! צבע אדום של סיקרא זה אומר שהדרך הזו טמאה ודאי!!! זהו הדבר שכעת הכי מלחיץ אותנו והכי ולוונטי בשבילנו... כי אנחנו טהורים ובדרך לירושלים... אולי עד שבוע הבא כבר נגיע לירושלים... נעדכן...

האם שייך פאנאטיות אצל מודרניים ופתוחים??

זכיתי להיות מקורב להגאון ר' עזריאל טאובר זצ"ל בשנתיים האחרונות לחייו... הייתי מאוד קרוב ופתוח איתו אבל רק בשנתיים האחרונות...

אבל עוד הרבה לפני כן... הרבה לפני שהיכרתי אותו מקורב... תמיד ידעתי שיש שני רבנים מאוד פאנאטים ושמרנים... אחד זה ר' שמשון פינקוס והשני זה ר' עזריאל טאובר ושניהם מתנגדים אפילו לקריאת לעיתונים... לא תגיד לי מחשבים ואינטרנט... גם לא שבועונים חרדיים... אפילו העיתונים הכי חרדיים... **גם לזה יש להם התנגדות!!!** ככה תמיד ידעתי... ותמיד זה הפריע לי. כל פעם שהייתי לוקח עיתון חרדי בידיים... קצת להתעניין מה יש... מה מתקדם... מי נגד מי... הייתי רואה מול העיניים או את ר' עזריאל או את הרב פינקוס שמסתכלים עלי בעין עקומה... וזה היה מרגיז אותי... **מה יש? מה? גם זה אסור?!** מה זה הפאנאטיות הזו?? מה בסה"כ רצינית... להיות קצת מעורה בענייני העולם... מה... נגזר עלי להיות לגמרי מצומצם ומנותק מכל העולם?? מה העניין להישאר במערה בראש קטן שלא יודע כלום??

חלפו שנים והנה זכיתי להכיר את ר' עזריאל טאובר באופן אישי... ואז הייתי בהלם!!! גיליתי שהאחרון שאפשר לומר עליו שהוא מצומצם ופאנאט זה היה הוא... הוא הבין בענייני העולם הרבה יותר מהמבין הכי גדול שאתה מכיר... זה פשוט לא הסתדר לי בראש!!! ציפיתי שאדם כזה שהוא עד כדי כך פאנאט שהוא לא קורא עיתונים... ציפיתי שהוא לא יבין כלום כלום בענייני העולם... והנה אני מגלה מולי איש העולם הגדול, מבין בכלכלה, ערך סמינרים בכל קצוות תבל כפשוטו... **ואז חלאתי אותו פעם בכנות:** איך זה הולך בידך?? מצד אחד לא לקרא עיתונים ומצד שני להבין בכל נושא ולהכיר טוב טוב את העולם??

ואז ר' עזריאל צחק וזענה לי... אתה לא מבין!! לא לקרא עיתון זה לא ממקום של פאנאטיות!! אלא ממקום של **התמקדות!** אני לא מתעסק ולא נוגע בדבר שלא מקדם אותי ליעדים שאני הצבתי לעצמי!! וזו היא הסביר לי: אני לא מחובר לאינטרנט לא בגלל שאני הונגרי פאנאט... אדרבה... אצלי זה מגיע ממקום של **בינסמן!!!** מה פירושו??

הוא הסביר לי: איש עסקים אמריקאי... כשהוא קם בבוקר ונוסע למשרד שלו במנהטן... נראה לך שהוא קורא עיתון?? מה פתאום... (רק בישראל יש זמן לקרא עיתונים ולהקשיב לפרשנויות ולהתקשקש איתם...) אבל איש ביזנס אמיתי שצריך לעשות כסף!! אם הוא באמת נחוש לעשות ביזנס אז הראש שלו שם!! כל כולו ממוקד... כל כולו דרוך וחדור למטרה אני רוצה כסף... הוא מגיע למשרד... ואם יש לו צינתוקים מכמה קווי נייעס... הוא עונה להם?? **לא!!!** למה לא?? כי הוא פאנאט? כי הוא קיבל ע"פ חיזוק לא להקשיב יותר לקווי נייעס?? **לא!** ממש לא!!! רק מה?? הוא איש ביזנס!! כשאמריקאי מחליט לעשות ביזנס... הוא חדור כמו חייל קרבי... הוא מבין שהשוק אכזרי... והוא יודע שהוא מוכרח להיות מרוכז וממוקד ולכן הוא לא יתן לאף אחד לא לעקוץ אותו... ובעיקר לא להפריע לו לדהור קדימה עם העיסקה שהוא כעת מקדם!! שים לב: אנחנו מדברים כעת על **איש עסקים גוי!** במשפטים האלו אין שום שייכות ליידישקייט וכו'... זה פשוט ריכוז במטרה... **אמר לי ר' עזריאל זצ"ל: תבין:**

להיות מחובר לקבוצות וואצפ ולנייעס ולמידע ולפוליטיקה... הבעיה פה זה לא עניין רוחני!! בדיוק ההיפך!! זה הוא שכן בן אדם מוצלח שיועד לנהל את עצמו או לא... מוצלח זה אחד שיועד להתמקד במטרות שהוא הציב לעצמו ולא נותן לכל מיני הסחות דעת להפריע לו...

וכאן מתחיל הסיפור שלנו כעובדי ה'! ה' שלח אותנו לעולם הזה!! למה?? לא יודע... מה שבטוח... **יש לי שליחות!!!** אני פה בשביל לעשות משהו... מה בדיוק?? לא משנה מה תהיה המסקנה... אבל מה שזה יהיה- מה שאגיע למסקנה שזה מה שה' רוצה ממני... אני צריך להתמקד בזה... גם אם החלטתי שה' רוצה ממני שאני אהיה בינסמן אז אני צריך להתרכז בזה ולא לתת להסחות דעת להוציא אותי מזה,

זה מה שהקב"ה מצווה את אדם הראשון: תן דעתך!!! אל תקלקל ותחריב את עולמי... מה כתוב כאן?? כתוב כאן שבשביל להחריב את העולם לא צריך לקחת פטיש ולשבור אבן אבן... מספיק שאתה **לא נותן את דעתך!!!** מספיק שאתה מסיח את דעתך... ואתה כבר מחריב את העולם... זה כמו תינוק בן שבע ימים... האם בשביל שהוא ימות ח"ו צריך שאמא שלו תתנוק אותו?? לא... מספיק שאמא שלו הלכה לטייל והשאירה אותו רעב ובוכה... זה מספיק... לא צריך סימני התעללות... **על אותו משקל: העולם שלנו צריך נתינת דעת!!!** צריך להתרכז בקיומו של עולם!! במה שמוטל עלינו... מי שמסיח דעת ומתעסק עם מה שלא נוגע אליו... הוא מקלקל ומחריב את העולם... **זה כל הסיפור!!!**

בשבילי זו הייתה גישה מאוד מיוחדת לי... אני תמיד ידעתי שהנידון כן אינטרנט לא אינטרנט... זה עניין של פתיחות או סגירות... אם אני חרדי חזק אז נדרש ממני לפרוש מענייני העולם ואם אני מודרני אז למה לא... **פתאום מגיע כאן ר' עזריאל ומגיע מזוית אחרת לגמרי!!!** לא קשור לצדקות... לא קשור לפאנאטיות... אתה יכול להיות איש עסקים במנהטן... אתה יכול להיות האדם הכי מעורה בענייני העולם... אבל אין לך רשות להסיח דעת מהשליחות שלך... תן דעתך- אחרת אתה מקלקל ומחריב את עולמו של ה'... והכי הכי: את העולם הפרטי שלך!!

בשבילי זו הייתה גישה מאוד מקורית ומעניינת... אבל!!! פתאום מצאתי שזה חובות הלבבות מפורש... לרבינו בעל חובות הלבבות יש שער שנקרא "שער הפרישות!!" והוא מחלק את הפרישות לשני חלקים... החלק **השני** של הפרישות באמת מוקדש דווקא לעובדי ה'... אבל החלק הראשון של הפרישות בכלל לא שייך ליהדות!!! רק מה?? זה הנהגת ישובו של עולם!!! זה לשונו (עם פירוש קל): **הפרישות הכוללת היא הנהגה להקנות גופנו ולמנוח הסדר הטוב שלי ענייני הגשמיים וכאשר גבר היצר על השכל ונמשכה הנפש אליו יש באדם נטיה אל הרביינים המביאים להפסדת עניינו ויריסתו ונצטרך עבור זה למידת הפרישות מן התענוגים והמנוחות כדי שישתוו ענייניו ויהיו דברים על גופו בעולם הזה...** עיי"ש בתחילת שער הפרישות... בקיצור: בעל חובות הלבבות מגדיר שמידת הפרישות הבסיסית זה בסה"כ להיות בן אדם עקבי!!! החלטת משהו? הצבת לך קו ברור? יש לך תכנית בחיים?? אז זהו שתדע לך שיש כל מיני הסחות דעת שיכולות להפריע לך ולקלקל ולהחריב אותך ואת כל העולם כולו... ולכן תן דעתך!! תן גבולות!!

זה הסיפור של המאבק שלנו בתור חרדים מול פגעי הטכנולוגיה!!! כן... יש בזה משהו מאוד מבלבל... ישנה תחושה חזקה שהמאבק נגד פגעי הטכנולוגיה זה מאבק על רקע דתי ושמרנות חרדית... **זה לא נכון!** מי שחושב שפגעי הטכנולוגיה זה בעיה של עריות ולשה"ר... הוא איבד את הנקודה... **זה בעיה אנושית נטו!!! זה תיקונו של עולם נטו!!!**

ואני חושב שאם רק היינו קולטים את הנקודה הזו שמידת **הפרישות** ברמה הבסיסית שלה היא בכלל לא קשורה לרוב מאה שערים ולא לעומס דת... אלא זה נטו עניין של פרקטיקה של בן אדם מוצלח שתופס את המושכות ולא נותן לאחרים שיעקצו אותו... תסכים איתי אם היינו מפנימים את הפרט הנקודתי הזה... כל ההתמודדות שלנו מול פגעי הטכנולוגיה היתה נראית אחרת לגמרי... **ונדמה לי שהפרט הזה קריטי!** (כי סתם ככה... עצם הדבר להפיל על היהדות תיקים מיותרים זה... זה לא חסר לנו) תוציא מהראש!! הסיבה שאני ואתה צריכים להציב לעצמנו גבולות מול הטכנולוגיה... לא בגלל שאנחנו עבדי ה'... אלא זה הרבה הרבה לפני כן... אלא בגלל שזה מקלקל ומחריב את עולמו ועולמו של ה' ---

אין לי ברירה... ברשותך: אני נאלץ להשתמש עם דוגמא ממש לא סימפטית... אני מכין אותך מראש... אני הולך להרגיז אותך... אבל אני חושב שזו הדרך היחידה איך להחזיר את המסר בשיא החדות שלו...

אני מכיר חילוני עובר ישראל שיש לו!!! יש לו את מידת הפרישות... אתה יודע מי?? לא פחות ולא יותר צאר האוצר!! מדובר בעובר ישראל ורשע ואכזר ו... ונעצור כאן... אבל זה לא סתירה שיש לו את **מידת הפרישות!!!** מה נעשה... מה שיש לו יש לו!!! **ואיפה רואים את זה??** מהקו הברור שלו לאורך כל הדרך!!! אם שמת לב: יש לו מהלכים דורסניים משלו והוא עקבי איתם עד הסוף... לא רואה ממטר... הוא לא מאפשר לשום לחץ ציבורי להזיז אותו מההחלטות שלו... וזה סוד הכח האגרסיבי והרסני שלו להיות מפרק ממשלות ולזרוע הרס ושלאה בכל הנקודה בדרך... אתה יודע מאיפה יש לו את הכח הזה?? לא תאמיני!!! **יש לו פלאפון כשר!!!** ולא סתם... **זה עקרוני אצולו!** הוא מכריז את זה עקרונית!!! (כמה אני מאמין לזו זה עוד סיפור... אבל מההתנהלות שלו זה באמת נראה ככה) ואתה יודע למה יש לו פלאפון כשר?? לא בגלל שהוא צדיק... ולא בגלל שהוא רוצה שיקבלו את הילדים שלו בחידור... **אלא מאי?**

הוא פשוט רוצה להיות עקבי במהלכים שלו!!! והוא יודע שאם הוא יהיה מחובר לרשת... והוא יחליט משהו מקומם הוא יקבל 2000 מיילים נזעמים וזה ירכך את העמדה שלו... אז הוא לא נותן לזה לקרות!!! אם אני החלטתי משהו... אני לא אתן לעצמות של 5000 הודעות נזעמות להזיז אותי ממה שהחלטתי... אם אני הכרזתי מה הדרישות שלי לפני הבחירות... אני לא אתן לחודש וחצי של משא ומתן קואליציוני מתיש ולמסיבות עיתונאים וללחץ ציבורי כבד לגרום לי לחזור בי ולהתרכז... ולכן אני אנתק פלאפונים... אני אצא לחו"ל... ואתם תעמדו על הראש ותנסו לתפוס אותי ולשכנע אותי ואני לא אתן לכם!! אני אתנתק כי אני רוצה להיות עקבי במהלך שלי וזה מה שיקרה...

אני יודע שאם אני אהיה מחובר לרשת... כל רגע אני אומרים עלי בסקרים ומה מדברים עלי ברשת ולפי זה אני אזגזג... ואני לא מעוניין... הגאווה שלי לא נותנת לי להיות מושפע ולכן יש לי פלאפון כשר...

הנה לך מידת הפרישות!!! כמובן שבמקרה הזה זה בא לידי ביטוי במקום הכי לא סימפטית... בבחינת "אני הכבדת אתי את לבני..."

אבל הבנת למה השתמשת דווקא בדוגמא הזו?? כדי שתקלטו עד כמה מידת הפרישות בתור **מידה**, אין לה שום קשר לדת ויהדות... זו בסה"כ תכונה **שנדרשת** לאדם שרוצה להיות איתן בעמדותיו! ממוקד בעקרונותיו ולא נותן לכל מיני נישות צדדיות ולא ענייניות להתערב לו בשיקולים ולהסיח אותו מההתמקדות ביעד שהוא הציב לעצמו... יש לנו נס שהוא החילוני היחיד שיש לו פלאפון כשר... אם היו שני חילונים כאלו... רח"ל... לא נשתייר משונאיהם של ישראל שרדי ופליט...

מכל מלמדי השכלתי!!! אם לא השכלנו ללמוד את מידת הפרישות מהדמויות הנכונות והנאצלות... אז בואו נלמד אותם מהאנשים הלא נכונים... **הרי בסה"כ אנחנו לא אנשים טפשיים...** כשאני קם בבוקר אני הרי מתכנן לעשות משהו עם עצמי... אף אחד מאיתנו לא אוהב להרגיש אפס מאופס... אף אחד מאיתנו לא נהנה להרגיש ששרפתי שעות ע"ג שעות בקיום התווה האפס והעדר... לכל אחד מאיתנו יש תכניות... להיות בחיק המשפחה... להיות אבא לילדים... ללמוד משהו... להתפלל... להביא פרנסה הביתית... ולעשות חסד ולהיטיב עם הבריות... וסתם ככה לעשות וי על כל מיני משימות ומטלות בחיים שמחכות כבר זמן רב... רק מה?? פה מגיעה הטכנולוגיה המתקדמת בשיא הצניניות שלה ומסיחה את הדעת באופן סידרתי ופשוט משנה לנו את התכניות יום אחרי יום... אני חלמתי לעשות אחד שתיים שלוש... אבל מי אני... אני לא מחליט... הקווי נייעס יחליטו... הוואצפ יקבע לי את סדר היום... אז זהו שאביגדור ליברמן לא נתן להם!!! כי הוא אסרטיבי... ואני כן... פרייער שכוניט...

הוא דואג לחתולי רחוב... ואני?? אני אחד מהחתולים האלו... מי יודע אם כל הצרות שיש לנו ממנו לא מגיעות בעוון הפלאפון הכשר שיש לו... **ומה איתנו?? האם גם לנו יש את אותו פלאפון??** החכם להרע השכיל להבין שאם רוצים לעשות רע צריך להיות מרוכזים וממוקדים במטרה להעיק לשכינה ולרמוס כל דבר שבקדושה... ואילו אנחנו?? אנחנו באותו זמן עוסקים בלהקשיב לעוד איזה חכמולוג... איזה סרטון או קליפ חדש יש לו בפרשנות סביב צאר האוצר... כן... אנחנו לא ממוקדים והוא כן ממוקד... הוא דוהר קדימה עם הגזירות שלו... ואנחנו עוסקים בנייעס... אם ככה יש לו את כל הסיבות להשיג אותנו בגדול...

תבין: יש כאלו שלא מצליחים לפצח את הסוד... איך יכול להיות שאברך יכול לחתן עשרה ילדים ועוד נשאר בלי חובות... **זה מאוד פשוט!** הבן אדם הזה ממוקד!!! בעשרים שנה האחרונות הוא לא מסיח דעת מהמשימה שיש לו לחתן את הילדים שלו... ואילו החכמולוג עם הטלפון החכם בעשרים שנה האלו נמצא בפיזור קשב... עוסק בוואצפ סרטים וכו' וכו'... מה הפלא שאברך בלי כסף מצליח לחתן ילדים ולסדר אותם עם דירות והחילוני עם הסמארטפון חי בבית שכור... פלוס בעיות שלום בית... וילדים לא מסודרים בחיים ועוד לא גומר את החודש... הגיע הזמן שנבין שזמן נקי ומסולת זה הכסף הכי גדול!!! והתמקדות ופרישות מכל דבר שמסיח דעת זה הביזנס הכי חזק בעולם... בינה זאת...

גיליון מס' 454 פרשת שמות
תשפ"ב שנה עשירית

לעילוי נשמת אבי מורי הרב יוסף
בהרה"ג בצלאל זאב ז"ל
ואמי מורתי אסתר בת ר' יעקב זאב ע"ה
תנצב"ה
נודב ע"י בנם הר"ר אליהו שפרן שליט"א

דברי שי"ה

ממרן רשכבה"ג שר התורה הגר"ח קניבסקי שליט"א

עלי שיח

קדיש שאינו ליתום

בשבת קודש האחרונה - פרשת ויחי חזק, אירעה שאלה מרתקת שיש לדון בה מכמה היבטים, וטרם נפרוש את השאלה נקדים שמדור זה נכתב רק לעורך לב המעיין ולא לקבוע מסמרות בהלכה למעשה.

שליח הציבור שניגש לפני התיבה לתפילת מוסף של שבת, היה אחד הנכדים שהנעים בקולו הערב את התפילה. בסיום חזרת הש"ץ, הוא אמר את ה'קדיש דרבנן' (על ישראל וכו'), ולאחר מכן המשיך לומר 'עלינו לשבח' כמנהג האשכנזים. אלא שבסיומה, הוא טעה והחל לומר בעצמו את הקדיש.

הקדיש שנאמר אחרי עלינו לשבח הוא קדיש יתום, ואותו שליח ציבור אינו יתום ב"ה, והוריו שליט"א חיים לאו"ט, ומנהג האשכנזים ובפרט רבינו שליט"א, שמקפידים מאוד שמי שאינו יתום מאחד מהוריו לא יאמר בשום פנים את הקדיש יתום.

באמצע הקדיש החזן 'תפס' את הטעות, אלא שהוא היה נבוך ולא ידע אם עליו לגמור את הקדיש, או להפסיק באמצע.

רבינו שהבחין מיד בכל הנעשה, שתק ולא התערב מעצמו. סיום הסיפור היה כשאחד התלמידי חכמים ששהה במקום יעץ לשליח ציבור להמשיך את הקדיש באמירת 'על ישראל', ובכך זה יהפך לקדיש דרבנן, קדיש זה, מותר גם למי שאינו יתום לומר, ובכך הסתיימה התקלה המביכה.

להנהגה זו של רבינו יש נידון רחב בפוסקים. הרמ"א (או"ח סימן קל"א ס"ב) מתיר לומר קדיש יתום גם למי שאינו כזה, אבל למעשה רבינו שליט"א פוסק להלכה כהדיעות שלא הסכימו לזה. הרחבת דברים ראה בספר פסקי תשובות ועוד.

מעניני הפרשה

"ושאלה אשה משכנתה... כלי כסף וכלי זהב ושמלות" (ג, כב)

צריך עיון, וכי מה בני ישראל היו זקוקים לשמלות, והרי לבשו בגדים, והבגדים לא בלו, וכמו שכתוב (דברים ח' ד') שמתך לא בלתה מעליך.

ויש לומר איתא בגמרא בשבת (ק"ג א') שמצוה שלא יהיה מלבוש של שבת כמלבוש של חול, אלא ילבש בגדים אחרים, ולכן הוצרכו לשמלות אחרות, ליחד אותן לשבת.

"ויאמר ה' אל אהרן לך לקראת משה המדברה וילך ויפגשוהו בהר האלקים וישק לו (ד, כז)

כתב הרמ"א (או"ח סימן צ"ח ס"א): אסור לאדם לנשק בניו הקטנים בבית הכנסת, כדי לקבע בלבו שאין אהבה כאהבת המקום

ושאלו את רבנו מהו לנשק ידי חכם בבית הכנסת, כמנהג קהילות רבות, והשיב להתיר כי בזה מראה שאוהב את התורה וחכמיה ולא מגרע מאהבת המקום.

(שבענו מטוביך)

מעניני דיומא

בימים אלו יש בארץ ישראל סופה חורפית חזקה שאיננו רגילים בה, גשמים ורוחות עזות מנשבות בחוץ, סיפור מענין על אהבת התורה של רבינו שליט"א מצאנו, מה עשה ביום גשום וסוער:

שעת חצות כבר חלפה מזמן. בחוץ ירד גשם זלעפות, בפנים הבית החלונות היו מוגפים ושררה תחושת חמימות נעימה. רבנו לקח את הספר וכסא בידו השנייה. ו... יצא למזג האויר הסוער שבחוץ.

הכל התחיל כאשר אחת מבנותיו של רבנו ילדה בשעה טובה ומוצלחת. מבית החולים הגיעה כמובן הישר לבית ההורים, לרבנית ע"ה שכבר חכתה לה עם עוגה טריה וכוס תה חם.

הסלון - חדר הספרים, היה המקום היחיד בו ניתן היה להשכיב יולדת המשוועת למעט מנוחה. רבנו שם לב שקול למודו מפריע למנוחת בתו ועל כן קם ויצא החוצה.

"אולי", התחננה הרבנית שיצאה אחריו אל הגשם השוטף, "תלמד היום רק ששה דפים"?

רבנו הגביה את קולו כדי לגבור על רעש הגשם, "אם אלמד היום רק ששה דפים", אמר, "את יודעת מה יהיה מחר!?"

מחר אלמד רק חמשה דפים... המים שנגרו מכל עבר רק הוו חזוק ל"אותי יום יום ידרשוך", יום יום ללא ויתורים.

(מתוך יצירת הפאר "המלאך" הרואה אור בימים אלו ניתן להשיג בחנויות הספרים)

מאמצים מושפחה
< לחם וחלב >
138 ש"ח לחודש

ושטר הפרנסה
אצלכם בבית!

קרן החירום "להחיות אלפי נפשות" - מס' קרן 5900
לבקשת רשכבה"ג מרן שר התורה הגר"ח קניבסקי שליט"א

צדיק גוזר: "יוכפלו מזונותיכם"

ועד הרבנים לעניני צדקה בארה"ק ☎ 1-800-22-36-36

להצטרפות לרשימת מקבלי הגליון במייל ניתן לשלוח בקשה לכתובת: divreysiach+subscribe@googlegroups.com
ניתן לתרום ולהקדיש ע"ג הגליון לע"נ, לרפואה ולהצלחה וכד', נשמח לקבל עובדות, הנהגות, ושונות מרבינו.

וציותי את ברכתי הלכות שביעית ממרן הגר"ח קניבסקי שליט"א

שאריות המאכלים במטבח / פח שמיטה

- א. שאריות או עצמות וקליפות וגרעינים שנותרו וכבר אינם ראויים למאכל אדם או לצבוע לאדם יש להבחין: אם ראויים למאכל בהמה יתן לבהמה, ואם בני אדם לא מיחדים לבהמה, כגון שאין בהמות מצויות באותו מקום או שאין רגילות לתת את הקליפות והגרעינים לבהמות, משמע שמותר לזרוק לאשפה, אבל בבית מרן החז"א נהגו להחמיר לשמור את הקליפות עד שלא יהיו ראויים אפילו לבהמה ויניחם בפח מיוחד ונפרד עד שיתרקבו, ואח"כ יכול לזרוק לאשפה. וכן בכל שיירי מאכל שאין רוצה לאוכלו, וראוי עדיין לבהמה, לא ישליכנו לאשפה אלא יתן בפח מיוחד ונפרד כנ"ל.
 - ב. אם בפח המיוחד מונח כבר תבשיל של קדו"ש, ועל ידי שיניח עתה את השאריות החדשות בפח, יתערבו עם הישן ויפסלו תיכף מאכילת אדם, אסור להניחם שם אלא יניחם בפח חדש וכן אסור לשים בפח שמיטה תבשיל בשרי על מאכל חלבי, כי מקלקל אותו מאכילה.
 - העיצה, שיתן בתוך שקית ויסגור היטב, באופן שלא יתקלקלו מהמאכלים הישנים.
 - ג. אם טעה והשליך שיירי הפירות לתוך פח רגיל ואינו יכול להוציא מהפח, (או שאינו מוצא כבר) צריך לשמור כל הפח עד שהוא משער שהאוכל של שביעית כבר יהיה מקולקל.
- קילוף פירות / במכונה**
- ד. פירות שהדרך לקלף אותם, אפילו שהקליפה בעודה על הפרי ראויה למאכל, כגון תפוחים, מותר לקלף ויניח את הקליפה בפח המיוחד עד שתרקב ולא תהיה ראויה למאכל. ואם אין דרך לקלפם אסור, ולכן יש להזהר בפסח, - שיש מחמירים להוריד קליפת עגבניה, או ירקות נוספים, שבפירות שביעית אסור לעשות כן, כיון שאין דרך רוב בני אדם לנהוג בכך אכן יש עצה שיקלף עם חלק מהפרי באופן שהקליפה תהיה ראויה לאכילה.
 - ה. לפי מה שידוע שבקילוף על ידי מכונת קילוף, יורדת קליפה עבה יותר מאשר בקילוף ידני, טוב יותר להיזהר לא להשתמש בה לקילוף.

מתוך ספר שיח השמיטה - אוצר פסקי רבינו הגר"ח קניבסקי

יפה מראה

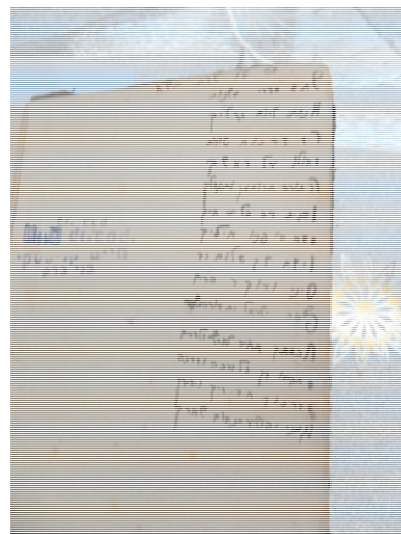
קו לקו קו לקו

הפטרות פרשת שמות

הפטרות השבוע, קרא רבינו שליט"א בציבור לפני שנים רבות, עת הגיעו לגיל מצוות. הוא מספר על כך שבימים שקדמו לבר מצוה היה עושה חזרות על ניגוני וטעמי ההפטרות כדי שידע אותם טוב, ואחותו שאלה אותו פעם, מה הכוונה קו לקו קו לקו?...

ט"ו טבת תש"א

שאת סדרי משניות
מנחתי ליום גדליך
רב ברכות טובות
יחולו על ראשך
התורה תרוממך ותגדליך
והגית בה כל ימי חיך
ישא ה' פניו אליך
וישם לך שלום רב
סיני ועוקר הרים
פאר ישראל וכבוד המעלה
חכמתך תאיר לארץ ולדרים
יתקימו בך כל ברכה וברכה
יברכוך חבריך וידיך
ממני יהושע תנחום שארך

מסמך שלא פורסם מעולם: הקדשה אישית על ספר, שקיבל רבינו לכבוד הבר מצוה, מבן דודו הגאון רבי יהושע תנחום קרליץ זצ"ל.

חדש: ניתן לקבל הגליון בפקס מדי שבוע ע"י חיוג למספר: 073-3518015

ליצירת קשר: ✉ ig0533145900@gmail.com

🕯 רבי יהודה הנשיא 52 בני ברק

☎ 053-3145900 📠 077-2092005

ניתן לתרום גם במכשירי "קהילות" ו"נדרים פלוס" בבתי הכנסת, יש לחוץ על לחצן 'קופות נוספות' ובחיפוש 'דברי שי"ח', או בטלפון:

נדרים פלוס 03-7630585 - שלוחה-1586

קהילות 073-2757000 - שלוחה-4310